

Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Abdülhakim Beki

ÜSKÜDAR
ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI - 44

Abdulahkim Beki

Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

İstanbul 2021

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI - 44

TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

Dr. Öğr. Üyesi Abdulhakim Beki

Editör

Fatma Özten

Kapak ve Grafik Tasarım

Bülent Tellan

ISBN:

978-605-9596-49-7

Yayıncılık Sertifika No:

42573

Matbaa Sertifika No:

44995

Baskı Tarihi:

2021

Baskı Sayısı:

1. Baskı

Copyright © 2021

İletişim Bilgileri

www.uskudar.edu.tr - yayin@uskudar.edu.tr

Tel: 0216 400 22 22 / Faks: 0216 4741256

Altunizade Mah. Haluk Türksoy Sk. No: 14

Pk: 34662 Üsküdar / İstanbul / Türkiye

Baskı Cilt:

Armoni Nuans Görsel Sant. ve İltiş. Hiz. San. ve Tic. A.Ş.

Yukarı Dudullu Mah. Tavukçuyolu Cad. Palas Sok. No:3

Ümraniye / İstanbul

Tel: 0216 540 36 11

www.armoninuans.com

Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak T.C. Üsküdar Üniversitesi'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Bu kitabın hiçbir kısmı yayıncısının yazılı izni olmaksızın elektronik veya mekanik, fotokopi, kayıt ya da herhangi bir bilgi saklama, erişim sistemi de dahil olmak üzere her hangi bir şekilde çoğaltılamaz. Kitapta yer alan içeriğin sorumluluğu yazara aittir.

Abdulahkim Beki

Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

İstanbul 2021

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
GİRİŞ.....	15
BÖLÜM 1 : KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	
1.1. Devlet, Sosyal Devlet ve Refah Devleti Kavramları	23
1.1.1. Devlet Kavramı.	23
1.1.2. Sosyal Devlet ve Refah Devleti Kavramları	24
1.2. Bir Yerel Yönetim Kurumu Olarak Türkiye’de Belediyeler	39
1.2.1. Türkiye’de İdari Yapılanma	39
1.2.2. Belediye Kavramı	42
1.2.3. Türkiye’de Belediyecilik	44
1.2.3.1. Osmanlı Devleti’ne Kadar Belediye Teşkilatı ...	44
1.2.3.2. Osmanlı Devleti’nden Tanzimat Dönemine Kadar Belediyecilik	45
1.2.3.3. Tanzimat Döneminde Belediyecilik	48
1.2.3.4. Cumhuriyet Döneminde Belediyecilik	54
1.3. Belediyelerin Görevleri.....	55
1.3.1. Belediyelerin Genel Anlamda Görevleri	55
1.3.2. Sosyal Belediyecilik Kavramı.....	59
1.3.3. Belediyelerin Sosyal Belediyecilik Anlamındaki Görevleri	63
1.3.4. Sosyal Belediyecilik Hizmetlerinin Temel Fonksiyonları.....	66

BÖLÜM 2: ÜMRANİYE VE ÜMRANİYE BELEDİYESİ

2.1. Ümraniye'nin Tarihsel Gelişimi	75
2.2. Ümraniye'nin Konumu, Coğrafi, Demografik, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Yapısı	77
2.2.1. Ümraniye'nin Konumu ve Coğrafi Yapısı	77
2.2.2. Ümraniye'nin Demografik Yapısı	77
2.2.3. Ümraniye'nin Ekonomik Yapısı	83
2.2.4. Ümraniye'nin Sosyo-Kültürel Yapısı	85
2.3. Ümraniye Belediyesi ve Tarihi Gelişimi	91
2.4. Ümraniye Belediyesi'nin Personel Yapısı	92
2.4.1. Personelin Cinsiyet Durumu	94
2.4.2. Personelin Yaş Durumu	95
2.4.3. Personelin Eğitim Durumu	96
2.5. Ümraniye Belediyesi'nin Mali Yapısı	96
2.6. Ümraniye Belediyesi'nin Fiziki Kaynakları	98
2.6.1. Araçlar	98
2.6.2. Hizmet Binaları	100

BÖLÜM 3: ÜMRANİYE BELEDİYESİ'NDE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

3.1. Türkiye'de Bazı Sosyal Belediyecilik Uygulamaları	105
3.2. Ümraniye Belediyesi'nde Sosyal Belediyecilik Hizmetlerini Yapan Birimler	112
3.2.1. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	112
3.2.2. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	114
3.2.3. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	117
3.2.4. Kütüphane Müdürlüğü	119
3.2.5. Yazı İşleri ve Kararlar Müdürlüğü	120
3.2.6. Sağlık İşleri Müdürlüğü	120
3.3. Ümraniye Belediyesi'nde Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Gelişim Süreci	121
3.4. Ümraniye Belediyesi Tarafından Gerçekleştirilen Sosyal Belediyecilik Hizmetleri	123
3.4.1. Sosyal Hizmet ve Yardımlar	124
3.4.1.1. Nakdi Yardım	128
3.4.1.2. Gıda Yardımı	129
3.4.1.3. Sıcak Yemek Yardımı	130
3.4.1.4. Günlük Ekmek Kuponu Verilmesi	130
3.4.1.5. Giysi Yardımı (Yetim, Öksüz	

ve Şehit Çocuklarına)	131
3.4.1.6. Kıyafet Mağazası.....	131
3.4.1.7. Yakacak Yardımı	132
3.4.1.8. Sağlık Yardımları	133
3.4.1.9. Özürlülere Yönelik Yardımlar.....	137
3.4.1.10. Eğitim Yardımı.....	140
3.4.1.11. İlköğretim Okulu Öğrencilerine Kırtasiye Yardımları.....	141
3.4.1.12. İlköğretim ve Lise Öğrencilerine Eşofman Yardımları.....	142
3.4.1.13. Amatör Spor Kulüplerine Yardım.....	142
3.4.1.14. Asker Maaşı Yardımı.....	143
3.4.1.15. Toplu Nikâh Organizasyonu	143
3.4.1.16. Ramazan İftar Sofraları.....	144
3.4.1.17. İstihdam İmkânı Oluşturulması.....	145
3.4.1.18. İmkânı Olmayan Kişilerin Memleketlerine Gönderilmesi.....	145
3.4.2. Eğitim, Kültür ve Sanat Faaliyetleri	146
3.4.2.1. Kültür Merkezi Yapımı	146
3.4.2.2. Kütüphane Açılışı.....	146
3.4.2.3. Bilgi Evi	147
3.4.2.4. Çocuk Evi / Kreş Açılması.....	148
3.4.2.5. Kitap Tanzim ve Satış Fuarı Düzenlemesi.....	148
3.4.2.6. Sergi Açılışları.....	149
3.4.2.7. Defileler.....	150
3.4.2.8. Açık Hava Kütüphanesi Kurulması	150
3.4.2.9. Kültürel Yayınlar.....	151
3.4.2.10. Ulusal ve Uluslararası Yarışmalar.....	154
3.4.2.11. Kültürel Etkinlikler.....	159
3.4.2.12. Eğitim Çalışmaları.....	166
3.4.2.13. Yönetişim Çalışmaları.....	171
3.4.2.14. Yerel Yönetimler Bayramı	172
3.4.2.15. Taziye Mektupları Gönderilmesi.....	173
3.4.2.16. Kültür Gezileri.....	173
3.4.3. Sportif Faaliyetler.....	174
3.4.3.1. Hekimbaşı Spor Tesisleri.....	174
3.4.3.2. Başkanlık Koşusu.....	175
3.4.3.3. Kurumlar Arası Futbol Turnuvası	175
3.4.3.4. Basketbol Turnuvası.....	176

3.4.3.5. Yaz Spor Okulları.....	176
3.4.3.6. Satranç Turnuvası.....	176
3.4.3.7. Uçurtma Şenliği.....	177
3.4.3.8. Masa Tenisi Turnuvası.....	177
3.4.3.9. Başkanlık Birimleri Arası Futbol Turnuvası...	177
3.4.3.10. Başkanlık Kupası Bisiklet Yarışması ve Halk Koşusu	177
3.4.3.11. Spor Salonları Hizmeti	178
3.4.4. Diğer Faaliyetler	178
3.4.4.1. Sağlık Ocağı Yapımı	178
3.4.4.2. Okul Yapımı.....	179
3.4.4.3. Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesine Yönelik Yapılan Hizmetler	179
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	181
KAYNAKLAR.....	194
EK-1 BELEDİYE KANUNU.....	206
EK-2 BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE KANUNU	247
ÖZGEÇMİŞ	267

ÖNSÖZ

İNSAN, YAPISI İTİBARIYLA SOSYAL BİR VARLIKTIR. Sosyal bir varlık olarak da sosyal bir alanda yaşamak ve ihtiyaçlarını gidermek zorundadır. Fakat bu ihtiyaçlarını kendi imkanları ile tamamen karşılama imkanına bazen sahip olamamaktadır. Bireylerin bu ihtiyaçlarını giderecek olan en önemli kurum devlettir. Her birey, devletin vatandaşın sosyal ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olduğunu bilir ve bunu devletinden bekler. Bir sosyal hukuk devleti olan ülkemiz de evrensel olarak kabul edilen ekonomik ve sosyal hakları gerçekleştirmek zorundadır. Sosyal devlet, sosyal güvenlik ve sosyal adalet ilkesi ile vatandaşlarına muamele etmekle mükelleftir. Türkiye Cumhuriyeti bu sosyal devlet ilkesinin gereğini yerine getirebilmek için devlet olarak yapmak zorunda olduğu

birçok görevini mahalli idarelerden biri olan belediyelere devretmiştir.

Elinizdeki çalışma da bu kapsamda yerel yönetim birimlerinden olan belediyelerin sosyal devletin fonksiyonlarından olan ve son dönemde sosyal belediyecilik olarak ifade edilen faaliyetlerini incelemek ve öncelikli olarak Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal belediyecilik faaliyetlerini ele alınmış, akabinde de Türkiye'de büyükşehir, il, ilçe ve belde belediyelerinden sosyal belediyecilik faaliyetlerinde bulunan belediyelerin çalışmalarına da yer verilmiştir. Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Konya Büyükşehir Belediyesi, Erzurum Büyükşehir Belediyesi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Kadıköy Belediyesi, Fatih Belediyesi, Esenyurt Belediyesi, Zeytinburnu Belediyesi bunlardan bazılarıdır.

Çalışma üç ana bölüm ve sonuç ve önerilerden meydana gelmektedir. Birinci bölümde devlet, sosyal devlet, refah devleti kavramları üzerinde durulmuş ve buradan yola çıkılarak yerel yönetim birimi olan belediyeler ve Türkiye'de belediyeciliğin tarihi geçmişi günümüze kadar ele alınmıştır. Diğer taraftan belediyelerin görevleri ve sosyal belediyecilik kavramı üzerinde durularak sosyal belediyeciliğin fonksiyonları vurgulanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde çalışmada örnek olarak seçilen Ümraniye ve Ümraniye Belediyesi birçok boyutları ile ele alınmıştır. Üçüncü ve son bölümde de Türkiye'de bazı belediyelerde uygulanan sosyal belediyecilik hizmetlerinden bahsedildikten sonra, Ümraniye Belediyesi'nin yaptığı sosyal belediyecilik hizmetleri tablo ve grafiklerle izah edilmiştir. Sonuç bölümünde ise, Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan hizmetler kendi içerisinde yıllara göre kıyasla-

maya tabi tutulmuş, sosyal belediyecilik hizmetlerinin gerçekleşmesinde karşılaşılan sorunlar vurgulanmıştır. Ayrıca hizmetlerde eksik görülen noktalara dikkat çekilerek, önerilerle Ümraniye’de sosyal belediyeciliğin dönüşümü ortaya konmuştur.

Çalışmanın amacı, yerel yönetim birimlerinden biri olan belediyelerde sosyal belediyecilik hizmetlerinin uygulanıp uygulanmadığını tespit etmek ve sosyal belediyecilik hizmetlerinin uygulanması suretiyle hangi fonksiyonların/disfonksiyonların icra edildiğini de ortaya koymaktır.

Çalışma gerçekleştirilirken, konular birincil ve ikincil derecedeki kaynaklardan tespit edilmiş, Ümraniye Belediyesi’nin, belediye seçimlerinin olduğu 1989 yılından 2007 yılına kadarki sosyal belediyecilik anlamındaki tüm faaliyetleri Ümraniye Belediyesi’nin faaliyet raporlarından, bülten, dergi vb. çalışmalarından ve sunumlarından hareketle tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Ümraniye Belediyesi tarafından 1994 - 2007 yılları arasında sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde yerine getirilmesi gereken birçok hizmetlerin yıllara göre artış göstermek suretiyle gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Belediye tarafından yapılan bu çalışmalar, birçok fonksiyonları icra ettiği gibi, sosyal devlet olmanın gereğini de yerine getirmiş olmaktadır.

**Dr. Öğr. Üyesi
Abdulahkim BEKİ**

KISALTMALAR

ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
bkz.	:	Bakınız
Diğ.	:	Diğerleri
DPT	:	Devlet Planlama Teşkilatı
İBB	:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İst.	:	İstanbul
m.	:	Madde
Mad.	:	Maddesi
MESS	:	Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası
R.G.	:	Resmi Gazete
STK	:	Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDBB	:	Türk Dünyası Belediyeler Birliği
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	:	ve benzeri
vd.	:	ve devamı

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1:	Ümraniye'ye Bağlı Mahallelerdeki Nüfus Artış Oranları.....	82
Şekil 2:	İstanbul Genelinde Bulunan Sivil Toplum Örgütlerinin Sayısı.....	88
Şekil 3:	Ümraniye Belediyesi'nde Görev Yapan Personelin Yıllara Göre Dağılımı.....	93
Şekil 4:	Ümraniye Belediyesi'nde Çalışan Personelin Yaş Durumu.....	95
Şekil 5:	Ümraniye Belediyesi'nde Çalışan Personelin Eğitim Durumu.....	96
Şekil 6:	Nakdi Yardım.....	129
Şekil 7:	Gıda Yardımından Faydalanan Aile Sayısı.....	130
Şekil 8:	Yakacak Yardımı.....	132
Şekil 9:	Yardım Sandığı Tarafından Yapılan Sağlık Yardımları	134
Şekil 10:	Sağlık İşleri Müdürlüğü Tarafından Yapılan Sağlık Yardımları.....	134
Şekil 11:	Yıllara Göre Sünnet Organizasyonu.....	136
Şekil 12:	Engelli Araçlarından Faydalanan Kişi Sayısı.....	138
Şekil 13:	Manüel Tekerlekli/Akülü Sandalye Yardımı.....	139
Şekil 14:	Hasta Altı Bezi/ Çocuk Bezi Yardımı.....	140
Şekil 15:	Eğitim Yardımı.....	141
Şekil 16:	Asker Maaşı Yardımı.....	143
Şekil 17:	Ramazan İftarı.....	144
Şekil 18:	Sergi Faaliyetleri.....	149
Şekil 19:	Hikaye Yarışmasına Katılım Durumu.....	156
Şekil 20:	Resim Yarışmasına Katılım Durumu.....	157
Şekil 21:	Şiir Yarışmasına Katılım Durumu.....	158
Şekil 22:	Panel.....	161
Şekil 23:	Konferans.....	162
Şekil 24:	Tiyatro Gösterimi.....	163
Şekil 25:	Seminer.....	164
Şekil 26:	Konser.....	164
Şekil 27:	Sinema Gösterimi.....	166
Şekil 28:	Meslek Edindirme Kurslarından Sertifika Alan Kursiyer Sayısı.....	168
Şekil 29:	Kültürel Geziler.....	174

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : İstanbul ve İlçelerinin Nüfus Oranları (1990, 2000)	78
Tablo 2 : İstanbul İli ve İlçelerinin Son Nüfus Durumu	79
Tablo 3 : Ümraniye'ye Bağlı Mahallelerin Yıllara Göre Nüfus Oranları.....	81
Tablo 4 : Ümraniye'de İkamet Eden Seçmenlerin İllere Göre Dağılımı	84
Tablo 5 : Ümraniye Belediyesi'nde Görev Yapmış/Yapan Belediye Başkanları.....	92
Tablo 6 : Ümraniye Belediyesi'nde Çalışan Personelin Cinsiyet Durumu	95
Tablo 7 : Ümraniye Belediyesi'nin Mali Yapısı (1994-2007)	97
Tablo 8 : Ümraniye Belediyesi'nin Araç Durumu	98
Tablo 9 : Ümraniye Belediyesi Sosyal Hizmet Binaları.....	101
Tablo 10 : Ümraniye Belediyesi Genel Hizmet Binaları.....	103
Tablo 11 : Ümraniye'de Yapılan Kültür Merkezleri	146
Tablo 12 : Ümraniye'de Yapılan Bilgi Evleri.....	147
Tablo 13 : Ümraniye Belediyesi Tarafından Yayımlanan Kitaplar	151
Tablo 14 : Meslek Edindirme Kurslarından Yararlanan Kişi Sayısı.....	168

GİRİŞ

ARAŞTIRMANIN KONUSU

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA LİBERAL devlet anlayışının kendi yapısı içinde gerçekleştirdiği sosyal devlet anlayışı ön plana çıkmak suretiyle, yönettiği insanlara sosyal haklar noktasında ciddi imkanlar tanımıştır. Halktan toplanan vergiler ve diğer gelirlerin 1970'li yıllardan sonra dağıtımına yetmemesiyle birlikte, liberal politikalar ortaya çıkmış ve küreselleşmenin akabinde önceleri halkların sahip olduğu ve devletin kendi eliyle verdiği sosyal ve kültürel imkanlar ciddi anlamda ortadan kalkmaya başlamıştır.

1980'den sonra sosyal devlet anlayışının zayıflaması ile gerek dünyada ve gerekse Türkiye'de insanların ihtiyaç duydukları sosyal imkanlar ve kültürel kazanımlar için sivil toplum örgütleri, sosyal sorumluluk sahibi özel

girişimciler ve yerel yönetimler kapsamında belediyeler, sosyal devlet tarafından yerine getirilmesi gereken ödevler noktasında sorumluluk üstlenmişlerdir.

Küreselleşme ile merkezi yönetimler yetkilerini ve görev alanlarını yerel yönetimlere devretmektedir. Bu bağlamda merkezi yönetim, yerine getirmek zorunda olduğu sosyal politikaları, yerel yönetimler eliyle ve proaktif bir şekilde gerçekleştirmektedir. Bu çalışmada, Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde bulunan ülkemizde, devletin temel fonksiyonlarından olan “sosyal devlet” görevinin büyük bir kısmını 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile devrettiği belediyelerde, sosyal belediyecilik çalışmalarının uygulanıp uygulanmadığı konusu üzerinde durulmuştur.

Yapılan çalışmada görüleceği üzere, yerel yönetim birimlerinden olan belediyeler ve çalışma alanımız içerisinde bulunan Ümraniye Belediyesi, sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde, sosyal devlet anlayışının gerçekleştirmek zorunda olduğu görevleri üzerine almak suretiyle, toplumda dezavantajlı kesimler arasında sosyal patlamayı engellemek, göç olaylarının yoğun yaşanması nedeni ile farklı kesimler arasında bulunan kültür farklılıklarını en aza indirecek kültürel ve sanatsal etkinlikler yapmak suretiyle, kültürel yozlaşmanın önüne geçmeye çalıştığı tespit edilmiştir.

Dezavantajlı durumda bulunan kesimlere yardımcı olunması sosyal devletin en temel görevlerinden biridir. Sosyal devlet, kendi uhdesinde bulunan bu görevini yapmadığı zaman, dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğu yerine getirilmeyecektir. İşte bu noktada Türkiye’de devlet, bu sorumluluğun bir kısmını “yerindenlik” ilkesi gereği yerel yönetimlere devretmiştir.

KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Konu ile ilgili yapılmış olan çalışmalar için Yüksek Öğretim Kurumu'nun Tez Kataloğu detaylı bir araştırmaya tabi tutulmuş, bu bağlamda direkt sosyal belediye-cilik ile ilgili bir çalışmaya rastlanılmamışsa da indirekt olarak yerel yönetim ve sosyal hizmetlerle alakalı dok-tora ve yüksek lisans seviyesinde çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmaların isim ve içerikleri aşağı-da kısaca verilecektir.

Bu çalışmalardan birincisi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında Tevfik Erdem tarafından yapılan ve 2003 yılında kabul edilen çalışma olup, "Yoksulluk Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma 'Ankara Kent Yoksulları'" başlığını taşımaktadı. Çalışmada, direkt olarak yerel yönetimlerde yoksul-luk konusunu işlenmemekle beraber yerel yönetimleri de ilgilendiren yoksulluk kavramı üzerinde derinlemesine bir araştırma yapılmış ve bu teorik çalışmanın akabinde Ankara'nın Altındağ'dan Sincan'a, Siteler'den Mamak'a kadar değişik ilçelerinde bulunan yoksulların durumu değerlendirilmiştir.

Yapılan çalışmaların ikincisi, direkt olarak yerel yö-netimlerle ilgili olması açısından önemli bir çalışma olup, 2004 yılında Filiz Kitabevi tarafından basılan, "Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler (İngiltere, İs-veç ve Türkiye Örneği)" ismini taşıyan, Halis Yunus Er-söz tarafından yapılan doktora çalışmasıdır. Bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sos-yal politika, sosyal devlet, yerel yönetim ilişkisi derinle-mesine incelenmiştir. Yine bu bölüm içerisinde Sosyal Politikada Devletin Değişen Rolü ve Yerel Yönetimlere Etkisi başlığı altında yapılan incelemede bizim de araş-

tırmamızda önemsedığımız sosyal devletten sosyal belediyeçiliğe geçiş ile ilgili incelemelerde bulunulmuştur. İkinci bölümde yerel yönetimlerin başlıca özellikleri ve refaha etkileri üzerinde durulmuş, üçüncü bölümde İngiltere ve İsveç'te yerel yönetimlerden örnekler verilmiştir. Son bölümde ise Türkiye'de yerel yönetimlerin tarihsel süreci incelenerek yerel yönetimlerin fonksiyonları üzerinde durulmuştur. Söz konusu çalışma, özellikle yerel yönetim ve sosyal politikalar konusunda inceleme ve araştırma yapacaklar için sahasında yapılan en temel çalışmalardan biridir.

Yapılan araştırmaların üçüncüsü, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2006 yılında Kadriye Kobak tarafından yapılan "Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelede Uyguladığı Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Programları" isimli yüksek lisans çalışmasıdır. Çalışmada yerel yönetimlere ilişkin temel kavramlar ve yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi vurgulanmış; daha sonra yoksulluğa ilişkin temel kavramlar ve yoksulluğun genel görünümü üzerinde durulmuş ve son olarak da Eskişehir, İstanbul ve Ankara ili kapsamındaki belediyelerde yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal yardım ve sosyal hizmet programları örnekler verilerek incelenmiştir. Diğer taraftan bu kapsamda çeşitli ülkelerde yer alan yerel yönetimler kısaca incelenerek değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Yapılan çalışmalardan dördüncüsü, İrfan Demir tarafından Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2006 yılında yapılan "Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Fonksiyonları, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği" isimli yüksek lisans çalışmasıdır. Özellikle bu çalışma, yerel yönetimlerle ilgili teorik açıklamalardan sonra

“sosyal belediyecilik” üzerinde durması hasebiyle bizim çalışmamıza yakın bir çalışmadır. Araştırmada Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan sosyal politika uygulamaları örneklerle anlatılmış, sosyal belediyecilik anlayışı olarak bu araştırmamızda tarifini yaptığımız ve geniş anlamıyla ortaya konulmaya çalışılan sosyal hizmet ve yardımların yanı sıra, kültürel, sanatsal, eğitim ve sportif faaliyetlerini barındıran hizmetler bütünü olarak ifade edilen sosyal belediyecilik tanımı üzerinde durulmuştur. Bu tanım çerçevesinde de Kocaeli Büyükşehir Belediyesi örneğinde hem sosyal yardım ve hizmetlerden hem de kültürel, sportif ve diğer faaliyetlerinden de örnekler sergilenmeye çalışılmıştır.

Konumuzla alakalı olarak en son yapılan çalışma ise Tuba Olcay Ölmez tarafından Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapılan “Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri” konulu yüksek lisans çalışmasıdır. Araştırmada genel olarak sosyal yardım kavramı üzerinde durulmuş, Türkiye’de koruma karakteri taşıyan sosyal yardımlardan bahsedilerek bu yardımları yapan merkezi hükümetin kurumları detaylı olarak ele alınmış ve yerel yönetimler tarafında yapılan sosyal yardımlar ve bunların Türkiye’ye ve sosyo-ekonomik yapıya etkileri vurgulanmıştır.

“Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği)” isimli çalışma ile yukarıda belirtilen çalışmalar karşılaştırıldığında, bu çalışmamızda sosyal devlet ve refah devleti kavramları temelinde özelde sosyal belediyecilik kavramı, temel fonksiyonları detaylı bir şekilde incelenmiş, yapılan hizmetler de bu açıdan ele alınmış ve yorumlanmıştır. Sosyal belediyecilik uygulamalarının bir örneği olarak da Ümraniye Beledi-

yesi'nin hizmetleri gösterilerek teorik altyapı ile birlikte pratik yansımaları ortaya konmaya çalışılmıştır.

KONUNUN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın temel amacı; yerel yönetimler biriminden birisi olan Ümraniye Belediyesi Örneğinde yerel yönetimlerde uygulanan Sosyal Belediyecilik yaklaşımını ortaya koymak, uygulanan hizmetlerle ne tür fonksiyonların icra edildiğini tespit etmektir. Dolayısıyla dünyada ve Türkiye'de son çeyrek asırda sosyal devlet anlayışının ve uygulamasının zayıflaması sebebi ile güncellenen ve giderek artan sosyal sorunlar ve onların çözümüne dönük çalışmalar araştırılmaya değer görülmüştür. Sıkıntıların artması, sosyal patlamalara sebebiyet verecek yoksulluk ve fakirliğin çoğalması, kültürel anlamda çöküşün ve yoğun göçün yaşanması ve bu problemleri çözecek belediyelerin varlığını Ümraniye Belediyesi bağlamında araştırma, bu çalışmanın diğer amaçlarından biridir.

Üç bölüm ve bir sonuçtan oluşan çalışmanın birinci bölümünde; kavramsal çerçeve ortaya konmuş; devletin tanımı, bu tanım çerçevesinde sosyal devlet olgusu ve refah devleti kavramları ele alınmıştır. Küreselleşmenin diğer bir yüzü olan yerelleşme çerçevesinde; yerel yönetim birimi olarak belediyelerin görevleri ve fonksiyonları, Türkiye'nin merkezi idari yapısı, tarihi ve dönüşümü incelenmiştir. Diğer taraftan "sosyal belediyecilik" kavramı üzerinde durularak, sosyal belediyeciliğin temel fonksiyonları ele alınmıştır.

İkinci bölümde, sosyal belediyecilik çerçevesinde ele alınan Ümraniye'nin tarihsel gelişimi, konumu, coğrafi, demografik, ekonomik, sosyo-kültürel yapısı incelen-

miş; daha sonra Ümraniye Belediyesi ve tarihi gelişimi, belediyenin personel, mali ve fiziki yapısı ortaya konulmuş ve sosyal belediyecilik boyutu ile ilişkilendirilmiştir.

Üçüncü bölümde ise Türkiye’de sosyal belediyecilik hizmetlerini yerine getiren belediyeler üzerinde kısmen durularak, Ümraniye Belediyesi’nde sosyal belediyecilik hizmetlerini gerçekleştiren birimler ve sosyal belediyecilik uygulamalarının gelişim süreci üzerinde durulmuş ve yapılan sosyal belediyecilik hizmetleri yıllara göre tablo ve grafiklerle yorumlanmıştır.

Sonuç bölümünde ise, Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan hizmetler kendi içerisinde yıllara göre kıyaslamaya tabi tutulmuş, sosyal belediyecilik hizmetlerinin gerçekleşmesinde karşılaşılan sorunlar vurgulanmış, hizmetlerde eksik görülen noktalara dikkat çekilerek, önerilerle Ümraniye’de sosyal belediyeciliğin dönüşümü ortaya konmuştur.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma esnasında devlet, sosyal devlet, refah devleti kavramları, belediyecilik, Ümraniye ilçesi ve Ümraniye Belediyesi ile ilgili olarak geniş çaplı bir kaynak taramasına girilmiştir. Ayrıca, Ümraniye Belediyesi’nin belediye olarak kurulduğu 1987’den 2007 yılı sonuna kadar yapılan çalışmaları, tüm yayın organları, resmi faaliyet raporları ve ilgili kişilerle görüşülmek suretiyle ortaya konmuş ve Ümraniye Belediyesi hizmetlerinden yararlanan kişilerle ilgili belediye tarafından yapılan anketlerden yararlanılmıştır.

Araştırmada, Ümraniye Belediyesi’nin Türkiye’nin en büyük ili olan İstanbul metropolitanı içerisinde bu-

lunan bir ilçe olması, nüfus yoğunluğu itibariyle gerek İstanbul'un ve gerekse de Türkiye'nin en büyük dört ilçesinden biri olması, demografik yapısına bakıldığında, Türkiye'nin 81 ilinden ve Balkan ülkelerinden yoğun göç hareketlerinin yaşandığı bir belde olması, ekonomik anlamda sosyal tabakalaşma örneklerinin ve ekonomik hareketliliğin çok canlı bir şekilde yaşanması, sosyo-kültürel anlamda birçok etnik ve dini grubu içerisinde barındırması örnek olarak seçilmesinde temel gerekçelerdendir.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. DEVLET, SOSYAL DEVLET VE REFAH DEVLETİ KAVRAMLARI

S 1.1.1. Devlet Kavramı
OSYAL BELEDİYESİZ ANLAYIŞINI KAVRAMSAL anlamda bir yere oturtabilmek için devlet, sosyal ve refah devleti kavramlarına açıklık getirmek gerekecektir.

Arapça bir kelime olan 'devlet', sözlükte, değişmek, bir halden başka bir hale dönmek, nöbetleşe birbiri ardınca gelmek, dolaşmak, zafer kazanmak ve zenginlik anlamına gelmektedir (Doğan, 1996: 'devlet' mad.).

Kavram olarak devlet (state):

a. Halk (insan unsuru), ülke (toprak unsuru) ve egemen bir siyasal otoritenin (egemenlik unsuru) birlikteliğinden oluşan siyasal örgütlenmedir.

b. Belli bir ülkede, meşru egemenlik iddiasıyla o ülkede yaşayan bütün insanların hak, görev, sorumluluk

ve davranışlarının kontrolünü elinde tutan siyasal kurumdur.

c. Bir toplumdaki bütün siyasal kurumların soyut düzeyde toplamını ifade eden kavram (Demir, Acar, 2002: 'devlet' mad.) olarak tanımlanırken, Prof. Dr. Aydın Taneri, Türk Devlet Geleneği adlı eserinde devleti, "Bir milletin belli bir toprak parçası üzerinde politik bir örgütlenme sonucu ortaya çıkan ve topluluk (millet), ülke, devlet kudreti (egemenlik) ve politik örgütlenme olmak üzere dört unsurdan oluşan kişiliği" olarak tarif etmektedir (Aydın, 1991: 81).

Diğer bir tanımda ise devlet (state, the state), toplumu yöneten kuralları belirleme yetkisine sahip olan özel bir kurumlar bütünü olarak tanımlanmıştır. Buna göre devlet, birleşik bir bütün değildir. Tam tersine, kamu politikasının yönü ve kaynakların kullanılması konusunda çeşitli çıkarları temsil eden siyasal eğilimlerin, çatışmalarının alanını ve parametrelerini belirleyen bir dizi kurumdan meydana gelmektedir (Marshall, 1999: 'devlet' mad.).

1.1.2. Sosyal Devlet ve Refah Devleti Kavramları

Sosyal Devlet: Devlete, ekonomik ve aktif müdahale işlevi yükleyen, bu çerçevede bireylere sosyal güvenlik ve adalet sağlayıcı politikaların geliştirildiği refah devlet modelidir (Demir, Acar, 2002: "sosyal devlet" mad.).

Refah Devleti (welfare state) ise 1940'larda devletin, insanların barınma, sağlık, eğitim ve asgari düzeyde bir gelir elde etme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayacak hizmetleri ve yardımları sunan, sosyal güvence sistemleri aracılığıyla bir refah ortamı sağlamakta başlıca sorum-

luluğu üstlendiği durumları tarif etmek amacıyla ortaya atılan terim olarak tanımlanırken, bir başka tanımlama da literatürde şu şekilde yer almaktadır: Refah devleti (welfare state), bütün vatandaşlarına en azından asgari yaşam standardının gereklerini temin etmeye ve fırsat eşitliğini korumaya yönelik ciddi sorumluluklar yüklenen, tam istihdamın sağlanması, kamu harcamalarının eğitim, sağlık, konut, çevrenin korunması, işsiz ve kimsesizlere yardım, altyapı yapımı gibi yatırım alanlarına kaydırılması için bilinçli politikalar üreten ve uygulayan devlettir (Marshall, 1999: “refah devleti” mad.).

Siyasi gücün kurumsallaşması anlamına gelen devlet, tarihin ilk dönemlerinden beri her topluluk için vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Ancak; her siyasi güç; mahiyeti, fonksiyonları, yapıları ve ahlaki sınırları itibariyle sahip olduğu kültürel zeminin özelliklerini de yansıtmıştır (Beki, 1998:50). Bu anlamda sosyal devlet ya da refah devleti kavramı, modern Batı’nın devlet anlayışına eklenen sıfatlar olarak bizzat Batı’nın devlet anlayışının evrimi içinde değerlendirilip anlaşılabilir. Doğu’da, özel olarak kurumlaşmış bir devlet olan Osmanlı söz konusu edildiğinde konu oldukça karmaşıklaşacaktır. Bugün Türkiye’de, anayasada da temel ilkeler arasında yerini alan sosyal devlet kavramı, Batı’daki anlamıyla kullanıldığından, bu çalışmada Doğu, İslam ya da Osmanlı tecrübeleri dışarıda tutulacak, Batı tecrübesi içinde kavramın gelişimi ve modern anlamı tartışılacaktır.

Kilisenin ve dinsel düşünme biçiminin devlete ege- men olduğu Ortaçağ Avrupası’nda alt sınıfların sübvansiyonu, yoksulların desteklenmesi gibi konular dinsel bir kontekst içinde değerlendiriliyordu. Fakirlik ilahi kaderin takdiriydi ve tutunamayanlar, yoksullar kade-

re rıza göstermeli, alçakgönüllü olmalı; zenginler, serf ve senyörler, kilise ise merhamet etmeli, alttakilere yardım etmeliydi. Erken Rönesans denilebilecek bir dönemde Juan de Robles (veya Juan de Medina) “Dela orden que en algunos pueblos de Espana se ha puesto en la limosna para remedio de los verdaderos pobres” (Bazı İspanyol yerleşim yerlerinde gerçek yoksullara yardım için bağışın durumu üstüne/1545) başlıklı çalışmasıyla bağış sorununu dünyevi, laik bir bağlamda ele almıştır (Bali, 1997:175). Robles dışında, Erasmusçu düşünürlerden Castrillo, Pedro de Valencia gibi aydınlar da modern anlamda “sosyal devlet” kavramının Batı’daki erken öncüleri sayılabilir.

Daha çok Avrupa’da kullanılan “sosyal devlet” Amerika’da “refah devleti” (welfare state) ifadesi kullanıldığına, akla Sosyalizm kelimesi gelmekte, amatörlere bile en azından bu ideolojinin ismi çağrışım yapmaktadır. Sosyalizm, iktidar ve üretim araçlarının halk tarafından kontrol edildiği bir toplum fikrine dayanan bir düşünce sistemidir. Bununla birlikte, sosyalizmin fiili anlamı uygulamada zaman içinde değişmiştir. Siyasi bir terim olması nedeniyle, sınıfsız bir toplumun oluşturulması amacıyla, devrim ya da toplumsal evrimle örgütlü bir emekçi sınıf kurulmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Sosyalizm, kökenlerini sanayileşme dönemindeki aydınlanma düşüncesinde dile getirilen siyasal ve sosyal eşitlik isteğinden almıştır.

Sosyalizm ve sosyalist terimi, bir dizi ideolojiye, bir ekonomik sisteme veya varolmuş devletlere işaret edebilir. Terimin ilk kullanılışı 19. yüzyılın başına kadar gider. İlk kez 1827’de Robert Owen’in takipçilerini adlandırmak için kullanılmıştır. Fransa’da, yine 1832 yı-

lında l'Encyclopedie nouvelle'deki Saint-Simon, ardından Pierre Leroux ve J. Regnaud'un fikirlerinin takipçisi olanlar için kullanılmıştır. Kelimenin kullanımı hızlı bir biçimde yayılmış ve değişik zamanlarda ve yerlerde değişik şekillerde kullanılmıştır. Farklı kişiler ve gruplar kendilerini sosyalist ve sosyalist karşıtı olarak tanımlamışlar, sosyalist gruplar arasında büyük farklılıklar olmakla birlikte, neredeyse hepsi en azından kuramsal olarak; toplumun, seçkin bir azınlığına hizmet etmek-tense, halk çoğunluğuna hizmet eden bir iktisat bilimiyle birlikte, dayanışma prensiplerine göre işleyip, eşitlikçi toplumu savunarak, sanayi ve tarım işçileriyle birlikte mücadele eden, ezilen sınıfları desteklemekten bahseden bir söylemi savunmuşlardır (www.tr.wikipedia.org., 09.06.2008).

Kapitalizmin gelişim seyri içinde alt sınıflara yönelik* ilk kurumsal sosyal güvenlik sistemi Bismarck Almanya'sında başlatılmıştı (Güvercin, 2004:90). Böylece 1889 yılında işçilere emeklilik ödemesi yapmak üzere tasarlanan ilk devlet sosyal sigortası hayata geçmiştir.

Bismarck, Avrupa'da ve özellikle Almanya'da yükselen sosyalist hareketin önünü kesmek amacıyla bu adımı atmıştı. Bismarck, Alman Sosyal Demokrat İşçi Partisini yeraltına iten 1878 Anti-Sosyalist yasasını çıkarmış, fakat partinin illegalitede daha da güçlenmesi karşısında 12 yıl sonra, yani 1890'da yasayı kaldırmak zorunda kalmıştı (www.tr.wikipedia.org. 09.06.2008). Ancak partinin işçi sınıfı üzerindeki etkisini kırmak için yasak kaldırılmadan bir yıl önce, bu emeklilik sigortasını gündeme getirmişti.

Bu çalışmanın akabinde 1908'de İngiltere'de cılız bir

* 20. yüzyıldan önce bugünkü anlamda orta sınıflar yoktu.

düzenleme yapıldı ki, bu da 1890'lardan beri İngiliz sendikalarının yaşlılık sigortası için yürüttüğü mücadelenin ve Avrupa sosyalist işçi hareketinin genel yükselişinin bir sonucuydu. Daha sonra 1930'larda ABD'de işçi hareketinin muazzam yükselişinin ürünü olarak Roosevelt'in, hareketi yatıştırma amaçlı diğer birçok önlemlerinin yanı sıra, 1935 yılında ilk sosyal sigortayı başlatmasını görüyoruz (www.turkey.usembassy.gov.,09.06.2008). Bu düzenleme de esas olarak Rus Devriminin Batı dünyasına salmış olduğu korkunun ürünüydü.

Sosyal güvenliğe ilişkin asıl yaygın gelişmeler İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra başlayacaktır. Birinci Dünya Savaşı'nda Rusya'yı kaybederek ve Avrupa'yı da kaybetmenin eşliğinden dönerek çıkan Batı merkezli dünya kapitalizmi, II. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında yeniden yükselen sosyalist dalgayı atlatabilmek için sosyal güvenlik sistemlerini tüm gelişmiş ülkelere yaygınlaştırdı. Nitekim tehlikeyi çoktan sezmiş olan İngiltere, daha savaş bitmeden (1942) geniş kapsamlı bir sosyal güvenlik öngören yeni planını hazırlamıştı.

Bunun dışında özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası yükselen varoluşçu (existansialist) dalga, bilhassa bu dalganın iki önemli aydın ve yazarı Sartre ve Camus özetle şunu söylüyorlardı: "Uyguruluklar kurmuş, hukuk, felsefe, bilim inşa etmiş, resimde, heykelde, müzikte ciddi değerler ortaya koymuş Batı insanı, niçin birbirini acımasızca öldürüyor? (60 milyona yakın insan hayatını kaybetmişti.) Bu bir saçmalık, dünya, insanların davranışları, doğa rasyonel değil; her şey saçma ve bu saçmalıklardandır ki anlamsız yere harpler, tecavüzler, sınıf çatışmaları, ezenler, ezilenler gibi durumlar ortaya çıkıyor. Ancak bu bizim saçma üzerine bir ahlak (ethic) kurmamızı, saç-

ma davranmamızı kısaca saçmalamamızı gerektirmez. Öyleyse bu saçma dünyanın saçmalıklarına son verecek düzenlemeler yapılmalı ve pratik olarak böyle bir düzen kurulmalı” (Hançerlioğlu, 1995:374). Umutsuzluk, hayal kırıklığı, parçalanmış aileler ve bireylerin hemen her gün ağladığı bu dönemde bu söylem ve tezler, Batı’da devletlerin bireye, aileye ciddi sosyal hak ve güvenceler vermesini etkilemiştir.

Savaş sonrası dönem, aynı zamanda kapitalizm açısından muazzam bir yükseliş dönemi idi ve dolayısıyla bu tür tavizleri vermek kapitalist sistem için kolay ve avantajlı oldu. Bu aynı zamanda sosyalist hareketler içinde reformizmi de besledi; hem Doğu blokunda (Troçkizm gibi), hem de Avrupa’da sosyal demokrasi gibi hareketler ortaya çıktı. Zira kapitalizm, klasik liberal devlet (Montesquieu’nun “Kanunların Ruhü” adlı tanınmış eserinde tasvir ettiği sosyal boyuttan yoksun, jandarma ve gece bekçisi devlet tipi) nesnel planda ıslah olmuş gibi bir görüntü veriyordu. Böylece “sosyal devlet” ya da “refah devleti” gibi kavramlarla anılan uygulamalar, esasen bu dönemin ürünü olarak ortaya çıkmış oldu (Gül, 2004:4).

Bu sistem ve denge, bugün çeşitli tıkanıklıklar yaşamakta ve Avrupa’da sosyal devletten sapma yönünde eğilimler izlenmektedir. Sosyal devleti ilk kurumsallaştıran ülke olan Almanya’nın gündemi, Alman medyasında arka arkaya kapağa taşınan “Sosyal Devlet yıkılıyor mu?” sorusuyla meşgul. Veriler ise, soruyu kendi başına yanıtlar niteliktedir.

“Almanya’da sosyal giderler 1970 yılında brüt gelirin yüzde 26’sı civarında iken, bu oran bugün yüzde 42 civarında. Öte yandan yasal asgari ücret saat başına Lüksemburg’da 9 Euro, İrlanda’da 8 Euro ve Fransa’da 8 Euro 27 Cent iken, Almanya’da sadece 7 Euro 50 cent. Son on yılda üst katman gelirini

yüzde 8.9 artırmış, ancak en alt katman ise yüzde 3'lük gelir kaybına uğramış. Ülkede yoksulluk sınırı olarak tanımlanan aylık 604 Euro'nun altında geliri olanların oranı son beş yılda yüzde 11'den yüzde 16'ya çıkmış durumda. Buna karşılık holdinglerin karlarında büyük bir artış grafiği çiziliyor, Çin ile birlikte en çok Almanya'da genç milyarder sayısı artıyor. Bu gelişmelerle birlikte bir zamanların refah ülkesi, 'Orta Direk' cenneti Almanya'da sosyal devlet anlayışının artık kaybolduğunu ve bundan da kayıplı çıkacakların alt tabakaların olacağını belirten Erlangen Üniversitesi Ekonomi Profesörlerinden Alp Bahadır, bu gidişatı durdurmanın globalizm çağında neredeyse imkânsız olduğunu belirtiyor" (www.voanews.com.08.04.2007).

Bugün de çeşitli renklerden Avrupalı reformistler [sosyal demokrat, sosyalist, komünist partiler, Yeşiller, kimi çevreci, küreselleşme karşıtı organizasyonlar (ATTAC Association pour la taxation des transactions pour l'aide aux citoyens- benzeri çevreler), bazı Troçkist etiketli çevreler] "neo-liberal" bir Avrupa'ya karşı "sosyal Avrupa'yı ileri sürmektedirler. Reformistlerin burada yaptığı, kapitalizmin krizlerinin derinleştiği bir dönemde, işin aslında kamu harcamalarını arttıran ve dolayısıyla toplam tüketimi ve istihdamı teşvik eden "refah devleti" uygulamalarını bir kurtuluş reçetesi olarak sunmaktır. Oysa Batıda 1980'de refah devleti anlayışı ve uygulamaları çökme aşamasına gelmiştir. Çünkü refah devleti, kamu mali dengesini bozmuş, kamuda önemli mali krizlere neden olmuştur. Diğer taraftan bireylerin ve sivil toplum örgütlerinin sosyal sorunlara duyarlılığını azaltmış, özel teşebbüsü önlemiş ve vatandaşın karşılaştığı her problemin çözümünün kamudan geleceği beklentisini bir yaşam tarzı haline getirmiştir. Bütün bu sıkıntılar Batıyı refah devleti kavramından kademeli olarak uzaklaştırmıştır (Eryılmaz, 2007:81).

Türkiye deneyimi değerlendirilmek istenirse, Batılı anlamda sosyal/refah devleti kavramı için II. Meşrutiyet dönemine gitmek gerekir. II. Meşrutiyetin ilanı ile ortaya çıkan nispi özgürlük havası içinde, siyasi grupların etkinliği daha fazla artmış ve işçi faaliyetleri hızla yükselişe geçmiş, dernek kurma, grev hakkı ve sendika kurma hakkı kazanılmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra İzmir'de İktisat Kongresi toplanmış ve kongrede ülkenin ekonomik politikası belirlenmiştir. Sanayileşme ve diğer alanlarda teşvik hareketlerine başlanmıştır. Bu kongre ile Türkiye, ekonomik politikasını kısmen liberal bir yöne çevirmiş ve belli ilkeleri o günden ortaya koymuştur. "Mixed Economy" ile Batı ekonomik literatürüne de giren "Karma Ekonomik Sistem" nevi şahsına münhasır, Türkiye'ye özgü kabul edilmiştir.

1921 Anayasası, sosyal devlet ve sosyal haklarla ilgili çok sınırlı bir anayasadır. 1924 Anayasası'nın kabulünden sonra devletin sosyal hayata etkileri daha fazla görülmeye başlamıştır. 1936 tarihli İş Kanunu, eksikliklerine ve uygulamadaki aksaklılara rağmen çalışma hayatını düzenleyici mahiyetteki ilk ciddi girişim olma özelliğine de sahiptir. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra da bu gibi çalışmalar devam etmiştir. Çalışma Bakanlığının, İş ve İşçi Bulma Kurumunun kurulması, 1947 yılında kabul edilen Sendikalar Kanunu ve buna bağlı olarak grev hakkının tanınması bu dönemde kabul edilen önemli kanunlardır.

Türkiye'de sosyal devlet anlayışının yerleşmesinin başlangıcı olarak 1961 Anayasası gösterilebilir. 9.7.1961 tarihli Anayasanın Genel Esaslar kısmının 2. maddesi Cumhuriyetin Nitelikleri başlığı altında "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hu-

kuk devletidir” ibaresiyle sosyal devlet anlayışını açıkça kabul eder. Anayasa'nın tüm ilkeleri sosyal devlet prensibini destekler niteliktedir. Böylece 1961 Anayasası Türkiye'de ilk defa sosyal devlet rejimini kurmuştur denilebilir. Anayasa'nın 41. maddesi “İktisadi ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık hayatına yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacıyla düzenlenir. İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek, bu maksatla, milli tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma planlarını yapmak devletin ödevidir” der.

Sosyal devletin en başta gelen görevlerinden biri de sosyal güvenliktir. Anayasa'nın 48. maddesi ise sosyal güvenlik hakkına ayrılmış olup, “bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmak ve kurdurma”yı devletin ödevlerinden biri kabul eder. Böylece devlet, 1961 Anayasası'nda kabul edilen sosyal devlet prensibini çıkarttığı kanunlarla destekleyerek, devletin sosyal alandaki düzenleyici, denetleyici gücünü ortaya koymuştur. 1961 Anayasası ile devlet, ekonomik ve sosyal hayatı düzenlemek üzere sosyal devlet anlayışına da uygun olarak kalkınma planları yapmaya başlamıştır. Kalkınma planları aracılığı ile sosyal devlet bu anlayışın gerektirdiği hedefler doğrultusunda ülkenin sosyal, ekonomik ve kültürel politikasını düzenleyici, bu konularda yol gösterici ve bizzat devlet yürütme organlarınınca da bu politikaların uygulayıcısı olarak ekonomik ve sosyal hayata müdahalelerini arttırmıştır.

Daha önce ifade edildiği üzere, 1982 Anayasası'nın 2. maddesi “demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti” ibaresine yer vermektedir. 1982 Anayasası'nın devletin

temel amaç ve görevlerini belirleyen 5. maddesinde ise “Kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamaya, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlandıran siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya” devletin temel görevleri arasında yer verilmiştir.

Yukarıdaki Anayasa maddelerinden anlaşılacağı üzere sosyal devlet, toplumun “ortak iyi”sini toplum adına tesbit eden, nispeten teknik ve bilimsel düzeyde bu işin nesnel olarak yapılmasını temin eden bir apolitik zemine işaret etmektedir (Aktay, 2006).

Sosyal devletin temel amacı, herkese insan onuruna yaraşan asgari bir yaşam düzeyi sağlamaktır. Kendini sosyal devlet olarak tanımlayan bir devlet şu hakları da vatandaşlarına sağlamalıdır:

a. Çalışma Hakkı

1982 Anayasası'nın 49. maddesi çalışma hakkını tanımıştır. Bu maddeye göre “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır.” Çalışma hakkını tanımının yanında, devletin çalışma imkânı yaratması gereği de kaçınılmaz bir sonuçtur.

b. Adil Ücret Hakkı

Çalışanların insan onuruna yaraşan asgari bir yaşam seviyesine ulaşması için de adil bir ücret elde etmeleri gerekir. Anayasa'nın 55'inci maddesinde bu konu düzenlenmiştir. 55'inci maddede, “Ücret emeğin karşılığıdır.

Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır. Asgarî ücretin tespitinde ülkenin ekonomik ve sosyal durumu göz önünde bulundurulur” denilmektedir.

c. Sosyal Güvenlik Hakkı

Çalışan ve yeterli ücret alan insanların yaşlılık, hastalık, sakatlık, işsizlik gibi sebeplerle çalışamayacak duruma düştüklerinde, sosyal güvenlik haklarının tanınmış ve gerçekleştirilmiş olması gerekir. Sosyal güvenlik hakkı Anayasa'nın 60'uncu maddesinde yer almaktadır. “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.” Ayrıca 61. maddede özel olarak korunması gereken kişilerden bahsedilmektedir. “Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malû ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır. Yaşlılar, devletçe korunur. Yaşlılara devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.”

d. Konut Hakkı

İnsanların asgari bir yaşam sürmesi için barınma ihtiyacı da olmazsa olmazlardandır. Barınacak yeri olmayan bir kişinin insan onuruna yakışır biçimde yaşaması mümkün değildir. Konut hakkı Anayasa'nın 57. maddesinde açıklanmıştır. “Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu

konut teşebbüslerini destekler.”

e. Sağlık Hakkı

Bir insan hastalandığı zaman tedavi olabilmelidir. Anayasa, bu hakkı 57. maddesinde düzenlemiştir. “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir... Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.”

f. Eğitim Hakkı

Eğitim olmadan insan onuruna yaşar hayattan söz edilemez “Kimse, eğitim ve öğretim haklarından yoksun bırakılamaz... İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır... Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.”

Bu haklar dışında, sosyal devlet gelir ve servet farklarının azaltılmasına yönelik tedbirler olabilir. Bunlar;

a. Vergi Adaleti

Sosyal devletin temellerinden biri de gelir ve servet eşitsizliklerinin azaltılmasıdır. Gelir ve servet eşitsizliklerini azaltıcı tedbirlerden en önemlisi vergi politika-

larıdır. Anayasa'nın 73. maddesine göre, "herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır." (Özbudun, 2000:106).

b. Kamulaştırma

Kamulaştırma, devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinin kamu yararının gerektirdiği hallerde, karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını sahiplerinin isteğine bakmaksızın, kamu mülkiyetine geçirmesidir. Kamulaştırma, normalde sosyal devletle ilgisi olmayan bir kurdur. Fakat Anayasa'nın 46. maddesinde sosyal devlet ilkesi doğrultusunda kamulaştırma yapılabileceği ön görülmüştür.

c. Toprak Reformu

Servet ve gelir eşitsizliklerinin temelinde toprak mülkiyetindeki eşitsizlikler yatabilir. Bu durumda, toprak dağılımındaki bu eşitsizlikler giderilmedikçe, gelir ve servet eşitsizliklerinin azaltılması oldukça güçtür. Anayasa, 44. Maddesinde, "devlet..., topraksız olan veya yeterli toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır" demektedir.

d. Devletleştirme

Anayasanın sosyal devleti gerçekleştirmek üzere öngördüğü tedbirlerden birisi de devletleştirmedir. Anayasanın 47'nci maddesine göre, "Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir. Devletleştirme gerçek karşılığı üzerinden yapılır. Gerçek karşılığın hesaplanma tar-

zı ve usulleri kanunla düzenlenir.” Devletleştirme işleminin konusu, özel teşebbüslerdir. Devletleştirme ancak, özel teşebbüsün kamu hizmeti niteliği taşıması ve kamu yararının devletleştirmeyi zorunlu kılması hallerinde mümkündür (Özbudun, 2000:108).

Anayasalarda genel olarak 3 tür hak ayırt edilmektedir. Bunlar; koruyucu haklar, siyasal haklar ve sosyal haklardır.

Alman Hukukçusu G. Jellinek’ten beri yapılan bu ayırım klasik ayırım olarak da nitelendirilmektedir (Jellinek, 1901: 92–93). 1961 ve 1982 Anayasası da temel hak ve özgürlükleri bu üçlü ayırma göre düzenlemiştir. Sosyal hakların anayasalarda yer alması, endüstrileşme ile yani koruyucu ve siyasal haklardan çok sonra gündeme gelmiştir. Bundan dolayı koruyucu ve siyasal haklara “klasik hak ve özgürlükler” de denmektedir.

Sosyal haklar denince akla ilk olarak sosyal devlet gelmektedir. Sosyal haklara “isteme hakları” da denilmektedir. Bu haklar anayasanın “Sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler” bölümünde yer almaktadır. Sosyal haklar kişiye, koruyucu haklardan farklı olarak devletten olumlu bir davranış, bir hizmet veya yardım isteme hakkı tanır. Bir başka ifadeyle koruyucu haklar, sadece hak ve özgürlüklere dokunulmamasını öngörürken, sosyal haklar da özgürlüğün kullanılmasını kolaylaştırılması söz konusudur. Devlet bu hak ve özgürlüklerin efektif olarak kullanılabilmesi için aktif bir rol oynamakta, mevcut engelleri ortadan kaldırmakta veya azaltmakta, gerektiğinde belirli yardımlarda bulunmaktadır. Sosyal haklar belirli hukuki düzenlemeler yapmayı (iş ve sosyal güvenlik hukukunda olduğu gibi), gerekli sosyal kurumların oluşturulmasını (okullar, hastaneler, çocuk esirgeme kurumla-

rı gibi) zorunlu kılmaktadır (Tanör, 1978: 78).

Bu haklara örnek olarak aşağıdaki hak ve özgürlükleri verebiliriz: Ailenin korunması m.41, eğitim ve öğrenim hakkı m.42, çalışma ve sözleşme özgürlüğü m.48, çalışma hakkı m.49, sendika kurma hakkı m.51, toplu iş sözleşmesi hakkı m.53, grev hakkı, m.54.

Tüm bu izahlardan sonra 2. Dünya Savaşı akabinde özellikle Batı Avrupa'da ve gelişmekte olan ülkelerde yaygın uygulama alanı bulmuş olan refah devleti anlayışı, devleti aşırı büyüterek özel sektörün yatırım imkanlarını daraltması, verimliliği düşürmesi ve sürdürülemez kamu açıklarına yol açması gibi sorunlar yüzünden 20. yüzyılın son yıllarında gözden düşmüştür (Demir, Acar, 2002: "refah devleti" mad.).

Şu bir gerçektir ki, devleti meydana getiren unsurların başında "millet" gelmektedir. Devlet ancak millet varsa olabilecek bir kurumsal aygıttır. Bu bakımdan devletin varlık sebebi, onun varlığını sağlayan milletin emniyet, huzur ve mutluluğunu tesis edebilmek ve ona hizmet edebilmektir. Sosyal devlet anlayışında da aynı yaklaşım devletin millete temel hizmeti götürmesi noktasında ön plana çıkmaktadır. Devletin gerekliliği de burada kendini göstermektedir.

İnsan sosyal bir varlıktır ve tüm ihtiyaçlarını kendisinin karşılayabilmesi mümkün değildir. İhtiyaçları git-tikçe artmakta ancak bunları karşılayabileceği gücü dar bir alanla sınırlı kalmaktadır. Bunun yanı sıra, insanın tabiatında yaratılıştan gelen bilinç, menfaat, öfke ve istek gibi ucu açık, sınırlamaya tabi tutulmamış kuvveler mevcuttur ki, eğer bu hisler dini, ahlaki ve hukuki bir-takım prensiplerle doğru bir mecraya kanalize edilerek kayıt altına alınmazsa, sosyal bir kargaşanın çıkması-

na neden olur. Aynı şekilde bunları sınırlayıcı ve insan topluluklarının birlikte yaşamalarını sağlayıcı bir sosyal düzen oluşturulmazsa, hem insanlar arasında bir huzursuzluk tırmanacak hem de hiçbir insan kendi imkanlarıyla ihtiyaçlarının tamamını karşılama şansı bulamayacaktır. Hukuk devleti kavramı bu anlamda devreye giren önemli kavramlardan biridir. Yukarıda ifade edildiği üzere Anayasa'da bulunan tanımıyla Türkiye Cumhuriyeti "...sosyal bir hukuk devletidir..." ifadesi de sosyal devlet olmanın olmazsa olmaz şartlarından birinin hukuk devleti özelliğini de içinde barındırmasıdır. Ayrıca sosyal devlet olma özelliğini taşımayan bir devlet de hukuk devleti olma özelliğine sahip olamaz. Zira sosyal devlet özelliği taşımayan bir hukuk devleti, vatandaşlarına insanca yaşama hakkını tam olarak verebilecek bir devlet değildir (Taşdelen, 1997:77).

Bu yüzden devlet, sorumluluk alanı içerisinde bulunan halkın güçlü ve varlıklı olanlarıyla güçsüz ve fakir olanları arasında insani temel yaşam standardının oluşturulması hususunda "sosyal bir hukuk devleti olarak" gerekli hukuki ve sosyal dengeyi gözetmekle yükümlüdür. Çünkü devlet otoritesinin zayıf kaldığı ya da tesis edilemediği hallerde, toplum tam bir anarşizm keşmekeşliğine sürüklenir. Böyle bir keşmekeşlik içinde elbette güçlü olan korumasız olana hayat hakkı tanımayacaktır.

1.2. BİR YEREL YÖNETİM KURUMU OLARAK TÜRKİYE'DE BELEDİYELER

1.2.1. Türkiye'de İdari Yapılanma

Anayasa'nın 123. maddesi çerçevesinde bakıldığında Türkiye idari anlamda merkezden yönetim ve yerinden

yönetim esasına dayanmaktadır.

1.2.1.1. Merkezi İdare

Yine Anayasa'nın 126. maddesi gereği: "Türkiye, merkezî idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır. Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezî idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir."

1.2.1.2. Mahalli İdareler

Anayasa'nın 127. maddesi de Türkiye'nin mahalli idarelerini şöyle izah etmektedir: "Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir. Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir."

Aynı maddenin devamında: "Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesalet yetkisine sahiptir."

Maddenin devamında da: "Mahallî idarelerin belirli

kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile kendi aralarında Bakanlar Kurulu'nun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır" tanımlaması ile mahalli idarelerin yapısı ve işleyiş biçimi hakkında bize bilgi vermektedir.

Yukarıda belirtilen Anayasa maddesi gereği yerinden yönetim, yer bakımından yerinden yönetim (mahalli idareler) ve hizmet bakımından yerinden yönetim (kamu kurumları) olmak üzere ikiye ayrılır (Kubat, 2000: VII vd.).

Yer bakımından yerinden yönetim birimleri il özel idareleri, belediyeler ve köylerdir. İl özel idarelerinin üç organı vardır: İl genel meclisi, il daimî encümeni ve vali.

1.2.1.2.1. İl Özel İdareleri

İl Özel İdaresi'nin görevleri İl Özel İdaresi Kanunu'nun 78. maddesinde ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. Bunlar genel olarak: İl özel idaresi, ilin mahalli hizmetlerini kalkınma planı ve ilke hedeflerine uygun olarak ve ilin imkân ve ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak yıllık program hazırlamak ve uygulamakla görevlidir. Keza, mahalli müşterek nitelikte olan imar, bayındırlık, sağlık ve sosyal yardım, çevre sağlığı ve koruması, eğitim ve spor, tarım, ağaçlandırma, orman tesisi, ekonomi ve ticaret, haberleşme, kültür, turizmle ilgili diğer görevleri de yapar.

1.2.1.2.2. Belediyeler

Yerinden yönetim birimlerinden ikincisi belediye-

lerdir. Belediyeler üç organdan müteşekkildir: Belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır. Belediyelerin Türkiye'deki tarihi sürecini yukarıda kısaca izah etmiştik. Belediye ile ilgili detaylı konu ileride izah edileceği için burada üzerinde fazla durulmayacaktır.

1.2.1.2.3. Köyler

Üçüncü yerinden yönetim biçimi olan köyler de kamu tüzel kişiliğine haiz yerinden yönetim birimleridir. Köye ait işler Köy Kanunu'nun 13. ve 14. maddelerinde düzenlenmiştir. Bunlar sağlık, bayındırlık, yol, su, okul yapımı, pazaryeri, çarşı vs. gibi işlerdir. Gelirleri de salma ve imecedan oluşmaktadır. Köy tüzel kişiliğinin organları Köy derneği, ihtiyar heyeti ve muhtardır. Köy derneği ve ihtiyar heyeti köyün karar organı, muhtar köyün yürütme organıdır.

1.2.1.2.4. Büyükşehir Belediyeleri

Büyükşehir belediyeleri kavramı mahalli idareler içerisinde bulunmayan bir kavram olmakla beraber, 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı yasa ile "büyükşehir belediyesi" yerel yönetim biçimlerinden biri olarak ortaya çıkmış olmaktadır. Böylece belediye sınırları içerisinde birden fazla ilçe bulunan şehirler büyükşehir statüsüne kavuşmuştur (Ersöz, 2004:161).

1.2.2. Belediye Kavramı

Şehir idare teşkilatını belirtmek için XIX. yüzyıldan itibaren kullanılan belediye kelimesi, Arapça, memleket,

şehir anlamlarına gelen “beled” veya “belde” kelimelelerinden türemiştir. Osmanlı Devleti içerisinde bugünkü şekliyle kullanılması Tanzimat Dönemine rastlamaktadır.

Şemseddin Sami, “belediyye” kelimesini, bir şehir veya kasabanın sokaklarıyla sâir umûr-u umumiyesine ve tanzifat ve sair ihtiyacâtına bakan idare. (Şemseddin Sami, 1317: “belediyye” mad.) şeklinde tanımlarken, bu konuda en mühim eserlerden biri olan Mecelle-i Umûr-u Belediye kitabında ise “menafi”i müştereke ve ihtiyacat-ı müteakabile ilcasıyla bir belde de temekün eden ahalinin, beldelerine ve dolayısıyla kendilerine aid hususat-ı hükümetin kanunla tayin ve irae etmiş olduğu hudud ve selahiyet dairesinde bi'l-ictima intihab ettikleri vekilleri vasıtasıyla ru'yet ifa etmelerine “belediyye” denilir (Ergin, 1338:1/29), şeklinde tanımlamıştır. 03.04.1930 yılında çıkan 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 1. maddesinde ise, belediyenin tanımı şöyle yapılmaktadır: “Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef hükmi bir şahsiyettir.”

Bu tanımlamada idari özerklik, yani özerk karar alma ve uygulama imkanları ile mahalli demokrasinin güvencesi olan seçim unsuru yer almamaktadır (Yayla, 1987:9). Dolayısıyla Anayasa'ya bakıldığı zaman, bunun cevabını orada bulmak mümkündür. Bu aynı zamanda belediyenin gerçek anlamda bir tanımını da ortaya koymak adına önemlidir: Anayasa'nın 127. maddesi tarifi şöyle yapmaktadır: Belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan

kamu tüzel kişileridir. Bu tanımı maddeleştirecek olursak:

- a. Belediyenin mahalli niteliği, mahalli ihtiyaçları karşılayan bir idare olduğu,
- b. Şehir veya kasaba ölçeğinde bir yerleşik düzeni ifade ettiği,
- c. Demokratik, yani seçime dayalı olduğu,
- d. Özerkliğe sahip olduğu, yani tüzel kişiliğinin bulunduğu, ayrı bütçe ve organları, kendi adına karar alabilme gücü bulunduğu ve aynı zamanda da bağımsız olmayıp, devlet denetimi altında bulunduğu ortaya çıkmaktadır (Yayla, 1987:10).

1.2.3. Türkiye’de Belediyecilik

1.2.3.1. Osmanlı Devleti’ne Kadar Belediye Teşkilatı

Osmanlı Devleti’nin öncesi ve sonrası için belediye kavramı kullanıldığında, ilk olarak karşımıza çıkan kavram hisbe kavramıdır. Hisbe, kelime itibariyle bir işi sadece Allah rızası için yapmaktır. Bir hukuk ve sosyal hizmet müessesesi olarak da “iyiliği (ma’rufu) emretmek ve kötülükten (münkerden) sakındırmak” olarak ifade edilmiştir. Bu görevi ifa eden kişiye de muhtesip adı verilmektedir. (Akgündüz, 2005:35-36) Dolayısıyla Osmanlı Devleti’ne kadar olan kısımda belediye kavramı dendiğinde, tamamı olmasa bile bugünkü belediyeciliğin işlevini yürüten muhtesiplik müessesesi hâkim idi (Akgündüz, 2005:36; geniş bilgi için bkz. Nizâmü’l-Mülk, Siyasetname, terc. Bayburtlugil, Nurettin, İst. 1981; Kazıcı, Yusuf Ziya, Osmanlılarda İhtisap Müessesesi, İst.1987;

Ergin, Mecelle-i Umur-ı Belediye, I/310).

İslam hukukuna has olan hisbe teşkilatı Hz. Peygamber döneminden başlayıp, Hz. Ebubekir ve Ömer döneminde de devam eden ve Selçukludan Osmanlıya kadar da faaliyetlerini icra eden bir müessesedir. Daha öz ifadesi ile Osmanlı Devleti'ne gelinceye kadar, hisbe teşkilatı denen ve belediye hizmetlerini yürüten bu müessesenin bulunmadığı bir belde de mevcut değildir. Tarihçi İlber Ortaylı, hisbe müessesesinin Doğu İslam şehrinde belediye nizamının temeli olduğunu ifade etmektedir (Ortaylı, 1992: 398). II. Bayezid devrine ait en mühim kanunlardan biri olan Bursa, İstanbul ve Edirne İhtisap Kanunnamelerini değerlendiren Tarihçi Prof. Dr. Ahmet Akgündüz, bu kanunnamelerin dünyanın en mükemmel ve en geniş belediye kanununu olduğunu belirtmektedir (Akgündüz, 1999:125-126).

1.2.3.2. Osmanlı Devleti'nden Tanzimat Dönemine Kadar Belediyecilik

Günümüz belediye anlayışını doğru bir şekilde ortaya koyabilmek için, Osmanlı'daki belediye anlayışının gelişim seyrinden bahsetmek gerekir. Çünkü Osmanlı Devleti'nin birçok kurumu Türkiye Cumhuriyeti'ne tevarüs etmiştir. Belediye kurumu da bunlardan biridir.

Osmanlı döneminde belediyelerin gelişimi “beledi uygulama” ve “kurumsal gelişim” noktasında üç ana döneme ayrılmaktadır. İlk dönem, kuruluş dönemi olarak ifade edilebilecek olan ve 1855-1876 yıllarını içerisine alan dönemdir. Bu süreçte 1855 yılında İstanbul Şehremaneti ve akabinde Altıncı Daire-i Belediyenin kurulması belediyecilik anlamında ilk adım olmuştur. İkinci dönem ise, “sınırlı gelişme” olarak ifade edilebilecek olan dönemdir ki 1877-1908 yıllarını kapsamaktadır. Bu dönemde İs-

tanbul için “Dersaadet Belediye Kanunu” ve taşra için “Vilayet Belediye Kanunu” belediyecilik anlamında sınırlı bir dönemdir. Üçüncü dönem ise “Kurumsallaşma Dönemi” olan 1908-1922 yıllarını kapsayan dönemdir ki, bu dönemde İstanbul’da belediye kanunun devreye girmesi ve akabinde yirmi belediye dairesinin kurulması belediyecilikle alakalı kurumsal bir yapı oluşturulmuş olmaktadır (Oktay, 2008:376).

Konuyu detaylandırarak olursak, Osmanlı Devleti, şer’i hukuku benimsemiş Müslüman bir devlettir. Dolayısıyla, sahip olduğu kurumların önemli bir kısmı, Müslüman devletler geleneğinde şekillenmiş kurumlardır. Osmanlı Devleti’nde idari yapı merkezîyetçidir. Bir de taşra teşkilatı vardır. Merkezde II. Mehmet dönemine kadar padişahın, sonrasında ise Veziri-i Azam’ın başkanlık ettiği Divan-ı Hümayun mevcuttur. Devletin yönetimi buradan yapılır.

Taşra yönetimi, askeri amaçlara yönelik ve toprak sistemine bağlı olarak ilk dönemlerde “kaza” ve “liva” ya da “sancak” denilen bölümlere ayrılmıştır. Ancak devletin sınırları genişledikçe, taşra yönetimi geliştirilmiş ve yine toprak sistemine bağlı daha büyük bir yapı olan “eyaletler” oluşturulmuştur.

Klasik dönemde Osmanlı şehrinin idaresi ve yargı görevi, ilmiyye sınıfından olan kadılara bırakılmıştı. Kadı sadece şehrin değil, civarındaki köy ve nahiyelerin de mülki amiri ve yargıci idi ki bu bir kaza idaresidir. Devletin bidayetinde merkez bürokrasisinin üyesi olan kadı, belirli bir süre için tayin edildiği bölgede yargının, kolluk işlerinin, mali görevlerin ve şehir yönetiminin sorumlusuydu (Ortaylı, 2007:85).

Osmanlı Devleti’nin kuruluşu sırasında ilk ve en bü-

yük kadılığın İznik ve sonra Bursa kadılığı olduğunu söyleyen tarihçi Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, şehirlerin başında bulunan Kadı'nın aynı zamanda şehir ve kasabaların belediye işleri, bugünkü noterler gibi vekaletnameler, alım ve satım muamelelerinin tanzimi gibi işleri de uhdesinde bulundurduğunu söylemektedir (Uzunçarşılı, 1988: 83).

Dolayısıyla, Osmanlı şehir yönetiminde, yerel ve mülki yönetim fonksiyonları birbirinden ayrılmamıştır. Ancak Osmanlı taşra yönetim sisteminde önemli bir yeri bulunan Kadılar, buldukları yerlerin hem hakimi hem belediye başkanı hem emniyet amiri, bazen hem mülki ve hem de halkın her konuda müracaat edebileceği sosyal güvenlik makamı konumunda idiler. Kendileri ya da yardımcı personeli seçimle işbaşına gelmemiş olmasına rağmen kadılar, ekonomik işlerde (fiyat tespiti, narh konması), kolluk görevinin yerine getirilmesi, mali işlemlerin yürütülmesinde (vergi tarh ve cibayeti gibi) halkın ve esnafın temsilcisi sayılan kimselere başvurduğu takdirde yardımcı olurlardı. Esnaf loncalarının temsilcileri olan esnaf kethüdalarının, şehir ileri gelenlerinin (vücut-ı belde), ruhani reislerin varlığına rağmen, bu gibi kimselerin şehir yönetimine katılmak için devamlı kurullar halinde toplanmadıkları ve çalışmadıkları görülmekteydi. Şu hâlde, Tanzimat devrine kadar Osmanlı ülkelerinde şehir ve eyalet idaresinden, vakıflar gibi ekonomik-sosyal kuruluşlardan, cemaat örgütlerinden söz edilebilir ama, mahalli idare gibi bir kavram ve kurumdan, hatta idareye yardımcı olan devamlılık kazanmış mahalli kurullardan söz etmek kesinlikle mümkün değildir. Böyle geliştirilmiş bir idari gelenek oluşmamıştır (Ortaylı, 2007: 86).

Öte yandan, Osmanlı Devleti'nde bugünkü anlamda yerel yönetimler tarafından sunulan, temizlik, imar, kültür, eğitim, sağlık, sosyal yardım gibi alt yapı ve toplumsal hizmetleri yerine getiren ve bu anlamda destek sağlayan diğer çeşitli kurum ve kuruluşlar da göze çarpmaktadır. Bunların başında ise Osmanlı'da kendine özgü bir yeri, örgütlenme biçimi ve hukuku olan vakıflar gelir (Öztürk, 2002:54).

Osmanlı Devleti'nin bidayetinden itibaren şehirlerde sosyal meselelerin çözümünde özerk yapıya sahip olan vakıf müesseselerini Prof. Dr. Ziya Kazıcı şöyle tanımlıyor: "Sadece Allah rızasını kazanmak için zengin kimseler tarafından kurulan ve menfaati tamamıyla ihtiyaç içinde bulunanlara tahsis edilen müesseselerdir" (Kazıcı, 1991:84).

Osmanlı tarihinde de hiçbir şekilde gözardı edilemeyecek bu gönüllülük esasına dayalı olan sosyal hizmet kurumları, hastaneler, yollar, köprüler, çeşmeler, su tesisleri, sebiller, şifa evleri, hanlar, hamamlar, kervansaraylar, konaklar, medreseler, imaret ve ibadethaneler, kitaplıklar gibi günümüzdeki sosyal belediyecilik anlayışının en temel fonksiyonlarını icra etmekten geri durmuyorlardı. Merkezi yönetim tarafından şehirlere atanan kadıların temel görevi, -yukarıda ortaya konulduğu şekliyle- sosyal sorunlara çözüm üretmekten ziyade, düzeni tesis etmek ve ona uymayanları cezalandırmaktı (Aysan, 2007:26).

1.2.3.3. Tanzimat Döneminde Belediyecilik

Osmanlı Devleti, Şer'i Hukuku uygulayan Müslüman bir devlet olması hasebiyle, kurumsal yapısını da Müslüman devletler geleneğinde bulunan kurumlar ile oluşturmuş ve bu kurumları zenginleştirerek kendi do-

kusuna uyarlamıştır. Klasik döneme kadar merkez ve taşrada yönetim politikasını başarılı bir şekilde yürüten Osmanlı Devleti, Batılı devletlerin yaşadığı aydınlanma çağıyla birlikte nispeten daha rasyonel ve prensipli bir süreç karşısında birçok noktada ciddi bir açılım sağlamadı. III. Selim (1789-1808) Dönemi'nde Osmanlı'nın Batılı devletlerin kurumsal yapılarından istifade etmek amacıyla inceleme durumu söz konusu olmaya başladı. Dolayısıyla bu dönemden sonra Osmanlı Devleti; idari, kültürel, siyasi, hukuki ve sosyal birçok alanda “modernleşme” çabası içerisine girmiştir.

Batılılaşma hareketleri II. Mahmut Dönemi'nde hız kazanmış ve bu dönemde siyasi, hukuki, askeri, sosyal ve eğitim olmak üzere devletin birçok kurumunda hem şekilsel hem de muhteva olarak önemli değişiklikler yapıldı.

Tanzimat Dönemi, Osmanlı Devleti adına idari modernleşme ihtiyacının şiddetle duyulduğu yüzyıldır. Bu dönem öncesinde başlayan ve Osmanlı yönetimi tarafından desteklenen yenileşme hareketleri, devletin siyasi nüfuzunu iyiden iyiye kaybetmeye başlamasının ardından, Batılı devletlerin dayatmasıyla şekillenmiştir.

19. yüzyıla kadar Osmanlı yönetimi, yukarıda belirtildiği gibi, idaresinde bulunan bazı hizmetleri mahalli gruplara, dini cemaatlara ve vakıflara bırakmıştı. Tanzimat Dönemi'nde bu gibi hizmetler de olabildiğince merkezi hükümet örgütüne devredildi. Mesela, bazı yol geçitlerinin korunması, vergi bağıışı karşılığında derbentçi denen köylere bırakılmışken; Tanzimat'tan sonra bu görev onlardan alınmış, hükümetin kolluk kuvvetlerinin sorumluluğuna verilmişti. Vergilerin tarh ve cibayeti daha önce cemaat idarelerinin, şehir ileri gelenlerinin

reyiyle tespit edilip, mültezimler tarafından toplanırken, bu usuldün vazgeçildi. İlk anda iltizam usulü de kaldırılmış, merkezden gönderilen yetkili muhassıllar ve onlara yardımcı olarak mahalli halkın temsilcileri ve ruhani reislerden oluşan devamlı kurullar (muhassıllık meclisleri) bu işle görevlendirilmişti. Ancak Tanzimat önderleri kısa zamanda merkezi bir mali idareyi gerçekleştirecek bürokratik altyapının noksanlığını gördüler ve trajik bir biçimde iltizam usulüne döndü. Asayişin sağlanması ise köy ve kasabalardaki halktan, bazı loncalardan veya bu görevi ihale usulü ile yüklenen yasağcı, muhtesip vs. gibi kimselerden alındı, zaptiye örgütü güçlendirildi. Bazı başarısızlıklarına rağmen Tanzimat liderleri, merkeziyetçi bir devlet mekanizmasını gerçekleştirmekte hayli yol almışlardı. İşte bu modern merkeziyetçilik güçlendiği ölçüde, Osmanlı toplumunda modern anlamda mahalli idarelerin çekirdeğinin oluştuğu, yerel grupların idareye katıldığı görülüyor. Ordunun, maliyenin, mülki idarenin her dalının hükümet kontrolüne alınmak istendiği ve eğitimin de buna yönelik bir biçimde düzenlendiği ortamda, mahalli halkın temsilcilerinin yardımına başvurmak da kaçınılmazdı. Bu bakımdan Tanzimat Dönemi'nin idari reformları, ülkemizde mahalli idarelerin doğuşu için gerekli ortamı da hazırlamıştı (Ortaylı, 2007: 87).

Seçim konusu yine Tanzimat Dönemi'nde vilayet idaresinde yapılan reformlar dolayısıyla gündeme geldi. Seçim usulüne, kurumsallaşan ve devamlılık kazanan kurullara yerli halktan temsilci olarak katılacak üyelerin saptanması nedeniyle başvurulacaktı. Öngörülen seçim usulü pek ilkeldi, bundan başka yaygınlıkla uygulanmadığı da kesindir. Ancak önemli olan bir seçim usulünün öngörülmesi ve hukukileşmesidir. 1864 yılında çıkarı-

lan “İdare-i Vilayet Nizamnamesi” valilere geniş yetkiler vermiş ve vilayette bir meclisin kurulması da öngörülmüştür (Ortaylı, 2007:88).

Osmanlı Devleti’nde, bugünkü anlamda bir yerel yönetim birimi olarak, ilk belediyenin kuruluşu da Tanzimat dönemine rastlamaktadır. Kırım Harbi’nden sonra artan Osmanlı Avrupa münasebetleri çerçevesinde 1271/1855 yılında Fransa’daki “prefecture de la ville”nin karşılığı olan “şehreminiliği” yani şehremaneti teşkilatı kurulmuş oldu. Takvim-i Vakayi’de yayımlanan tebliğle: “İstanbul’da Allah’ın kullarının işlerini kolaylaştırmak gayesiyle şehremaneti unvanıyla bir memuriyet kurulmuş; Meclis-i Tanzimat buna yardımcı olmak üzere Şehir Meclisi adıyla bir heyetin teşekkülüne karar vermiş ve şehremini olarak da Tırhala Valisi Mehmed Paşa’nın oğlu eski Amasya mutasarrıfı Salih Paşa bu göreve tayin olmuştur” (Akgündüz, 2005:538). Böylece konu, önce Meclis-i Tanzimat’ta görüşülmüş ve Sultan Abdulmecid’in 1271/ Temmuz 1855 tarihli irade-i seniyyesi ile kesinleşmiş olan bu şehremaneti teşkilatı batılı anlamda ilk belediye teşkilatı olmuştur (Akgündüz, 2005:541).

“İstanbul Şehremaneti” olarak kurulan belediyenin başında hükümetçe atanmış bir “şehremini” bulunuyordu. Şehremini’nin yanında yine padişahın tayini ile görevlendirilen üyelerden oluşan bir şehir meclisi vardır. Bunların sayısı on iki olup, şehremini ve yardımcılarını ile birlikte on beş idi. Belediyenin görevleri ise, zaruri ihtiyaç maddelerinin kolaylıkla sağlanmasını ve bulunmasını gözetlemek; yol, kaldırım yapım ve onarımı; şehrin temizlik işlerinin yürütülmesi, çarşı-pazar ve esnaf kontrolü, fiyat, kalite, ölçü, tartı denetimi, önceleri İhtisap Nezareti tarafından toplanan devlete ait vergi ve

resimleri toplayıp, maliyeye teslim etmek şeklinde sıralanmaktadır (Öztürk, 2002:58).

1857'de Beyoğlu'nda Altıncı Daire-i Belediye'nin kurulmasından başlayarak, zamanla tüm ülkede kent yönetiminde belediye örgütüne geçilmiştir. Bu gelişmenin yasal çerçevesini 1864 Vilayet Nizamnamesi oluşturmuştur. Buna göre, liva ve kaza merkezlerinde seçilmiş üyelerden kurulu "Meclis-i Beledi"ler bulunacaktır. Böylece temsil yöntemi yasal bir dayanağa kavuşarak uygulama alanı bulmuştur (Çitçi, 1989: 59).

Osmanlı Devleti'nin öteki şehirlerinde belediye kurmaya yönelik çalışmalar daha sonraki yıllara rastlamaktadır. Bu çerçevede 1868 yılında çıkarılan bir talimat ile İstanbul dışında, belediye teşkilatı kurulması öngörülmüştür. Böylece vilayet, sancak ve kaza merkezlerinde de birer belediye teşkilatı kurulmuştur. Bu teşkilatın organları, sancak yöneticisi tarafından, memurlar arasından atanan ve valinin onayı ile göreve başlayan bir belediye başkanı ve yerel seçim kurullarının seçtiği meclisten oluşmuştur. Daha sonra 1876 Anayasası İstanbul ve taşrada kurulacak belediyelerin seçimle işbaşına gelecek meclisler tarafından yönetilmesini ve bunların kuruluş ve görevleri ile meclis üyelerinin seçim usulünün kanunla belirtilmesini öngörmüştür.

1877 yılında çıkarılan "Dersaadet Belediye Kanunu", eski belediye dairesini 20'ye çıkarmıştır. Böylelikle belediyeler idari bir varlık olmaktan da ötede bir hükmi şahsiyet kazanmışlardır. Kanun, belediyelere imar işlerini düzenleme ve kontrol, bayındırlık hizmetleri, aydınlatma, temizlik, belediye mallarının yönetimi, emlak tahriri, nüfus sayımı, pazar ve alışveriş kontrolü, hijyenik tedbirler almak, mezbaha, okul açmak, itfaiye ve belediye

gelirlerini toplamak gibi görevler yüklemiştir. Fakat bu görevlerin bir kısmı hiç yerine getirilmediği gibi, bir kısmı da merkezi hükümet organları tarafından yürütülmüştür (Ortaylı, 2007:400; Yayla, 1987:22).

Belediye seçimlerinde belirli miktarda vergi verenlerin aday veya seçmen olmaları usulü kabul görmüş olmasına rağmen, ülkede mahalli yönetimler üzerindeki merkezîyetçi vesayet bu sebeple bir gelenek halini almıştır. II. Meşrutiyet'te İstanbul'da ilk belediye seçimleri yapılarak muhtar bir belediyecilik uygulamasına geçilmesi ön görülmüşse de bu projeden çok çabuk vazgeçilmiştir. Özellikle 1913'te çıkarılan geçici vilayet kanunu mahalli demokrasiye ve yönetime bütün özerklik kapılarını uzun süre kapatan bir uygulamaya başlangıç olmuştur. İstanbul Belediyesi ise, merkezîyetçi uygulamayı daha 1910'da değiştiren "Dersaadet Belediye Kanunu" ile pekiştirmişti. Buna göre İstanbul Belediyesi dokuz şubeye ayrılıyor, her birinin başına maaşlı bir müdür tayin ediliyordu (Ortaylı, 2007:401). Sonraki dönemlerde de durum çok ciddi şekilde değişmemiştir.

Görüldüğü gibi, yerel yönetimler sistemine geçiş, Osmanlı Devleti'nin Batılı devletler karşısında siyasi anlamda başarılı olmadığını fark ettiği ve kendi kurumsal yapısını yeniden gözden geçirme ihtiyacı hissettiği bir dönemde başlamıştır. Klasik dönemde yakaladığı siyasi ve askeri başarıları artık elde edemediğini fark eden Osmanlı yönetimi, başlangıçta sorunun çözümünü, klasik dönemde ortaya konulan çalışmaları modellemekte buldu. Ancak doğru ve etkili bir şekilde yapılmayan bu modelleme, istenilen verimi vermeyince Osmanlı yönetimi bu kez, geliştiğini fark ettiği Batılı devletler karşısında şaşkın bir şekilde başlangıçta kendi talebiyle, sonradan

da Batılı devletlerin baskılarıyla siyasal, sosyal, askeri, kültürel ve teknik anlamda modernleşme hareketleri geliştirdi. Saltanat sistemiyle idare edilen, bürokrasinin atanarak şekillendiği bir siyasal anlayışın, yerel yönetimlerde de halkın yönetim sürecine dahil edilmesini sağlayan seçim usulünü kabul etmesi göz ardı edilemeyecek bir yenilik hareketidir.

1.2.3.4. Cumhuriyet Döneminde Belediyecilik

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Dönemi'yle birlikte başlayıp I. Meşrutiyet ile tüzel bir kişiliğe bürünmesine rağmen, Cumhuriyet Türkiye'sine sınırlı bir yerel yönetim ve temsil anlayışı aktarılmıştır (Çitçi, 1989: 60).

Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Devleti'nden 389 adet belediye idaresi devralmıştı. Ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuksal yapısı da I. Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen 1921 Anayasası ile Osmanlı hukuk sisteminin henüz devamı niteliğindedeydi. Bu dönemde Ankara'ya da İstanbul gibi ayrı bir şehremaneti idaresi getirilmiş olmasına karşın, sorunlar çözüme kavuşturulabilmiş değildi. Ankara ve İstanbul'da henüz reis ve azalar seçimle işbaşına gelmiyordu. 1924 Anayasası'nda seçecek ve seçilecek kimselerde emlak sahibi olma ve emlak vergisi verme şartı aranmayacağı şeklinde bir yenilik getirildi. Durum böyle olmasına rağmen Vilayet Belediye Kanunu 1930 yılına değin yürürlükte kalmıştır. 3 Nisan 1930'da çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu ile şehremini isim ve unvanının yanı sıra şehremanetleri de kaldırılarak bütün teşkilatların adı "belediye" olarak belirlendiği gibi, belediye meclisi gibi unvanlar da bütünüyle genelleştirildi (Ortaylı, "Belediye" mad., s. 402).

Cumhuriyet döneminde belediyeler bakımından bir önemli adım atılmış ve bu adımların ilki yukarıda belirtil-

diği gibi 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunudur. Bu kanun belediyeciliği belli bir intizam altına almış olsa da istenilen yeterliliğe de sahip olamamıştır. 1580 sayılı Kanun 2005 yılına kadar yürürlükte kalmış, bu arada 5212, 5272 sayılı Büyükşehir Belediyesi ve Belediye Kanunları çıkarılmış ancak 2005 yılında 5393 sayılı Kanun çıkarılmak suretiyle de belediyecilik anlayışını genişleten ve daha güncel hizmetler sunmasına imkân hazırlayan bir kanun olmuştur. Bu kanun da bugün tam anlamıyla toplumsal ihtiyaa cevap verebilecek bir niteliğe sahip olmasa da geçmişle mukayese edildiği zaman büyük bir mesafenin kat edildiği görülmektedir.

Sonuç olarak belediyeciliğin tarihi seyrini özetleyecek olursak, 1855-1930 yılları batılı anlamda belediyeciliğin başlangıcı, (I. aşama,) 1930-1950 yılları arası II. aşama ve belediyecilikle ilgili ciddi çalışmaların yapıldığı dönem, 1950-1980 yılları arası belediyecilikle ilgili kayıp dönem, 1980 sonrası belediyecilikle ilgili gelişme dönemi, Yeni Liberal Dönem olarak da adlandırılabilcek olan bu dönemde (Ersöz, 2004:172) yerel yönetimlere kayda değer imkanlar sunulmuştur. 2004 yılı ve sonrası ise belediyecilikte yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediyeciliğin yönü yeniden değişmiş ve ciddi bir yapılanma söz konusu olmuştur (Eryılmaz, 2007:81).

1.3. BELEDİYELERİN GÖREVLERİ

1.3.1. Belediyelerin Genel Anlamda Görevleri

Anayasa'nın "Mahalli İdareler" başlıklı 127. maddesinde: "Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş

esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir” şeklinde, merkezî idare ise, “mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idaresinin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir” (T.C. Anayasası, mad. 127) şeklinde tanımlanmıştır.

Diğer taraftan 1930 yılından beri yürürlükte bulunan ve 2004 yılında yürürlükten kaldırılan 1580 sayılı Yasanın 1. maddesi “Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanım ve tesviye ile mükellef bir hükmi şahsiyettir” biçiminde tanımlanmıştır.

21.11.1988 tarihinde Türkiye tarafından kabul edilip imzalanan ve 1992 yılında TBMM'nin 3723 sayılı Kanunla kabul ettiği “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı” da bu genel hizmet alanına benzer tarzda bir tanım yapmakta ve özerk yerel yönetim kavramını, “Yerel makamların kanunlarla belirlenen sınırlar içerisinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hak ve imkanı” şeklinde tarif etmektedir (Salihoğlu, 2005).

Bütün bu gelişmelerden sonra en son olarak 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu da daha fazla yetki ve sorumluluk yüklemek suretiyle, belediyenin hizmet alanlarını tarif etmektedir: Kanununun 14. maddesi belediyelerin görevlerini düzenleyen maddedir. “Belediyelerin Görev Yetki ve Sorumlulukları” başlığını taşıyan

bu madde belediyenin görevlerini maddeler halinde ortaya koymaktadır. Bu görevleri bayındırlık, koruyucu, ulaştırma, düzenleyici, eğitim ve sosyal gibi alt başlıklar halinde ortaya konabilir (Eryılmaz, 1994:130).

1.3.1.1. Bayındırlık ile İlgili Görevler:

14. maddenin a bendinde:

“MADDE 14. — Belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.

ifade edildiği üzere Belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla alt yapı hizmetleri olarak da ifade edilen imar düzenlemeleri, su ve kanalizasyon tesislerinin yapılması, yol, cadde, kaldırım, meydan, geçit, park, ağaçlandırma, garaj ve pazar yeri alanlarının yapımına kadar birçok alt yapı hizmetlerinden sorumludur.

1.3.1.2. Koruyucu Görevler:

Yine 14. maddenin a bendinde ifade edildiği üzere, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık hizmetleri, zabıta hizmetleri, cadde ve sokaklarda satılan gıdaların kontrolü, hemşehrilerin can ve mal güvenliğini sağlayıcı itfaiye tedbirlerini alma hizmetlerinden sorumludur.

1.3.1.3. Ulaştırma Görevler:

Şehir içi trafiğin düzenlenmesi, ulaşımın sağlanması için gerekli altyapı çalışmalarının yapılması, parkların yapımı gibi hizmetler en temel görevlerinden biridir.

1.3.1.4. Düzenleyici Görevler:

Şehirleşmenin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için imar planlarının yapımı ve uygulanması, bina ve iş yerlerine ruhsat verme, tüketicinin korunması açısından gerekli çalışmaların yapılması hizmetleri belediyenin sorumluluk alanına giren hizmetleridir. Diğer taraftan kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlama; bu amaçla bakım ve onarımını yapma, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etme de belediyenin görevlerinden-
dir.

1.3.1.5. Eğitim ile İlgili Görevler:

14. maddenin b bendinde:

b) Okul öncesi eğitim kurumları açabilir; Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerektiğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül vere-

bilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahalli müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.

Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.

ifade edildiği üzere belediye, okul öncesi eğitim kurumları açabilir, beldesindeki okul binalarının inşaatı, bakım ve onarımlarını yapabilir.

1.3.1.6. Sosyal Görevler:

Dezavantajlı kesimlerin sıkıntılarını giderme adına sosyal hizmet ve sosyal yardımları yapma; kültür, sanat, turizm ve tanıtım, spor, sağlık tesisleri kurma ve işletme; nikah, mesleki ve beceri kazandırma ve gıda bankacılığı gibi görevlerle sorumludur.

1.3.2. Sosyal Belediyecilik Kavramı

Sosyal devlet; yurttaşlarının sosyal durumlarıyla, refahlarıyla ilgilenen, onlara asgari bir yaşam düzeyi sağlamayı ödev bilen devlet şeklinde yukarıda tanımlanmıştı. Sosyal devlet maddi ve manevi anlamda ihmal edilmiş kişilerin, devlete karşı sosyal destek talebinde bulunma hakkını yani sübjektif bir kamu hakkına sahip olmaları demektir. Çoğulcu demokratik toplum yapısında insanların devletten beklentileri artmıştır. İnsan hakları anlayışı gelişmiş, insan onuruna yakışır bir yaşam stan-

dardını bütün vatandaşlara ulaştırmak, “sosyal devlet” olmanın vazgeçilmez unsuru olarak öne çıkmıştır.

Sosyal devlet kavramından sosyal belediyeçilik kavramına gelinecek olursa, sosyal belediyeçilik kavramı, Batı ülkelerinde “social municipality” (www.wds.worldbank.org.08.09.2008); (sosyal belediyeçilik), “social municipality services” (sosyal belediyeçilik hizmetleri) ve “social based municipality” (sosyal temelli belediyeçilik) gibi benzer biçimlerde kullanılmaktadır. Diğer taraftan yine Batıda “refah devleti” ve bunun yerel bazda “refah belediyeçiliği” kavramın da kullanıldığını ve 1980’li yıllarla birlikte refah devleti anlayışında zayıflamalarla beraber refah belediyeçiliğinin de zayıfladığını görmekteyiz (Eryılmaz, 2007:81).

Refah belediyeçiliği veya sosyal belediyeçilik yaklaşımının temelleri 19. yüzyılın sonlarında gelişen “sosyal devlet” anlayışına dayanmakta, özellikle sosyal demokrat partilerin iktidarda olduğu ülkelerde/yerel yönetimlerde daha çok önemsendiği görülmektedir. Örneğin Fransa’da Saint-Nazaire belediyesi kendisini “municipalité sociale” olarak tanımlamaktadır (Michel Messu, 2008). Bu tür hizmetler yerel yönetimler tarafından ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde sivil toplum kuruluşları ve kiliseler tarafından yapılmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri’nde rekreasyonel ve sportif faaliyetler de “social municipality” kapsamında önemsenmektedir (www.vacationsweb.org/tag/dolls, 09.06.2008).

Türkiye’de ise sosyal belediyeçilik kavramı akademik camiada üzerinde ittifak edilen bir kavram değildir. Bu kavrama iki farklı açıdan bakmakta fayda vardır. Birincisi dar anlamda sosyal belediyeçilik olarak nitelendirilebilecek olan kavram: Belediye sınırları içerisinde

ikamet eden halkın yaşam standartlarını yükseltecek mahiyette yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin bütününe verilen addır. Bu tanımda belediyeye düşen asli görevlerin dışında yapılan tüm sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler sosyal belediyecilik kavramı içerisinde değerlendirilebilir.

İkinci ve daha geniş kapsamlı bir tarif yapılacak olursa: Belediye sınırları içerisinde ikamet eden halkın yaşam standartlarını yükseltecek mahiyette yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin yanı sıra, her türlü kültürel, sanatsal, eğitsel ve sportif faaliyetler bütünü sosyal belediyecilik kapsamı içerisinde değerlendirilebilir. Bu tanımda da görüleceği üzere sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin yanı sıra, belediyeler tarafından özellikle 1994 ve sonrasında daha fazla yapılmaya başlayan her türlü kültürel etkinlikler, sanatsal faaliyetler, sportif faaliyetler ve meslek kazandırma ve kişisel gelişime yönelik eğitim hizmetleri sosyal belediyecilik olarak nitelendirilebilir.

Sosyal belediyecilikle alakalı yapılan bir diğer tanım da Yalçın Akdoğan tarafından yapılan bir tanımdır: “Mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede; kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; muhtaçlara yardım yapılması ve sosyal dayanışmanın tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarını üstlenen; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mefhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir” (Akdoğan, 2008).

Dikkat edilecek olursa, sosyal belediyecilik olarak

ifade edilen bu tanımın temelinde insanı-sosyal dokuyu önceleyen, fiziki dokuyu da sosyal dokuya göre şekillendiren bir anlayış yatmaktadır (Abay, 2008:80). Nitekim genelde sosyal belediyecilik hizmetlerini yürüten belediyeye başkanları belediyecilik hizmetlerini üç ana kategoride ele almaktadırlar. Bunlardan birincisi alt yapı hizmetleri denilen hizmetler ki imar, yol, asfalt, cadde, kaldırım, park yapımı, temizlik vb. hizmetlerdir. İnsanların hayatlarını kolaylaştıran bu hizmetlerden sonra ikinci sırada insanların bedeni ihtiyaçlarını karşıla görevi gelmektedir. O da maddi imkansızlıklar içerisinde olan insanların ihtiyaç duydukları sosyal yardım ve hizmetlerdir. Sosyal yardım ve sosyal hizmetler kapsamında yapılan çalışmalar buraya matuf çalışmalardır. Üçüncü sırada ise ruhi ihtiyaçların giderilmesi görevidir. Ruhi ihtiyaçların giderilmesi noktasında yapılması gereken hizmetler eğitim, kültür ve sanat hizmetleri ve spor hizmetleri olarak ele alınmaktadır.

Bu tanımlardan yola çıkarak şu neticeye ulaşmamız mümkün: 21. asır itibarıyla klasik belediyecilik hizmetleri olarak ifade edilen alt yapı, su, kanalizasyon, imar, ruhsat, zabıta hizmetleri gibi belediyecilik hizmetlerinin yanında; yeni bir anlayışla, bunlara ek olarak sosyal hizmetler, sosyal yardımlar, kültürel ve sanatsal, eğitim ve spor hizmetleri de sosyal belediyecilik olarak halka hizmet etme noktasında her geçen gün faaliyetlerini çoğaltarak devam etmektedir.

Yukarda sosyal devlet ile ilgili temel maddelerde devletin üzerine düşen ve sosyal sorumluluk gereği yapması icab eden hizmetler, yerelde belediyelere bırakılmak suretiyle hem sosyal devlet olarak yapılması gereken işlerin yapılması sağlanmış olmakta hem de sorumluluk beledi-

yelere yüklenmek suretiyle adem-i merkezîyetçi bir yaklaşımla hizmetlerin daha verimli ve yerindelik ilkesi ile gerçekleştirilmesi sağlanmış olmaktadır.

1.3.3. Belediyelerin Sosyal Belediyecilik Anlamındaki Görevleri

Devletin görevi, vatandaşın huzur, güven ve refah içerisinde hayatlarını devam ettirmelerini temindir. Devlet bu görevini ifa ederken, vatandaşları arasında ayırım gözetemez. Herkese eşit muamele yapar ve her bireyin hayatın sunduğu fırsatlara eşit şekilde ulaşmasını sağlar. Nitekim Anayasa'nın 2. maddesinde yerini bulan: "Türkiye Cumhuriyeti; toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir" ibaresi gelmektedir. Dolayısıyla vatandaşlara kişisel hak ve özgürlüklerini kullanabilecekleri ortamı, maddi ve manevi tüm imkanları sunmak sosyal devlet olmanın olmazsa olmaz şartıdır.

Devletin sosyal devlet olması, Avrupa Sosyal Şartında belirtildiği gibi, evrensel olarak kabul edilen tüm ekonomik ve sosyal hakların yerine getirmesine bağlıdır. Sosyal devlet "sosyal güvenlik" ve "sosyal eşitlik" ilkelerine dayanır (T.C. İçişleri Bakanlığı Strateji Merkezi Başkanlığı, 2005:9). Türkiye Cumhuriyeti de sosyal bir devlettir. Dolayısıyla bunun bir gereği olarak birçok yasal düzenleme ile sosyal hizmetlerin hangi kurumlar vasıtasıyla yerine getireceğini beyan etmiştir. Bu kurumlardan biri de şüphesiz ki yukarıda belirttiğimiz mahalli idareler biriminden biri olan belediyeler olup, belediyelere 5393 sayılı Kanunda belirtilen ölçüler içerisinde görev yükle-

mektedir.

Devlet, bizzat ana merkezde bulunan kurum ve kuruluşlarla sosyal devlet ilkesinin gereğini yerine getirir ki uzun yıllar yapılan çalışmalar yıllardır merkezden belirlenen kural ve politikalarla vatandaşın sosyal ihtiyaçlarının tam anlamı ile karşılanamadığı açık bir şekilde gözükmektedir. Bundan dolayı da il ve ilçelerde kurmuş olduğu mahalli idareler ve bu idarelerden biri olan belediyeler eli ile sosyal sorumluluğunu ifa etmek zorunda olduğu aşıkardır.

Sosyal belediyeçilikle ilgili belediyeleri bağlayan ana unsurların başında yukarda bahsi geçen 5393 sayılı Belediye Kanunu gelmektedir. Kanununun 14. maddesinde yukarda açıkça belirtilen hususları yerine getirmekle mükelleftir. Sosyal belediyeçilikle ilgili belediyelere yüklenen görevler şunlardır:

- Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletme; acil yardım, kurtarma ve ambulans hizmetini sunma,
- Konut,
- Kültür ve sanat,
- Turizm ve tanıtım,
- Gençlik ve spor,
- Sosyal hizmet ve yardım,
- Nikâh,
- Meslek ve beceri kazandırma,
- Kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açma,
- Okul öncesi eğitim kurumları açma¹,

1 Söz konusu madde 10. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in itirazı üzerine Anayasa Mahkemesi tarafından 24.01.2007 tarihinde iptal edilmiş ve bu Resmi Gazete'nin 29 Aralık 2007-26741nolu sayısında da yayınlanmıştır (www.edb.adalet.gov.tr/ymb/356.doc,20.06.2008).

- Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapma veya yaptırma ve ihtiyaç duyulan her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılama,
- Gerektiğinde öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verme ve gerekli desteği sağlama,
- Gıda bankacılığı yapabilme,
- Hizmet sunumunda özür-lü, yaşlı, düşkün ve dar gelirli-lerin durumuna uygun yöntemler uygulama hizmetlerini yerine getirmekle görevlidir.

Belediye Kanununun 60. maddesinde de belediyenin giderleri sayılmak suretiyle hangi hizmetleri yapabileceğini daha açık bir ifade ile belirtmektedir: Bu kapsamda:

- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özür-lülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar,
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri,
- Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler,
- Her türlü proje giderleri.

Yukarda belirtilen giderler ile belediyenin sosyal belediyecilik anlamında harcama yapabileceği yerler belirtilerek, belediye başkanlarının sosyal belediyeciliği teşviki de bir anlamda sağlanmış bulunmaktadır.

Belediyelerin, sosyal belediyecilik anlamında yapmak zorunda olduğu hususlar sadece 5393 sayılı Belediye

Kanunu'nda belirtilen maddelerle sınırlı değildir. Aynı zamanda genel olarak Anayasa, uluslararası sözleşmeler, kanun ve kanun hükmünde kararnameler ve bunlara taalluk eden yönetmelikler belediyeleri bağladığı gibi, özel olarak da Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun (4109), Belediye Gelirleri Kanunu (2464), Belediye Opera ve Tiyatroları Sanatkar, Mütahassıs, Hizmetli ve Stajyerlerine Verilecek Ücretler Hakkında Kanun (37), Çevre Kanunu (2872), Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863), Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu (3257), Büyükşehir Belediye Kanunu (5216) gibi kanunlar, Danıştay, Sayıştay ve Yargıtay Kararları ile Belediye Mevzuatı ile İlgili Tüzük ve Yönetmelikler Belediyeleri bağlayan temel unsurlardır (Daha geniş bilgi için bkz. Kubat, Mahalli İdareler Belediye Mevzuatı, 1-3).

1.3.4. Sosyal Belediyecilik Hizmetlerinin Temel Fonksiyonları

Yapısal ve fonksiyonalist bir bakış açısı ile bakıldığında, Türkiye'de sosyal belediyecilikle ilgili yapılan çalışmalarda belediyelerin şu temel işlevleri yerine getirdikleri tesbit edilmiştir:

1.3.4.1. Sosyalleştirme

İnsanın doğumundan ölümüne kadar uzanan bir süreç olan sosyalleşme, "biyolojik merkezli bir yapıdan sosyal bir varlık haline gelme" durumu olarak tarif edilmektedir (Arslantürk, Z., Amman, T., 2000:224). Daha açık ifadesi ile bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü ve toplumdaki rolünü öğrenerek toplumla bütünleşmesi anlamına gelen temel sosyal süreçtir (Kızılçelik,

S. Erjem, Y. 1992:383). Bu sayede kişi aile, okul, mesleki örgütler gibi içinde yer aldığı toplumsal kurumların ve genelde yaşadığı kültürel ortamın kendisinden beklediği şekilde davranmayı ve diğer bireylerle uyum içinde yaşamayı öğrenmiş olmaktadır (Abay, 2008:80). Şayet bu gerçekleşmez ise, toplumdan dışlanmış, toplumsallaşamamış bireyler toplum açısından ciddi problemlerin merkezi haline gelebilmektedirler.

Sosyalleşme ömür boyu devam eden bir süreçtir. Bu süreçte yaşının gerektirdiği sosyal rolleri içselleştiremeyen ve sapma davranışı gösteren bireyler olabildiği gibi, göç ile yeni katıldığı topluma kültürel uyum sorunları yaşayan bireyler de olabilmektedir. Her iki durumda da bireylerin topluma kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılmakta, bu eğitim programları “yeniden sosyalleştirme” (resocialization) olarak adlandırılmaktadır (Schaeffer, 1986:93). Türkiye’de belediyeler de yeniden sosyalleştirmeye yönelik çalışmalar yapmaktadırlar. Bir diğer nokta da yerel yönetimler tarafından yapılan çalışmalar neticesinde beldelerine göç vesilesi ile gelen kişilerin şehirleşmelerine ve şehirle bütünleşmelerine de olumlu katkı sağlamış olmaktadır (Abay, 2004b:424).

Bu kapsamda Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal hizmetler, kültür, eğitim, sanat ve spor alanında icra ettiği faaliyetler yüz binlerce insana ulaşmak suretiyle insanların sosyalleştirilmesine bir katkı sağlamak ve onların şehirleri ile bütünleşmelerine ve şehirleşmelerine imkân sağlamaktadır. Aile içi eğitim seminerleri, konferans, panel, açık oturumlar, sportif faaliyetler ve meslek edindirme faaliyetleri gibi birçok faaliyet bireyi toplumun içerisine çekmekte ve sosyalleşmesine imkân hazırlamaktadır. Bu tür etkinliklerle sosyalleşmenin iki temel işlevinden olan kültürün bir kuşaktan diğerine

aktırılması ve toplumsal anlamda kişiliğin gelişimine katkı sağlanmış olmaktadır. Sosyalleşme sayesinde kişinin toplumla bütünleşmesini ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizma (Arslantürk, Z., Amman, T., 2000:172) ortaya çıkmaktadır.

1.3.4.2. Sosyal Çözülme

Sosyal belediyecilik uygulamaları, bir sosyal problem olarak önümüzde bulunan sosyal çözümleri engelleme işlevini yerine getirmektedir. Yoksulluk, işsizlik, yabancılaşma, kültürler arası çatışma ve nesiller arası farklılaşma gibi sosyal problemlerin çözümünde sosyal belediyecilik ciddi bir işlev üstlenmiştir. Bu ve benzeri sosyal problemlerden kaynaklanan bir çözülme o toplumda ciddi toplumsal hastalıkları da beraberinde getirir. Nitekim Durkheim'ın da üzerinde ciddiyetle durduğu intihar, madde bağımlılığı, gayri meşru doğumlar, etnik veya dini anlamdaki kavgalar (Erkal, 1995:289) bu sosyal çözümlerin neticesinde ortaya çıkan hastalıklardır. Bu anlamda Orhan Türkdoğan, 1959-1962 yıllarında çoğu 1910'lardan sonra Amerika'ya yerleşmiş Malakanlar üzerinde yaptığı bir araştırmada sosyal çözümlerin ne denli tehlikeye düştüğünü ifade etmesi de işin vahametini anlatması açısından önemli bir örnektir (Türkdoğan, 1996:181).

Belediyeler tarafından ortaya konan sosyal yardımlar, istihdam imkânı oluşturulması, kültürel etkinlikler, bu anlamda sosyal çözümleri engelleyen hizmetlerdir. Nitekim Ümraniye Belediyesi tarafından kendilerine yardımda bulunan insanlarla yapılan görüşmelerde de bu ve buna benzer birçok sosyal hastalıklardan kurtulduklarını ifade eden insanlar bulunmaktadır.

1.3.4.3. Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Bir toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyeler üzerindeki her türlü etki ve denetim tedbirlerine sosyal kontrol denilmektedir (Kızılçelik, S. Erjem, Y. 1992:378). Sosyal kontrol işlevini yerine getirebilecek olan güç de otoritedir. Bugün Türkiye’de yerel yönetimler bu anlamda halka en yakın olan kurum olması ve halkla iç içe yaşamaları ve seçimle işbaşına gelmeleri açısından halk üzerinde bir otoriteye sahiptirler. Gerek statü gerekse ekonomik anlamda sahip oldukları gücü toplumun varlığı ve işleyişini, bu işleyişin devamını sağlamak ve bunu sürdürmede kullanma yetkisine sahiptir.

Sosyal kontrolün istenilen noktada gerçekleşebilmesi elbette halkın sosyalleşmesi ile alakalı bir süreçtir. Sosyalleştirme işlevi yerine getirildiği zaman, sosyal kontrol mekanizması da devreye girmiş olmaktadır. Yönetişim kapsamında yapılan kent konseyi toplantıları, demokratik katılım platformu, halk meclisleri, esnaf ziyaretleri, kültür merkezleri ve bilgi evleri gibi iletişim araçları ile halkla iç içe olma ve halka mesaj verip, sosyal kontrolü sağlama belediyelerin elinde bir imkân olarak bulunmakta ve bu işlevi de bu şekilde yerine getirebilmektedirler. Diğer taraftan bu fonksiyon, Sosyoloji literatüründe Oscar Lewis tarafından ilk defa kullanılan “yoksulluk alt kültürü” diye ifade edilen, kentsel bölgelerin gecekondu kısımlarında yaşayanların kendilerine özgü oluşturdıkları kültürlerini -ki kalabalık yerde yaşamak, alkolizm oranının yüksek oluşu, erkeklerin eşlerine dayak atmaları, nikahsız yaşama vb.- de bir ölçüde rehabilite etmektedir (Kızılçelik, S. Erjem, Y. 1992:461).

1.3.4.4. Sosyal Patlama

Yoksul ve yardıma muhtaç insanlara, ekmek, yemek, erzak yardımı, nakit yardımı, kömür yardımı, eğitim ve sağlıkla ilgili yapılan bütün yardımlar o toplumda bir sosyal patlamayı da engelleyen önemli hizmetlerden biridir. Nitekim Arjantin'de yoksulluk yüzünden meydana gelen sosyal patlama çok daha büyük sosyal sorunları beraberinde getirmiştir. Bugün gerek sosyal devlet anlayışı gereği merkezi idare ve gerekse yerel bazda belediyeler, yoksul insanlara sağlamış oldukları imkanlarla bir sosyal patlamayı da önlemiş olmaktadır.

Sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve sosyo-psikolojik boyutları bulunan ve evrensel bir olgu olan yoksullukla (Abay, 2004) mücadele içinde hayatlarını sürdürmek mecburiyetinde kalan insanlar, Ümraniye Belediyesi sınırları içerisinde de bulunmaktadır.

1.3.4.5. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma

Yoksul ve fakir insanlara aynı veya nakdi yardımların yapılması ve bunların Belediyeler tarafından organize edilmesi, toplumda duyarlılık sahibi insanların da bu anlamda yardımlaşma ve dayanışma duygularını pekiştirmektedir. Diğer taraftan da belediye olarak bu hassasiyeti taşıyan ve maddi durumu iyi olan insanlara da imkân hazırlanmaktadır. Nitekim ramazan aylarında verilen iftar yemekleri birçok belediyede şahısların yaptığı katkı ile gerçekleşmekte, belediyeye bir yük getirmemektedir.

Belediyenin burada icra ettiği görev, sadece organizasyon hizmetini götürmektir.

1.3.4.6. Mobilize Etme ve Yönlendirme

Kültürel anlamda yapılan etkinliklerde genel olarak günün anlam ve önemi ile ilgili konular işlenmektedir. Bu çalışmalarda tarihi şahsiyetler öne çıkarılmakta, dini ve milli bayramlarla alakalı etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Bu tür faaliyetler vesilesi ile insanların kültürlerinden kopmadan, tarihleri ile barışık bir şekilde yaşama ve geçmişlerini unutmama gibi hassasiyetler de verilmeye çalışılmaktadır (Akdoğan, 2008).

1.3.4.7. Tampon Mekanizması

Dünyada yaşanan ekonomik çöküntüler, sosyal çöküntüyü ve sosyal problemleri beraberinde getirme riski ile karşı karşıyadır. Devlet ile toplum arasındaki bağın zayıflayabildiği durumlarda toplumun bir kaosa sürüklenmemesinde belediyelerin yürüttükleri sosyal belediyeçilik çalışmalarının önemli bir etkisi vardır. Belediyeler bu anlamda Sosyoloji'ye ilk defa Mübeccel Belik Kıray tarafından kazandırılan "toplumsal değişimin buhransız olmasını sağlayan" tampon kurum (Kızılçelik, Erjem, 1992:461) olarak görev yaparlar (Akdoğan, 2008).

1.3.4.8. Yardım Etme ve Gözetme

Belediyeler, beldelerindeki fakir ve muhtaç vatandaşların bilgilerine kolaylıkla sahip olabilmekte, onların sosyo-ekonomik durumlarını izleyebilmekte, asgari yaşam sınırında olanlara gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi, tekerlekli sandalye gibi yardımlarda bulunabilmektedir. Kış gecelerinde ev ev gezerek, vatandaşın ne yediği ne yaktığı, öğrenim durumunda olanların ne tür ihtiyaçları olduğu gibi konuları başkaca takip eden bir

kurum ve mekanizma da mevcut yapı içinde geliştirilememiştir (Akdoğan, 2008). Bu anlamda Ümraniye Belediyesi Yardım Sandığı'nda Ümraniye sınırları içerisinde ikamet eden ve maddi imkansızlıklar içerisinde bulunan 10.000'nin üzerinde aile bilgisi mevcut olup, bu bilgiler çerçevesinde insanların ihtiyaçlarını görme çabası güdülmektedir (Ümraniye Belediyesi Yardım Sandığı Başkanlık Sunumu, 2007).

1.3.4.9. Yatırım

Belediyeler, işsizliği tamamen bertaraf edebilecek bir alt yapıya sahip olmadıkları halde, işsizliği azaltacak tarzda işsiz ve iş veren arasında köprü görevi görebilecek istihdam masaları kurma, yemek ihtiyaçlarını karşılayamayacak derecede mağdur olanların yaşamlarını bu anlamda kolaylaştıracak aşevleri, kültürel anlamda bilgi sahibi olabilecekleri kültür merkezleri ve bilgi evleri gibi yatırımlar yapmak suretiyle halkının bu anlamdaki sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap verebilecek imkana sahiptirler. Bu çerçevede Ümraniye Belediyesince 14 mahalleye yapılması planlanan 15 kültür merkezi, 30 bilgi evi, yapılmış bulunan aşevi, yardım sandığı, nikah sarayı gibi yatırımlar hem istihdama yönelik çalışmalar olarak karşımıza çıkmakta hem de bu anlamda ihtiyaç duyan insanların ihtiyaçlarına da cevap verebilecek nitelikte olmaktadır.

1.3.4.10. Halkla Yerel Yönetim Arasında Güven

Sosyal belediyeçilik anlayışı ile ihtiyaçları karşılanan toplumsal kesimlerle kendilerini yöneten yöneticiler arasında bir güven atmosferi oluşur. Halkın vergileri ile yönetim görevini yürüten belediye başkanlarının bu ta-

vır ve davranışları ekonomik gücü yerinde olan ve vergisini veren kesimde bir memnuniyet ve güven duygusunu oluşturur. Kendilerinin verdiği vergilerin toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda harcadığını ve doğru yere gittiğini görürler. Diğer taraftan muhtaç durumda olan kesim de bu imkanlardan yararlandığı zaman, yöneticisine karşı bir minnet duygusu oluşur ki bu sosyal anlamda ciddi bir kazanımdır.

1.3.4.11. Yerel Yönetim-Halk Kaynaşması

Sosyal belediyecilik çerçevesinde yürütülen çalışmalarda yerel yönetimle halk kaynaşması son derece önem arz etmektedir. Çünkü yerel yönetime talip olanlar, demokratik yaşamın vazgeçilmez unsurların biri olan oy ile seçilmek zorundadırlar. Dolayısıyla yerel yönetime talip olan kişiler veya yerel yönetime seçilmiş olanlar, mutlak surette halk ile kaynaşma ve dayanışmalarına büyük önem vermek zorundadırlar. Bu itibarla, halkla ilişkilerin önemli saç ayaklarından biri olan Beyaz Masa, halkın istek ve taleplerinin ayırma tabi tutulmadan kısa zamanda yerine getirilmesi ile halkın teveccühünü kazanma imkânı sunmaktadır (Aksoy, 2007:77). Bir diğer taraftan kent konseyleri, demokratik katılım platformları da halkla kaynaşma sağlaması noktasında önem arz etmektedir.

Konunun başında, sosyal belediyeciliğin işlevini izah edeceğimizi belirterek 11 maddede sosyal belediyeciliğin ortaya koyduğu fonksiyonlarından bahsettik. Şu bir gerçektir ki bu tür sosyal hizmetlerde bir de planlanan dışında fonksiyonalist yaklaşım çerçevesinde ilk defa Amerikalı Sosyolog Robert King Metron tarafında kullanılan “toplumun işleyişinde, herhangi bir toplumsal

kalıbın, istenmeyen sonuçlarını ifade eder” diyerek açıkladığı (Bozkurt, 2005: 47) toplumsal disfonksiyon olarak nitelendirilebilecek bir boyutu da vardır ki o da şudur: Belediyeler tarafından yapılan tüm sosyal yardımlarda yukarıda belirtilen fonksiyonlar ortaya çıkarken, diğer taraftan toplumda yardım talep etmeyi meslek haline getiren, çalışma gibi bir çaba ve gayreti ortadan kaldıran ve tamamen kurumlara bağlı yaşamayı kendine meslek edinen bir grubun çıkmasına da imkan verilmiş olmaktadır.

BÖLÜM 2: ÜMRANIYE VE ÜMRANIYE BELEDİYESİ

Ü 2.1. ÜMRANIYE'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

MRANIYE'NİN TARİHİ GELİŞİM SÜRECİNE başlamadan önce, Ümraniye kelimesinin kökenine bakmakta fayda vardır: Ümran sözcüğü Arapçadır. Topluluklarda mutluluk, saadet, refah anlamına gelir. Esas anlamı kalkınmış, gelişmiş, bayındırlaşmış, yaşayış koşullarının uygunlaştırılması için üzerinde çalışılmış olan yer. Bazı kaynaklarda ise; Ümran (Ar.) (1) Bayındırlık, bayındır olma, bir yerin tamamıyla meskun ve yeterince işlenmiş olması, (2) Medeniyet, terakki, refah. Umran=Ümran olarak geçmektedir.

Ümraniye ilçe topraklarına ne zaman yerleşildiğine dair kesin bilgi ve belgeye rastlanılamamıştır. Bununla beraber Ümraniye'ye ilk yerleşenlerin Frigyalılar olduğu ifade edilmektedir. Çam ağacını kutsal kabul eden Frig-

yalılar Küçük ve Büyük Çamlıca'dan başlayarak Alemdağ ve Kayış Dağı'na kadar bütün araziye çam ormanlarıyla donatmışlardı.

Sonraki yıllarda Ümraniye'nin bulunduğu yerler Romalılar ve Bizanslıların egemenliğine geçmiştir. Harun Reşit, ordularıyla 782 yılında Krizepolis (Üsküdar) önelerine kadar gelmiştir. Bir sene burada kaldıktan sonra, 783 yılında Bizans İmparatoriçesi İren'in ordusuna mağlup olmuş, bunun sonucunda her sene Bizanslılara 70.000 altın vermeye mecbur kalmıştır. İlçe, toprakları Bizanslılarla Müslüman ordular arasında zaman zaman el değiştirmiştir. Anadolu'yu Müslüman yapan ve Türkleştiren ilk devlet Danişmentliler devletidir. Danişmentoğulları Bizans topraklarına kadar sızmışlar. Alemdağ'ın üstünde bir kale yapmışlardır. Danişment Gazi'nin arkadaşı Sultan Turasan, Bizanslara karşı bu kalede çok defa savaşmış ve Anadolu'dan beklenen yardımı alamayınca burada öldürülmüştür. Osmanlı İmparatorluğu döneminde padişah olan Orhan Gazi bölgeyi Osmanlı topraklarına katmıştır.

İlçenin ilk adının "Yalnız Selvi" olduğu söylenmektedir. Ümraniye'ye ilk ad olarak "Yalnız Selvi" denmesinin sebebi, birkaç mezar ve birkaç selvi ağacının ve orman arasında birkaç evin bulunmasıdır.

Ümraniye, 17. yüzyıl başlarında o devrin padişahı 1. Ahmet tarafından Şeyh Aziz Mahmut Hüdai'ye vakfedilmiştir. Ümraniye, Cumhuriyet dönemine kadar Bulgurlu'ya kadar olan kısmıyla bu vakfın malı olarak, Üsküdar'a bağlı kasaba olarak kalmıştır.

Ümraniye'ye ilk yerleşenler Balkan Savaşları'ndan sonra, önce Batum'dan, ardından da Yugoslavya ve Bul-

garistan'dan göç ederek gelenler olmuştur. Bundan dolayı Ümraniye, bir süre de “Muhacir Köy” olarak anılmıştır (Turgut, vd. 2002; www.istanbul.gov.tr. 22.08.2007).

2.2. ÜMRANIYE’NİN KONUMU, COĞRAFI, DEMOGRAFİK, EKONOMİK VE SOSYO-KÜLTÜREL YAPISI

2.2.1. Ümraniye’nin Konumu ve Coğrafi Yapısı

İstanbul metropolünün 4894 hektarlık alanında konumlanmış bir ilçe olan Ümraniye, doğuda; Çekmeköy, Kartal, güneyde; Maltepe, Kadıköy, batıda; Üsküdar, kuzeybatıda Beykoz ilçeleriyle sınırlıdır. Hem Boğaz Köprüsü hem de Fatih Sultan Mehmet Köprüsü yol güzergahı üzerinde olması hasebiyle, önemli bir kavşak niteliğinde bulunmaktadır.

Coğrafi açıdan, kuzeydoğusunda Alemdağ, doğusunda Çataldağ ve Kalebayırı tepesi bulunmaktadır. Alemdağ’ın denizden yüksekliği 442 m., Çataldağı ve Kalebayırı Tepesi 365 metredir. Bu tepeler ve civarları ormanlarla kaplıdır. Ümraniye’nin doğusunda bulunan Ömerli Barajı İstanbul’un su ihtiyacını büyük ölçekte karşılamaktadır. Ümraniye ile Beykoz arasında ve Alemdağ civarlarında bulunan ormanlarda çam, meşe, kestane, yabani yemiş ağaçları bulunmaktadır. Diğer yeşil alanlar ise maki ve fundalıktan ibarettir.

2.2.2. Ümraniye’nin Demografik Yapısı

Ümraniye, 2007 yılı itibariyle 14 mahalle, 6 belde ve 4 köyden ibaret ve 605.855 (Belediye Nüfusu 450.000)

nüfusuyla (2000 Nüfus sayımına göre) büyük bir yerleşim alanıdır. 2008 yılında yapılan uygulama ile Ümraniye'ye bağlı yerlerde büyük oranda bir değişiklik yapılmış, mahalle sayısı 39'a çıkarılmış ve bu bölgede bulunan beldeler kaldırılarak yeni ilçelerin oluşumu sağlanmış, fakat konu Anayasa Mahkemesi'ne intikal ettiği için henüz netleşmemiştir. Ümraniye 2007 itibariyle 22 bin hektarlık bir yerleşim alanına sahiptir. 153 km² yüzölçümüne sahip ve nüfus yoğunluğu 3.959/km²'dir (www.tr.wikipedia.org., 22.08.2007).

Toplu göçlerin başlangıç noktası sayılabilecek 1940'lı yıllardan sonra Ümraniye, Üsküdar'a bağlı bir köy konumunda iken (Erder: 1996), 1970 yılında yapılan nüfus sayımında ilçenin nüfusu 28.000, 1980 yılında yapılan sayımda 105.000'e, 1990'da yapılan sayımda 303.000'e ve 2000 yılında yapılan sayımda da 605.000'e ulaşmıştır.

Ümraniye nüfusunun İstanbul ilçeleri içerisindeki yerini görmek açısından aşağıdaki tabloyu incelemekte fayda vardır:

Tablo 1. İstanbul ve ilçelerinin nüfus oranları (1990, 2000)

İl ve ilçe	1990[1]			2000		
	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
TOPLAM	56 473 035	33 656 275	22 816 760	67 803 927	44 006 274	23 797 653
10. Eminönü	83 444	83 444	0	55 635	55 635	0
11. Esenler	223 826	223 826	0	380 709	380 709	0
12. Eyüp	211 986	200 045	11 941	255 912	235 116	20 796
13. Fatih	462 464	462 464	0	403 508	403 508	0
14. G.O.P.	393 667	354 186	39 481	752 389	658 756	93 633
15. Güngören	213 109	213 109	0	272 950	272 950	0
16. Kadıköy	648 282	648 282	0	663 299	663 299	0

17.	Kağıthane	269 042	269 042	0	345 239	345 239	0
18.	Kartal	273 572	252 221	21 351	407 865	337 390	70 475
19.	K.çekmece	352 926	352 128	798	594 524	593 520	1 004
20.	Maltepe	254 256	254 256	0	355 384	355 384	0
21.	Pendik	200 907	198 150	2 757	389 657	384 668	4 989
22.	Sarıyer	171 872	160 075	11 797	242 543	219 032	23 511
23.	Şişli	250 478	250 478	0	270 674	270 674	0
24.	Tuzla	96 150	91 230	4 920	123 225	107 883	15 342
25.	Ümraniye	303 434	242 091	61 343	605 855	440 859	164 996
26.	Üsküdar	395 623	395 623	0	495 118	495 118	0
27.	Zeytinburnu	165 679	165 679	0	247 669	247 669	0
28.	B.çekmece	142 910	22 394	120 516	384 089	35 860	348 229
29.	Çatalca	64 241	11 550	52 691	81 589	15 779	65 810
30.	Silivri	77 599	26 049	51 550	108 155	44 530	63 625
31.	Sultanbeyli	82 298	82 298	0	175 700	175 700	0
32.	Şile	25 372	7 872	17 500	32 447	10 262	22 185
Toplam		7 195 773	6 779 594	416 179	10 018 735	9 085 599	933 136

Kaynak: www.tuik.gov.tr, 2007

Bunun yanında son olarak TÜİK tarafından yapılan hane halkı araştırmaları neticesinde de 2007 yılında İstanbul genelinin nüfus yapısı aşağıdaki tabloda verilmektedir:

Tablo 2. İstanbul ili ve ilçelerinin son nüfus durumu

GAZİOSMANPAŞA	890522	EYÜP	303824
KÜÇÜKÇEKMECE	784128	ZEYTİNBURNU	288743
KADIKÖY	744670	SULTANBEYLİ	272758
BAĞCILAR	719267	BAYRAMPAŞA	272196
ÜMRANİYE	630914	SARIYER	247633

ÜSKÜDAR	582666	BEYOĞLU	247256
BAHÇELİEVLER	571711	BAKIRKÖY	214821
PENDİK	517624	BEYKOZ	200572
ESENLER	517235	BEŞİKTAŞ	191513
KARTAL	427111	TUZLA	148792
FATİH	422941	SİLİVRİ	62247
KAĞITHANE	418229	BÜYÜKÇEKMECE	44287
MALTEPE	415117	EMİNÖNÜ	32557
AVCILAR	323596	ÇATALCA	27807
GÜNGÖREN	318545	ADALAR	10460
ŞİŞLİ	314684	ŞİLE	9831

Kaynak: www.mahalli idareler.gov.tr, 2007.

Yukarıdaki her iki tablo da değerlendirildiğinde Ümraniye'nin 1990-2007 yılları arasında nüfusuna bakıldığında 1990 yılında 242.000, 2000 yılında 440.000 iken, 2007 yılında bu rakam 630.000'e çıkmak suretiyle %300 civarında bir artış olduğu görülmektedir. Bu da ilçeye çok yoğun bir göçün gerçekleştiğini göstermesi açısından önem arz etmektedir. Bu rakamlar göstermektedir ki Ümraniye İstanbul ilçelerinde en fazla göç alan ilçelerin başında gelmektedir. Bu kadar yoğun bir göç neticesinde göç edenlerin genelde ekonomik ve sosyo-kültürel yapılarının farklılık göstermesi sosyal belediyeçilik hizmetlerini yürüten Ümraniye Belediyesi'ne daha fazla sorumluluk yüklemektedir.

Aslında adrese dayalı yapılan sayımda Ümraniye'nin nüfusu 897.000 civarlarına kadar gelmiştir. Fakat TBMM tarafından yapılan ilçe düzenlemeleriyle Ümraniye sınırları ve çevresinde kurulan üç yeni ilçe ile (Çekmeköy, Sancaktepe ve Ataşehir) ve bu çerçevede Ümra-

niye'ye bağı bazı mahallelerin tamamen veya kısmen bu ilçelere dağıtılması ile Ümraniye'nin nüfusu yukarıda tabloda belirtilen rakama gelmiştir (www.mahalli-ida-reler.gov.tr, 2007).

Ümraniye'ye bağı 14 mahalledeki nüfus oranlarına da bakılacak olursa;

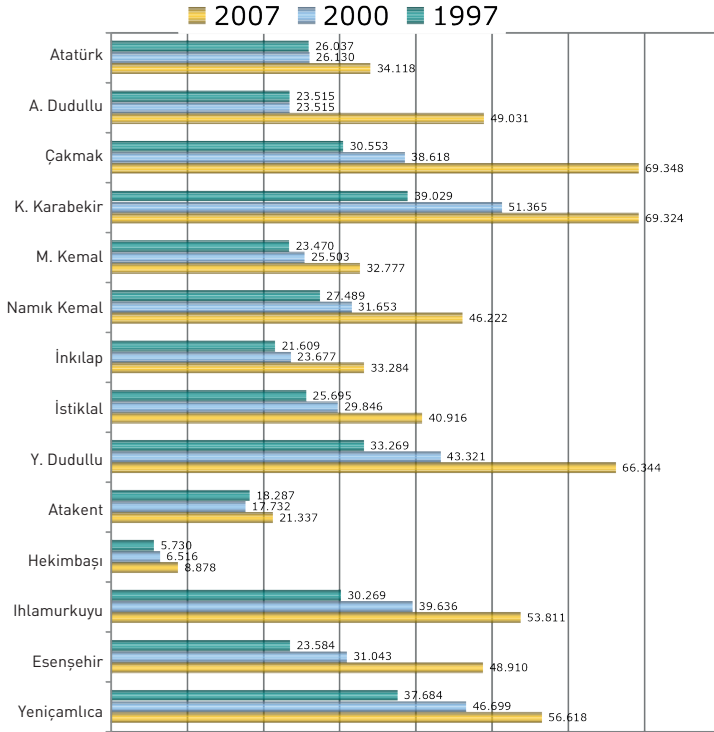
Tablo 3. Ümraniye'ye bağı mahallelerin yıllara göre nüfus oranları

MAHALLE	1990 NÜFUSU	1997 NÜFUSU	2000 NÜFUSU	2007 NÜFUSU
Ümraniye (Şehir)	242.091	366.403	440.859	630.914
Atatürk	24.057	26.037	26.130	34.118
Aşağı Dudullu	38.041	23.515	31.619	49.031
Çakmak	16.751	30.553	38.618	69.348
K.Karabekir	27.417	39.029	51.365	69.324
Mustafa Kemal	19.267	23.470	25.503	32.777
Namık Kemal	22.016	27.489	31.653	46.222
İnkılap	20.285	21.609	23.677	33.284
İstiklal	30.353	25.695	29.846	40.916
Yukarı Dudullu	43.904	33.269	43.321	66.344
Atakent Mahallesi	0	18.287	17.732	21.337
Hekimbaşı	0	5.730	6.516	8.878
İhlamurkuyu	0	30.269	39.636	53.811
Esenşehir	0	23.584	31.043	48.910
Yeniçamlıca	0	37.684	46.699	56.618

Kaynak: www.tuik.gov.tr, 2007

Yukardaki rakamlara bakıldığında 1990 yılından 2007 yılına gelindiğinde gerek ilçe bazında ve gerekse de mahalleler bazında Ümraniye'ye çok ciddi bir göçün olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Ümraniye'ye bağlı mahallelerdeki nüfus artış oranları

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı 2008:16.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında da özellikle yoğun göçün olduğu mahallelerden Çakmak, Kazım Karabekir, Yukarı Dudullu mahallelerinde artış diğerlerine göre çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bu mahallelerde yoksulluk oranı da nüfus oranındaki artış doğrultusunda yüksektir.

2.2.3. Ümraniye'nin Ekonomik Yapısı

1970'lerden sonra yerleşim alanı olarak ortaya çıkan Ümraniye, 2007 yılına gelindiğinde üzerinden büyük bir zaman dilimi geçmediği halde bugün İstanbul için ekonominin merkezlerinden biri olma özelliğine sahiptir. Özellikle 1999 depreminden sonra, temel yapının sağlam olması hasebiyle yoğun göç alan bu ilçede daha önceleri yaygın olan tarım ve hayvancılık yerini endüstriye bırakmıştır.

Ümraniye sınırları içerisinde büyük çapta organizasyon sanayi siteleri bulunmaktadır. Modoko (Mobil-yacılar Sitesi), İmes (İstanbul Madeni Eşya Sanayicileri Sitesi), Yedpa (Türkiye ve Ortadoğu'nun en büyük yedek parça sanayi sitesi), Kadosan (Organize Sanayi Bölgesi) ve bu çapta olmasa da büyük çapta fabrikalar, atölyeler ve işletmeler bulunmaktadır. Bu durum Ümraniye'de hem nüfus patlamasını hem de ekonomik anlamda kalkınmışlığı beraberinde getirmektedir. Bugün İstanbul'un en uzun caddesi olan Alemdağ caddesinde her marka alışveriş merkezini, her marka banka, dersane vb. ticari işletmeleri görmek mümkündür. Ulusal çapta birçok firma genel merkezlerini Ümraniye'ye taşımıştır.

İnşaat sektörü Ümraniye'de en hızlı gelişen sektörlerden biridir. Bu hem istihdamı hem de ekonomik hareketliliği beraberinde getiren bir unsurdur.

Yukardaki bilgiler İstanbul Valiliği İl İstihdam Kurulu tarafından hazırlanan İstanbul İstihdam Raporu çerçevesinde değerlendirilecek olursa, özellikle 2000-2006 yılları arasında yapılan bu çalışmada görüleceği üzere ekonomik anlamda Ümraniye'nin büyük bir mesafe kat ettiği görülmektedir. Bu rapora göre 2000 yılında

Ümraniye'de 9249 firma hizmet gerçekleştirirken, 2006 yılında bu sayı 14809'a çıkmıştır. Bu %60'lık bir artışa tekabül etmektedir. Bu firmalardan bazılarının sektörel bazda artışlarını şu şekilde özetlemek mümkündür:

Sanayi Mamulleri İhracatçıları: Sektör 2000 yılında ilçede 71 firma bulunurken, 2006'da %104 artışla firma sayısı 145'e çıkmıştır.

Filmcilik, Reklamcılık, Tiyatro, Sinema, Yerli Film: Bu sektörde firmalar 2000-2006 döneminde 70'den 128'e çıkmıştır.

Bakkaliye: Sektörde 2000 yılında 495 firma bulunurken, 2006 yılında %62 artışla 802'ye çıkmıştır.

Mensucat: Mensucat sektöründe 2000 yılında 322 firma bulunurken, %37,5 artışla 2006'da 443'e çıkmıştır.

İnşaat sektörü: 2000 yılında 983 firma bulunurken, 2006 yılında %173,5 artışla 2689 firmaya çıkmıştır.

Sihhi ve Isı Tesisatı Malzeme ve Cihazları: Bu sahada firmalar 193'ten %85 artışla 358'e çıkmıştır.

Elektrik Tesisat Malzemesi ve Elektronik sektörü: Bu alanda 215 firmadan altı yılda %135 artışla firma sayısı 506'ya çıkmıştır.

Her Nevi Makine ve Ekipmanları: Sektörde 546 firmadan %56 artışla 852 firmaya yükselmiştir.

Yurtiçi ve Yurtdışı Nakliyecileri, Kargocular ve Nakliye Komisyoncuları: 200 firmadan %45 artışla 290'a çıkmıştır.

Özel Eğitim Kurum ve Kuruluşları: Bu alandaki firmalar 29 iken %220 artışla 93'e yükselmiştir.

Bilgisayar, Büro Malzemeleri ve Kırtasiye: Sektörde 48 firma bulunurken, %427 artışla 253 firmaya çıkmıştır.

Özel Sağlık Kuruluşları: Bu alanda faaliyet gösteren firma sayısı 2000 yılında 83 iken, 2006'da %60 artışla 133 firmaya yükselmiştir.

Şehir İçi İnsan Taşımacılığı: Okul, personel vb. taşımacılık yapılan sektörde firma sayısı 53'ten 333'e çıkmıştır, artış oranı ise %528'dir (İstanbul Valiliği İl İstihdam Kurulu, 2007:230).

İş sahalarında meydana gelen bu artışlar direk olarak belediye bütçesine de yansımıştır. Nitekim 1994 yılı ile 2007 yılı arasındaki gelir durumu incelendiğinde bu gerçek kendisini göstermektedir. Nitekim belediye gelirlerinin %30'dan büyük bir kısmı bu işyerlerinden alınan çeşitli vergilerden müteşekkildir. Bu da Ümraniye'deki ekonomik yapıdaki hareketliliği göstermesi açısından önem arz etmektedir.

2.2.4. Ümraniye'nin Sosyo-Kültürel Yapısı

Ümraniye, İstanbul'un en hızlı kentleşen ve nüfusu hızla artan; köy ve yöre geleneklerinin de aynen muhafaza edildiği ilginç bir kentleşme örneğidir.

81 vilayetten insanları içerisinde barındıran Ümraniye'de ilk sırayı İstanbullular almakta ve bu durum yüzde 13,19'a tekabül etmektedir. Daha sonra sırası ile Sivas, Ordu, Kastamonu, Tokat, Rize, Erzincan almakta ve onları da Doğu ve Güneydoğu illeri takip etmektedir. Köyden kente göç etmenin verdiği hareket tarzı ile geldikleri yörenin gelenek ve göreneklerini yitirmemek adı-

na yüzlerce köy, ilçe ve il dernekleri kurulmak suretiyle kendi aralarında bir kaynaşma ve dayanışma ortaya konulmaktadır.

Tablo 4. Ümraniye'de ikamet eden seçmenlerin illere göre dağılımı

S.N	İLİN ADI	TOPLAM	YÜZDE (%)
1	İstanbul	63.871	13,19
2	Sivas	48.268	9,97
3	Ordu	28.468	5,88
4	Kastamonu	22.266	4,60
5	Tokat	21.853	4,51
6	Rize	18.940	3,91
7	Erzincan	18.446	3,81
8	Giresun	17.702	3,66
9	Kars	15.884	3,28
10	Sinop	15.827	3,27
11	Erzurum	14.808	3,06
12	Trabzon	12.484	2,58
13	Bingöl	12.148	2,51
14	Samsun	10.506	2,17
15	Ardahan	9.170	1,89
16	Gümüşhane	8.533	1,76
17	Tunceli	8.111	1,68
18	Malatya	7.092	1,47
19	Çorum	6.150	1,27
20	Kayseri	5.982	1,24
21	Elazığ	5.917	1,22
22	Yozgat	5.186	1,07
23	Bayburt	5.070	1,05
24	Kahramanmaraş	4.990	1,03
25	Çankırı	4.727	0,98
26	Ağrı	4.626	0,96
27	Amasya	4.554	0,94
28	Bolu	4.254	0,88
29	Artvin	3.710	0,77
30	Sakarya	3.842	0,75
31	Siirt	3.577	0,74
32	Konya	3.042	0,63
33	Muş	3.020	0,62
34	Nevşehir	2.884	0,60
35	Karabük	2.869	0,59
36	Zonguldak	2.689	0,56
37	Ankara	2.561	0,53

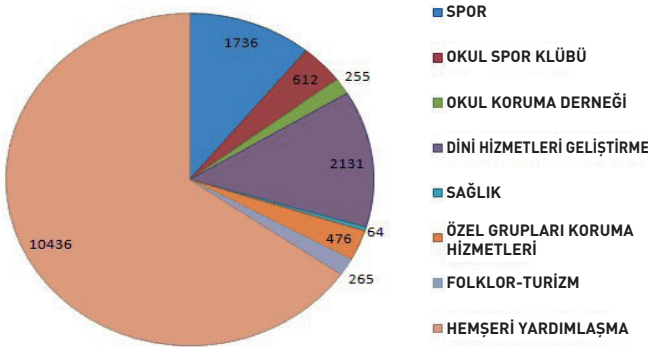

38	Bitlis	2.484	0,51
39	Diyarbakır	2.472	0,51
40	Bartın	2.377	0,49
41	Balıkesir	2.204	0,46
42	Niğde	2.011	0,42
43	Isparta	1.010	0,40
44	Adana	1.929	0,40
45	Van	1.894	0,39
46	Iğdır	1.866	0,39
47	Kocaeli	1.775	0,37
48	Bursa	1.749	0,38
50	Düzce	1.517	0,31
51	Hatay	1.459	0,30
52	İzmir	1.339	0,28
53	Adıyaman	1.287	0,27
54	Mersin	1.267	0,26
55	Gaziantep	1.246	0,26
56	Kırklareli	1.140	0,24
57	Tekirdağ	1.120	0,23
58	Eskişehir	1.116	0,23
59	Şanlıurfa	1.083	0,22
60	Çanakkale	1.078	0,22
61	Aksaray	1.029	0,21
62	Edirne	983	0,20
63	Mardin	900	0,19
64	Kırşehir	891	0,18
65	Manisa	834	0,17
66	Osmaniye	761	0,16
67	Batman	698	0,14
68	Aydın	693	0,14
69	Kırıkkale	668	0,14
70	Antalya	661	0,13
71	Kütahya	616	0,12
72	Denizli	605	0,12
73	Bilecik	585	0,12
74	Karaman	564	0,08
75	Kilis	390	0,07
76	Yalova	350	0,07
77	Uşak	344	0,07
78	Muğla	320	0,07
79	Burdur	231	0,05
80	Şırnak	166	0,03
81	Hakkari	104	0,02
	TOPLAM	481.843	100

Kaynak: www.ysk.gov.tr, 2007.

Seçmen sayılarının illere göre tasnif tablosunda da görüleceği üzere Türkiye'nin 81 vilayetinden insanların Ümraniye'de ikamet ettikleri ve bu yoğun göç neticesinde hemşerilik bilincinin yerleştirilebilmesi için birçok hemşeri derneklerinin kurulduğu ve bu dernekler çatısı altında faaliyetlerin yürütüldüğü görülmektedir.

Şekil 2. İstanbul genelinde bulunan sivil toplum örgütlerinin sayısı

Kaynak: www.idm.istanbul.gov.tr, 2008.

Yukarıdaki grafikte, İstanbul genelinde bulunan dernekler ve alanlarına göre dağılımı verilmektedir. Tabloda görüldüğü üzere hemşeri yardımlaşma dernekleri diğerlerine oranla çok büyük bir farkla önde gelmektedir. Bu da şunu göstermektedir ki göç neticesinde İstanbul'da yaşayan insanlar kendi hemşerileri ile yardımlaşma ve dayanışma kültürü içerisinde bir yapılanmaya gitmektedirler. Bu dağılımın Ümraniye ilçesi ile karşılaştırılmasına bakacak olursak: Ümraniye ilçesi sınırlarında toplam 772 adet dernek bulunmaktadır. Özellikle 1993 yılından itibaren kurulan bu derneklerden 430 adedi hemşeri derneklerinden ibarettir. Bunların içerisinde

mahalle, köy, ilçe, il ve federasyon dernekleri tarzında bir yapılanma söz konusudur. Bunların dışında 104 adet dini hizmetleri geliştirme derneği vardır. Kalan 238 dernek ise okul spor kulüpleri, okul koruma dernekleri, sağlıkla ilgili dernekler, özel grupları korumu hizmetleri yapan dernekler bulunmaktadır (www.idm.istanbul.gov.tr, 21.08.2008).

İstanbul'da bulunan derneklerin toplam sayısı 15.975. Bu sayının %65'i kadarı hemşeri dernekleridir. Ümraniye'de de hemşeri derneklerinin genel oran içerisinde %60'ın üzerinde bir paya sahip olması da Ümraniye'nin sosyo-kültürel yapısını göstermesi açısından önemlidir. İllerinden Ümraniye'ye çeşitli nedenlerle göç eden insanlar, ikamet ettikleri Ümraniye'de kendi örf ve adetlerini, gelenek ve göreneklerini yaşayabilmek için hemşeri dernekleri kurmak suretiyle bunların etrafında kümelenmektedirler. Bu dernek ve müstemilatları vasıtasıyla hemşeriler gerek cenazelerinde gerekse düğün ve sünnet düğünü gibi organizasyonlarında ve gerekse de dini bayramlarda bir araya gelerek gelenek ve göreneklerini yaşatmaya devam etmektedirler.

Göç, kentleşme bilincini de zayıflatan unsurlardan dır. Göçle beraber gelen kültürel yaşam tarzı yeni yerleşim yerleri olan Ümraniye'de göç edenlerin kentlileşmesini de zorlaştırmaktadır. Ümraniye Belediyesi, sosyal sınıflar arasındaki uçurumu en asgariye düşürmek, kentlilik bilincini yerleştirebilmek için sosyal belediyeciliğin unsurları olan kültürel etkinliklere ağırlık vermektedir.

Etnik yapıya bakıldığında, Ümraniye'de Türkiye'nin 81 vilayetinden ve Arnavutluk, Bulgaristan gibi ülkelerden insanların ikamet ettikleri görülmektedir. Bunların

içerisinde Türk, Kürt, Laz, Çerkez, Abazaların yanı sıra Arnavutluk gibi bölgelerden göç edenler de bulunmaktadır.

Dini yapı noktasında incelendiğinde, Ümraniye'de Sünni, Şii ve Alevi insanlar bulunmakta, bunların içerisinde ilk sırayı Sünniler almaktadırlar. Özellikle Yeni Çamlıca mahallesinde kısmen Şiiler, genelde Mustafa Kemal mahallesinde olmak üzere, diğer mahallelere de az da olsa yayılan aleviler bulunmaktadır. Dini duyarlılık, genel itibariyle insanların göç ettikleri yerleri dikkate alındığı zaman muhafazakâr bir yapı olarak kendini göstermektedir.

Sosyal tabakalaşma noktasında ele alındığında Ümraniye'de toplumsal sınıflar açısından üst sınıf olarak en zenginler, üst-orta sınıf olarak yüksek maaş alan profesyoneller, alt-orta sınıf olan eğitimli işçiler ve düşük maaş alan profesyoneller, işçi sınıfı ve saat ücretiyle çalışan vasıfsız işçiler ile alt sınıf olarak ifade edilebilecek olan vasıfsız işçiler ve işsizlerden (Bozkurt, 2005:199) oluşan beş ana kategori halinde bulunduğu gözlemlenmiştir. Nitekim Ümraniye'nin mahallelerinden olan Aşağı Dudullu'da bir yanda en alt sınıf olarak nitelendirilebilecek ve yoksulluk sınırının altında insanlar yaşarken, diğer yanda aynı mahallede en üst sınıf olarak nitelendirilen ve yüksek gelir sahibi ve sitelerde ikamet eden insanların yaşadıkları görülmektedir. Bu sınıflar arası farklılık kültürel anlamda tabakalaşma ve farklılaşmayı da beraberinde getirmektedir. Mustafa Kemal mahallesinde alevi kökenli ve Sünni kökenli insanlar aynı mahallede ikamet etmekle birlikte, aynı ilçe sınırları içerisinde kültürel farklılıklarına rağmen yaşamlarını uyumlu bir şekilde sürdürmektedirler.

2.3. ÜMRANIYE BELEDİYESİ VE TARİHİ GELİŞİMİ

Ümraniye Belediyesi, 19/06/1987 yılında 3392 sayılı Kanunla ilçe statüsüne kavuşturulmuştur (www.mevzuat.adalet.gov.tr, 22.08.2007).

Belediye olarak bundan önceki tarihi sürecine bakılacak olursa, 1940'ta Üsküdar'a bağlı bir konumda olan Ümraniye, 1955 yılında ise köy konumundadır.

Ümraniye'de belediye 1963 yılında (Belde Belediyesi olarak) kurulmuştur. Ümraniye ve çevresinde yeni yerleşim yerlerinin oluşumu ise 1970'ten sonradır. 1980 yılında askeri yönetim tarafından "mülga" edilmiş ve Üsküdar Belediyesi'ne bağlanmıştır. 1987 yılında ise tekrar ilçe belediyesi statüsüne kavuştuğu gibi, kimlik değiştirerek, ilçe merkezi konumuna gelmiştir (www.umraniye.bel.tr, 2007).

1987 yılından sonra ilk yapılan yerel yönetimler seçimi ile belde veya şube müdürlüğü statülerinden kurtularak, ilk defa ilçe belediyesi olma statüsü ile Ümraniye Belediye Başkanlığı görevi fiilen başlamış bulunmaktadır. Bu tarihten araştırmamızın bitim tarihi olan 2008 yılına kadar dört yerel yönetim seçimi gerçekleşmiştir. Bunlardan ilki 1989-1994 yılları arasında SHP'den Şinasi Öktem, 1994-2004 yılları arasında iki dönem Refah Partisi'nden Mehmet Bingöl ve son olarak da 2004 yılında yapılan seçimlerden de Adalet ve Kalkınma Partisi'nden Hasan Can Belediye Başkanlığını kazanmıştır.

Aşağıdaki tabloda 1989 yerel yönetim seçimlerinden önce görev yapmış olanların tarih ve isimleri verilmek suretiyle Ümraniye'nin siyasi anlamdaki geçmişi ortaya konulmaktadır.

Tablo 5. Ümraniye Belediyesi'nde görev yapmış/yapan Belediye Başkanları

STATÜ	DÖNEMİ	GÖREVİ	ADI SOYADI
Kuruluş	1 Mart 1963	Üsküdar İlçesinin Belde Belediye Başk.	
	1963-1978	Belediye Başkanı	Ahmet MERT
	Mart 1978 - 12 Eylül 1980	Belediye Başkanı	Aslan YILDIRIM
	12 Eylül 1980	İ.B.B. Şube Müdürlüğü	
	12 Eylül 1980 - 1981 Aralık	Şube Müdürü	Aslan YILDIRIM
	1981 Aralık - 1982 Aralık	Şube Müdürü	Hulusi ARIN
	1982 Aralık - 1983 Aralık	Şube Müdürü	Sadettin BEYGO
	1983 Aralık - 1984 Mart	Şube Müdürü	Saffet ANLIPAK
Seçim	Mart 1984	Üsküdar Belediyesi Belediye Başkanı	
	Mart 1984 - Mart 1989	Belediye Başkanı	Necmettin ÖZTÜRK
	Mart 1984 - Mart 1989	Ümraniye Belediyesi Üsküdar Şube Müd.	
	Mart 1984 - Mart 1989	Şube Müdürü	Haluk ARITAN
Kuruluş	19 Haziran 1987	Ümraniye, ilçe oldu.	
Seçim	Mart 1989 - Mart 1993	Belediye Başkanı	Şinasi ÖKTEM
Seçim	Mart 1993 - Mart 2004	Belediye Başkanı	Mehmet BİNGÖL
Seçim	Mart 2004 - ...	Belediye Başkanı	Hasan CAN

*Kaynak: www.yerelnet.org.tr, 2007;
www.umraniye.bel.tr, 22.08.2007.*

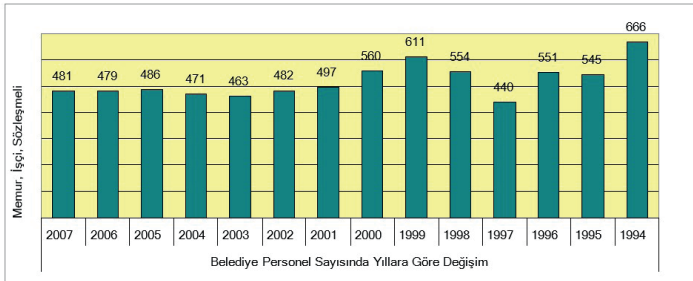
2.4. ÜMRANIYE BELEDİYESİ'NİN PERSONEL YAPISI

Ümraniye Belediyesi bu araştırmada özellikle sosyal belediyecilikle ilgili yapılan çalışmalar çerçevesinde değerlendirilecek olsa da belediyenin yapısını görebilme açısından insan kaynakları noktasında incelenmesinde fayda vardır.

Ümraniye Belediyesi personeli; memur, işçi ve söz-

leşmelilerden meydana gelmektedir. 1993 ve 2007 yılları arasındaki personel durumlarına göz atılacak olursa, 1993 yılında 321 memur, 145 kadrolu işçi ve 413 geçici işçi çalışmakta idi (Ümraniye Belediyesi, 1994:2). 2007 sonu itibarıyla bakıldığında zaman ise kurumda 276 memur, 172 işçi ve 33 sözleşmeli statüsünde olmak üzere toplam 481 personel bulunmaktadır. Toplam personelin %57'si memur, %34'ü işçi ve %9'u sözleşmeli personeldir (Ümraniye Belediyesi, 2008:33). Aşağıda tabloda da yıllara göre memur, işçi ve sözleşmeli personel toplu olarak ifade edilmekle beraber, belediyenin tüm hizmetleri sadece bu elemanlar üzerinden yürütülmektedir. Bunların yanı sıra hizmet satınalma yolu ile personel istihdamı gerçekleştirilmekte ve böylece diğer hizmetlerin yapılması da sağlanmaktadır. Nitekim 2007 yılında resmi olarak toplam 481 personel bulunmasına rağmen, yapılan hizmetler genel olarak 1591 kişi ile görülmekte, bunlardan 481'in dışında kalan 1110 eleman hizmet satınalma yöntemi ile istihdam edilmektedir (Ümraniye Belediyesi, 2008 Yılı Performans Programı 2008:36).

Şekil 3. Ümraniye Belediyesi'nde görev yapan personelin yıllara göre dağılımı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:33.

Şekilde görülen rakamlar çerçevesinde değerlendirme yapılacak olursa, genel anlamda belediyecilik hizmetlerinin yapılması için gerekli olan personelde çok ciddi anlamda bir artış olmadığı görülmekte, hatta bu rakamlarda düşüşün dahi olduğu tesbit edilmektedir. Fakat bu rakamlara yansımayan ve hizmet alma yöntemi ile personel istihdamı yapılması hasebiyle bu resmi rakamlar içerisinde görülmemektedir. Sosyal belediyecilik hizmetlerini yapan birimlerinde çalışan personelin büyük bir kısmı hizmet alma yöntemi ile istihdam edilen elemanlardan oluşmakta ve bu personel sayısı 2004-2007 yılları arasında %100'ün üzerinde bir artış göstermektedir. Bu artış yapılan hizmetlerde ortaya konan rakamlarda da kendini göstermektedir. Örneğin Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde bir elemanla başlanılan hizmet 2007 sonu itibariyle bakıldığında Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü ile beraber değerlendirildiğinde 36'ya çıkmıştır.

2.4.1. Personelin Cinsiyet Durumu

Belediyede çalışan personelin cinsiyet durumlarına bakıldığı zaman, personelden memurların %25'i bayan, %75'i erkektir. İşçilerden ise %8'i bayan, %92'si erkektir. Sözleşmeli personelin ise %45'i bayan, %55'i ise erkektir. Bu rakamlar çerçevesinde bakıldığında erkeklerin oranı %80, bayanların oranı ise %20'lerde kalmaktadır.

Tablo 6. Ümraniye Belediyesi'nde çalışan personelin cinsiyet durumu

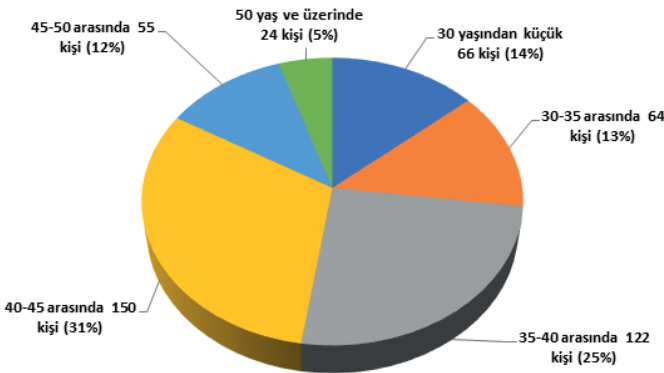
Cinsiyet	Memur		İşçi		Sözleşmeli		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kadın	68	%25	14	%8	15	%45	97	%20
Erkek	208	%75	158	%92	18	%55	384	%80
Toplam	276	%100	172	%100	33	%100	481	%100

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:36.

2.4.2. Personelin Yaş Durumu

Belediyede çalışan personelin yaş durumlarına bakıldığında, çalışan elemanların %14'ünün 30 yaşından küçük, %13'ünün 30-35 yaşlarında, %25'inin 35-40 yaşlarında, %32'sinin 40-45 yaş aralığında, %11'in 45-50 arası ve %5'inin de 50 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Bu rakamlar belediye personelinin genel yaş ortalaması olarak genç kesimden müteşekkil olduğunu göstermektedir.

Şekil 4. Ümraniye Belediyesi'nde çalışan personelin yaş durumu

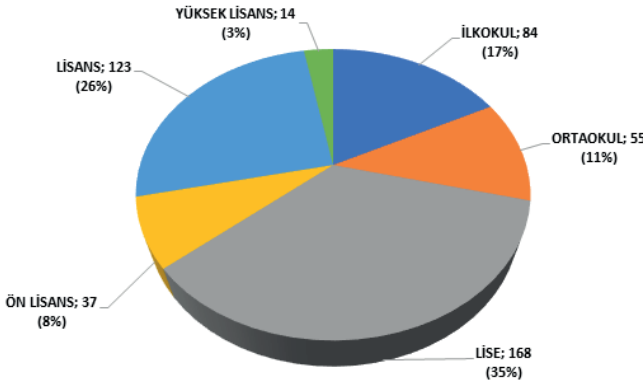

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:36.

2.4.3. Personelin Eğitim Durumu

Belediyede çalışan personelin eğitim durumları aşağıdaki grafikte detaylı verilmektedir. Bu rakamlara bakıldığında görülecektir ki elemanların %75'inden fazlası lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim alan kişilerden oluşmaktadır.

Şekil 5. Ümraniye Belediyesi'nde çalışan personelin eğitim durumu

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:35.

2.5. ÜMRANIYE BELEDİYESİ'NİN MALİ YAPISI

Ümraniye Belediyesi'nin 1994 yılından 2007 yılı sonuna kadarki mali yapısı incelendiğinde görüleceği üzere, bütçesinde büyük bir artış söz konusu olmaktadır. İlçenin demografik ve ekonomik yapısındaki ciddi değişimler belediyenin bütçesine de olumlu yansımakta ve 1994 yılında sahip olunan 305.000 TL civarındaki bütçe 2007 yılına gelindiğinde 130.000.000 TL civarına çıkmaktadır. Bu rakamlar belde sınırlarına yoğun göçün olduğunu, yüksek oranda konut yapımı ve iş alanlarının da açıldığını göstermesi açısından önemli bir veridir.

Tablo 7. Ümraniye Belediyesi'nin mali yapısı (1994-2007)

	YIL	GELİR	GİDER
1	1994	305.714,11	341.545,2
2	1995	651.358,91	663.109,74
3	1996	1.248.349,99	1.287.650,86
4	1997	2.444.922,62	2.690.313,37
5	1998	6.212.497,69	8.036.615,40
6	1999	9.659.811,40	10.613.084,28
7	2000	15.598.483,58	17.367.173,78
8	2001	21.481.433,84	20.970.845,35
9	2002	34.546.791,14	31.476.508,30
10	2003	50.439.967,02	41.945.538,45
11	2004	56.197.210,19	50.531.165,98
12	2005	74.215.683,96	74.536.442,75
13	2006	101.011.380,89	101.419.124,38
14	2007	114.627.774,00	127.826.621,00
	Toplam	488.641.379,34	489.705.738,85

Kaynak: Mali Hizmetler Müdürlüğü, 2007.

Yukarda belirtilen rakamlar doğrultusunda konuya bakılacak olursa, 1994 yılından 2007 yılına kadar belediye bütçesinde çok ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Bu artışla beraber hizmet sektöründe de bir artış ortaya çıkmış olmaktadır. Dolayısıyla sosyal belediyecilik hizmetlerinde ortaya konan rakamlar da bu oranda artmaktadır. 1994-2004 yılları arasında bu anlamda yapılan harcamaları toplam olarak görme şansına sahip olamadığımız için harcama oranını belirleme imkânımız olmamasına rağmen, 2004-2007 yılları arasında yapılan harcamalara bakıldığında yıllık bütçenin %5.75 oranındaki bir rakamının sosyal belediyecilik olarak ifade edilen alanlara harcandığı

görülmektedir (Ümraniye Belediyesi, 2008:38). 2004-2007 yılları arasındaki toplam bütçe 345.000.000 TL civarındadır. Bu bütçeden sosyal belediyecilik alanında yapılan yatırımlar ise 20.000.000 TL'yi geçmektedir. Bu rakamların içerisinde sadece halka yönelik olarak yapılan direk hizmetler vardır. Dolayısıyla kültür merkezleri, bilgi evleri, aşevi, gibi inşaat ve araç-gereç alımı bu rakamların içerisinde bulunmamaktadır.

2.6. ÜMRANIYE BELEDİYESİ'NİN FİZİKİ KAYNAKLARI

2.6.1. Araçlar

Ümraniye Belediyesi 2007 yılı itibariyle resmi 176, kiralama yöntemi ile 38 olmak üzere toplam 210 araçlık bir filo ile hizmetlerini yürütmektedir. Bu araçlar içerisinde özellikle sosyal belediyecilik hizmetlerinin yürütülmesi anlamında iki adet asansörlü engelli taşıma minibüsü, cenaze nakil, hasta nakil araçları, iki adet aşevi yemek dağıtım aracı, 22 adet otobüs, minibüs ve binek otomobili ile sosyal hizmetler yürütülmektedir.

Tablo 8. Ümraniye Belediyesi'nin araç durumu

Araç Tipi	Araç Tedarik Yöntemi		
	Resmi	Kiralık	Toplam
Tır - Çekici	2	0	2
Vidanjör	1	0	1
Kurtarıcı	2	0	2
Asfalt Robotu	3	0	3
Asfalt Kazıyıcı	1	0	1
Asfalt Distribütörü	1	0	1
Asfalt Kesme	3	0	3
Kompaktör	7	0	7

Kar Rotatifi	4	0	4
Kar Bıçağı	6	0	6
Tuz Serici	6	0	6
Kamyon – Kamyonet			
Çift Kabin Kamyonet	16	0	16
Kamyonet	1	4	5
Damperli kamyon	13	0	13
Kapalı Kasa Kamyon	1	0	1
Sepetli Araç	3	0	3
Su Tankeri	3	0	3
Akaryakıt Tankeri	1	0	1
Çöp Kamyonu	8	0	8
Traktör			
Traktör	3	0	3
Dorse	2	0	2
Jeneratör	3	0	3
Motopomp	11	0	11
Eder	1	0	1
Kepçe	5	0	5
Dozer	1	0	1
Silindir	5	0	5
Finişer	2	0	2
Kompresör	3	0	3
Forklift	2	0	2
Greyder	3	0	3
Loder	4	0	4
Binek Araçlar			
Binek Otomobil	23	30	53
Motorsiklet	2	0	2
Cenaze Aracı			
Cenaze Aracı	1	0	1
Ambulanslar			
Ambulans	3	0	3
Sağlık Aracı	2	0	2
Otobüs - Minibüs			
Otobüs	1	0	1
Midibüs	7	2	9

Minibüs	8	2	10
Minibüs Hidrolik Sistem	2	0	2
TOPLAM	176	38	210

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:37.

Ümraniye Belediyesi tüm hizmetlerini yukarıda belirtilen araçlara gerçekleştirmektedir. Bu araçlar içerisinde sosyal belediyecilik hizmetlerinde kullanılan iki adet asansörlü engelli minibüsü, cenaze ve hasta nakil araçları, iki adet aşevi aracı ve bu hizmetlerde kullanılan binek araçlar bulunmaktadır. Ayrıca cenaze hizmetlerinde, il dışı taşınmalar ve hizmetlerde ve belde içerisinde ihtiyaçlar çerçevesinde diğer araç ve gereçler de kullanılmaktadır.

2.6.2. Hizmet Binaları

2.6.2.1. Sosyal ve Kültürel Amaçlı Hizmet Binaları

Ümraniye Belediyesi bünyesinde sosyal ve kültürel amaçlı hizmetlerin yürütüldüğü 26 adet hizmet binası bulunmaktadır. Bu hizmet binaları kültür merkezleri, bilgi evleri, aşevi, nikah sarayı, kütüphaneler ve yardım sandığından oluşmaktadır. Bu hizmet binalarının isimleri, kullanım durumları, buldukları mahalle ve kullanım alanları ile ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde verilmektedir:

Tablo 9. Ümraniye Belediyesi sosyal hizmet binaları

	Kullanım Durumu	Bulunduğu Yer	Kullanım Alanı (m ²)	Yapım Yılı
Cahit Zarifoğlu Eğitim ve Kültür Merkezi*	Kültür Merkezi / Meslek Kursu / Bilgi Evi	Atatürk Mahallesi	250.00	2005
Mehmet Akif Kültür ve Eğitim Merkezi	Kültür Merkezi / Meslek Kursu / Bilgi Evi / Fitnes Center / Yardım Mağazası	İstiklal Mahallesi	1.973.19	2006
Necip Fazıl Kültür ve Eğitim Merkezi	Kültür Merkezi / Meslek Kursu / Bilgi Evi	Dudullu Merkez	1.600.00	2005
Cemil Meriç Kültür ve Eğitim Merkezi	Kültür Merkezi / Meslek Kursu / Bilgi Evi / Fitnes Center	Ihlamurku-yu Mahallesi	2.350.00	2007
Gülden Soyak Tüfekçi Kültür ve Eğitim Merkezi	Kültür Merkezi / Meslek Kursu / Bilgi Evi	Çakmak Mahallesi	750.00	2006
Aliya İzzetbegoviç Kültür ve Eğitim Merkezi	Meslek Kursu / Bilgi Evi	Y.Dudullu Mahallesi	911.75	2007
Elmalı Kent Samiha Ayverdi Gençlik ve Kültür Merkezi	Kültür Merkezi / Bilgi Evi	Kazım Karabekir Mahallesi	100.00	2007
Yamanevler Nurettin Topçu Gençlik ve Kültür Merkezi	Kültür Merkezi / Bilgi Evi	İnkilap Mahallesi	100.00	2007
Mustafa Kemal Mahallesi Bilgi Merkezi*	Meslek Kursu / Bilgi Evi	Mustafa Kemal Mahallesi	100.00	2006
Hekimbaşı Hoca Ahmet Yesevi Bilgi Merkezi*	Meslek Kursu / Bilgi Evi	Hekimbaşı Mahallesi	120.00	2006
Erdem Beyazıt Bilgi Evi	Bilgi Evi	Çakmak Mahallesi	224.00	2006
Yunus Emre Bilgi Evi	Bilgi Evi	Çakmak Mahallesi	164.00	2006
Mevlana Bilgi Evi	Bilgi Evi	Atakent Mahallesi	140.00	2006
Ömer Seyfettin Bilgievi	Bilgi Evi	İstiklal Mahallesi	80.00	2007

Esenevler Lokman Hekim Bilgievi	Bilgi Evi	Namık Kemal Mahallesi	80.00	2007
Seyyit Onbaşı Bilgievi	Bilgi Evi	Aşağı Duddullu Mahallesi	80.00	2007
Akif İnan Bilgievi	Bilgi Evi	Esenşehir Mahallesi	80.00	2007
Evlıya Çelebi Bilgievi	Bilgi Evi	Ayaşı Duddullu Mahallesi	100.00	2007
Ahmet Kabaklı Bilgievi	Bilgi Evi	Yeni Çamlıca Mahallesi	100.00	2007
Mustafa Ruhi Şirin Bilgievi	Bilgi Evi	Esenşehir Mahallesi	150.00	2007
Ahmet Cevdet Paşa Bilgievi	Bilgi Evi	Atakent Mahallesi	100.00	2007
Yahya Kemal Beyatlı	Sosyal Tesis / Bilgi Evi	Yeni Çamlıca Mahallesi	84.00	2007
Hekimbaşı Spor Tesisi*	Spor Okulu	Hekimbaşı Mahallesi		2006
Nikah Sarayı	Nikah Organizasyonları / Bilgi Evi / Meslek Kursu	Kazım Karabekir Mahallesi	10.000.00	2007
Halil İbrahim Aşevi	Aşevi	Kazımkarabekir Mahallesi		2007
Yardıı Sandığı	Yardıı İşleri Koordinasyonu	İnkılap Mahallesi	130	2004

* 2004 Yılından Sonra Yenilenen Tesisler

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:38-39.

Yukarda belirtilen hizmet binaları sosyal belediyeçilik hizmetlerinin yapıldığı yerlerdir. Dolayısıyla bu binaların sayı itibarıyla çokluğu yapılan hizmetlerin de o oranda çok olduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir. Tablo detaylı olarak incelenecek olursa, Ümraniye Belediyesi sınırları içerisinde bulunan 14 mahal-

leye de hizmet merkezleri açılmış, hatta bazı mahallelere ikişer üçer adet hizmet binası inşa edilmiş ve kullanıma açılmıştır. Bu da hizmetlerin tüm Ümraniye'ye yayıldığını göstermesi açısından önemlidir.

2.6.2.2. İdare ve Birim Hizmet Binaları

Ümraniye Belediyesi ait bir ana hizmet binası, altı adet de ek hizmet binası olmak üzere yedi ayrı binada hizmetler yürütülmektedir. Bu hizmet binaları ile ilgili geniş bilgiler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 10. Ümraniye Belediyesi genel hizmet binaları

Bina Adı	Kullanıcı Birimler	Ofis Alanı (m ²)
Ana Hizmet Binası Alemdağ Caddesi, No:1	Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	100
	Bilgi İşlem Müdürlüğü	85
	Hukuk İşleri Müdürlüğü	35
	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	650
	İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü	40
	İşletme ve İştirakler Müdürlüğü	80
	Mali Hizmetler Müdürlüğü	500
	Özel Kalem Müdürlüğü	50
	Sağlık İşleri Müdürlüğü	130
	Strateji Geliştirme Müdürlüğü	35
	Teftiş Kurulu Müdürlüğü	25
	Yapı Kontrol Müdürlüğü	150
	Yazı İşleri Müdürlüğü	40
Zabıta Müdürlüğü	–	
Ek Hizmet Binası 1 Çarşı	Fen İşleri Müdürlüğü	375
	Emlak ve İstimlak Müdürlüğü	50
	Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü	155
Ek Hizmet Binası 2 Hekimbaşı	Park ve Bahçeler Müdürlüğü	250
	Temizlik İşleri Müdürlüğü	24

Ek Hizmet Binası 3 Hekimbaşı	Veteriner İşleri Müdürlüğü	200
Ek Hizmet Binası 4 Hekimbaşı	Destek Hizmetler Müdürlüğü	256
Ek Hizmet Binası 5 Alemdağ Caddesi	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	50
	Kütüphane Müdürlüğü	50
Ek Hizmet Binası 6 Alemdağ Caddesi	Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	150

*Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı,
2008:39.*

İdari hizmet binaları daha çok sosyal belediyecilik hizmetlerinin yürütüldüğü idari noktalar olması hasebiyle buraya alınmıştır. Bunlardan Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Yazı İşleri ve Sağlık Müdürlüğü ana bina içerisinde hizmetlerini yürütürken, Sosyal Yardım İşleri, Kütüphane, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü de ek hizmet binalarında çalışmalarını yürütmektedir.

BÖLÜM 3: ÜMRANIYE BELEDİYESİ'NDE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

3.1. TÜRKİYE'DE BAZI SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

“TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI (Ümraniye Belediyesi Örneği)” konulu araştırmamızda genelde Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal belediyecilik hizmetleri üzerinde durulmuştur. Türkiye’de sosyal belediyecilik hizmetlerini yerine getiren başka belediyeler de var mı? Sorusuna cevap verme adına, bazı belediyelerin sosyal belediyecilik hizmetlerini de araştırma çerçevesinde incelemekte fayda vardır. Nitekim 3200’in üzerinde belediyenin bulunduğu ülkemizde sosyal belediyecilik hizmetlerini yapan birçok büyükşehir, il ve ilçe belediyeleri bulunmaktadır. Bu belediyelerden özellikle büyükşehir belediyeleri dezavantajlı kesime yönelik rehabilitasyon hizmetlerini açma, huzur evleri, meslek edindirme kursları, kültürel ve sanatsal faaliyet-

ler yapma, aşevi, sokak çocukları için sığınma evleri gibi birçok hizmeti yerine getirdikleri görülmektedir.

Bu bağlamda Ümraniye Belediyesi'nde yapılan sosyal belediyecilik uygulamalarının daha iyi anlaşılması açısından Türkiye'de diğer bazı belediyelerin sosyal belediyecilik hizmetlerinden örnekler vermekte de fayda vardır.

Büyükşehir belediyelerinden özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik hizmetlerinden bazılarını şöylece sıralamak mümkündür: Sosyal hizmet ve yardımlar kapsamında; nakdi yardımlar, gıda yardımı, aşevi sıcak yemek yardımı, yakacak yardımı, ilaç ve tıbbi yardım, eşya yardımı, kira yardımı, sosyal doku projesi, aynı eğitim yardımı, nakdi eğitim yardımları (burslar), Darülaceze çocuk bakımı, yetiştirme yurdu hizmetleri, Darülaceze sağlık hizmetleri, evde bakım hizmeti, sünnet yardımı, özörlülere yönelik yardımlar, özörlülere rehabilitasyon hizmetleri (İSÖM), kadın sağlığını koruma hizmetleri, ramazan çadırları, ücretsiz ekmek kuponu dağıtımı, manevi evlat edinme, yetim ve öksüzlerin giyindirilmesi, sosyal meskenler yapılması, kadın sığınma evleri, beyaz taziye, beyaz file, beyaz devriye, hastanede yatanlara çiçek ve geçmiş olsun mesajları, evlenenlere tebrik mesajları gönderilmesi, aile danışma merkezleri, yoksul kimselerin göçü ve memlekete sevki, aile cenaze hizmetleri, sağlık danışma merkezleri, geliştirilmiş toplumsal rehabilitasyon projeleri, halk sağlığı hizmetleri (koruyucu sağlık), donma tehlikesi yaşayanlara yönelik yapılan hizmetler, ambulans hizmetleri, acil yardım hizmetleri ilk yardım hizmetleri ve tedavi edici sağlık hizmetleri gibi hizmetlerin yapıldığı tespit edilmiştir (www.ibb.gov.tr, 2008).

Kültür, eğitim ve sanat alanında yapılan hizmetlere bakılacak olursa: Yazlık sinema hizmetleri, değişik branşlarda açılan fuarlar, radyolar vasıtasıyla kültür gündemi oluşturulması, mehteran konserleri, kültürel etkinlikler, kültürel yayınlar, anma toplantıları, çeşitli konularda sempozyum, konferans ve paneller, değişik konularda festivaller düzenlenmesi, çocuk korosu kurulması, gösteri sanatları merkezinde çeşitli gösteriler, Miniaturk (Minyatür Türkiye Parkı ve Müzesi), İstanbul kültürünü hatırlatan yayınların hazırlanıp basımı ve dağıtımı, eğitim seminerleri verilmesi, edebiyat buluşması, uluslararası başarı gösteren gençlerin ödüllendirilmesi, üniversite sonrası kariyer eğitim kursları düzenlenmesi, İSMEK (İstanbul sanat meslek edindirme kursları), istihdama yönelik meslek edindirme kursları (teknik liseliler için), sokak çocuklarını meslek edindirme hizmetleri (İSMEM), kültür merkezlerinde yapılan kültürel hizmetler, Beltur hizmetleri, çocuk meclisi, gençlik meclisi, beyaz gezi, kentim İstanbul projesi, gönüllü abla abi projesi, üniversiteli gençlik danışma meclisi gibi hizmetler yapılmaktadır.

Sportif hizmetlerle ilgili olarak da: Formula1 ve moto gp, spor tesislerinin yapılması ve buralarda yapılan sportif faaliyetler; Su Sporları, Atletizm Yarışmaları, Şenlikler, Motor Sporları, Diğer Spor Çeşitleri, Kıtalar Arası Avrasya Maratonu, Spor Kütüphanesi, Spor Haritası, Spor Kompleksleri, Futbol Turnuvaları, Okçuluk Yarışları, Karate Turnuvası, Güreş Turnuvası, Yüzme Yarışları, Kürek ve Karo Yarışları, Motorsiklet Drag Şampiyonası, Masa Tenisi Şöleni, Bowling Turnuvası, Bilek Güreşi Turnuvası, Taekwon-Do Turnuvası, Satranç Festivali, Başarılı Öğrencilere Bisiklet Dağıtımı,

Avrasya Koşusu, Yaz Kampları, Amatör Spor Kulüplerine Yardım, Spor Kampları ve Kursları Düzenlenmesi, İzci Kampları düzenlenmesi, Yaz Spor Okulları Organizesi İBB tarafından yapılan hizmetlerden bir kısmıdır (www.ibb.gov.tr, 2008).

Bu hizmetlerden bazıları ile ilgili rakamlara bakılacak olursa: Aynı eğitim yardımları çerçevesinde ilk öğretim öğrencilerine 2006-2007 yıllarında 100.000 adet eğitim seti öğrencilere dağıtılmıştır. Nakdi eğitim yardımında da 32.500 ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisine toplam 5.200.000 TL yardım yapıldığı görülmektedir. Yine aynı çerçevede 2006-2007 eğitim ve öğretim döneminde 44.000 ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencisine 28.805.000 TL tutarında yardım yapılmıştır.

Sosyal yardım kapsamında 2006 yılında 33.822 kişiye 12.631.395 TL tutarında nakdi yardım, 2.558 kişiye 368.605 TL değerinde de ilaç ve tıbbi yardım Yardım Sandığı kanalı ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Kadın Koordinasyon Merkezi tarafından 23 aileye yakacak, 2018 aileye eğitim yardımı, 884 aileye ev eşyası ve evlenen 120 gence (beyaz eşya, mobilya, mutfak malzemesi vb. çeyiz yardımı yapıldığı tespit edilmiştir (www.ibb.gov.tr, 2008).

İstanbul'da bulunan bazı ilçelerden örnek verecek olursak, Pendik Belediyesi sosyal belediyeçilik hizmetlerini yapan belediyelerden biridir.

Sosyal hizmet ve yardımlar kapsamında Pendik Belediyesi Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından yürütülen yardım kampanyaları ve yardım hizmetleri devam etmektedir. Bu bağlamda 2004-2005 eğitim-öğretim yılının başlangıcında 3 bin 300 adet kırtasiye, 2 bin 200 adet

okul kıyafeti, 4 bin adet ayakkabı yetim, öksüz ve dar gelirlili ailelerin çocuklarına dağıtılmıştır. Diğer taraftan geçmiş yıllarda olduğu gibi 2008 yılında da 300 ortaöğretim ve 200 üniversite öğrencisine 8 ay boyunca eğitim ve öğretim yardımı yapılacaktır. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma duygularının pekiştirilmesi çerçevesinde “Paylaşmak Esastır” ilkesi ile başlatılan ve kullanılmayan, evin bir kenarında unutulmuş eşyaların bir başka ailenin ihtiyacı olabileceğini düşünülerek yardım kampanyası düzenleyen Pendik Belediyesi bu kapsamda 56 aileden kullanmadıkları ev eşyalarını ihtiyacı olanlara paylaştırarak, 35 ihtiyaç sahibi ailenin yüzünün gülmesini sağlamıştır. Engellilerle ilgili hizmetleri de yürüten Pendik Belediyesi engelli ve hastaların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Bu kapsamda 2004 yılında 50 adet tekerlekli sandalye ihtiyacı olanlara dağıtılmıştır. Diğer taraftan kurulan Pendik Belediyesi Aşevi'nin 14 personeli Pendik'in 51 noktasındaki 610 aileye her gün sıcak yemek götürmektedir. 185 aileye düzenli olarak gıda yardımı yapılırken, sadece 2004 yılı içinde yapılan gıda yardımı ise 3.800 aileye ulaşmıştır (www.pendik.bel.tr, 08.07.2008).

İlçe belediyelerinin sosyal belediyecilik hizmetleri kapsamında sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinden biri de Bursa Yıldırım Belediyesi tarafından kurulan Sevgi Market projesidir. Sevgi Market, Yıldırım Belediyesi tarafından kurulan Yıldırım Gönüllüler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği çatısı altında sosyal dayanışma amacıyla başlattığı çağdaş bir uygulamadır; ihtiyaç sahiplerine ücretsiz ürün sunma anlayışına dayanır. Sevgi Market, genelde birçok belediye tarafından uygulanan poşetle erzak ve benzeri yardımların dağıtılması

yerine; akıllı kart sahibi ihtiyaç sahiplerinin diledikleri zaman belediyelerin ve yardım severlerin temin ettiği gıda, yakacak, giyim gibi ihtiyaç malzemelerini marketten alışveriş etme kolaylığı ile kendilerine tanınan hak doğrultusunda ücretsiz edinebilmelerini sağlayan bir çalışmadır. Yıldırım Belediyesi hizmet binası giriş katındaki kurulan bu bölümde, ihtiyaç sahipleri limitleri çerçevesinde buradan alışverişlerini yapabilme imkanına sahiptirler (www.yildirim.bel.tr, 08.07.2008). Yapılan bu çalışma özellikle dezavantajlı kesimlerin onurları zedelenmeden ve gönül rahatlığı ile alışveriş imkanını tanıması açısından önemli bir faaliyettir.

Sosyal belediyecilik hizmetlerini gerçekleştiren belediyelerden biri de İstanbul'da 1992 yılında kurulan Bağcılar Belediyesi'dir. Sosyal belediyecilik hizmetleri bağlamında 1992 yılından itibaren diğer birçok belediyeye de öncülük yapması anlamında önemli hizmetler gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu kapsamda uygulanan "Mahalle Konakları" projesi, fikir olarak Sivas Belediyesi'nden alınmış, ancak Sivas Belediyesi'nin yarım bıraktığı projeyi, Bağcılar Belediyesi bir geleneğin devamını niteliğinde bütün mahallelerde bir konak inşa ederek gerçekleştirmiştir.

Mahalle Konakları'nın kuruluş amacı, hizmeti halkın ayağına götürmektir. Mahalle Konakları; muhtarlık, sağlık ocağı, kütüphane, spor salonları, meslek edindirme kurslarının bir arada bulunduğu mekânlarla hizmetlerini devam ettirmektedir. Bağcılar halkı, Mahalle Konakları'ndaki bu faaliyetlere büyük ilgi göstermektedir. Meselâ, konaklardaki kurslar kadınların sosyal hayata katılmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Bu vesile ile kadınlar biçki dikiş kurslarında el becerilerini

geliştirip aile ekonomisine de katkıda bulunmaktadır.

Mahalle Konakları'nda Halk Eğitim Müdürlüğü'ne ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne (İSMEK) kurs yerleri tahsis edilerek bölgede yaşayan halka, çeşitli alanlarda meslek sahibi olma imkânları sağlanmaktadır. Bugüne kadar okuma-yazma kurslarına devam eden 3.000 kişiye sertifikaları verilmiştir (www.yerelsiyaset.com, 09.07.2008).

Dezavantajlı kesimlerden biri olan engelliler için yapılan hizmetler kapsamında bakıldığında, Bağcılar Belediyesi'nin bu alanda da çeşitli hizmetler gerçekleştirdiği görülmektedir. Nitekim yasal bir düzenleme olmamasına rağmen belediyeler içerisinde ilk defa Bağcılar Belediyesi, Türkiye'nin ilk Engelliler Rehabilitasyon Merkezi'ni kurarak, engellilerin topluma kazandırılması için eğitim ve tedavi hizmetlerini başlatmıştır. Diğer taraftan eğitimle alakalı başlattığı proje kapsamında, ilçede okuma yazma bilmeyen 32.000 kişinin varlığı tespit edilmiş ve bu vesile ile Sivil Toplum Kuruluşları ve ilçedeki kamu kurumlarıyla görüşmeler yapıldıktan sonra, bütün ilçede bir okuma yazma seferberliği yapılmasına karar verilmiştir. İlçedeki bütün okulların ve Halk Eğitim Merkezi'nin katılımıyla, okuma yazma bilmeyenlerin kayıt yaptırması için yoğun faaliyetler gerçekleştirilmiş, her türlü tanıtım ve bilgilendirme aracı kullanılarak 20 binden fazla insanın seferberliğe katılması sağlanmıştır.

Okuma yazma seferberliğine katılımı teşvik için sınıflarında başarılı olan 3000 kişiye televizyon, buzdolabı, çamaşır makinesi, çekyat vb. hediyeler verilirken, 3 kişiye de çekilişle ev armağan edilmiştir. 2004 yılında başlatılan seferberlik iki dönem halinde gerçekleştiril-

miştir. Seferberlik sonunda yaklaşık 20 bin kişi okuma yazma sertifikası almaya hak kazanmıştır. 2006- 2007 döneminde ise, ilkokul diploması yerine geçen belge almaları için II. Kademe Okuma Yazma Seferberliği düzenlendi. Bu seferberliğe de yaklaşık 5000 kişi katıldı ve kurslar sonunda 4500 kişi diploma almaya hak kazanmıştır. Okuma yazma seferberliği özellikle sosyal belediyecilik anlamında yapılan hizmetlerden ilki olması açısından diğer belediyelere de örnek teşkil eden bir çalışmadır (www.yerelsiyaset.com, 09.07.2008).

3.2. ÜMRANIYE BELEDİYESİ'NDE SOSYAL BELEDİYECİLİK HİZMETLERİNİ YAPAN BİRİMLER

3.2.1. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Müdürlük, Basın ve Yayın, Beyaz Masa ve Kent Konseyi olmak üzere üç ana birimden ve sekiz elemandan oluşmaktadır.

3.2.1.1. Basın-Yayın

Belediye hizmetlerinin insanlara ulaştırılması noktasında basın ve yayın organları ile irtibata geçmek suretiyle hizmetlerin medyada yer bulması ve bu hizmetlerin halka en hızlı bir şekilde ulaştırılması görevini yürütür. Bu arada belediye tarafından yapılan bütün organizasyonların kamera ve fotoğraf çekimlerini yapmak suretiyle yapılan tüm faaliyetlerin arşivlenmesini ve habere dönüştürülmesini sağlar. Belediyenin yaptığı tüm etkinliklerle ilgili el ilanı, broşür, faaliyet bülteni, dergi ve tanıtım katalogları vb. iletişim araçları ile halkın haberdar edilmesini sağlar.

3.2.1.2. Beyaz Masa

Halkın belediye hizmetlerinden en hızlı bir şekilde yararlanabilmesi adına, ilk defa 1994 yılında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı olan Recep Tayip Erdoğan döneminde hizmete sokulan ve akabinde Ümraniye Belediyesi'nde de 1997 yılında faaliyete geçen Beyaz Masa, hizmetlerini yürütür. Beyaz Masa kanalı ile halkın dilek ve taleplerini, varsa şikayetlerini telefon, mail, faks veya şifahi olarak almak suretiyle, belediye birimleri ile yazışmalar yapar ve 48 saat içerisinde müracaat edenlere dönerek halkın bilgilendirilmesini sağlar. Diğer taraftan Başbakanlık Bilgi Edinme Birimi ve Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) müracaatları da Beyaz Masa kanalı ile alınmakta ve müracaat konuları çerçevesinde vatandaşlara dönülmektedir. Diğer taraftan enformasyon işlevi ile vatandaşın belediyenin dışındaki hizmetlerle alakalı bilgilendirme görevini de Beyaz Masa yerine getirmektedir.

3.2.1.3. Kent Konseyi ve Yönetişim Çalışmaları

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, 5393 sayılı Kanununun 76. maddesi çerçevesinde kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

“Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin,

kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar” şeklinde 76. maddede belirtilen kent konseyinin oluşturulması ve sekreteryası ile görevlidir. 2006 yılından 2007 yılına kadar bu görev çerçevesinde 3 defa Kent Konseyi Genel Kurulu Toplantıları yapılmıştır. Ayrıca Kent Konseyi bünyesinde alt meclisler olarak Gençlik, Kadın, Çocuk, Engelli ve Kıdemli Hemşehriler Meclisi olmak üzere 5 meclisin oluşumu ve sekreteryası da bu müdürlük uhdesinde gerçekleştirilmektedir.

Diğer taraftan halk günleri, halk meclisleri, demokratik katılım platformu, esnaf ziyareti, STK'larla ilgili ziyaretler ve işbirliği çalışmaları da bu müdürlüğün bünyesinde gerçekleştirilmektedir (Ümraniye Belediyesi, 2007:1-8).

3.2.2. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü

İlçe sınırları içerisinde ikamet eden fakir ve yardıma muhtaç tüm dezavantajlı kesimlere (yaşlı, engelli, kadın, çocuk, bakıma muhtaç) ayni ve nakdi her türlü yardım işlerinin planlama, programlama ve organizasyon işlerini yürütmekle görevli olup, bu hizmetler 28 elemanla gerçekleştirilmektedir.

03.04.2007 tarihine kadar yukarıda belirtilen görevler Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde yapılmakta idi. Bu tarihten sonra Ümraniye Belediyesi Meclisi'nin aldığı bir kararla müdürlük sayısı 24'e çıkarılmış ve Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü kurulmuştur.

Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü şu anda Halil İbrahim Sofrası Aşevi, Ümraniye Belediyesi Sosyal Yardım Sandığı, Engelli Hizmetleri Birimi, Kıyafet Mağazası birimleri ile hizmetlerini yürütmektedir.

3.2.2.1. Halil İbrahim Sofrası Aşevi

Eylül 2006'da kurulan aşevi, günlük 5000 kişilik yemek pişirme kapasitesine sahip mutfağı ve 500 kişilik yemek verebilecek salonu bulunan bir mekan olup, Ramazan ayında Ümraniye sınırlarında kurulan yedi ayrı salona yemek pişirip, nakillerini sağlamaktadır. Diğer taraftan evinde yemek pişirebilecek imkanı olmayan yaşlı ve bakıma muhtaç kişilere de her gün iki öğünlük sıcak yemek hizmetini kapılarına kadar götürmektedir.

3.2.2.2. Ümraniye Belediyesi Muhtaçlara Yardım Sandığı

1 Nisan 2004 yılında faaliyete geçen Muhtaçlara Yardım Sandığı, kendisine müracaat eden tüm kişi ve ailelerin kayıtlarını almakta, iki kişiden oluşan tahkikat ekibi ile çok detaylı bir tahkikat yapmakta ve bu tahkikatların akabinde hazırlanan rapor Yardım Sandığı Değerlendirme Kurulu'na gönderilmektedir. Değerlendirme Kurulu, Başkan Yardımcısı Başkanlığında dört müdürlükten oluşmaktadır. Değerlendirme Kurulu kişinin veya ailenin ihtiyaçları doğrultusunda yardım kararı alır ve bu yardımlar yapılan bir program çerçevesinde kişilere dağıtılır. Bu yardımlar da kişilerin ihtiyaçları doğrultusunda aynı veya nakdi olarak yapılır. Değerlendirme Kurulu, müracaat eden ve hakkında rapor yazılan kişi/

aileleri dört derecede değerlendirmektedir. Bunlar, 1.,2., 3., ve 4. derece olarak ifade edilmektedir. 1 ve 2. dereceler mutlak anlamda yardım yapılması gereken ve elinden sürekli tutulması gerekenlerdir. 3. derecedeki kişiler belli aralıklarla yardıma muhtaç olan kişilerdir. 4. derecede bulunan insanlar ise ya yardıma hiç ihtiyacı olmayan veya zaman zaman desteklenebilecek kişilerdir.

3.2.2.3. Engelli Hizmetleri Birimi

2005 yılında kurulan Engelliler Birimi: (a) Engellilerin taşıma işlemlerini yapmak için satın alınan iki adet asansörlü minibüsle hizmetleri yürütmek, (b) Engelli insanlara akülü veya manuel tekerlekli sandalye ve medical malzeme temin etmek, (c) Yaşlı, yatalak veya engelli insanların hasta/çocuk bezi ihtiyaçlarını karşılamakla görevlidir.

3.2.2.4. Kıyafet Mağazası

2007 yılında Mehmet Akif Kültür ve Eğitim Merkezi giriş katında kurulan Kıyafet

Mağazası, giysi ihtiyacı olan kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan bir birim olup, özellikle yardım sandığında kayıtlı olan ve yardıma uygun bulunan insanların istifadesine sunulmuştur. Ayrıca giysi ihtiyacı olup da bunu talep eden diğer vatandaşların da ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

3.2.2.5. Diğer Sosyal Yardımlar

Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü bünyesinde yukarda

belirtilen birimlerin dışında ayrıca sokakta kalan insanların yerleştirilmeleri, ekmek ihtiyacı olan ailelere günlük ekmek kuponu verilmesi, sağlık noktasında muayene, ilaç, tahlil ve tetkik yaptırma işlemleri de yapılmaktadır. Vatandaşın düştüğü sıkıntıyı giderecek her türlü sosyal ihtiyaçları imkanlar ölçüsünde bu müdürlük bünyesinde karşılanmaktadır. Bunların dışında ihtiyacı olanlar için sünnet organizasyonu yapmak da bu müdürlüğün temel görevleri arasında yer almaktadır (Ümraniye Belediyesi, 2007:110-116).

3.2.3. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, 16 elemanla belediye sınırları içerisinde (gerektiğinde dışında) ilmi, tarihi, kültürel, eğitici ve sanata yönelik, iç ve dış turizm ile ilgili her türlü kültürel etkinliklerde bulunmak üzere kurulmuştur. Kültürel faaliyetler, sportif faaliyetler, sosyal yardım, yayın, sosyal faaliyetler ve eğitim faaliyetlerinden sorumlu bir müdürlük olarak aşağıda belirtilen görevleri yerine getirmektedir:

- Bölgenin eğitim ve öğretim gören kimsesiz, fakir ve yoksul öğrencilerine eğitim yardımı yapmak,
- Ümraniye ilçesinde tarihi mekanlarını aslına uygun olarak korumak, elden geldiği kadar tarihi kimlik oluşturmak,
- Ümraniye'nin tarihinin yazılması, bölgedeki tarihi kültürel değerlerin işlendiği halkın kültür düzeyini yükseltecek mahalle, semt, sokak tarihçelerini ve şehircilik anlayışını içeren eserler ve kültür sanat ağırlıklı yayınları hazırlamak,

- Uygun olan mekanlarda konferans, panel, seminer, tiyatro gösterileri ve benzeri kültürel ve sosyal etkinlikleri, bölgeyi ilgilendiren festivalleri düzenlemek, bölge halkına, öğrencilere eğitsel çalışmalarında katkıda bulunmak, çeşitli kaynak ve klasik eserler, antoloji ve belgeler temin etmek, satın almak, ilgili eserleri yayınlamak,
- Milli ve dini günleri kutlamak, bu günlerde halkın katılımını sağlayacak festival ve şenlikler yapmak, bu festival ve şenlikler için bölgedeki tarihi mekanları, park ve kültür merkezlerini kullanmak,
- İlçe bünyesindeki eğitim kurumları ile işbirliği yapmak, gençliğe yönelik seminer, konferans, paneller, sohbetler ve sempozyumlar düzenlemek, gezi gibi etkinliklerde bulunmak, çeşitli kültürel konularda yarışmalar düzenlemek, bu yarışmaları halka duyurmak, başvuruları kabul etmek, ödül törenleri düzenlemek, bu yarışmaların sonuçlarını yayınlamak,
- Semt kültür evleri, tarihi şark kahvehaneleri oluşturmak, eski kıraathane geleneği ile meddah ve atışmalarını yaşatmak, teşvik etmek, sanat erbaplarına sahip çıkmak,
- Alkol, sigara, kumar, fuhuş gibi kötü alışkanlıklardan toplumu korumak maksadıyla yayınlar yapmak, fikir planında bu felaketleri anlatmak ve huzurlu yaşama yolunu göstermek, ilçede kurulmuş vakıf ve derneklerle müşterek çalışmalar yapmak,
- Sportif faaliyetlerde bulunmak. Spor okulları ve kurslar açmak. Bölgede bulunan spor kulüpleri ile dayanışma içinde halkın spor faaliyetlerine katılımını sağ-

lamak, gençler için sportif etkinlikler, yarışmalar ve turnuvalar düzenlemek,

- Millete mal olmuş milli ve edebi şahsiyetler ile ilgili anma toplantıları düzenlemek,
- Tarihi, kültürel mekan ve yerlere geziler düzenlemek, bu gezilere katılımı sağlamak (Ümraniye Belediyesi, 2007:66-70).

3.2.4. Kütüphane Müdürlüğü

2007 Nisan ayında kurulan Kütüphane Müdürlüğü'nün aşağıda belirtilecek olan görevleri bu tarihten önce Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilmekte idi. Belirtilen tarihten sonra yeni ihdas edilen Kütüphane Müdürlüğü 29'u öğretmen, 22'si bilgi evi sorumlusu olmak üzere toplam 86 elemanla bu sorumlulukları yerine getirmekle görevlidir.

3.2.4.1. Kültür Merkezleri

Ümraniye Belediyesi tarafından 2007 yılı sonuna kadar hizmete geçen 10 kültür merkezi ile ilgili tüm iş ve işlemler bu müdürlük uhdesinde bulunmaktadır.

3.2.4.2. Bilgi Evleri

2004-2007 yılları arasında toplam 11 bilgi evi yapılmış, bu bilgi evlerinde bulunan internet ve bilgisayar salonları, kütüphane ve okuma salonları ile ilgili tüm çalışmalar bu müdürlük bünyesinde yürütülmektedir.

3.2.4.3. Meslek Edindirme Kursları

18 yaş ve üstü hanımlara yönelik ücretsiz olarak yapılan ve 22 branştan müteşekkil meslek edindirme kurslarının planlanması, eğitim sürecinin takibi, kurs sonunda başarılı bulunan öğrencilere sertifika verilmesi, eserlerin defilesi ve sergisinin yapılması çalışmalarını yürütür.

3.2.4.4. Kişisel Gelişim Kursları

Kişisel gelişim kursları, mesleki eğitim kursları, (dil kursları, enstrüman, diksiyon, bilgisayar, muhasebe vb.) hobi kursları (Resim, ahşap, oymacılık, temel fotoğrafçılık, satranç vb.) ve müzik kurslarından ibaret olup, bu kursların her türlü organizasyonunu yürütür (Ümraniye Belediyesi, 2007:71-76).

3.2.5. Yazı İşleri ve Kararlar Müdürlüğü

Yazı İşleri Müdürlüğü, toplam 9 elemandan oluşan ve sosyal belediyecilik kapsamında 4109 sayılı kanun çerçevesinde kendilerine başvuran asker ailelerinin müracaatlarını almak, daha sonra gerekli inceleme ve araştırmalar yapmak/yaptırmak ve evrakı tamamlanmış olan ailelerin evraklarını Belediye Encümeni'ne havale etmekle görevlidir. Belediye Encümeni'nde asker maaşı bağlanması kararı çıkan ailelerin ilgili evraklarını Mali Hizmetler Müdürlüğü'ne aktarır ve ailelerin maaş almalarını sağlar (Ümraniye Belediyesi, 2007:153-158).

3.2.6. Sağlık İşleri Müdürlüğü

11 doktor, 3 hemşire olmak üzere toplam 25 perso-

nelle beldesinde sağlık hizmetlerini yürüten, belediye personeline, yoksul ve dar gelirli vatandaşlara, emekli sandığı mensuplarına poliklinik hizmetlerini sunmakla görevlidir. Vefat eden sakinlerin cenaze ve defin ruhsatını vermek, sağlıklı insanlara sağlık raporu düzenlemek ve ambulans hizmeti vermek de bu müdürlüğün görevleri arasındadır. Diğer taraftan sosyal hizmetler (ücretsiz ilaç verilmesi, sağlık otobüsü hizmeti verilmesi, ambulans nakil hizmeti verilmesi), denetim hizmetlerini (sıhhi ve gayri sıhhi yerlerin denetimi, sağlığa aykırı yerlerin denetimi), ağız ve diş sağlığı hizmetlerini vermek, afet zamanı gerekli malzemelerin, kontrolünü yapmak, hemşirelik hizmetlerini (tansiyon ölçümü, enjeksiyon, pansuman vs.) vermek, sportif ve kültürel organizasyonlarda ilk yardım sağlık desteği sağlamak, salgın hastalıkların görülmesi durumunda ilgilileri haberdar etmek ve gerekli tedbirlerin alınmasında yardımcı olmakla da görevlidir (Ümraniye Belediyesi, 2007:103-109).

3.3. ÜMRANIYE BELEDİYESİ'NDE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARININ GELİŞİM SÜRECİ

Yerel yönetim kurumlarından biri olan belediyelerin, kanunen yerine getirmek zorunda olduğu temel hizmetlerin dışında, sosyal ve kültürel anlamda yerine getirdikleri hizmetler 1994 yılı Mart ayında yapılan yerel yönetim seçimleri akabinde uygulanmaya başlanmış, hizmetlerin kapsam ve miktarı yükselen bir eğilim göstermiştir. Bu faaliyetlerin yerine getirilmesi hususunda yasal bir zorunluluk olmamasına rağmen, sosyal ihtiyaçların şekli, Ümraniye Belediyesi'ne ve gözlemlenen diğer belediyelere bu tür hizmetleri yerine getirme noktasında

kaçınılmaz bir sorumluluk yüklemiştir.

Genelde 1994 sonrası başlayan bu süreç, Ümraniye'de de aynı yıllarda başlamış olmasına rağmen, 2004 sonrası ile mukayese edildiğinde daha düşük bir trend göstermektedir. Yapılan inceleme ve araştırmalar şunu göstermektedir ki, 1994 yılı öncesinde Ümraniye ilçesinde alt yapı çalışmaları noktasında yeterli çalışma ortaya konmamış olması hasebiyle, 1994 yılından sonra özellikle alt yapı çalışmaları noktasında ağırlıklı olarak hizmetler yapılmaya çalışılmış, 2004 yılına gelindiğinde alt yapı noktasında büyük bir mesafe katedilmiş olması hasebiyle üst yapı dediğimiz sosyal belediyeçilik hizmetlerine ağırlık verildiği görülmüştür. 1989-1994 yılları arasında yapılan çalışmalarla ilgili elde veri olmaması bu dönemi istenilen noktada yorumlama imkanı tanımamaktadır. Yapılan çalışmalarda sadece 1993-1994 yıllarına ait bir yıllık faaliyet raporu elde edilmiş, bu faaliyet raporunda da sosyal belediyeçilik olarak nitelendirilebilecek bir şey bulunamamış, sadece "mahallelerde sağlık taramasının yapıldığı" ile ilgili bir cümle tesbit edilebilmiştir. 1994-2004 yılları arasında sosyal belediyeçilik hizmetleri noktasında yapılan çalışmalarda elde edilen verilerle ilgili detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir. Fakat bu veriler yeteri kadar açık olmadığı için ciddi anlamda bir yorum yapma imkanı da bulunamamaktadır. Diğer taraftan bu dönem içerisinde özellikle dar anlamda sosyal belediyeçilik olarak ifade edilen sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler Ümraniye'de kurulan Ümraniye Hizmet Vakfı kanalı ile yapılması hasebiyle bu veriler tarafımızdan kullanılmamıştır.

2004 yılından sonra yeni yönetim çalışmaları kapsamında özellikle sosyal yardımların yapılabilmesi için

Yardım Sandığı faaliyete geçirilerek sosyal yardımlar bu birim tarafından yapılmaya başlanmıştır. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışma yapılan bu birim 2007 yılında kurulan Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğüne devredilmiş ve bu müdürlük bünyesine Aşevi ve Kıyafet Mağazası da dahil edilmiştir. Kültürel anlamda yapılan tüm faaliyetler Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü uhdesinde gerçekleştirilirken, 2007 yılı itibariyle yeni kurulan Kütüphane Müdürlüğü ile mesleki eğitim, kişisel gelişim ve diğer sanatsal faaliyetler bu müdürlük eliyle gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü de kültür merkezlerinde yapılan kültürel etkinlikler, eğitim yardımları, yarışmalar, panel, sempozyum, konferans, sportif faaliyetler gibi hizmetleri yürütmüştür.

3.4. ÜMRANIYE BELEDİYESİ TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN SOSYAL BELEDİYECİLİK HİZMETLERİ

Ümraniye Belediyesi tarafından yerine getirilen sosyal belediyecilik hizmetleri üç ana başlık altında ele alınmıştır. Bunlar; sosyal hizmet ve yardımlar, kültür-egitim-sanat hizmetleri ve sportif faaliyetlerdir. Bu ana başlıklar altında konular detaylı bir şekilde ele alınmış, varsa bunların sayısal değerleri verilerek yorumlanmıştır. Bu faaliyetlerle ilgili rakamlar verilirken; 1989-94 dönemi, 1994-2004 dönemi ve 2004-2007 yıllarını kapsayan dönem olmak üzere üç dönem şeklinde ele alınmıştır. Maalesef bu faaliyetlerin tümünün rakamlarla tespiti mümkün olamamıştır. Ümraniye Belediyesi tarafından kanun gereği çıkarılan yıllık faaliyet raporları

incelenmiş, buradan elde edilen veriler dikkate alınmış, yıllık faaliyet raporları ile ulaşılamayan bilgiler de Başbakanlık Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'ne konu ile alakalı detaylı sorular sorulmak suretiyle bu müdürlükten gelen cevaplar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bunlara ek olarak, Ümraniye Belediyesi tarafından çıkartılan bülten, dergi ve tanıtım kitapçıklarından da yararlanılmıştır. Diğer taraftan bu faaliyetleri icra eden birim sorumluları ile birebir yapılan görüşmelerle daha gerçekçi bilgilere ulaşmaya çalışılmıştır. Hizmetlerle alakalı rakamlar verilirken her bilginin altına nereden alındığı tek tek yazılmamıştır. Çünkü veriler, faaliyet raporlarından alınan bilgilerin toplanmasından elde edildiği için tek tek faaliyet raporları ve sahifeleri verildiğinde her bir paragrafın altında bir paragraf da kaynak geleceğinden dolayı bu büyük bir yer işgal edecektir. Dolayısıyla dipnotların yerine kaynakçada faaliyet raporları ile ilgili detaylı bilgi vermekle yetinilmiştir.

Ayrıca beş yıldır sosyal belediyecilik hizmetlerinin yürütüldüğü birimlerde fiili olarak idarecilik yapan biri olarak sahip olunan bilgi, tecrübe ve gözlemler de değerlendirilmeye çalışılmıştır.

3.4.1. Sosyal Hizmet ve Yardımlar

Hizmet kelimesi, Arapçadan Türkçeye geçmiş ve başkalarına verilen maddi, manevi destek, yardım ve iş görme anlamlarına gelmektedir. Sosyal hizmet kavramı ise: Bireylerin ya da toplumsal kümelerin toplumsal çevredeki değişmelere uymalarını sağlamayı amaçlayan uğraşlarla yol ve yöntemler dizgesidir (Hançerlioğlu,

1986:173).

Diğer bir ifade ile; herhangi bir sebeple sosyal veya ekonomik muhtaçlıklarla karşılaşan kişilere ve ailelere fayda sağlamak, destek olmak, insan haysiyetine uygun yaşayış düzeyinin gerçekleşmesine katkıda bulunmak hedefine yönelik yapılan hizmetlerdir.

Modern sosyal hayatta sosyal hizmetler; kişi, grup ve toplulukların yapı ve şartlarından doğan ya da kendi denetimleri dışında meydana gelen bedeni, zihni ve ruhi eksikliği, fakirlik ve eşitsizliği gidermek veya azaltmak, toplumun değişen şartlarından doğan sosyal sorunları çözümlenmek, insan kaynaklarını geliştirmek, hayat standartlarını iyileştirmek ve yükseltmek, fertlerin birbirleriyle ve sosyal çevresi ile uyum sağlamasını kolaylaştırmak maksadıyla insan şeref ve haysiyetine yaraşır eğitim, danışmanlık, bakım, tıbbi ve psiko-sosyal rehabilitasyon alanlarında devlet veya gönüllü-özel kuruluşlar tarafından sistemli bir şekilde ifa edilen hizmet programlarının bütününe verilen addır (Seyyar; 2002).

Sosyal Hizmetler, 2828 sayılı Kanunda da şu şekilde ifadesini bulmaktadır: “Kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine, ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını, hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü”dür (1983 tarih ve 2828 sayılı Kanun; m. 3).

Ülkemizde sosyal hizmetler, sosyal devlet anlayışı gereği hem merkezi yönetim hem de mahalli idareler tarafından sunulmaktadır. Merkezi yönetim olarak Başbakanlığa bağlı kuruluşlardan Kadın ve Sosyal Hizmetler

Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Milli Eğitim, Sağlık ve İçişleri Bakanlıkları tarafından yürütülürken; yerel yönetimlerde ise Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Köy İdareleri sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmektedir.

Sosyal hizmetlerden yararlananların başında dezavantajlı kesim olarak nitelendirilebilecek sosyal gruplar gelmektedir.

Dezavantajlı Kesim: Kişi, grup ve toplulukların yapı ve şartlarından doğan ya da kendi denetimleri dışında meydana gelen bedeni, zihni ve ruhi eksiklik, fakirlik ve eşitsizlik gibi unsurları bünyesinde barındıran kesimlere verilen genel bir addır. Dezavantajlı kesimlere şu gruplar dahildir: Özürlüler, çocuklar, kadınlar, yaşlılar, bakıma muhtaç kişiler.

Özürlüler: Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişilerdir.

Çocuklar: a) Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi,

b) Korunması gereken çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olup;

1. Anne ve babasız, anne veya babasız, anne veya babası veya her ikisi de belli olmayan, anne veya babası veya her ikisi tarafından terk edilen,

2. Kendisine bakmakla ve yetiştirmekle yükümlü olanlar tarafından ihmal veya istismar edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içkiler veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen,
3. Suç mağduru olan veya suça sürüklenen ve bu nedenlerle destekleyici hizmetlerden yararlandırılması uygun görülen veya özel olarak korunması ve koruyucu hizmetlerden yararlandırılması için yetkili ve görevli hâkim veya mahkemeden karar alınması gerekli görülen çocukları kapsamaktadır.

Kadınlar: Fiziksel, duygusal, ekonomik, cinsel istismara veya şiddete uğrayan ya da bu riski taşıyıp da psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi için yardım, destek ve danışmanlık hizmetine ihtiyaç duyan ve bu nedenle özel olarak korunması gereken kadın.

Yaşlılar: Altmış yaşını doldurmuş kişiyi veya bakıma muhtaç, bedensel, zihinsel, sosyal, duygusal ve ekonomik yönden yoksunluğu olan ya da ihmal ve istismar edilen, bu nedenle korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine gereksinimi olan yaşlı.

Bakıma Muhtaç Kişiler: Ekonomik, psikolojik ve sosyal yönden yoksunluk içinde bulunan, günlük yaşamını devam ettirme gücünü çeken, barınacak yeri bulunmayan ve yaşamını sürdürmek için desteğe ihtiyacı olan on sekiz yaşından büyük kişi (www.shcek.gov.tr, 2008).

Sosyal hizmet ve yardımın temel amacı da belde içerisinde yaşayan ve insana yaraşır bir biçimde hayatlarını idame edemeyen insanlara insan onuruna yaraşır bir

şekilde varlıklarını sürdürebilecekleri bir ortam oluşturma, sosyal ve ekonomik problemlerinin çözümüne yardımcı olmaktır (Ölmez, 2007:22).

Sosyal hizmet ve yardımlar kapsamında Ümraniye Belediyesi tarafından gerçekleştirilen hizmetler aşağıda detayları ile verilmiştir:

3.4.1.1. Nakdi Yardım

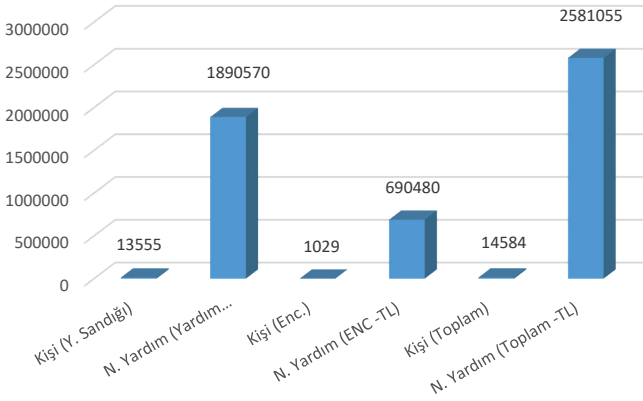
Ümraniye Belediyesi sınırları içerisinde ikamet eden dezavantajlı kesimlerin başvuruları alınmak suretiyle bu müracaatlar yerinde tetkik edilip, yardıma muhtaç olan aileler belirlenerek bunların durumu bir üst kurula intikal ettirilir. Üst kurulda değerlendirmeye alınan ailelerden yardıma muhtaç olan kişilere ihtiyaçları doğrultusunda nakit veya diğer noktalarda yardımlar yapılır. Nakdi yardımın miktarının belirlenmesinde müracaat eden kişi veya ailenin ihtiyaç düzeyi en önemli faktör olmakta ve bu yardımla aile veya kişilerin sıkıntılarının giderilmesine imkân verilmiş olmaktadır.

Ümraniye Belediyesi tarafından 1994 yılından 2007 yılına kadar yardıma uygun bulunan kişilere nakdi yardımlar yapılmıştır. Fakat 1994-2004 yılları arasında yardım yapılan kişi sayısı ve yardım miktarlarının elimizde olmaması nedeniyle bu döneme ait rakamsal değerleri verilememiştir. 2004-2007 yılları arasında yardım almak için başvuran kişilerden 13.555 kişiye toplam 1.890.575 TL tutarında nakdi yardım Yardım Sandığı kanalıyla yapılmıştır. Aynı şekilde 1.029 kişiye toplam 690.480 TL nakdi yardım Ümraniye Belediyesi Encümen kararı ile yapılmıştır. Bunların toplamına bakıldığı

zaman, son dört yıllık süreçte 14.584 kişiye sadece nakit olarak toplam

2.581.055 TL tutarında yardım yapıldığı görülmüştür (Ümraniye Belediyesi 19942007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 6. Nakdi Yardım

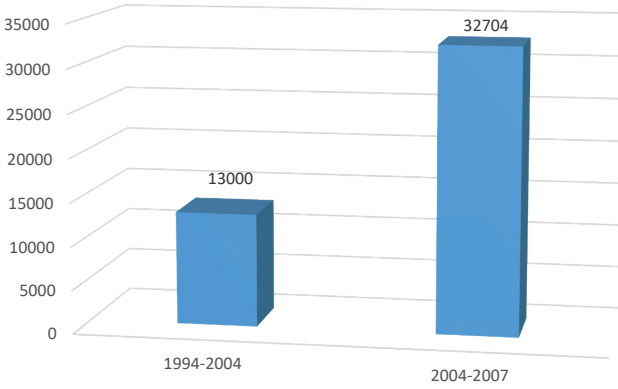

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.2. Gıda Yardımı

Ümraniye Belediyesi'ne müracaat eden ve gıda ihtiyaçlarını belirten insanlarla ilgili Belediye tahkikat ekiplerince yapılan araştırmalar neticesinde, gerçekten gıdaya muhtaç olan aileler tespit edilip, bu doğrultuda 1994-2004 yılları arasında 13.000 aileye, 2004-2007 yılları arasında da 32.704 aileye erzak yardımı yapılmıştır. 1994-2007 yılları arasında toplam 45.704 aile bu yardımlardan yararlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 19942007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 7. Gıda yardımından faydalanan aile sayısı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.3. Sıcak Yemek Yardımı

2007 yılında kurulan Halil İbrahim Sofrası Aşevi kanalı ile evinde erzakı olsa dahi pişiremeyecek derecede rahatsız, yaşlı, engelli veya kimsesizlere her gün üç kapta iki öğün ihtiyaçlarını karşılayacak kadar sıcak yemek ve ekmek dağıtımı yapılmaktadır. 2007 yılında tespit edilen 216 kişiden oluşan 98 ailenin her gün sıcak yemek ihtiyaçları karşılanmakta, yemek, sefer tasları ile evlerine kadar bırakılmaktadır (Ümraniye Belediyesi 2007 Faaliyet Raporu).

3.4.1.4. Günlük Ekmek Kuponu Verilmesi

2002 yılında ekmek ihtiyacını belirterek belediyeye müracaat eden 1.000 aileye 2005 yılı sonuna kadar ekmek yardımı yapılmıştır. Fakat 2006 yılından itibaren bu yardım, talepler doğrultusunda sistematik bir yapı kurulmak suretiyle Yardım Sandığında kayıtlı bulunan

ve gerçekten yardıma muhtaçlığı tespit edilen ailelere, ailedeki fert sayısı dikkate alınmak suretiyle bir yıllık ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda ekmek kuponu verilmek suretiyle devam etmiştir. Ekmek kuponunu alan vatandaşlar, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Ümraniye sınırları içerisinde bulunan Halk Ekmek büfelerinden ekmeklerini ücretsiz olarak alabilmektedirler. 2006 yılında başlayan ve halen devam eden bu hizmetten 11.752 kişiden oluşan 2.938 aile yararlanmış ve yararlanmaya devam etmektedir (Ümraniye Belediyesi 2002-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.5. Giysi Yardımı (Yetim, Öksüz ve Şehit Çocuklarına)

Yetim, öksüz ve şehit çocuklarına öncelikle bayramlarda giysi yardımı yapılmaktadır.

2005-2007 yılları arasında yetim, öksüz, şehit ve gazi çocuklarından oluşan toplam 4.813 çocuk tepeden tırnağa giydirilmiştir. Yetim, öksüz ve şehit çocuğu olan bu çocukların bayram öncesi giydirilmek suretiyle bayrama boynu bükük girmemelerinin sağlanması sosyal sorumluluk anlayışı olarak belediyeler tarafından yerine getirilen önemli bir görevdir.

Diğer taraftan ilköğretim ve liselerde okuyan ve kışlık giysi ihtiyaçlarını karşılayamayan 10.000 öğrenciye de 2004-2005 eğitim ve öğretim yılında mont verilmiştir (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.6. Kıyafet Mağazası

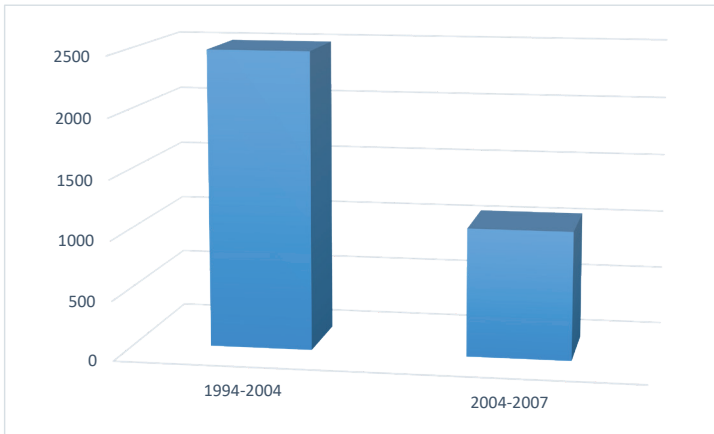
10 Eylül 2007 tarihinde açılan Kıyafet Mağazası sa-

dece çocuklara değil, bunun yanı sıra giysi yardımına ihtiyaç duyan ailelere yönelik açılmış bir mağaza olarak fakir ve yoksul insanlara giysi yardımı yapmaktadır. 2007 sonuna kadar 6.472 kişiden oluşan toplam 1.409 aileye 17.162 adet kıyafet yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.1.7. Yakacak Yardımı

Yakacak yardımı genel olarak Başbakanlığa bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından ilçelerde kaymakam başkanlığında kurulan bir heyet tarafından organize edilmesine karşın, zaman zaman ihtiyaca cevap veremediği için, Ümraniye Belediyesi bu taleplerin bir kısmını karşılamaktadır. 1994-2004 yılları arasında 2.500, 2005-2007 yılları arasında da 1.074 olmak üzere toplam 3.574 aileye kışlık ısınma ihtiyaçlarını giderebilmeleri için kömür yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 8. Yakacak yardımı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 Yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.8. Sağlık Yardımları

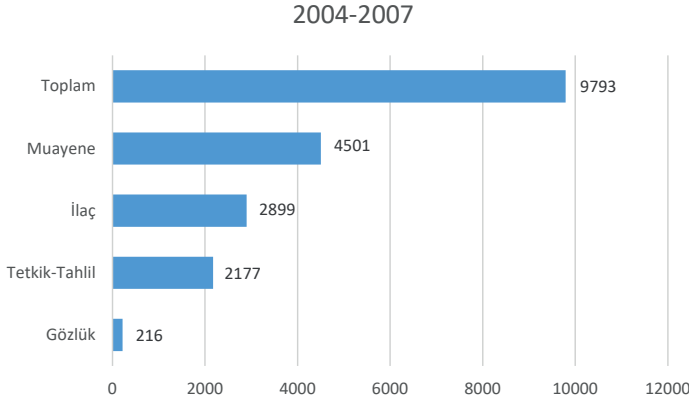
Ümraniye Belediyesi, belde sınırları içerisinde ika-
met eden ve herhangi bir sosyal güvencesi olmayan veya
sosyal güvencesi olduğu halde güç yetiremediği sağlık
harcamaları noktasında yardım talebinde bulunan kişi-
lere sağlıkla ilgili yardımlar yapmıştır.

3.4.1.8.1. Muayene, İlaç, Tahlil ve Tetkik Yardımları

Ümraniye Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü
veya Sağlık İşleri Müdürlüğü'ne müracaat eden ve sosyal
güvencesi olmayan kişilerin muayene işlemleri, bu ilgili
birimler tarafından yapılmakta veya yaptırılmaktadır.
Muayeneleri yapılan hastalardan gerekli görülenler için
tahlil ve tetkikleri yaptırılmakta ve bunlardan durumu
uygun olanlara ilaç yardımı yapılmakta, durumu ağır
olan kişiler de tam teşekküllü bir sağlık merkezine sevk
edilmektedir. Daha önce bu işten sorumlu Basın Yayın ve
Halkla İlişkiler Müdürlüğü ve akabinde yeni değişiklik-
le Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğüne 2004-2007 yılları
arasında toplam 4.501 kişinin muayenesi, 2.899 kişinin
ilaç ihtiyacı, 2.177 kişinin tetkik ve tahlil işlemleri ve 216
kişinin de gözlük talebi karşılanmak suretiyle toplam
9.793 kişinin sağlıkla ilgili ihtiyaçları karşılanmıştır.
Sağlık İşleri Müdürlüğü bünyesinde 1994-2004 yılları
arasında 206.283, 2004-2007 yılları arasında 129.061
kişinin muayene işlemleri yapılmış, 1994-2004 yılları
arasında 51.755, 2004-2007 yıllarında 28.321 kişiye ilaç
yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007
yılları Faaliyet Raporları). Sosyal güvencesi olmayan ve
tedaviye ihtiyaç duyan insanların muayene, tahlil-tetkik

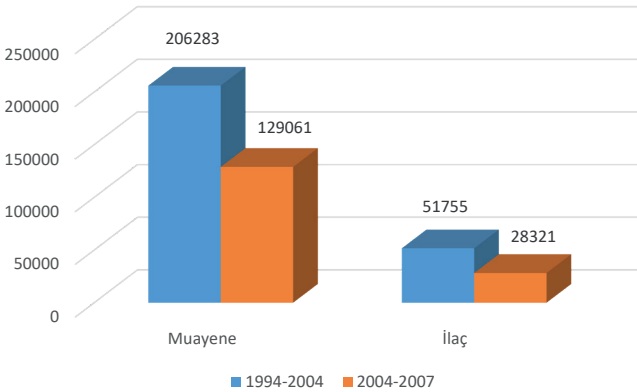
ve akabinde de ilaçlarının alınması suretiyle ihtiyaçlarının karşılanması sosyal sorumluluk anlayışı ile yerine getirilen ve halk arasında da ciddi destek bulan bir faaliyettir.

Şekil 9. Yardım Sandığı tarafından yapılan sağlık yardımları

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2004-2007 Yılları Faaliyet Raporları

Şekil 10. Sağlık İşleri Müdürlüğü tarafından yapılan sağlık yardımları

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 Yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.8.2. Medikal Malzeme Yardımı

Sağlık muayeneleri yapılan veya değişik sağlık kurumlarında tedavileri devam edip de medikal malzeme almak zorunda kalan fakat maddi imkansızlıklar sebebi ile bu ihtiyaçlarını karşılayamayan kişilerin talepleri ve reçeteleri doğrultusunda medikal malzemeleri alınmıştır. Bu malzemeler içinde koltuk değneği, havalı yatak, platin, gözlük vb. araç ve gereçler bulunmaktadır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.8.3. İlköğretim Okullarında Sağlık Taraması Yapılması

2007 yılı başında başlayan ve tüm ilköğretim okullarını kapsayan bu uygulama çerçevesinde ilköğretim okullarında okuyan tüm öğrenciler sağlık taramasından geçirilmiştir. Sağlık taramasında hastalığı tespit edilen öğrenciler eğer bir sağlık güvenceleri varsa ilgili kurumlara gereği için havale edilmiş, sağlık güvencesi olmayan öğrenciler de Ümraniye Belediyesi'nin ilgili birimlerine havale edilerek sağlıkla ilgili ihtiyaçları karşılanmıştır. Bu kapsamda 24.840 kişi sağlık taramasından geçirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.1.8.4. Mahallelerde Sağlık Taraması

1993-95 yılları arasında ilçeye bağlı mahallelerde sağlık taraması yapılmak suretiyle sağlık noktasında sıkıntısı olan ve sosyal güvencesi olmayan kişilere sağlık yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1993-1995 yılları Faaliyet Raporları).

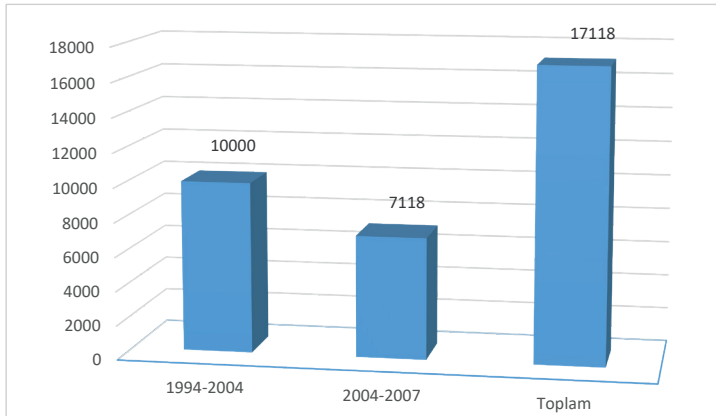
3.4.1.8.5. Diyabet Taraması

1990-2000 yılları arasında ilçede diyabet hastalığı ile alakalı 500 kişi üzerinde bir tarama yapılmak suretiyle hastalığı tespit edilen kişilere sağlık desteği verilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1990-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.8.6. Sünnet Organizasyonu

Mali imkanları yetersiz ve çocuklarını sünnet ettiremeyen kişilere yönelik olarak 1994 yılından 2007 yılına kadar her yıl çocukların sünnetlerinin yapılması, sünnet kıyafetlerinin verilmesi ve daha sonra da gelenekselleşen Tantavi Festivali kapsamında sünnet şöleni düzenlenmesi çalışmaları yapılmıştır. Bu kapsamda 1994-2004 yılları arasında 10.000, 2004-2007 yılları arasında 7.118 olmak üzere toplam 17.118 çocuk sünnet ettirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1990-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 11. Yıllara göre sünnet organizasyonu

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 Yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.8.7. Psikolojik Hastalığı Olanların Sevk İşlemleri

Ümraniye ilçesi sınırlarında ikamet eden ve psikolojik rahatsızlığı olan kişilerin yakınları tarafından müracaatları doğrultusunda zabıta marifetiyle, hastalara araç verilmek suretiyle tedavi merkezlerine götürülmüşlerdir (Ümraniye Belediyesi 19942007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.8.8. Hasta Nakil Ambulans Hizmetleri

Ümraniye sınırlarında ikamet eden ve acil olarak tedavi merkezlerine gitmesi gereken hastaların nakli amacı ile 2007 yılından itibaren hasta nakil ambulans hizmeti için iki araç devreye sokulmuş ve 2007 yılında 540 kişinin nakli gerçekleştirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.1.9. Özürlülere Yönelik Yardımlar

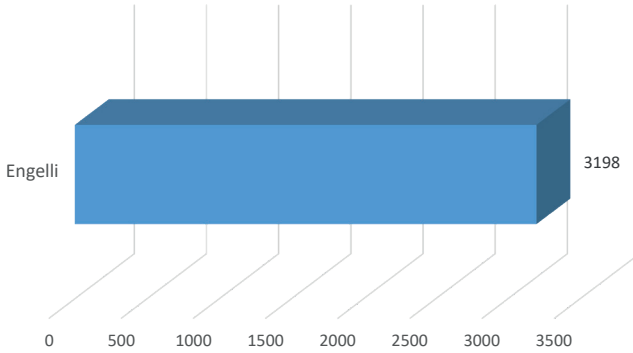
Ülke genelinde nüfusun ortalama %12'sinin özürlü olarak kabul edildiği ülkemiz istatistikleri doğrultusunda Ümraniye sınırları içerisinde de bu orana yaklaşan sayıda özürlü bulunmaktadır. Dezavantajlı kesimin en önemli dilimini oluşturan bu özürlü insanlarla alakalı olarak Ümraniye Belediyesi aşağıdaki faaliyetleri gerçekleştirmiştir:

3.4.1.9.1. Engelli Araçlarından Yararlanma

2005 ve 2006 yıllarında satın alınıp, engellilerin kul-

lanımına uygun bir şekilde dizayn edilen asansörlü, 4 engelli ve 6 refakatçi kapasiteli iki adet araçla engelliler bir gün öncesinden Beyaz Masa'dan randevu almak suretiyle ertesi gün belirttikleri adresten alınmakta ve istedikleri yere götürülmekte, daha sonra oradan da alınıp ilk alındıkları yere bırakılmaktadır. 2005-2007 yılları arasında 3.198 engelli, bu araçlardan yararlanmak suretiyle dışarıya çıkmış ve ihtiyaçlarını karşılamıştır (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları). Bu hizmet bir yandan engellilerin ihtiyaçlarını karşılama noktasında ciddi bir hizmet olma özelliğini taşıırken, diğer yandan engelli ailelerinin de sorumluluklarını paylaşma noktasında önem arz etmektedir.

Şekil 12. Engelli Araçlarından Faydalanan Kişi Sayısı

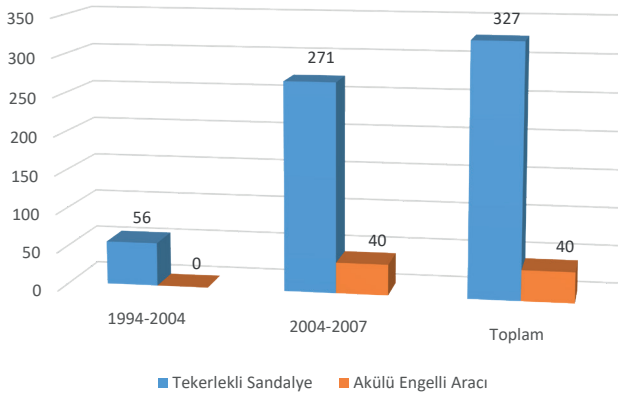
Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.9.2. Manuel Tekerlekli / Akülü Sandalye Yardımı

Tekerlekli sandalyeye bağlı yaşamak zorunda kalan, ama bu sandalyeyi alabilecek maddi imkânı olmayanla-

rın Belediyeye müracaat ederek ibraz ettikleri raporlar ve yapılan tahkikat çerçevesinde kendilerine manuel tekerlekli veya akülü sandalye verilmiştir. Bu kapsamda 1994-2004 yılları arasında 56, 2004-2007 yılları arasında 271 olmak üzere toplam 327 kişiye manuel tekerlekli sandalye ve 2007 yılında 40 adet akülü sandalye yardımı yapılarak engelli kişilerin bu ihtiyaçları karşılanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 13. Manuel Tekerlekli/Akülü Sandalye Yardımı

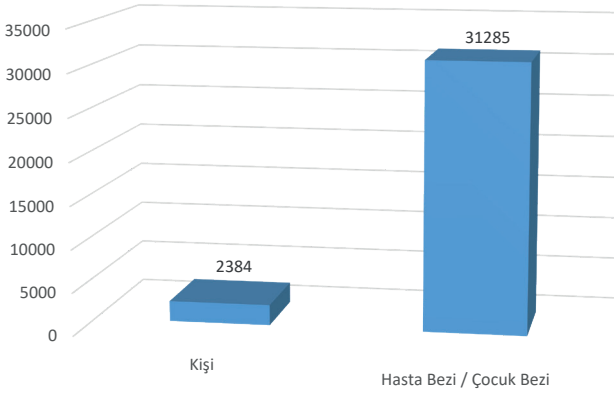
Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.9.3. Hasta Altı Bezi / Çocuk Bezi Yardımı

Yetişkin hasta, yetişkin yatalak, engelli yetişkin veya çocuk hastaları için bez alabilecek imkânı olmayanların bu ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile 2005 yılında başlatılan bir uygulama ile 2005-2007 yılları arasında durumunu sağlık raporu ile belgeleyen ve yapılan tahkikat neticesinde yardıma muhtaç olduğu belirlenen 2.384 kişiye 31.285 paket hasta altı bezi ve çocuk bezi yardımı

yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 14. Hasta altı bezi/Çocuk bezi yardımı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

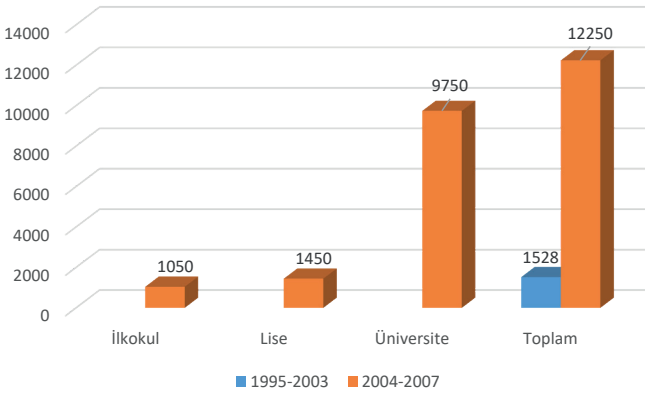
3.4.1.10. Eğitim Yardımı

İlçe sınırları içinde ikamet eden ihtiyaç sahibi üniversite öğrencileri ile seviye belirleme sınavlarında başarılı olan ilköğretim ve lise öğrencilerine eğitim yardımı yapılmıştır. Söz konusu yardım için Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünce her yıl belirlenen tarihlerde eğitim yardımı başvuruları alınmak suretiyle gerekli tahkikat yapıldıktan sonra eğitim yardımları yapılmıştır. Bu çerçevede 1995-2003 yılları arasında toplam

1.528 kişiye eğitim yardımı verilirken, 2004-2007 yılları arasında da 1.050 ilköğretim, 1.450 lise ve 9.750 üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 12.250 öğrenciye 4.262.500 TL eğitim yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları). Eğitim

yardımlarının yapılması Ümraniye Belediyesi'nin eğitime verdiği bir destek anlamında halk tarafından büyük bir memnuniyetle karşılanmıştır. Diğer taraftan, eğitim yardımı ile eğitimin önemi ve bundan kaynaklanan ekonomik sıkıntıların aza indirilmesi noktasında vatandaşlar bir yardım kültürü aşılacak, halk arasında sosyal yardımlaşma ve dayanışma bilincine örnek olma amaçlanmaktadır.

Şekil 15. Eğitim yardımı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.11. İlköğretim Okulu Öğrencilerine Kırtasiye Yardımı

Ümraniye Belediyesi, eğitimi desteklemek ve özendirme adına sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde ilköğretime yeni başlayan her öğrenciye eğitim seti hediye etmiştir. Bu kapsamda 2004-2007 yılları arasında toplam 40.000 ilköğretim öğrencisine 40.000 adet eğitim seti (okul çantası, defterler, boyama kalemleri, temel kırtasiye, araç ve gereçler) hediye edilerek ilköğretim

öğrencilerinin okullarına daha rahat bir atmosferde girmeleri sağlanmıştır. Bu yardımlar öğrenci başına parasal anlamda büyük bir katkı olduğu iddiasından ziyade, velilerin zihninde eğitimin kendilerine bir yük olmayacağı ve devletin desteğini her zaman görececeklerini göstermesi açısından önemlidir. Bu durum, taşradan göç yoluyla gelen vatandaşların çocuklarını okula göndermelerinin önündeki psikolojik ve maddi anlamdaki engelleri ortadan kaldırmaya yardımcı niteliğindedir (Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.12. İlköğretim ve Lise Öğrencilerine Eşofman Yardımı

Ümraniye'de ilköğretim ve liselerde okuyan ve maddi imkanları kısıtlı öğrencilerin spor yapabilmeleri amacıyla 2005-2007 yılları arasında, toplam 17.984 eşofman yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.13. Amatör Spor Kulüplerine Yardım

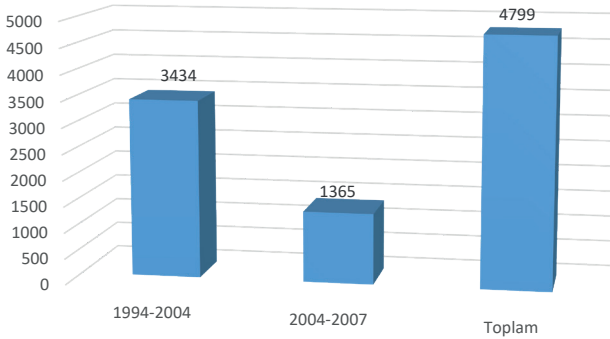
Ümraniye Belediyesi, Ümraniye'de bulunan amatör spor kulüplerine, ihtiyaçları doğrultusunda aynı ve nakdi yardım yapmıştır. 2004-2007 yılları arasında yurt içi ve yurt dışı müsabakalara gitme talebi ile Ümraniye Belediyesi'ne müracaat eden kişi, kurum ve kuruluşlara talepleri doğrultusunda yardımlar yapılmıştır. Buradaki en temel amaç, halkın ve özellikle gençliğin spora sahip çıkmasını temin ve sporcularımıza destek olmak, onların başarılarına bu anlamda katkıda bulunmaktır (Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.14. Asker Maaşı Yardımı

4109 sayılı kanun çerçevesinde askerlik görevini yerine getirmek için evinden ayrılan kişilerin ailelerine mağdur olmamaları amacı ile asker maaşı yardımı yapılmıştır. Bu kapsamda 1994-2004 yıllarında 3.434, 2004-2007 yıllarında da 1.365 olmak üzere toplam 4.799 aileye asker maaşı bağlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları). Asker maaşının miktarı ailedeki fert sayısına göre değişiklik arz etmektedir. Bu maaş kişi askerden gelinceye kadar ailesine yardım şeklinde devam etmektedir.

Şekil 16. Asker maaşı yardımı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.15. Toplu Nikâh Organizasyonu

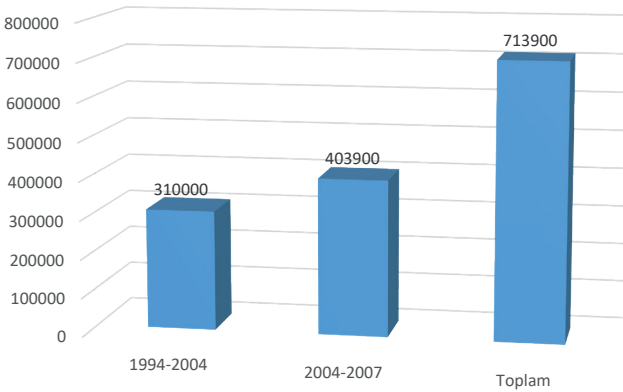
Evlenme çağına gelmiş, fakat evlenme için gerekli olan nikâhı kıydıramayacak kadar yardıma muhtaç olan veya yıllardır evli olmalarına rağmen ekonomik sebeplerle resmi nikâhlarını yaptıramayan kişilere nikâhlarını kıyabilmeleri için yardım yapılmış ve bu çerçevede bir

törenle toplu nikahları yapılmıştır. Bu kapsamda 2006-2007 yılları arasında müracaat eden 115 çiftin nikâh işlemleri ücretsiz olarak gerçekleştirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 2006-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.16. Ramazan İftar Sofraları

Ramazan ayında oruç tutan ve akşamları evlerine iftar yapmaya yetişemeyen kişilerin iftar açmalarına imkân sağlamak ve Ramazan'da evlerinde yemek pişirebilecek imkânı olmayan insanlara bir ay da olsa sıcak yemek yiyebilmelerini temin etmek amacı ile 1999 yılında faaliyete başlayan Ramazan İftar Programları, 2007 Ramazan ayına kadar sürmüştür. İlk senelerde çadırlar kurulmak suretiyle iftar programları düzenlenirken, takip eden yıllarda daha hijyen olması ve insanların soğuk havalardan olumsuz etkilenmemeleri için bu organizasyonlar düğün salonlarında yapılmıştır.

Şekil 17. Ramazan iftarı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

1999-2004 yılları arasında beş yerde toplam 310.000 kişi, 2004-2007 yılları arasında 20 yerde toplam 403.900 kişi olmak üzere toplam 713.900 kişi iftar/akşam yemeklerinden yararlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1999-2007 yılları Faaliyet Raporları). Bu faaliyette yapılan harcamalar genel itibarıyla belediyenin kendi bütçesinden karşılanmakla beraber, zaman zaman sivil toplum örgütleri ve iş adamları da katkıda bulunmuşlardır.

3.4.1.17. İstihdam İmkânı Oluşturulması

Belediyenin Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde kurulan Beyaz Masa marifetiyle iş talebi ile başvuran insanların CV'leri alınarak, eleman talep eden işverenlerle irtibat kurulmak suretiyle işsiz insanların işe yerleştirilmesi çalışmaları yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.18. İmkânı Olmayan Kişilerin Memleketlerine Gönderilmesi

Sosyo-ekonomik sebepler başta olmak üzere, çeşitli gerekçelerle memleketlerine geri dönmek zorunda kalan fakat gidecek maddi imkânları olmayan insanların memleketlerine gönderilmesi hususunda kendilerine yardımda bulunularak, memleketlerine geçici veya kesin dönüş yapmalarını sağlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları). Bu vesileyle tersine göçe bir nebze de olsa katkıda bulunulması ve muhtemel başıboşluğun önüne geçilmesi hedeflenmiştir.

3.4.2. Eğitim, Kültür ve Sanat Faaliyetleri

3.4.2.1. Kültür Merkezi Yapımı

Ümraniye Belediyesi 2004 yılına kadar sadece bir kültür merkezine sahip idi. 2004 yılında göreve gelen Belediye Başkanı Hasan CAN'ın "Her Mahalleye 1 Kültür Merkezi ve 2 Bilgi Evi" projesi kapsamında 2004 yılından itibaren yeni kültür merkezleri yapılmaya başlanmıştır. 2004-2007 yılları arasında toplam 10 kültür merkezi yapılmış ve faaliyetlerine başlamıştır (Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Tablo 11. Ümraniye'de yapılan kültür merkezleri

Merkezin Adı	Yapım Yılı
Ümraniye Kültür ve Sanat Merkezi (yenilendi)	1996
Necip Fazıl Kültür ve Eğitim Merkezi	2005
Cemil Meriç Gençlik Kültür ve Eğitim Merkezi	2007
Mehmet Akif Kültür ve Eğitim Merkezi	2006
Aliya İzzetbegoviç Kültür ve Eğitim Merkezi	2007
Cahit Zarifoğlu Kültür ve Eğitim Merkezi (yenilendi)	1995
Nikah Sarayı Kültür Merkezi	2007
Güliden Soyak Kültür Merkezi	2006
Mustafa Kemal Kültür Merkezi (yenilendi)	1996
Atakent Kültür Merkezi (İBB tarafından yapılmıştır)	2007

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.2. Kütüphane Açılışı

Ümraniye Belediyesince kütüphane faaliyetlerine 1994 yılında başlanmış, 1995 yılında Hekimbaşı mahallesinde Hoca Ahmed Yesevi Kütüphanesi, İhlamurkuyu mahallesinde Cemil Meriç Kütüphanesi,

Atatürk mahallesinde Cahit Zarifoğlu Kütüphanesi (16 Haziran 1996) Mustafa Kemal mahallesinde de Mustafa Kemal Halk Kütüphanesi olmak üzere toplam dört kütüphane hizmete açılmıştır. 1998 yılında da Atakent Mahallesinde 75.Yıl Cumhuriyet Kütüphanesi (Okuma evi) açılmak suretiyle 1994-2004 yılları arasında toplam 5 kütüphane hizmete sokulmuştur (Ümraniye Belediyesi 1994-2004 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.3. Bilgi Evi

2005 yılı itibariyle “Her mahalleye 2 bilgi evi” kapsamında toplam 30 bilgi evi yapımı planlanmış ve bilgi evleri hem kütüphane görevini yürütecek, hem de içinde bilgisayarların ve internet bağlantısının olduğu bir bilgisayar salonu ve okuma salonu ile birlikte dizaynı yapılarak hizmete sunulması planlanmış ve 2007 yılına kadar 11 bilgi evi bu anlamda faaliyete geçmiştir (Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Tablo 12. Ümraniye’de yapılan bilgi evleri

Merkezin Adı	Yapım Yılı	Kayıtlı Öğrenci Sayısı	Günlük Öğrenci Sayısı
Necip Fazıl Bilgi Evi	2005	2920	130
Cemil Meriç Bilgi Evi	2007	1090	120
Mehmet Akif Bilgi Evi	2006	2115	100
Aliya İzzetbegoviç Bilgi Evi	2007	950	110
Cahit Zarifoğlu Bilgi Evi	Yenilendi	230	100
Mevlâna Bilgi Evi	2006	235	75
Hoca Ahmet Yasevi Bilgi Evi	2006	230	60
Güliden Soyak Bilgi Evi	2006	170	20
Mustafa Kemal Bilgi Evi	2006	275	150
Yunus Emre Bilgi Evi	2006	670	70
Erdem Beyazıt Bilgi Evi	2006	370	80
		9.255	1.015

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere bilgi evlerine yoğun bir öğrenci kaydı olmakta ve bunların dışında da günlük olarak binlerce öğrenci gelerek buradaki hizmetlerden yararlanmaktadır. Her mahalleye bilgi evlerinin yapılması, o mahallelerde ikamet eden çocukların ve gençlerin internet kafeler gibi genelde sıhhi olmayan ortamlara gitmelerinin önünü kesmekte ve ücretsiz olması hasebiyle de ekonomik anlamda ailelere de bir destek olması açısından önem arz etmektedir.

3.4.2.4. Çocuk Evi /Kreş Açılması

1994-2004 yılları arasında iki adet çocuk kreşi açılmıştır. Bunlardan ilki Başak Çocuk Kreşi (1995) ve daha sonra Altınkoza Çocuk Kreşi (Ana Okulu) açılmış ve bunlar hizmetlerine devam etmişlerdir. 2004 yılından itibaren belirtilen çocuk kreşi ve anaokulları özel sektör eliyle yürütülmüştür. 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı kanunda “Belediyeler okul öncesi eğitim kurumları açar” maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi ile belediye bu hizmetleri yürütmekten zorunlu olarak vazgeçmiştir (Ümraniye Belediyesi 1994-2004 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.5. Kitap Tanzim ve Satış Fuarı Düzenlemesi

1994 yılından 2007 yılına kadar her yıl gerek Ramazan ayı münasebetiyle gerekse okulların açılması öncesinde Ümraniye Son Durak mevkiinde kitap tanzim ve satış fuarı açılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

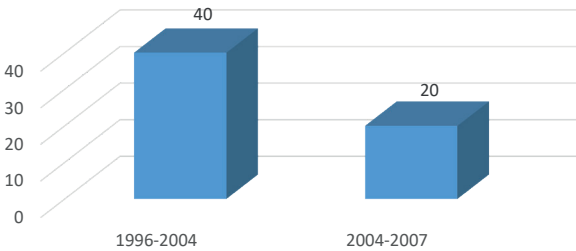
İçerisinde yayınevleri ve kırtasiyeler tarafından kitap ve kırtasiye satışı ve imza günleri gibi hizmetlerin sunulduğu bu fuarlar, Ümraniye'nin kitap okuma oranını

yükseltmek, kırtasiye almak durumunda olan öğrencilere uygun fiyatla ve tüm ihtiyaçlarını bir arada giderebilme olanağını sunmayı hedefleyen bir etkinliktir.

3.4.2.6. Sergi Açılışları

Gerek geleneksel hale gelen resim yarışmasında dereceye giren ve sergilenmeye layık görülen eserleri, sanatseverlerin beğenisine sunmak için Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünce hazırlanan sergiler gerekse Kütüphane Müdürlüğü bünyesinde hizmet veren Meslek Edinme Kurslarında eğitim gören öğrencilerin hazırladıkları sergiler, Haldun Alagaş Sergi Salonu, Altunizade Kültür Merkezi, Beyoğlu Sanat Galerisi, Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi ve Cemil Meriç Kültür ve Eğitim Merkezi gibi halka açık sergi salonlarında açılmıştır. Bu sergilerle yapılan çalışmaların halka tanıtımı sağlanmış, sanatçıların ve özellikle bayanların el emeği olarak ortaya koydukları çalışmalarla hem kendi kültür dünyalarına ve hem de aile bütçelerine katkı sağlamaya yönelik çalışmalar olmuştur. Bu kapsamda 1996-2004 yılları arasında 40, 2004-2007 yılları arasında da 20 adet sergi açılışı gerçekleştirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1996-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 18. Sergi faaliyetleri

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1996-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.7. Defileler

Yapılan sergilerin dışında 1994 yılından 2007 yılına kadar her yıl Meslek Edindirme öğrencileri tarafından yapılan eserlerle ilgili defileler hazırlanmış ve sunulmuştur (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları). Böylece kursiyerlerin toplum karşısına çıkıp yaptıkları eserleri gösterebilme imkânı ortaya çıkmaktadır. Bu durum onlara özgüven kazandırmakta ve daha da sosyalleşmelerini temin etmektedir. Buna ilaveten, öğrenciler, bir dönem boyunca yaptıkları eserlerin satışı sonucunda ekonomik anlamda bir destek elde etmiş olmaktadır.

3.4.2.8. Açık Hava Kütüphanesi Kurulması

Ümraniye Belediyesince geleneksel hale getirilen Tantavi Kültür ve Sanat Festivali kapsamında 2006 yılında başlatılan bir proje ile halkın kitap okumasını teşvik etmek, kitap alabilecek ekonomik güce sahip olmayan insanlara kültür dünyasının kapılarını açma amaçlı "Açık Hava Kütüphanesi" kurulmuştur. Hem 2006 hem de 2007 yıllarında bu festival kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanan temel eserlerden oluşan 15.000 adet eser, Tantavi parkında raflara yerleştirilerek bir ay boyunca halkın okuması için hazırlanmış, bir aylık festivalin bitimi ile de tüm bu kitapların halka ücretsiz dağıtımı yapılmıştır. Böylece sosyal sorumluluk anlayışının bir gereği olarak iki yılda toplam 30.000 kitap halka dağıtılmış ve iki ay boyunca da açık havada insanların kitap okumaları sağlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 2006-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Bu çalışma kültürel anlamda zenginleşme, çocuklara, gençlere ve hanımlara kitap okuma alışkanlığı kazandırma ve açık hava kütüphanesine gelen insanlar arasında sosyal kaynaşma ve dayanışmanın sağlanması anlamında büyük bir faaliyet olarak öne çıkmıştır.

3.4.2.9. Kültürel Yayınlar

Ümraniye Belediyesince yapılan sosyal ve kültürel faaliyetlerin kültür, sanat ve edebiyat dünyasında yerini alabilmesi ve çalışmaların kalıcı bir hale dönüşebilmesi amacı ile kitap, dergi, bülten, çizgi film, video filmleri gibi çalışmalar yapılmış ve bu eserler kültür, sanat ve edebiyat dünyasına hediye edilmiştir.

3.4.2.9.1. Kitap

1994-2004 yılları arasında Ümraniye Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü öncülüğünde 5 kitap hazırlanarak kültür dünyasına kazandırılmıştır. 2004 yılından sonra 2007 yılına kadar geleneksel hale getirilen hikâye, resim ve şiir yarışmalarında dereceye giren eserler kitaplaştırılmış; bu kapsamda 15 adet kitap ve dört adet resim kataloğu basılarak kültür dünyasına kazandırılmıştır. Bu eserler yayın tarihine göre aşağıya çıkarılmıştır:

Tablo 13. Ümraniye Belediyesi tarafından yayımlanan kitaplar

No	Eserin Adı	Yazarı	Yayın Tarihi
1	21. Yüzyıl Türkiye'si İçin Yerel Yönetim Modeli	Yrd. Doç. Dr. Azmi Öztürk	1997
2	Bir İmza Serüveni (Boşnakça ve Türkçe)	Recep Garip	1997

3	Mutlu Bir Aile Yuvası	Ahmet Muhtar Büyükcınar	1999
4	Ümraniye İlçesinde Üç Mahalle- nin Anatomisi	S. Turgut, İ. Karakaş, E. Ö. Özden	2002
5	Ümraniye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısı	S. Murat, H. Y. Ersöz	2003
6	Düş Kurdu	Yarışmada dereceye giren eserler	2005
7	Güneş Yüzlü Bahçıvan	Yarışmada dereceye giren eserler	2005
8	Dağ Yere Sinince	Yarışmada dereceye giren eserler	2005
9	Kraliçenin Gözleri	Yarışmada dereceye giren eserler	2005
10	Yedi Tepe Gece Gündüz İstanbul	Yarışmada dereceye giren eserler	2005
11	Başarı ve Mutluluk İçin Önce Karakter	Nebiye Yaşar	2006
12	Gençlerle Baş başa	Ali Fuat Başgil	2006
13	Tahta Sedir	Yarışmada dereceye giren eserler	2006
14	Amber Ağacı	Yarışmada dereceye giren eserler	2006
15	Yağmur	Yarışmada dereceye giren eserler	2006
16	İstanbul Şehrengizi	Yarışmada dereceye giren eserler	2006
17	Başı Dönen Mevlevi	Yarışmada dereceye giren eserler	2007
18	Şeteret Ana	Yarışmada dereceye giren eserler	2007
19	Bir Vehmin Gölgesinde	Yarışmada dereceye giren eserler	2007
20	Düş Kondu	Yarışmada dereceye giren eserler	2007
21	Gönülden Dile	Şiir Şölenine katılan şairlerin şiiirleri	2007
22	Anadolu'da Baş Bağlama	Ekber Yeşilyurt	2007
23	4 adet resim kataloğu basıl- mıştır.	Yarışmada dereceye giren eserler	2005- 2007

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1997-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.9.2. Dergi

Gerek Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ve gerekse Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde hem belediye hizmetlerinin halka tanıtılması hem de kültür ve sanat dünyasına yeni bir açılım kazandırılması adına dergi faaliyetleri yapılmıştır. Bu kapsamda 1994-2004 yılları arasında Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde 2 sayı çıkartılan ve daha çok kültür ağırlıklı konuların işlendiği “Şehir Kültürü” dergisi, 2004 yılından sonraki dönemde ise, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde “Ümraniye Yaşam” adlı dergi 2007 yılında basılmaya başlanmış, üç ayda bir basılmak suretiyle üç sayı olarak 2008 yılı başına kadar devam etmiştir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.9.3. Bülten

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde belediye faaliyetlerinin halka duyurulması, halkta bu anlamda bir bilincin oluşturulabilmesi ve vatandaşların bu faaliyetlere katılımlarını sağlama amaçlı olarak 1994-2004 yıllarında “Ümraniye Belediyesi Bülteni” adlı bülten 5 sayı olarak çıkmış ve daha sonra devam etmemiştir. 2004 yılından sonra da “Yeniden Ümraniye” adlı bültenin üçer aylık periyotlarla yayımlandığı ve 12. sayısının da basıldığı tespit edilmiş olup, bu çalışmamızda bültenlerde bulunan bilgilerden yararlanma imkânı elde edilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.9.4. Çizgi Film

Ümraniye Belediyesi tarafından hem çizgi film sek-

töründe bir ilk olarak bir savaş filmi olması açısından ve hem de Mustafa Kemal Atatürk'ün ilk defa içerisinde bulunduğu bir çizgi film olması açısından iki ilki içerisinde barındıran 75 dakikalık “Çanakkale Geçilmez” çizgi film hizmeti 2005 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, vatandaşların tarih bilincini geliştirmek, tarihimize mal olmuş zaferleri anarak belde halkına yönelik eğitici yapıtlar oluşturmak, kültürel yapılarını korumak, tarihsel kültürel ve sosyal gelişmelerine katkı sağlamak, halkın, özellikle gençlerin ve çocukların, milli tarih ve kültürel zenginlikleriyle kaynaşmalarını temin etmek amacıyla yapılan bir çalışma olup, uluslararası bir şöhret yakalamış, medya ve halk ve özellikle de çocuklar üzerinde etkili olduğu görülmüştür (Ümraniye Belediyesi 2005 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.2.9.5. Video Filmi Yapımı

1995 yılında Necip Fazıl Kısakürek'in “Zindandan Mehmet'e Mektup” isimli video filmi hazırlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1995 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.2.10. Ulusal ve Uluslararası Yarışmalar

Ümraniye Belediyesi'nin ulusal ve uluslararası alanda değişik yarışmalar düzenlediği belirlenmiştir. Bu yarışmalarda temel amaç, halkın ve özellikle gençlerin kültürel ve sosyal gelişmelerine katkı sağlamak, bu konuda halka yönelik eğitici eserlerin ortaya çıkmasını sağlamak, Türk edebiyatı ve sanatının gelişimine, özgün eserler üretilmesine yardımcı olmak, sanatçılara ve genç yeteneklere imkân sağlamak, sanat ve kültür dünyasına yeni isimler kazandırmak olarak ifade edilmektedir. Bu

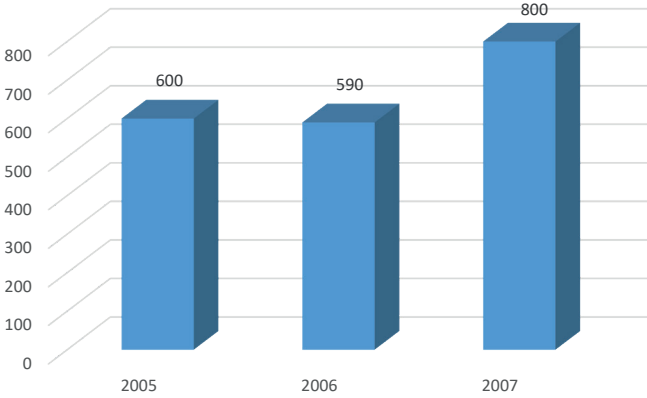
çalışmanın bir diğer amacının da Ümraniye'nin uluslararası platformda isminin duyulmasını ve kültür-sanat dünyasında bir yer edinmesini sağlamak olduğu yapılan araştırmada görülmüştür. Kültür ve sanat dünyasında yapılan bu yarışmalar vesilesi ile Ümraniye'nin imajını değiştirmek ve bu suretle Ümraniye'yi çağdaş bir kent haline getirmek de çalışmanın sonuçlarından biri olarak ortaya konmuştur.

Bu kapsamda Ümraniye Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü; hikâye, resim ve şiir ile ilgili 2004 yılından itibaren gelenekselleştirdiği yarışmalar düzenlemiştir.

3.4.2.10.1. Hikâye Yarışmaları

İlk defa 2005 yılında başlayan ve geleneksel hale gelen Hikâye Yarışması düzenlenmiş ve bu yarışmalarda konu sınırlandırılması yapılmamıştır. Konusunda uzman kişilerden oluşan ön jüri ve ana jüri üyeleri belirlenerek, katılım şartnamesi hazırlanan yarışmanın tüm iletişim araçları kullanılarak halka duyurusu yapılmış ve süreç başlatılmış, sürecin başlaması ile beraber ulusal ve uluslararası olmak üzere her sene artan bir oranda yarışmaya katılım sağlandığı görülmüştür. Bu hikayelerin değerlendirilmesi akabinde 1, 2 ve 3. hikayeler ile mansiyona değer görülen 10 eser belirlenerek dereceye girenlere ödülleri her yılın Mart Ayı sonunda yer alan Yerel Yönetimler Haftası münasebetiyle Haldun Alagaş Spor salonunda yapılan halka açık bir programda verilmiş ve dereceye giren eserler kitaplaştırılarak edebiyat dünyasına kazandırılmıştır.

Şekil 19. Hikaye yarışmasına katılım durumu

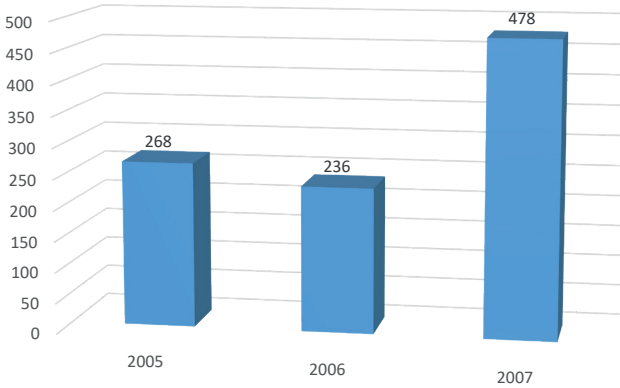
Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.10.2. Resim Yarışmaları

2005 yılında başlayan yarışmada, konu her yıl değiştirilmiş; 2005 yılında “İstanbul”, 2006 yılında “İstanbul’da Kent Yaşamı ve İnsan”, 2007 yılında da 2007 yılının UNESCO tarafından Mevlâna yılı ilan edilmesi münasebetiyle “Mevlâna” olarak belirlenmiştir. Jüri üyelerinin belirlenmesi ve şartnamenin tespitinden sonra yarışmanın duyurusu yapılmış, yarışmaya ulusal ve uluslararası alanda başvurular olmuş, yıllara ve konulara göre gönderilen eser sayısında artma olmuştur. Yarışmada 1., 2., 3. ve 10 adet mansiyon kazanan eserlere ödülleri her yılın mart ayı sonunda yer alan Yerel Yönetimler Haftası münasebetiyle Haldun Alagaş Spor salonunda yapılan halka açık bir programda verilmiştir. Ödül alan eserlerle beraber, yayımlanması uygun bulunan eserlerin içinde olduğu bir resim kataloğu yayınlanmıştır. Diğer taraftan ödül alan resimler ile sergiye değer görülen re-

simler Haldun Alagaş Sergi Salonu, Altunizade Kültür Merkezi, Beyoğlu Sanat Galerisi, Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi ve Cemil Meriç Gençlik Kültür ve Eğitim Merkezi gibi halka açık sergi salonlarında sergilenmiştir.

Şekil 20. Resim yarışmasına katılım durumu

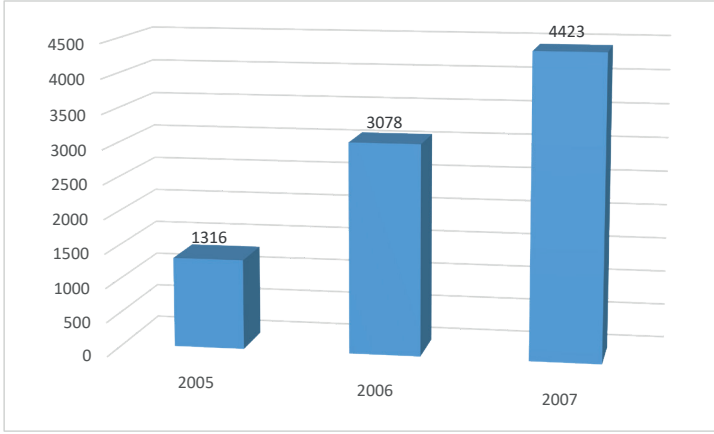
Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.10.3. Şiir Yarışmaları

2005 ve 2006 yıllarında “İstanbul”, 2007 yılında “Anne” konusu çerçevesinde açılan şiir yarışması, şiir ve edebiyat sahasında etkili internet sitelerinden biri olan www.antoloji.com sitesinde sanal ortamda gerçekleştirilmiştir. Başvuruların kabulü ve değerlendirilmesi de bu site üzerinden yapılmış, yarışmaya Türkiye ve dünyanın birçok ülkesinden katılımların olduğu tespit edilmiştir. Bu yarışmada 1., 2. ve 3. lük ödülü ile beraber 10 esere de mansiyon ödülü verilmiştir. Dereceye giren şairlere ödülleri her yıl 29 Mayıs günü düzenlenen bir törenle verilmiştir. Dereceye giren ve basılmaya layık görülen

şiiirler kitaplaştıırılarak edebiyat dünyasına kazandırılmıştır.

Şekil 21. Şiir yarışmasına katılım durumu

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.10.4. Açık Hava Resim Yarışmaları

Geleneksel Tantavi Kültür ve Sanat Festivali kapsamında 2006 yılında başlatılan ve 2007 yılında da devam eden bir çalışma olup, bu kapsamda profesyonel ressamların ve amatör ressamların katılabileceği “Açık Hava Resim Yarışması” düzenlenmiştir (Ümraniye Belediyesi 2006-2007 yılları Faaliyet Raporları). Öte yandan amatör kişilerce resim yapılması amacıyla Ümraniye Belediyesi tarafından ücretsiz stantlar kurulmuştur. Yarışmada dereceye giren resamlara festival kapsamında ödülleri verilmiştir. Bu çalışma, açık havada ve tamamen amatör sanatseverlerle profesyonel sanatçıların bir araya geldiği bir mekânda insanlar arasında kültürel ve sanatsal alışverişlerin oluşması, kaynaşma ve dayanışmanın sağlanması ve imkânı olmayan kişilere kabiliyet-

lerini ortaya koyabilecek imkân hazırlanması açısından önemli bir çalışmadır.

3.4.2.10.5. Liseler Arası Kompozisyon, Şiir, Resim ve Afiş Yarışması

2007 yılı içerisinde Ümraniye’de bulunan lise öğrencilerine yönelik “Kent Bilinci ve Kentli Olmak” konulu ödüllü “kompozisyon, şiir, resim ve afiş” yarışması düzenlenmiştir. Yarışma sonucunda ortaya çıkan eserler, “Kent Bilinci ve Kentli Olmak” isimli katalogda toplanmış ve basılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

Ümraniye Belediyesi bu yarışmalarla gençlere yönelik eğitici eserler oluşturulmasını, Türk resim sanatının ve edebiyatının gelişimine katkı sağlamayı, özgün eserler üretilmesine yardımcı olmayı, sanatçılara ve genç yeteneklere imkân sunmayı, sanat, kültür ve edebiyat dünyamıza yeni isimler kazandırmayı, eğitimde daha kaliteli bir neslin yetişmesine hizmet etmeyi, bilgi ve okuma şuuru ile donanmış bir gençliği yetiştirmeyi hedeflemiştir.

3.4.2.11. Kültürel Etkinlikler

3.4.2.11.1. Tantavi Kültür ve Sanat Festivali

1994-2007 yılları arasında, belediye binasının arkasında bulunan Tantavi parkında düzenlenen Tantavi Kültür ve Sanat Festivali, ismini söz konusu parktan alan bir festiveldir. Sosyal kaynaşma ve dayanışmanın yoğun olarak yaşandığı, kültürlerarası diyalogun yaşandığı, insanların sosyalleşmesini temin etme bakımından önemli bir etkinlik olan bu festival kapsamında her yıl gelenekselleşen sünnet şöenleri, konser, tiyatro, söy-

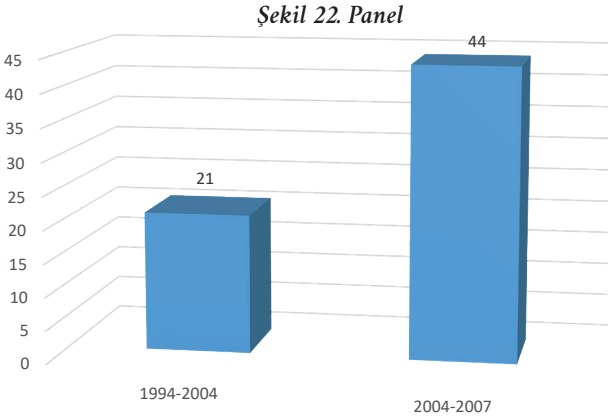
leşiler, sivil toplum örgütlerinin katılımı ile hemşehri derneklerinin faaliyetleri, açık hava sineması gibi etkinlikler yapılmıştır. 2006 yılından itibaren bunlara ilaveten Türkiye'de ilk defa kurulan Açık Hava Kütüphanesi iki yıldır devam etmektedir. Diğer taraftan ulusal çapta satranç turnuvası, puzzle yarışması, açık hava resim yarışması da bu festival kapsamında yapılan çalışmalardır. Festival, temmuz ayının başından ağustos başına kadar devam etmektedir. Bir ay devam eden bu etkinliğe on binlerce kişinin katılması sebebiyle, festival bir panayır atmosferinde gerçekleşmektedir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.11.2. Ramazan Etkinlikleri

Ramazan etkinlikleri ilk defa 2004 yılında başlayan ve 2007 yılına kadar dört yıl boyunca gerçekleştirilen bir etkinlik olup, Ümraniye ilçesinin merkezinde bulunan bir açık alanda, büyük bir çadır kurulmak suretiyle her yıl yeni etkinliklerin ilavesi ile gerçekleşen bir organizasyondur. Ramazan etkinlikleri çerçevesinde Ramazan anlayışına uygun konserler, tiyatro gösterimleri, film gösterimleri, muhabbet çadırı, sağlıkla ilgili eğitimlerin verildiği çadırlar, çadırların dışında bulunan alanda kurulan kitap standları, Ümraniye Belediyesi'nin çalışmalarının yer aldığı ürünlerin sergilendiği mekanlar, Hacivat ve Karagöz gösterileri bir ay boyunca halkın ziyaretine ve katılımına açık bulunmaktadır. Ramazan akşamları düzenlenen bu etkinlikte insanlar birbirleriyle Ramazan'ın güzelliklerini paylaşmakta, bireyler arasında sosyal kaynaşma, dayanışma ve tanışma atmosferi oluşmaktadır (Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.11.3. Panel

1994-2007 yılları arasında değişik konularda düzenlenen ve konusunda uzman konukların katıldığı panellerin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda 1994-2004 yılları arasında 21, 2004-2007 yılları arasında 44 adet panel düzenlenmiş ve bu panellere binlerce insan katılmıştır. Paneller aracılığı ile programlara dinleyici olarak katılanların, farklı görüş ve düşünceler ile farklı bakış açılarını görmelerine ve genel kültür seviyelerine katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

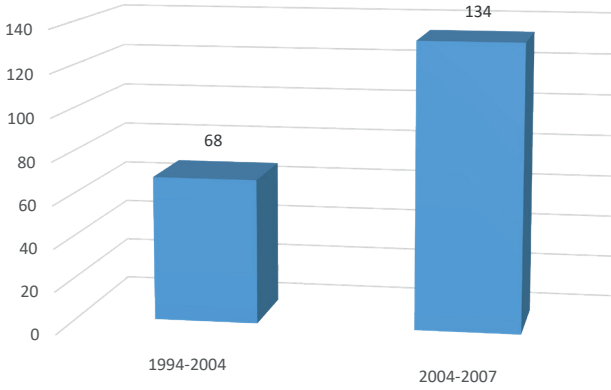

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.11.4. Konferans

1995-2004 yılları arasında toplam 68 konferans düzenlenmiş, konferanslar dizisi, 2004-2007 yılları arasında artarak devam etmiş ve bu yıllarda toplam 35.000 kişinin katıldığı 154 konferans gerçekleştirilmiştir. Sahasında uzman kişiler tarafından gerçekleştirilen konferanslar neticesinde Ümraniye halkının kültür seviyesinin yükselmesine büyük bir katkı sağladığı söylenebilir.

Şekil 23. Konferans

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.11.5. Sempozyum

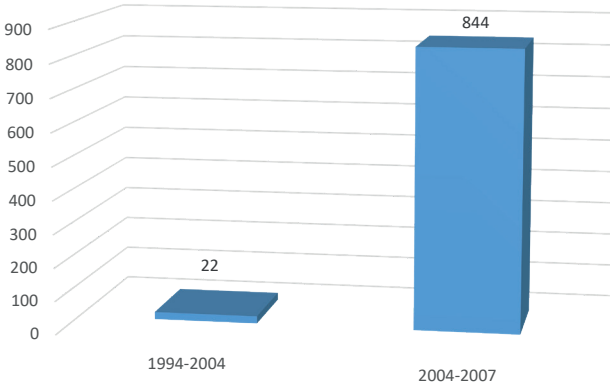
Ümraniye Belediyesince ilk defa 2007 yılında ulusal çapta bir sempozyum/bilgi şöleni yapılmıştır. 2005 yılında başlatılan ve gelenekselleştirilen hikâye yarışmasının bir sempozyumla daha da pekiştirilmesi amacı ile gerçekleştirilen “Hikâyenin Bugünü, Bugünün Hikâyesi/80 Sonrası Türk Hikâyesi” konulu sempozyum 13 ilin 18 üniversitesinden 30 akademisyenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Sempozyum, Ümraniye Belediyesi Kültür Merkezi’nde gerçekleştirilmiş ve iki gün devam etmiştir. Sempozyum kapsamında yapılan sunumlar kitaplaştırılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.2.11.6. Tiyatro

Özellikle gençler ve çocuklara yönelik olarak gerçekleştirilen ve çocukların ruh dünyalarının oluşumuna katkı sağlamak, onların sosyalleşmelerine imkân

hazırlamak ve arkadaş grupları ile sosyal dayanışma ve kaynaşmalarını sağlamanın yanı sıra, çocukların da tiyatronun içine çekilmek suretiyle kendilerine karşı özgüvenlerini artırma ve topluluk önünde rahat bir şekilde konuşabilme ve sanat icra edebilmesi amacıyla, 1995-2004 yılları arasında 22, 2004-2007 yılları arasında da 844 tiyatro gösterisi yapılmış ve bu tiyatrolara 200.000 civarında genç ve çocuk katılmıştır.

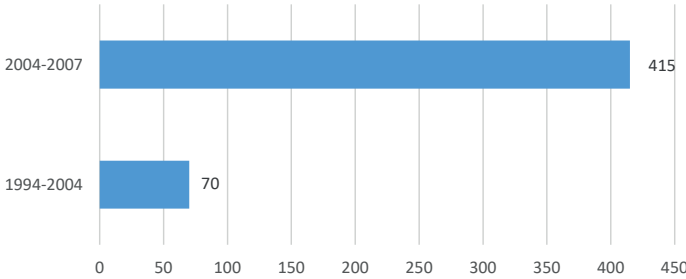
Şekil 24. Tiyatro gösterimi

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.11.7. Seminer

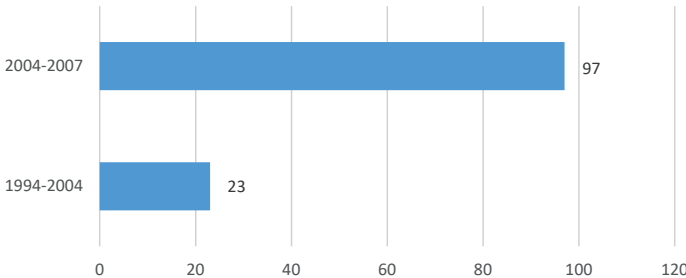
Sağlık, eğitim, kişisel gelişim ve benzeri konularda uzman kişiler tarafından seminerlerin verilmesi çalışması 1999 yılından itibaren başlamış ve 2004 yılına kadar toplam 70 seminer verilmiştir. 2004-2007 yılları arasında ise toplam 415 seminer gerçekleştirilmiş ve bu seminerlere 60.000 civarında insan katılmıştır.

Şekil 25. Seminer

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1999-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.11.8. Konser

Geleneksel Tantavi Kültür ve Sanat Festivali, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, Ramazan Etkinlikleri vb. belirli gün ve haftalar mü-nasebetiyle halkla kültür ve sanat adamlarını buluşturma, gençlerin kültür ve sanat faaliyetlerini artırma, halk arasında sosyal ve kültürel anlamda dayanışmayı tesis etme ve özellikle gençlerin sosyalleşmesine katkı sağlamak amacı ile 1994-2004 yılları arasında 23 adet, 2004-2007 yılları arasında ise 97 adet konser düzenlenmiştir.

Şekil 26. Konser

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1997-2007 yılları Faaliyet Raporları

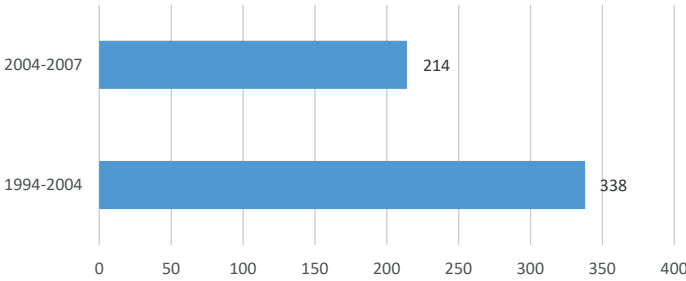
3.4.2.11.9. Şiir Geceleri

1994-2007 yılları arasında hem ulusal hem de uluslararası düzeyde şiir geceleri düzenlenmiştir. Ulusal çapta şiir geceleri Türkiye'nin yetiştirdiği birçok şairin ve şiir dostlarının katılımı ile ilk olarak 1994 yılında başlamış ve 2004 yılına kadar 10 adet gerçekleşmiştir. 2004-2007 yılları arasında da 20 şiir gecesi düzenlenerek şairler ve şiir severler bir araya getirilmiştir.

2007 yılında ilk defa uluslararası çapta bir şiir gecesi düzenlenerek, sadece Türkiye'den değil, dünyanın birçok ülkesinden şairlerin katılımı sağlanmış, bu gecede şiir okuyan şairlerin şiirleri kitaplaştırılarak katılımcılara dağıtılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.11.10. Sinema

Ümraniye'de yaşayan insanların kültür ve sanat dünyalarını zenginleştirmek, insanları vizyondaki filmlerle buluşturmak, ücretsiz veya çok küçük maliyetle film seyretmelerine imkân hazırlamak için 1995 yılından 2007 yılına kadar sinema gösterimleri yapılmıştır. Bu gösterimler zaman zaman Tantavi Kültür ve Sanat Festivali kapsamında Tantavi parkında, bazen halkla daha fazla kaynaşma ve dayanışmanın olmasını temin için mahallelerde bulunan uygun mekanlarda, okul bahçelerinde ve açık havada veya belediyeye ait olan kültür merkezlerinde gösterime sunulmaktadır. Açık Hava Sinema ve Film günlerinde ve kültür merkezlerinde gösterime sunulan hizmetlere bakıldığında 1995-2004 yıllarında 338 film, 2004-2007 yıllarında da 214 film gösterim hizmeti sunulmuş, bu filmlere binlerce insan katılmıştır.

Şekil 27. Sinema gösterimi

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.11.11. Anma Toplantıları

1994 yılından 2007 yılına kadar her yıl millete mal olmuş şahsiyetlerle alakalı anma programları yapılması gelenek hale gelmiştir. Mevlâna, Cahit Zarifoğlu, Cemil Meriç, Mehmet Akif Ersoy, Necip Fazıl Kısakürek vb. birçok isimle alakalı anma toplantıları vb. etkinlikler yapılmıştır.

3.4.2.12. Eğitim Çalışmaları

Ümraniye Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde 2007 yılına kadar devam eden eğitim çalışmaları, Mayıs 2007 yılından itibaren yeni kurulan Kütüphane Müdürlüğü uhdesine verilmiş oldu. Kütüphane Müdürlüğü uhdesinde aşağıdaki eğitim faaliyetleri yapılmıştır:

3.4.2.12.1. Meslek Edindirme Kursları

Meslek Edindirme Kursları ilk olarak 1994 yılında

Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile işbirliği yapılmak suretiyle “Beceri ve El Sanatları Kursları”, Meslek Edindirme Kursları olarak faaliyete başlamış; 1996 yılından itibaren Cahit Zarifoğlu Kütüphanesi bünyesinde içeriği zenginleştirilerek yenilenmiş, 2007 yılına kadar katlanarak devam etmiştir. Şu anda 8 ayrı noktada çalışmalarını sürdüren bu programa 18 yaş ve üstü bayanlar ücretsiz olarak katılabilmekte ve eğitim almaktadırlar. Yaz, güz ve kış döneminde eğitimlerini sürdüren bayanlar yıllara göre farklılık arz etse de şu anda genel olarak 22 farklı branşta eğitim almaktadırlar. Bu branşlar; ahşap oyma, rölyef, yabancı dil, hat sanatı, kumaş boyama, makine nakış, ilk yardım, minyatür yapma, modelistlik, ahşap boyama, ev dekorasyonu, ebru sanatı, giyim-modelistlik, mefruşat, klasik çini, resim, yemek sunum, stilistlik, deri dekorasyon, çocuk gelişimi ve eğitimi, tezhip, takı tasarımı gibi el sanatları branşlarından oluşmaktadır.

Meslek Edindirme Kursları, 1996-2004 yıllarında 5.361, 2004-2007 yılları arasında da 6.993 kişiyi mezun ederek, sertifika almaları imkânını sunmuştur (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Mezuniyet törenleri akabinde eğitim dönemi boyunca ortaya konan ürünler değişik mekânlarda sergilenme imkânı bulmuş ve toplumla buluşma ve tanışma atmosferi oluşmuş, kurs boyunca öğrendiklerini uygulama imkânı bulan bayanlar bu vesile ile hem özgüven kazanma hem de aile bütçelerine katkı sağlama imkânına sahip olmuşlardır. Dolayısıyla toplam 10.000’i aşan sayıda mezun vermek suretiyle ortaya konan tabloya bakıldığında, bu kurslarla genelde köyden kente göç etmiş kişilerden oluşan kursiyerler sahip oldukları bilgi ve becerilerini yükseltmiş, ekonomik anlamda bağımsızlığını kazana-

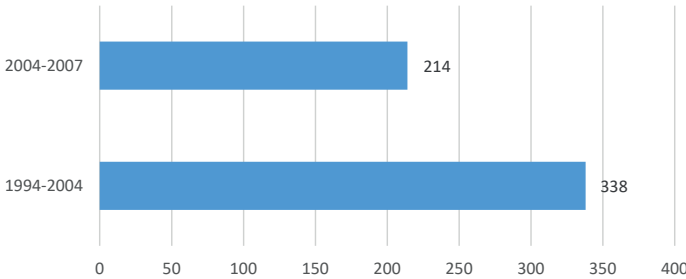
bilecek bir imkânâna sahip olmuş, eğitim kurumunda sosyalleşme imkânını bulmuşlardır. Böylece önemli bir açık kapatılmış görülmektedir.

Tablo 14. Meslek Edindirme Kurslarından yararlanan kişi sayısı

Merkezin Adı	Yararlanan Öğrenci Sayısı	Devam Eden Öğrenci Sayısı
Necip Fazıl Kültür ve Eğitim Merkezi	748	150
Cemil Meriç Gençlik Kültür ve Eğitim Merkezi	340	208
Mehmet Akif Kültür ve Eğitim Merkezi	247	135
Aliya İzzetbegoviç Kültür ve Eğitim Merkezi	21	130
Cahit Zarifoğlu Kültür ve Eğitim Merkezi	8.939	492
Nikah Sarayı Kültür Merkezi	-	132
Hoca Ahmet Yesevi Bilgi Evi	239	61
Gülden Soyak Kültür Merkezi	169	113
Mustafa Kemal Kültür Merkezi	161	30
	10.864	1.451

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1996-2007 yılları Faaliyet Raporları

Şekil 28. Meslek Edindirme Kurslarından sertifika alan kursiyer sayısı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1996-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.12.2. Kişisel Gelişim Kursları

Kişisel Gelişim Kursları, Mesleki Eğitim Kursları, Müzik ve Hobi Kursları olarak üç ana kategoride değerlendirilmektedir. Kişisel gelişim kursları kapsamında eğitimlerine devam edip başarı gösteren 5.000'in üzerinde kursiyer sertifika alma imkânına kavuşmuştur.

3.4.2.12.3. Mesleki Eğitim Kursları

Bilgisayar, Bilgisayarlı Muhasebe, Fonetik Diksiyon, Yabancı Dil, Auto Cad ve Web tasarımı olarak değişik branşlarda eğitim verilmektedir.

3.4.2.12.4. Müzik Kursları

Alanlarında uzman kişilerce ud, keman, gitar, bağlama, ney, olmak üzere enstrüman, nota ve solfej eğitimi sunulmakta olup, bu eğitimlerini başarı ile bitiren öğrencilere sertifika verilmektedir. Bu kapsamda 2007 yılı itibariyle altı eğitim merkezinde kurslar düzenlenmiştir. Müzik kurslarının en temel amacı, yeteneklerini keşfetmek veya geliştirmek isteyen gençlerin önünü açmak ve bu anlamda topluma kazandırılmalarını sağlamaktır.

3.4.2.12.5. Hobi Kursları

Hobi kurslarında, resim, ahşap oymacılık, temel fotoğrafçılık ve satranç eğitimi verilmektedir. Bu kurslardan mezun olanlar, topluma uyum göstermek hususunda öz güven kazanmakta, eğitimini aldıkları alanlarda yakın çevreleri ve topluma bunları yansıtma gibi medeni bir cesaret kazanmakta, sosyalleşmede ve sosyal rehabilitasyonda bir adım öteye gidebilmektedirler.

3.4.2.12.6. Lise ve İlköğretim Okulları Seviye Belirleme Sınavları

Lise ve ilköğretim öğrencileri arasında başarılı olan öğrencilerin tespit edilmesi, başarılarından dolayı bu öğrencilerin değişik ödüllerle ödüllendirilmesi, öğrencilerin kitap okumaya ve akademik çalışmaya teşvik edilmesi amaçları doğrultusunda 2005 yılında başlatılan bir uygulama ile seviye belirleme sınavları yapılmıştır.

2005-2007 yılları arasında 22.484 lise, 10.406 ilköğretim öğrencisine uygulanan sınavlarda başarılı bulunan öğrencilere çeşitli hediyeler verilmiş ve eğitim yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.12.7. ÖSS ve OKS Stantları Kurulması

OKS veya ÖSS'ye girip tercih aşamasına gelen ve herhangi bir dersane ile irtibatı olmayan öğrencilere katkı amaçlı olarak ÖSS ve OKS stantları kurularak, bu stantlara gelen öğrencilere uzmanlar aracılığı ile danışmanlık hizmetleri verilmesi sağlanmış (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları), böylece ekonomik sebeplerle herhangi bir dershaneye gidemeyen, fakat söz konusu sınavlara girmiş olan öğrencilere doğru tercih yapmaları için destek sunulmuş olmaktadır.

3.4.2.12.8. Kitap Toplama Kampanyası

1998 yılı Mayıs ayında Ümraniye genelinde kitap toplama kampanyası düzenlenmiş, kitap ulaşmayan yerlere kitap ulaştırmak için bir çalışma yapılmıştır. Ayrıca 2007 yılında yapılan bir uygulama ile Ümraniye'nin dört yerine konan büyük kumbaralarla kitap ve kırtasiye nokta-

sında gelen yardımlar toplanarak yardıma muhtaç bölge ve illere gönderilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1998, 2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.13. Yönetişim Çalışmaları

Yönetişim çalışmaları çerçevesinde kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın sağlanması, kentin hak ve hukukunun korunması, hesap sorma ve hesap verme adına 1994 yılından 2007 yılına kadar değişik platformlar kurulmak suretiyle yukarıda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi sağlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.13.1. Kent Konseyi

Kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışma amaçlı olarak belde-lerde kurulmasına karar verilen kent konseylerinin oluşumu 2006 yılından itibaren gerçekleşmiştir.

3/7/2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76'ncı maddesi; 8/10/2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren İçişleri Bakanlığı Kent Konseyi Yönetmeliği çerçevesinde 2006 yılında kurulan Ümraniye Kent Konseyi yukarıda belirtilen amaçlar çerçevesinde 2007 yılında da çalışmalarına devam etmiştir. Onursal Başkanlığını Belediye Başkanının yürüttüğü ve sekreteryaya görevi Ümraniye Belediyesi tarafından yürütülen konsey çalışmalarında Çocuk Meclisi

si, Gençlik Meclisi, Kadınlar Meclisi, Engelliler Meclisi, Kıdemli Hemşehriler Meclisi olmak üzere ana meclis ve bunların alt komisyonları oluşturulmak suretiyle çalışmaları yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir.

3.4.2.13.2. Halk Meclisleri

Halkla diyalogun artırılması, demokratik katılımın sağlanması ve halkın problemlerini yerinde tespit amaçlı "Halk Meclisleri" toplantıları 1994 yılından 2007 yılına kadar belirli aralıklarla her mahallede gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılarda, vatandaşlar dilek, temenni veya şikayetlerini Belediye Başkanına sunmak suretiyle cevaplarını yetkili ağızlarından almış olmaktadır.

3.4.2.13.3. Halk Günü Organizasyonu

1994 yılından itibaren her hafta çarşamba günleri halk günü olarak belirlenmiş ve bu uygulama 2007 yılına kadar devam etmiştir. Bugünde, belediyeye gelen vatandaşlar burada Belediye Başkanı ile bizzat görüşerek dilek ve temennilerini, varsa şikayetlerini, şehir ve şehircilik ile ilgili projelerin uygulanması veya yeni projelere ilişkin öngörülerini ifade etme imkânı bulmaktadırlar. Bu organizasyon, yerel yöneticiler ile halk arasında bir kaynaşmayı da beraberinde getirmesi ve yerel hatta bireysel sorunların çözülmesi anlamında önem arz etmektedir.

3.4.2.14. Yerel Yönetimler Bayramı

29 Mart 2004 seçimleri akabinde her yıl 29 Mart Yerel Yönetimler Bayramı olarak Haldun Alagaş Spor Salonu'nda kutlanmakta ve bu kutlamalarda öncelikle geleneksel hale gelen hikâye ve resim yarışmasının ödül

töreni yapılmakta, resim sergisi sanatseverlerin beğeni-sine sunulmakta ve bir yıllık belediyeçilik faaliyetlerinin anlatıldığı sinevizyon gösterisi ile (Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları) Ümraniye’de yaşayanların belediye hizmetlerinden haberdar edilmesi ve halk-yerel yönetici kaynaşması sağlanmaya çalışılmaktadır.

3.4.2.15. Taziye Mektupları Gönderilmesi

Belediye sınırları içerisinde ikamet eden ve vefat eden kişilerin birinci derecedeki akrabalarına Belediye Başkanı adına taziye mektubu gönderilmektedir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları). Taziye mektubunun, ilçede vuku bulan her cenazeye gidemeyen Başkan imzası ile gönderilmesi açısından bakıldığında ilçe halkının dertlerine ortak olma, kötü günde yanlarında olma adına önemli bir faaliyettir. Bu ortak olma sadece taziyeler gibi hüznü zamanlarda gerçekleşmekte, düğünlere katılım veya tebrik kartları gönderme, sünnet şöenlerine katılım, işyerlerinin açılışlarına katılım gibi hususlarda da kendisini gösterdiği gözlemlenmektedir.

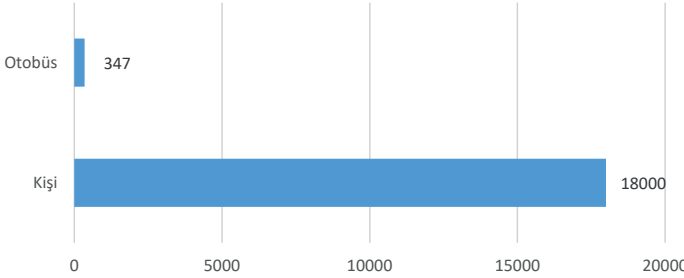
3.4.2.16. Kültür Gezileri

Dünyada ilk defa “Çanakkale Geçilmez” isimli Çanakkale Savaşı’nı anlatan bir savaş çizgi filmini yaptıran Ümraniye Belediyesi’nin 2005 yılında başlattığı bir diğer hareket de Çanakkale’ye gezi düzenlemek olmuştur. 2005-2007 yılları arasında 347 otobüsle 18.000 kişiyi Çanakkale’ye taşıyan belediye, çizgi film vasıtası ile anlattığı gerçekleri vatandaşların bir de gözleri ile yerinde görmelerini temin etme anlamında önemli kültürel ve

tarihi bir hizmeti gerçekleştirmiştir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Diğer taraftan kültürel faaliyet olarak Meslek Edinme Kursları bünyesinde eğitimlerine devam eden veya bu anlamdaki gezilere katılmayı talep eden binlerce Ümraniyeliye, İstanbullu olma kimliğini pekiştirmek, sahip olduğu beldeye aidiyet duygusunu kazandırmak ve kentlilik bilincini oluşturmak adına İstanbul'da bulunan tarihi mekânlar gezdirilmek suretiyle gezi programları düzenlenmiştir.

Şekil 31. Kültürel geziler

Kaynak: Umraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.3. Sportif Faaliyetler

3.4.3.1. Hekimbaşı Spor Tesisleri

28 Nisan 1993 tarihinde, İstanbul tarihinin en büyük çöp faciasını yaşamıştı. Ümraniye ilçesi sınırlarında bulunan Hekimbaşı mahallesi mevkiinde bulunan çöplükte biriken metan gazının patlaması sonucu çöp dağları 13 gecekonduyu yutmuş, 39 vatandaşımız hayatını kaybetmişti. 1994 Yerel Yönetimler Seçimi akabinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na gelen Recep Tayyip Erdoğan, Hekimbaşı çöplüğünü büyük bir spor tesisi haline getirdi. Tesis, daha sonra 1994-2004 yılları arasında

Belediye Başkanı Mehmet Bingöl döneminde çeşitli birimler eklenerek daha kullanışlı bir hale getirilmiş oldu. 2004 yılında Belediye Başkanı olan Hasan Can, “Ümraniye Belediyesi Hekimbaşı Spor Tesisleri” olarak ifade edilen yeri komple yenileyerek Ümraniyelilerin hizmetine açtı. Burada hem amatör hem profesyonel sporcuların basketbol, voleybol, futbol, tenis, atletizm vb. birçok spor dallarında müsabaka yapabilecekleri alanlar oluşturuldu (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.2. Başkanlık Koşusu

Ümraniye Belediyesi Başkanlık koşusu lise ve ilköğretim öğrencileri arasında 1995 yılında yapılmaya başlanmış ve belli aralıklarla devam etmiştir. 2004 yılından bu yana periyodik olarak her yıl yapılmıştır. Bu etkinliğe 2004-2007 yılları arasında toplam 2.050 öğrenci katılmıştır. Başkanlık Koşusu 6 ana (minik kızlar, yıldız kızlar, genç kızlar, minik erkekler, yıldız erkekler ve genç erkekler) kategoride yapılmıştır. Yarışmalar sonucunda dereceye giren öğrencilere ödül olarak çeşitli hediyeler, kupa ve madalyalar verilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Yarışmanın amacı, öğrenciler arasında pozitif rekabet atmosferi oluşturmak, öğrencileri spora yönlendirmek ve Türk sporuna yeni atletler kazandırmaktır.

3.4.3.3. Kurumlar Arası Futbol Turnuvası

İlki 2005 yılında gerçekleştirilen turnuvanın amacı, Ümraniye’de görev yapan kurumlar arasında, tanışma, kaynaşma, dayanışma ve yardımlaşmayı sağlamaktır. 2005-2007 yıllarında toplam 52 takım bu turnuvalara

katılmak suretiyle program gerçekleştirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.4. Basketbol Turnuvası

1997 yılında Tantavi Festivali kapsamında 1. Tantavi Basketbol turnuvası düzenlenmiş, fakat diğer yıllarda bu turnuvaya devam edilmemiştir (Ümraniye Belediyesi 1997-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.5. Yaz Spor Okulları

Yaz spor okulları ile Ümraniye'de ikamet eden 7-15 yaş arası çocukların yaz tatillerini daha verimli ve anlamlı şekilde değerlendirmelerini temin etmek, sokaktan ve muhtemel sokak alışkanlıklarından etkilenmelerine fırsat vermemek üzere, sosyalleşmelerini ve pozitif anlamda arkadaş grupları ile diyalog kurmalarını sağlamak amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu çocuklar arasında yetenekli kişileri tespit edip Türk sporuna kazandırma amacını da taşıyan ve ilki 1995 yılında başlayan çeşitli spor dallarının içinde bulunduğu yaz spor okulları 1995-2004 yılları arasında belli aralıklarla gerçekleştirilmiştir. 2004-2007 yıllarında bu çalışmalar daha etkin bir şekilde gerçekleştirilerek toplam 1.075 kişinin katılımını sağlamıştır (Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.6. Satranç Turnuvası

İlki 2007 yılında Tantavi Kültür ve Sanat Festivali kapsamında gerçekleştirilmiş olup, büyüklü küçüklü toplam 240 ulusal satranç oyuncusu bu yarışmaya katılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.3.7. Uçurtma Şenliği

İlki 1997 yılında gerçekleştirilen uçurtma şenliği, 2007 yılına kadar 8 defa yapılmış ve bu program 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı etkinlikleri çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu programın temel amacı, bayramın daha etkin ve yoğun katılımı ile gerçekleşmesini sağlamaktır. Programa her sene yaklaşık iki bin kişi katılmıştır. Program sonunda dereceye giren kişilere bisiklet, kupa ve değişik ödüller verilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1997-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.8. Masa Tenisi Turnuvası

Ümraniye Belediyesi personeli arasında kaynaşma ve dayanışmanın sağlanması adına

2004 ve 2005 yıllarında masa tenisi turnuvası düzenlenmiştir (Ümraniye Belediyesi 2004-2005 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.9. Başkanlık Birimleri Arası Futbol Turnuvası

Belediye birimleri arasında kaynaşma ve dayanışmaya yönelik olarak 2000-2007 yılları arasında futbol turnuvası düzenlenmiştir (Ümraniye Belediyesi 2000-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.10. Başkanlık Kupası Bisiklet Yarışması ve Halk Koşusu

2006 yılında halkla ilişkilerin artırılması ve etkinliğinin genişletilmesi kapsamında Başkanlık Kupası Bisiklet Yarışması düzenlenmiştir. Kızlar, genç erkekler ve büyük erkekler olmak üzere ulusal çapta üç ana kategoride

gerçekleştirilen bu yarışmaya yoğun bir katılım sağlandı (Ümraniye Belediyesi -2006 yılı Faaliyet Raporu). Yarışma akabinde halkın yoğun katılımı ile halk koşusu gerçekleştirilmiştir.

3.4.3.11. Spor Salonları Hizmeti

Ümraniye Belediyesi, Cemil Meriç Gençlik Kültür ve Eğitim Merkezi ile Mehmet Akif Kültür ve Eğitim Merkezi'nde 2007 yılında, halkın spora ve sağlıklı yaşama ilgilerini çekmek amacıyla kapalı spor salonu hizmeti sunmuştur. Bu kapsamda 2007 yılında 500 kişi bu salonlardan düzenli olarak faydalanmıştır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.4. Diğer Faaliyetler

Kanunda belirtilen sorumluluklar dışında Belediye'nin görevleri arasında olmadığı halde, sosyal sorumluluk anlayışı gereği Ümraniye sınırları içerisinde ikamet eden insanlara hizmet olması açısından yapılan veya yaptırılan hizmetler de bulunmaktadır. Bunlar, ya Belediye'nin kendi bütçesinden yapılmış veya Ümraniye'de iş yapan iş adamları marifetiyle sponsor bulunarak yaptırılmıştır.

3.4.4.1. Sağlık Ocağı Yapımı

1994 yılından itibaren belediye binasının alt katında bir sağlık dispenseri yapımı gerçekleştirilmiş fakat daha sonra bu dispenser özel sektöre devredilmiştir. 2004 yılından itibaren de Ümraniye Belediyesi sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde üç adet sağlık ocağı için çalış-

ma başlatmış, bunlardan Ayfer Soyak Sengi Sağlık Ocağı belediye bütçesinden karşılanmış, Ömer Faruk Darende Sağlık Ocağı ve Açelya Sağlık Ocağı da sponsorlar aracılığı ile yaptırılmış ve hizmete açılmıştır (Ümraniye Belediyesi 20042007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.4.2. Okul Yapımı

Ümraniye Belediyesi 5393 sayılı Belediye Kanununun verdiği yetki çerçevesinde Ümraniye’de bulunan bütün okullara boya, badana, okul bahçesinin yapımı, sınıfların sıra ve kapıları gibi okulların ihtiyaç duyduğu hizmetleri götürmüştür. Okul yapımı ile alakalı olarak sponsor bulunmak suretiyle Ümraniye’ye beş yeni okul kazandırılması için 2006 ve 2007 yıllarında protokoller yapılmış ve bu protokol çerçevesinde Asiye Ağaoğlu Çok Programlı Lisesi ve Emrullah Turanlı İlköğretim Okulu yapıp hizmete geçmiştir (Ümraniye Belediyesi 2006-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.4.3. Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesine Yönelik Yapılan Hizmetler

Ümraniye’de bulunan Eğitim ve Araştırma Hastanesi otomasyon sistemi Ümraniye Belediyesi kaynaklarından yaptırıldığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan dünyada büyüklük ve kapasite noktasında birincisi sadece Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunan Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi Yapımı sponsorluk marifetiyle yaptırılmıştır. Ayrıca yeni acil servis ve 4 seminer salonu da hastaneye hediye edilmiştir ki tüm bu çalışmaların ekonomik değeri 3.000.000 TL tutarındadır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. SONUÇ

SONUÇ OLARAK, YAPILAN ARAŞTIRMANIN GENELİ dikkate alındığında görüleceği üzere, sosyal devlet çerçevesinde yerine getirilmesi gereken birçok sorumluluğun 1980 yıllarından sonra gerek dünyada ve gerekse Türkiye’de tam anlamıyla yerine getirilmediği görülmüştür. Dolayısıyla bu vazife batıda sivil toplum örgütleri, özel teşebbüs ve yerel yönetimlere bırakılmıştır. Aynı şekilde Türkiye’de de bu daha çok yerel yönetim birimi olan belediyelere 5393 sayılı Kanunla devredilmiş ve belediyeler tarafından da uygulanmaya başlanmıştır. Aynı zamanda Türkiye’de de sivil toplum örgütleri ve özel teşebbüsler de ciddi anlamda sosyal sorumluluklarının gereği olan hizmetleri yerine getirmektedirler.

Sosyal Belediyecilik faaliyetleri her ne kadar kanun ve yönetmeliklerle belediyelere verilen bir görev olsa da

halkın ihtiyaç duyduğu hizmetler belediyeler tarafından çok daha önceleri yerine getirilmeye başlanmıştır. 1994 yılından beri Ümraniye Belediyesi'nde olduğu gibi birçok belediyede sosyal belediyecilik hizmetleri yapılmaya başlanmış ve devam etmektedir. Kanuni düzenlemeler yapılan bu hizmetlerden çok sonraları ortaya çıkma durumunda kalmıştır.

Bugün adı sosyal belediyecilik olarak ifade edilen hizmetler, aslında Türkiye'de kültürel anlamda sahip olunan yardımlaşma ve dayanışma, iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma (hisbe) gibi birçok değerlerin yansıması olarak eskiden beri devam edegelen sorumluluklardır. Batıdaki anlayışla bu anlamda çok ciddi fark bulunmaktadır. Sahip olunan milli ve manevi değerler zaten bir kanun ve yönetmeliğe ihtiyaç bırakmadan, bu topluma sosyal hizmetlerin götürülmesini etkili kılmaktadır.

Ümraniye Belediyesi 1994 yılından 2007 yılına kadar sosyal belediyecilik anlamında yerine getirilmesi gereken birçok hizmeti yıllara göre artırarak devam ettirdiği tesbit edilmiştir. Dolayısıyla sosyal belediyecilik olarak ifade edilen bu hizmetlerin yerine getirilmesi neticesinde çok ciddi işlevler gördüğü de açıkça ortaya çıkmaktadır. Yeniden sosyalleşmelerinin sağlanması, sosyal patlamaların önlenmesi, sosyal çözümlerin önüne geçilmesi, yönetici halk arasında kaynaşma ve dayanışmanın tesis edilmesi, olaylar karşısında belediyelerin tampon görevini görmeleri gibi fonksiyonlar bunlardan birkaçıdır.

Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal belediyecilik hizmetlerinin yıllara göre dağılımına bakıldığı zaman, bir önceki bölümde verilen rakamlar çerçevesin-

de değerlendirildiğinde bu hizmetlerin yıllara göre artış göstererek devam ettiğini görmek mümkündür. 1994 yılından itibaren her yıl birçok yeni hizmetin yapıldığı tespit edilmiştir. Bunda en büyük etken, 1989 yılında yapılan belediye başkanlığı seçimi akabinde sosyal belediyecilik hizmetlerinin yerine getirilmediği görülürken, 1994-2004 yılları arasında sosyal belediyecilik hizmetlerinin kısmen yapıldığı görülmüştür. Bu yıllarda daha çok alt yapı belediyeciliği denilebilecek hizmetlerin ağırlıkla yapıldığı görülmüştür. Bu alt yapı hizmetlerinin yanında özellikle sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin çok az oranda yapıldığı tespit edilmiştir. 2004 yılından sonra yeni belediye yönetimi ile alt yapı hizmetleri devam ederken, sosyal belediyecilik hizmetlerinin geçen yıllara oranla artarak devam ettiği tespit edilmiştir.

Özellikle sosyal hizmet ve yardım talep edenlerle bu taleplerin karşılanması arasındaki ilişkiye bakıldığında, Yardım Sandığı ve Beyaz Masa'ya başvuran insanlardan talepleri karşılananların büyük oranda olduğu görülmektedir. 2007 yılı itibariyle Yardım Sandığı'na başvuran 15.350 kişi içerisinde yardım yapılmaya müsait olan 5.000 civarında kişiye sürekli anlamda sosyal hizmet ve yardımların yapıldığı görülmüştür. Diğer kalan 5.000'e yakın kişinin belli aralıkla yardımlardan yararlandıkları tesbit edilmiş, kalan üçüncü dilimin ise kesinlikle yardım almaya müsait olmayan ve bunu meslek haline getiren kişilerden olmaları hasebiyle yardım taleplerinin karşılanmadığı görülmüştür. Engelli aracı talebi noktasında Ümraniye Belediyesi'ne müracaat eden ve sağlık durumlarını ibraz eden kişilerden %100'e yakınının talepleri karşılanmakta ve kendilerine manuel veya akülü araç verilmekte veya engelli aracından yararlanmaları sağlanmaktadır.

Yapılan yardımlar kendi içerisinde karşılaştırıldığında sosyal hizmet ve yardımların yıllara göre daha da arttığı görülmektedir. Diğer taraftan yapılan yardımların çeşitliliğine bakıldığında da özellikle nakdi yardım, gıda yardımı ve ekmek yardımı talebi ve bunun karşılanması ilk sırada gelmektedir. Sağlık yardımı ise ikinci sırada gelen bir talep olup, bu talep de genelde karşılanmaktadır. Sosyal güvencesi olmayan ve bunu ispatlayan tüm kişilere bu talepleri sürekli bir şekilde karşılanmaktadır. 2006 yılından sonra bu taleplerde bir azalma olduğu görülmektedir. Bunun en önemli sebebi ise merkezi idare tarafından verilen yeşil kartın genelleşmesidir. Dolayısıyla yeşil kart sahibi kişiler artık belediyeye sağlıkla ilgili talepte bulunamamaktadır. Yalnızca yeşil kartın karşılayamadığı harcamalar noktasında kısmi olarak taleplerde bulunulmakta ve bu talepler de karşılanmaktadır.

Ümraniye yoğun göç alan bir ilçe olması nedeni ile bu göç ile sosyal belediyecilik hizmetleri arasında da bir paralellik gözükmemektedir. Yapılan gözlem ve araştırmalarda Ümraniye Belediyesi'nde yardım talep eden kişilerin büyük bir kısmı göç neticesinde Ümraniye'ye taşınanlardır. Bu taşınmaların hemen akabinde de yardım talepleri ile gelmeler başlamaktadır. Diğer taraftan Ümraniye Belediyesi tarafından yoğun bir şekilde sosyal hizmet ve yardımların gerçekleştirildiğini duyan ve diğer ilçelerde veya yakın illerde ikamet eden kişilerin de sırf bu yardımlardan yararlanabilmek için Ümraniye'ye göç ettikleri de yapılan tespitlerde ortaya çıkmaktadır.

Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal belediyecilik hizmetleri bu hizmetleri yerine getiremeyen/getirmeyen diğer ilçelere örnek olması bakımın-

dan önemli bir hizmeti yerine getirmektedir. Nitekim beş yıldır bu hizmetlerde yönetici olarak çalışan birisi olarak diğer belediyelerden bu tarz hizmetlerin yapılış biçimi ile alakalı zaman zaman görüşme taleplerinin geldiği vurgulanabilir. Gerek sosyal yardım ve hizmetler ve gerekse de kültür, eğitim ve sanat faaliyetlerinde Ümraniye Belediyesi tarafından ortaya konan hizmetlerde İstanbul ilçe belediyeleri ile mukayese edildiğinde çok ileride olduğu görülmektedir. Nitekim basın yayın kuruluşlarında çıkan haberlere bakıldığında, kamuoyu araştırmaları ve vatandaşlarla birebir yapılan görüşmelerde özellikle çevre ilçelerden gelen talepler de dikkate alındığında bu tespiti yapmak mümkündür.

Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal belediyecilik hizmetlerinde çeşitli sorunlarla da karşılaştığı görülmüştür. Bu sorunların başında, genelde göç vesilesi ile gelen insanların sayısının çok olması hasebiyle, kentlilik bilincinin oluşmaması, kendini kente ait hissetme duygusunun istenilen seviyede olmaması ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Kentte yaşamak ile kentli olmak veya kentlilik bilincine sahip olmak farklılık arz eden bir durumdur. Bu farklılıktan ötürü yapılan hizmetlerde de zaman zaman ciddi sıkıntılarla karşılaştığı görülmektedir.

Benzeri sıkıntıların sosyal yardımlarda da kendini gösterdiği ifade edilebilir. Nitekim birçok maddi imkana sahip olunmasına rağmen belediyelerden yardım talep edildiğinde ortaya çıkan manzaraya bakıldığında, belediyeyi bir şeyler alma yeri olarak değerlendiren insanlarla karşılaşmakta ve bu tür zihni alt yapıya sahip olan insanlar kurumda ciddi sıkıntılar oluşturabilmektedir.

Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal bele-

diyecilik hizmetlerinin nasıl algılandığı ile ilgili Belediye Başkanlığı tarafından her yıl değişik şirketlere yaptırılan anket çalışmalarında hizmetlerden memnuniyetin olduğu görülmektedir.

Bu çerçevede 2008 yılı Mart ayında 2007 hizmetleri ile ilgili Anar Araştırma şirketine yaptırılan bir çalışmada 1630 kişi üzerinde bir anket uygulaması yüz yüze görüşme ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada deneklere sosyal hizmet ve yardımlar, eğitim ve kültürel etkinlikler, meslek edindirme hizmetleri, yaz spor okulları, eğitim yardımları gibi sosyal belediyecilik hizmetleri ile alakalı sorular yöneltilmiş ve bunlarla alakalı vatandaşların düşünceleri istenmiştir. Denekler tarafından verilen cevaplar değerlendirildiğinde, eğitim ve kültür faaliyetlerinde %68, sosyal yardım ve hizmetlerden %64.4, “Çanakkale Geçilmez” çizgi filminden %78.6, aşevi hizmetlerinden %76.8, resim, hikâye ve şiir yarışmalarından %75.1, eğitim yardımlarından %72.2 oranında bir memnuniyetin olduğu ortaya çıkmaktadır (Ümraniye Belediyesi, Memnuniyet Anketi, 2008a). Bu rakamların ortalaması alındığında ortalama %68.3 oranında hizmetlerden memnuniyet olduğu ifade ortaya çıkmaktadır.

Haziran 2008 tarihinde Metropol şirketine yaptırılan bir diğer araştırmaya bakılacak olursa, 4702 kişi üzerinde yapılan bir çalışma olup, çalışmada Ümraniye Belediyesi'nin hizmet performansı sorulmuş ve bu sorular ışığında alınan cevaplara bakıldığında eğitim ve kültür faaliyetlerinde %69.3, meslek edindirme hizmetlerinde %75.7, kültür merkezleri ve bilgi evleri faaliyetlerinden %64.3, sosyal hizmet ve yardımlardan %59.6 oranında bir memnuniyet olduğu ifade edilmiştir (Ümraniye Belediyesi, Memnuniyet Anketi, 2008b). Bu rakamların

ortalaması alındığında %67.2 oranında bir memnuniyet çıktığı görülmektedir.

Aralık 2007 tarihinde Anar araştırma şirketine yaptırılan bir diğer çalışmada da sosyal belediyecilik hizmetlerini alan denekler üzerinde yapılmış bir çalışmadır. Bu çalışmada meslek kurslarına katılan 324 kişi üzerinde yapılan görüşmede katılımcıların %86.5'inin çalışmalarından memnuniyet duydukları ifade edilmiştir. Bilgi evlerinden yararlanan 381 kişi üzerinde yapılan bir çalışmada da katılanların %79.1 memnun olduklarını ifade etmişlerdir. (Ümraniye Belediyesi, Memnuniyet Anketi, 2007). Bu çalışmaların ortalaması alındığında ise %82.0 oranında bir memnuniyet ortaya çıkmaktadır.

Ümraniye Belediyesi tarafından yaptırılan bu her üç araştırmanın ortalama rakamları ele alındığında %72.5 oranında bir memnuniyet olduğu tespit edilmiş olmaktadır. Bu bir yerel yönetim açısından değerlendirildiğinde ciddi bir başarı olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim halkla direk temas halinde olan kurum ve kuruluşların yaptıkları hizmetlerde %100'lük bir başarı elde etmeleri mümkün değildir. %70'in üzerinde bir memnuniyet, sosyal belediyecilik hizmetlerinin yerine getirilmesinde halkın büyük oranda bir memnuniyetinin olduğunu göstermek açısından önem arz etmektedir.

2. ÖNERİLER

Yapılan çalışmanın geneli dikkate alındığında Ümraniye Belediyesi tarafından sosyal belediyecilik hizmetlerinin daha da başarılı bir noktaya gelebilmesi adına aşağıda belirtilen hususlara dikkat edilmesi gerektiği kanaatindeyiz:

a. Sosyal yardım amaçlı yapılan bütün çalışmalarda bir kısım insanların bunu meslek haline getirdikleri ve başta belediyeler olmak üzere birçok kurum ve kuruluştan yararlandıkları tespit edilmiştir. Dolayısıyla yardım müracaatında bulunan insanların bunu meslek haline getirip getirmediikleri ciddi anlamda tespit edilmeli ve bunu meslek haline getiren kişi veya ailelere bu imkân tanınmamalıdır.

b. İnsanlara yardım yaparken, bu yardımları sürekli yapılacak bir yardım olmadığı, sadece kişinin ayakta kalabilmesini sağlama adına yapıldığı vurgulanmalı ki insanlar sürekli olarak bu kurumlardan beslenecekleri kanısına kapılmamalıdır.

c. Belediyeler tarafından yapılan sosyal yardımların “Balık yemeyi değil, balık tutmayı öğretme” mantığı ile yerine getirilmesi, yardımların daha fazla insanın eline ulaşmasının da önünü açacaktır.

Bu anlamda üzerinde hassasiyetle durulması gereken konu kanaatime göre şudur: Her belde, kendi sınırları içerisinde ikamet eden ve maddi imkânı yerinde olmayan insanların “sosyal doku” haritasını çıkarmalıdır. Sosyal doku haritası ile beldede ikamet eden insanların sosyo-kültürel yapıları, ekonomik yapıları, iş yapabilme oranları, özürlü olup olmadıkları, sahip oldukları etnik veya dini yapıları gibi birçok husus gün yüzüne çıkarılmalıdır. Bu çerçevede ortaya konan tablo ile sosyal belediyecilik hizmetleri daha sıhhatli bir şekilde yerine getirilebilir ve bu hizmetler neticesinde sıhhatli faydalar ortaya çıkarılabilir. Bugün Türkiye'nin genelinde maalesef ciddi bir sosyal doku haritasının olmadığı görülmektedir. Bu da hizmetlerin istenilen verimlilikte yerine getirilemediğini

de netice vermektedir.

Sosyal doku haritasının ortaya çıkarılması neticesinde yardıma muhtaç aileler içerisinde iş yapma imkânı olan insanlar tespit edilmeli ve bu insanlarla iş veren arasında bir köprü görevi görülmelidir. Bu köprü kurulması neticesinde iş yapma imkânı olan insanlar yeteneklerine göre meslek edindirme kurslarının eğitimlerinden geçirilmeli ve iş verenle buluşturulmaları sağlanmalıdır.

d. Beldelerde yardımlar yapılırken, belediyeler bu yardımlarda koordinatör görevi görmelidir. Nitekim yukarıda ifade edildiği üzere birçok insanın değişik kurum ve kuruluştan yardım alarak hayatlarını ikame etmeye çalıştıkları görülmüştür. Aynı belde içerisinde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, sivil toplum örgütleri ve şahıslar bu yardımları yaparken, belediyenin koordinatörlüğünde yapmaları halinde bu hizmetten hem daha fazla insanın yararlanması imkânı ortaya çıkmakta hem de bu işi suiistimal eden insanların da önüne geçilmiş olmaktadır. Bugün Ümraniye Belediyesi sınırlarında sosyal hizmet ve yardımları yerine getiren başta Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı olmak üzere, Deniz Feneri, Kimse Yok mu Derneği, Yetimlerle Dayanışma Derneği, Ümraniye Hizmet Vakfı, Kutup Yıldızı, Gönülдер gibi birçok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Ümraniye Belediyesi bunlarla yapacağı mutabakat neticesinde hizmetlerin koordineli bir şekilde yürütülmesini sağladığı takdirde birçok fayda elde edilecektir. Aynı durum sosyal belediyecilik hizmetlerini yürüten birçok belediye için de geçerlidir. Dolayısıyla bu belediyeler de bu tür koordinasyon görevini üstlendikleri takdirde ciddi ve planlı hizmetler ortaya konacak ve sosyal belediyecilik hizmetlerinden beklenen fonksiyon-

lar da icra edilebilecektir.

e. Ümraniye Belediyesi tarafından gerçekleştirilen hizmetler incelendiğinde görüleceği üzere kanunda belediyelere verilen görevlerden olan ve toplumda büyük yaralar açan “sokak çocukları”, “sokakta yaşayan aileler”, “kadın sığınma evleri”, “huzur evleri” gibi hizmetlerin yapılmadığı tespit edilmiştir. Toplumda sosyal yaralar açan sokak çocukları üzerinde büyük titizlikle durulması gereken bir konudur. Sokak çocukları iki grupta ele alınabilir. Bunlardan biri okulda okumaları gerekirken aileleri tarafından aileye ekonomik anlamda destek sağlayabilmeleri için sokakta çalıştırılan çocuklar; diğeri de sokakta yaşamak zorunda bırakılan ve yaşamak zorunda kalan çocuklar. Her iki grupta ellerinde tutulması gereken gruplardır.

Özellikle sokakta çalıştırılmak veya dilencilik yapmak zorunda bırakılan çocukların aileleri ile irtibata geçilmeli ve bunların sokaktan alınarak okullara yerleştirilmeleri çocukların ve ülkenin geleceği açısından önemlidir. Bu anlamda veli, okul, emniyet, belediye ve sosyal hizmet uzmanları ile işbirliği içerisinde sokakta çalışmak zorunda bırakılan çocukların tespiti yapılmak suretiyle okullara yerleştirilmeleri ve okul dışında rehabilitasyona tabi tutularak psikolojik anlamda yıpranmalarının önüne geçilmelidir.

Sokakta yaşamak zorunda kalan çocuklar da toplumsal anlamda büyük bir problem olarak toplumu tehdit eder niteliktedir. Sokakta yaşamaları sebebiyle karşılaştıkları atmosferler onları tiner, esrar, eroin, insan ticareti, organ nakli tacirleri gibi tehlikelerle baş başa bırakmaktadır. Dolayısıyla belediye olarak koordinasyon

görevi üstlenmek suretiyle, İlçe Emniyet Müdürlüğü, İlçe Milli Eğitim ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü eşliğinde bunların sokaktan toplanması, barınma ihtiyaçları için evler temin edilmesi, rehabilitasyon merkezlerinde rehabilite edilmeleri; meslek edindirme kursları vasıtası ile meslek edinmelerinin sağlanması ve daha sonra da iş verenlerle irtibata geçilmek suretiyle hayata atılmaları sağlanmalıdır.

Huzur evlerine yerleşmek zorunda kalan insanların da taleplerine cevap verebilme adına onlara imkanlar hazırlanmalı ve burada barınmaları temin edilmelidir.

Diğer taraftan çeşitli sebeplerle sokağa atılan ve evlerinden uzaklaşmak zorunda kalan kadınlara da sahip çıkmak için “kadın sığınma evleri”nin açılması ilçede bu tür ihtiyaç sahiplerine destek olunması adına önemli bir hizmet olmaktadır.

Yaşlı ve bakıma muhtaç insanlarla ilgili olarak da özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen “Evde Bakım Projesi” gibi projeler uygulanmak suretiyle bu kesime sahip çıkılması sosyal sorumluluk anlayışının bir gereğidir. Evde bakıma muhtaç insanlar sadece maddi anlamda yardımdan yararlanmaları gereken insanlar değildir. Yaşlı ve kimsesiz insanlara manevi anlamda da sahip çıkılması, zaman zaman sahasında uzman kişilerce evlerine yapılan ziyaretlerde onlarla dertleşme de sosyal hizmet türlerinden biridir. Bu kesinlikle ihmal edilmemesi gereken hususlardan biridir.

f. Ümraniye Belediyesi bünyesinde sosyal belediye-cilik hizmetlerini yürüten birçok birim bulunmaktadır. Farklı birimler tarafından hizmetlerin yürütülmesinde

zaman zaman çeşitli problemler ortaya çıkmaktadır. Özellikle sosyal hizmet ve yardımların gerçekleştirilmesinde farklı birimlerin olması sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla burada iki şeyden birinin yapılması hizmetlerin daha verimli ve hedefe yaklaşma anlamında önem arz etmektedir. Bunlardan biri, tüm sosyal yardım ve hizmetlerin yerine getirileceği tek bir birimin kurulması veya kurulu birimlerden birinin belediye bünyesindeki tüm sosyal hizmet ve yardımları kendi çatısı altında gerçekleştirmesi veya bu mümkün olamıyorsa, sosyal belediyecilik hizmetlerini yapan tüm birimlerin bir koordinatör veya bir Başkan Yardımcısına bağlanması hizmetlerin daha sistematik şekilde yürütülmesini temin etmek bakımından önemlidir.

g. Sosyal yardım ve hizmetlerin yerine getirilmesinde muhatap kitlenin doğru bir şekilde tespiti ve ihtiyaçlılık durumu önemli bir noktadır. Dezavantajlı kesimde bir öncelik tespiti yapılmalı ve hizmetler bu önceliğe göre yürütülmelidir. Ayrıca bu hizmetlerin yürütülmesi esnasında konunun siyasi bir malzeme haline dönüştürülmesi hizmetten yararlanan insanların rencide olmadan istifadelerinin sağlanması da önemli bir husustur.

h. Sosyal belediyecilik hizmetlerini yerine getiren elemanların profesyonelce hareket edebilmeleri açısından sürekli bir şekilde hizmet içi eğitimlere tabi tutulmaları hizmetlerin verimliliği açısından önemlidir. Diğer bir nokta da özellikle sosyal hizmet ve yardımları yapan birimlerde çalışan elemanların sürekli olarak problemleri insanlarla ilgilenmeleri ve onların dertlerini dinlemeleri kendilerinin de psikolojik yapılarını büyük oranda etkilemekte ve zaman zaman istenmeyen olaylara da neden olabilmektedir. Dolayısıyla bu elemanların sürekli bir

şekilde profesyonel destek almaları ve belli aralıklarla değişik birimlerde görevlendirilmeleri hizmetlerin sıhhatli bir şekilde gerçekleştirilmesinde önemli bir noktadır. Bu elemanların maddi ve manevi anlamda üst yöneticiler tarafından desteklenmeleri ve motive edilmeleri psikolojilerinde meydana gelebilecek yıpranmaları da engelleme noktasında önemli bir noktadır.

KAYNAKLAR

- ABAY, Ali Rıza, (2004a), “**Bir Sosyal Politika Olarak Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yeri**”, Sivil Toplum Düşünce ve Araştırma Dergisi, Nisan-Eylül, s.77-92, İstanbul.
- ABAY, Ali Rıza, (2004b), “**Şehre Göç Edenlerin Şehirle Bütünleşmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü**”, II. Üsküdar Sempozyumu, Üsküdar Belediyesi, I. Cilt, s. 409-425, İstanbul.
- ABAY, Ali Rıza, (2008), “**Sosyal Belediyecilikte Üsküdar ve Kadınlar**”, Mor Salkım, Yıl 2, Sayı 2, s. 80-83., İstanbul.
- ADALET BAKANLIĞI, <http://www.edb.adalet.gov.tr/ymb/356.doc>, 20.08.2008.
- AKDOĞAN, Yalçın, **Sosyal Belediyecilik**, (2008), <http://www.yerelsiyaset.com/v2/index.php?goster=ayrinti&id=251>, 02.01.2008.

- AKGÜNDÜZ, Ahmet, (1999), **Bilinmeyen Osmanlı**, İstanbul.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, (2005), **Osmanlı Devleti'nde Belediye Teşkilatı ve Belediye Kanunları**, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- AKSOY, Necdet, (2007), **“Belediyelerde Bir Halkla İlişkiler Modeli: Beyaz Masa”**, Sosyal Politikalar Dergisi, Kış, 2007, Sayı 02, s. 77-78, İstanbul.
- AKTAY, Yasin, (2006), **“Sosyal Devlet”**, Sosyal Politikalar Dergisi, Güz, 2006, Sayı 01, s. 96, İstanbul.
- AMERİKANTARİHİ, http://turkey.usembassy.gov/uploads/images/dvnlrQtl3NFER90m hLVS-w/Anahatlar_tarih.pdf, 09.06.2008.
- ARSLANTÜRK, Zeki., AMMAN, Tayfun, (2000), **Sosyoloji**, İstanbul.
- AYSAN, Fatih, (2007), **“Belediyelerin Üstlendikleri Yeni Rol, ‘Sosyal Belediyecilik’**, Sosyal Politikalar Dergisi, Kış, 2007, Sayı 02., s.26-29, İstanbul.
- BAĞCILAR BELEDİYESİ, <http://www.yerelsiyaset.com/v2/index.php?goster=ayrinti&id=831>, 09.07.2008.
- BALİ, Akal Cemal, (1997), **Modern Düşüncenin Doğuşu; İspanyol Altın Çağı**. Dost Kitabevi, İstanbul.
- BEKİ, Abdulaziz, (1998), **İslam Hukukunda Siyasi Yönetim**, Bekke Yayınları, Kayseri.
- BOZKURT, Veysel, (2005), **Değişen Dünyada Sosyoloji**, İstanbul.
- ÇİTÇİ, Oya, (1989), **Yerel Yönetimlerde Temsil –Belediye Örneği-**, Ankara.
- DAVUDOĞLU, Ahmet, (1994), **“Devlet” mad.** TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul.
- DEMİR, İrfan, (2006), **Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Fonksiyonları Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

- DEMİR, Ö. ACAR M., (2002), Sosyal Bilimler Sözlüğü, Vadi Yay., Ankara.
- DÜNYA BANKASI, (<http://www-wds.worldbank.org>) Document of The World Bank, Report No.: 22664., 08.07.2008.
- DOĞAN, Mehmet, (1996), **Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul.
- EDİTÖR, ÖZVAR, Erol, BİLGİN, Arif, (2008), **Selçukludan Cumhuriyete Şehir Yönetimi**, TDBB, İstanbul.
- ERDEM, Tevfik, (2003), **Yoksulluk Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma "Ankara Kent Yoksulları"**, Basılmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ERDER, Sema, (1996), İstanbul'a Bir Kent Kondu Ümraniye, İletişim Yay., İst.
- ERGİN, Osman Nuri, (1338), **Mecelle-İ Umur-i Belediye**, I-V, İstanbul.
- ERKAL, Mustafa, (1995), **Sosyoloji**, Der Yayınları, İstanbul.
- ERSÖZ, Halis Yunus, (2004), **Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler**, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- ERYILMAZ, Bilal, (1994), **Kamu Yönetimi**, Üniversite Kitabevi, İzmir.
- ERYILMAZ, Bilal, (2007), **"Belediyeler ve Sosyal Politikalar"**, Sosyal Politikalar Dergisi, Kış 2007, S. 2, s. 80-82, İstanbul.
- GÜL, Songül Sallan, (2004), **Sosyal Devlet Bitti, Yaşasın Piyasa**, Etik Yayınları, İstanbul.
- GÜVERCİN, Cemal Hüseyin, (2004), **"Sosyal Güvenlik Kavramı ve Türkiye'de Sosyal Güvenliğin Tarihçesi"**, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası Cilt 57, Sayı 2. s. 90, Ankara.
- HANÇERLİOĞLU, Orhan, (1986), **Toplumbilim Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- HANÇERLİOĞLU, Orhan, (1995), **Düşünce Tarihi**, Remzi Yayınevi, İst.

- Health Technology Assessment (HTA) Database (<http://www.crd.york.ac.uk/>), 08.06.2008.
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%9Cmraniye> 22.08.2007 http://tr.wikipedia.org/wiki/Otto_von_Bismarck, 09.06.2008.
<http://tr.wikipedia.org/wiki/Sosyalizm>, 09.06.2008.
- <http://www.anayasa.gen.tr/sosyaldevlet.htm>, 08.09.2008.
- <http://www.voanews.com/turkish/archive/2007-04/2007-04-08-voa3.cfm>.
- <http://www.umraniye.bel.tr/bpi.asp?caid=165&cid=538>, 22.08.2007
- <http://www.vacationsweb.org/tag/dolls>, 09.06.2008.
- http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_secim.php?belediyeid=128366&yil=20,04 22.08.2007
- İBB: www.ibb.gov.tr, 09.07.2008.
- İBB: TR/kurumsal/Birimler/SosyalHizmetlerMd/Documents/sosyalfaaliyetalanlari.pdf, 09.09.2008.
- İSTANBUL DERNEKLER İL MÜDÜRLÜĞÜ, <http://idm.istanbul.gov.tr>, 10.08.2008.
- JELLİNEK G. (1901), **The Declaration of the Rights of Man and of Citizens: A Contribution to Modern Constitutional History**. Trans. by Farrand M. revised by the Author. Henry Holt and co. Newyork.
- KAZICI, Yusuf Ziya, (1991), *İslam Müesseseler Tarihi*, İstanbul.
- KELEŞ, Ruşen, (1999), **Avrupa'nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler**, Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı. Ankara.
- KIZILÇELİK, S. ERJEM, Y. (1992), **Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü**, Konya.
- KIZILÇELİK, Sezgin, (1991), **Sosyoloji Teorileri**, 1-2, Ankara.
- KOBAK, Kadriye, (2006), **Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelede Uyguladığı Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Programları**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

KUBAT, Mehmet Doğan, (2000), Mahalli İdareler Belediye Mevzuatı, I-III, İstanbul.

MARSHALL, Gordon, (1999), Sosyoloji Sözlüğü, (Çev.: Osman Akınhan, Derya Kömürcü), Bilim ve Sanat Yay., Ankara.

MAHALLİ İDARELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ http://www.mahalliidareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/belediyelerin_turune_gore_2007_nufuslari.xls. 20.08.2008.

MİCHEL MESSU, (2008), "**Quelques paradoxes de l'action sociale territorialisée**", (www.ptolemee.com/cee/Contributions/COM_Boujut_Messu.pdf).

MURAT, S. Ersöz H.Y., (2003), Ümraniye'nin **Sosyo-Ekonomik Yapısı**, İstanbul.

OKTAY, Tarkan, (2008), "**Osmanlı Döneminde Modern Belediye Kurumunun Doğuşu ve Gelişimi**" s.376-402, Selçukludan Cumhuriyete Şehir Yönetimi, TDBB, İstanbul.

ORTAYLI, İlber, (1992), 'Belediye' mad., TDV İslam Ansiklopedisi, İst.

ORTAYLI, İlber, (2007), Batılılaşma Yolunda, İstanbul.

ÖLMEZ, Tuba Olcay, (2007), Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ÖLMEZ, Tuba Olcay, (2007), **Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniv. Sos. Bil. Ens. Ankara.

ÖZBUDUN, Ergün, (2000), **Türk Anayasa Hukuku**, Ankara.

ÖZTÜRK, Azim, (2002), 21. Yüzyıl Türkiye için Yerel Yönetim Modeli, İstanbul.

PENDİK BELEDİYESİ, http://www.pendik.bel.tr/e640/pendik_belediyesi_sosyal_belediyeciligin_de_oncusu.aspx, 08.07.2008.

RESMİ GAZETE, 29 Aralık 2007 – 26741 nolu sayısı.

- SALİHOĞLU, Enver, (2005), **Belediye Başkanları İçin Rehber**, T.C. Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği Yayını, İstanbul.
- SCHAEFFER, Richard T., (1986), **Sociology**, McGraw-Hill, New York.
- SEYYAR, Ali, (2002), **Sosyal Siyaset Terimleri**; Beta Yay.; İstanbul.
- SOSYAL HİZMETLER ÇOCUK ESİRGEME KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, http://www.shcek.gov.tr/Kurumsal_Bilgi/Mevzuat/Kanunlar/Kurum_Kanun_Taslagi/Kanun_Tasarisi.doc. 28.04.2008
- ŞEMSEDDİN SAMİ, (1317), **Kâmus-i Türkî**, Dersaadet.
- T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI, Strateji Merkezi Başkanlığı, (2005), **Yerel Yönetimler Sosyal Hizmet Rehberi**, Ankara.
- T.C. İSTANBUL VALİLİĞİ İL İSTİHDAM KURULU, (2007), İstanbul İstihdam Raporu, MESS, İstanbul.
- TANERİ, Aydın, (1991), Türk Devlet Geleneği Dün-Bugün, İstanbul.
- TANÖR, Bülent, (1978), **Anayasa Hukukunda Sosyal Haklar**, İstanbul.
- TAŞDELEN, Musa H., (1997), **Siyaset Sosyolojisi**, Kocayayınıcılık, İstanbul.
- TUİK, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=39&ust_id=11, 22.08.2007
- TURGUT, S., Karakaş, İ., Özden, E., (2002), Ümraniye İlçesinde Üç Mahallenin Anatomisi, Ümraniye Belediyesi.
- TÜRKDOĞAN, Orhan, (1996), Değişme, Kültür ve Sosyal Çözülme, Birleşik Yayıncılık, İstanbul.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, (1988), **Osmanlı Devleti'nin İlimiye Teşkilatı**, Ankara.
- ÜMRANİYE BELEDİYE BAŞKANLIĞI 2001 Faaliyet Raporu, Haziran 2002.
- ÜMRANİYE BELEDİYE BAŞKANLIĞI 2002 Faaliyet Raporu.

- ÜMRANİYE BELEDİYE BAŞKANLIĞI 1999-2000 Faaliyet Raporu.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ 1997 -1998 Tanıtım ve Faaliyet Raporu.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ 1998 -1999 Faaliyet Raporu.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2000 -2001 Faaliyet Raporu.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2003 -2004 Faaliyet Raporu.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2004 -2004 Faaliyet Raporu, Mart 2005.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2005 Faaliyet Raporu.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2006 Faaliyet Raporu.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2007 Faaliyet Raporu.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ 1 Haziran 1994-31 Mayıs 1995 Tarihleri Arası Faaliyet Raporu
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ BAŞKANLIĞI 1995-1996 Tanıtım ve Faaliyet Raporu, Haziran 1996.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ BAŞKANLIĞI 1996 -1997 Tanıtım ve Faaliyet Raporu, Haziran 1997.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ Faaliyet Raporu, 1994'ten ikibiniki'ye, İst. Mayıs 2002.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2008a), 2008 Yılı Performans Programı.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2008b), Stratejik Plan, 2007-2011.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2007), Müdürlüklerin Görev ve Çalışma Yönetmelikleri.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2008a), Memnuniyet Anketi, Anar Araştırma Şirketi.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2008b), Memnuniyet Anketi, Metropoll Araştırma Şirketi.
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2007), Memnuniyet Anketi, Anar

Araştırma Şirketi.

YAYLA, Yıldızhan, (1987), **Belediye Nedir?** Birlik Yay., İstanbul.

YILDIRIM BELEDİYESİ, <http://www.yildirim.bel.tr/icerik.asp?modul=Genel&tab=8&id=1> 08.07.2008.

EK-1

BELEDİYE KANUNU

Kanun Numarası : 5393
Kabul Tarihi : 3/7/2005
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 13/7/2005 Sayı : 25874
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 44

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Kanunun amacı, belediyenin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Kanun belediyeleri kapsar.

Tanımlar

Madde 3- Bu Kanunun uygulanmasında;

- Belediye: Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini,
  - Belediyenin organları: Belediye meclisini, belediye encümenini ve belediye başkanını,
  - Belde: Belediyesi bulunan yerleşim yerini,
  - Mahalle: Belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birimi,
- İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Belediyenin Kuruluşu ve Sınırları

Kuruluş

Madde 4- Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.

9470

İçme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskûn sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaz.

Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için meskûn sahalarnın, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskûn sahasına azami 5.000 metre mesafede bulunması ve nüfusları toplamının 5.000 ve üzerinde olması gerekir.

Bir veya birden fazla köyün köy ihtiyar meclisinin kararı veya seçmenlerinin en az yarısından bir fazlasının mahallin en büyük mülki idare amirine yazılı başvurusu ya da valinin kendiliğinden buna gerek görmesi durumunda, valinin bildirimine üzerine, mahalli seçim kurulları, onbeş gün içinde köyde veya köy kısımlarında kayıtlı seçmenlerin oylarını alır ve sonucu bir tutanakla valiliğe bildirir.

İşlem dosyası valinin görüşüyle birlikte Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilir. Cumhurbaşkanlığı kararı ile o yerde belediye kurulur.⁽¹⁾⁽²⁾

Yeni iskân nedeniyle oluşturulan ve nüfusu 5.000 ve üzerinde olan herhangi bir yerleşim yerinde, Cumhurbaşkanlığı kararı ile belediye kurulabilir.⁽¹⁾

Sınırların tespiti

Madde 5- Yeni kurulan bir belediyenin sınırları, kuruluşu izleyen altı ay içinde aşağıdaki şekilde tespit edilir:

- Eskiden beri o yerleşim yerine ait sayılan tarla, bağ, bahçe, çayır, mera, otlak, yaylak, zeytinlik, palamutluk, fundalık gibi yerler ile kumsal ve plajlar belediye sınırı içine alınır.
- Belediye sınırlarını dere, tepe, yol gibi belirli ve sabit noktalardan geçirmek esastır. Bunun mümkün olmaması durumunda, sınır düz olarak çizilir ve işaretlerle belirtilir.
- Belediyenin sınırları içinde kalan ve eskiden beri komşu belde veya köy halkı tarafından yararlanılan yayla, çayır, mera, koru, kaynak ve mesirelik gibi yerlerden geleneksel yararlanma hakları devam eder. Bu haklar için sınır kâğıdına şerh konulur.
- Çizilen sınırların geçtiği yerlerin bilinen adları sınır kâğıdına yazılır. Ayrıca yetkili fen elemanı tarafından düzenlenen kroki sınır tespit tutanağına eklenir.

Sınırların kesinleşmesi

Madde 6- Belediye sınırları, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile kesinleşir.

Kesinleşen sınırlar, valilikçe yerinde uygulanmak suretiyle taraflara gösterilir ve durum bir tutanakla belirlenir. Kesinleşen sınır kararları ile dayanağı olan belgelerin birer örneği; belediyesine, mahalli tapu dairesine, il özel idaresine ve o yerin mülki idare amirine gönderilir.

Kesinleşen sınırlar zorunlu nedenler olmadıkça beş yıl süre ile değiştirilemez.

Sınır uyumsuzluklarının çözümü

Madde 7- Bir il dâhilindeki beldeler veya köyler arasında sınır uyumsuzluğu çıkması hâlinde ilgili belediye meclisi ve köy ihtiyar meclisi ile kaymakamın görüşleri otuz gün süre verilerek istenir. Vali, bu görüşleri değerlendirerek sınır uyumsuzluğunu karara bağlar. Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin sınır değişikliklerinde büyükşehir belediye meclisinin de görüşü alınır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 200 üncü maddesiyle 4 üncü maddenin beşinci fıkrasında yer alan "Danıştayın görüşü alınarak müşterek kararname" ibaresi "Cumhurbaşkanı kararı" şeklinde, altıncı fıkrasında yer alan "İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararnameyle" ibaresi "Cumhurbaşkanı kararı ile" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanununun 28 inci maddesiyle bu fıkırdada yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9471

İl ve ilçe sınırlarının değiştirilmesini gerektirecek sınır uyumsuzluklarında 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümleri uygulanır.

Birleşme ve katılma

Madde 8- Belde, köy veya bunların bazı kısımlarının bir başka beldeye katılabilmesi için bu yerlerin meskûn sahalarının katılınacak beldenin meskûn sahasına uzaklığı 5.000 metreden fazla olamaz.

Bir belde veya köyün veya bunların bazı kısımlarının meskûn sahasının, komşu bir beldenin meskûn sahası ile birleşmesi veya bu sahalardan arasındaki mesafenin 5.000 metrenin altına düşmesi ve buralarda oturan seçmenlerin yarısından bir fazlasının komşu beldeye katılmak için başvurması hâlinde, katılınacak belde sakinlerinin oylarına başvurulmaksızın, katılmak isteyen köy veya belde veya bunların kısımlarında başvuruya ilişkin oylama yapılır. Oylama sonucunun olumlu olması hâlinde başvuruya ait evrak, valilik tarafından katılınacak belediyeye gönderilir. Belediye meclisi evrakın geliştikten itibaren otuz gün içinde başvuru hakkındaki kararını verir. Belediye meclisinin uygun görmesi hâlinde katılım gerçekleşir. Büyükşehirlerde birleşme ve katılma işlemleri, katılınacak ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin görüşü üzerine, büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. Katılma sonrası oluşacak yeni sınır hakkında, 6 ncı maddeye göre işlem yapılır ve sonuç Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bildirilir.⁽²⁾

Bir beldenin bazı kısımlarının komşu bir beldeye katılmasında veya yeni bir belde ya da köy kurulmasında, beldenin nüfusunun 5.000'den aşağı düşmemesi gerekir.

Büyükşehir belediyesi bulunan yerlerde ayrılma yoluyla yeni bir belde kurulması için belde nüfusunun 100.000'den aşağı düşmemesi ve yeni kurulacak beldenin nüfusunun 20.000'den az olmaması şarttır.⁽¹⁾

Bu madde uyarınca gerçekleşen katılmalarda, katılan belde ile bazı kısımları veya tümü katılan köy veya belde arasında; taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçların devri ve paylaşımı, aralarında düzenlenecek protokolle belirlenir.

Birleşme ve katılma işlemlerinde bu maddede düzenlenmeyen hususlarda 4 üncü madde hükmüne göre işlem yapılır.

Mahalle ve yönetimi

Madde 9- Mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilir.

Belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesi, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile olur.

Muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür. **(Ek cümle: 12/11/2012-6360/15 md.)** Belediye sınırları içinde nüfusu 500'ün altında mahalle kurulamaz.

(1) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle bu fıkra da yer alan "50.000" ibaresi "20.000" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkra da yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9472

Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli aynı yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır.

Belde adının değiştirilmesi

Madde 10- Bir beldenin adı, belediye meclisi üye tam sayısının en az dörtte üç çoğunluğunun kararı ve valinin görüşü üzerine İçişleri Bakanlığının onayı ile değiştirilir. Bu karar Resmî Gazetede yayımlanır. Beldenin adının değişmesi ile belediyenin adı da değişmiş sayılır.

Tüzel kişiliğin sona erdirilmesi⁽¹⁾

Madde 11- Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliği; genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda, Cumhurbaşkanı kararı ile kaldırılarak bu belediyeye katılır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin mahalleleri, katıldıkları belediyenin mahalleleri hâline gelir. Tüzel kişiliği kaldırılan belediye ile köylerin taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçları katıldıkları belediyeye intikal eder.⁽¹⁾

Nüfusu 2.000'in altına düşen belediyeler, Cumhurbaşkanı kararı ile köye dönüştürülür. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin tasfiyesi il özel idaresi tarafından yapılır. Bu belediyenin taşınır ve taşınmaz malları ile hak, alacak ve borçları ilgili köy tüzel kişiliğine intikal eder. İntikal eden borçların karşılanamayan kısımları il özel idaresi tarafından üstlenilir ve vali tarafından İller Bankasına bildirilir. İller Bankası bu miktarı, takip eden ayın genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının belediyelere ayrılan kısmından keserek ilgili il özel idaresi hesabına aktarır.⁽¹⁾

(Ek fıkra: 6/3/2008-5747/3 md.) Tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerin bulunduğu yerleşim birimlerinde, hizmetlerin aksamadan yürütülmesi amacıyla, ilgili belediye veya büyükşehir belediyesi ve köye dönüşen yerlerde il özel idaresi veya köylere hizmet götürme birlikleri tarafından içme suyu, kanalizasyon, temizlik, çöp toplama, ulaşım, itfaiye ve diğer hizmetlerin yürütülmesi için gerekli tedbirler alınır ve ihtiyaç durumuna göre bu hizmetleri yürütmek üzere hizmet birimleri kurulabilir. Büyükşehir belediye sınırları içinde açılacak hizmet birimlerini yönetmek üzere, büyükşehir belediye meclis üyeleri veya diğer belediye personeli arasından görevlendirme yapılabilir. Mahalli hizmetlerin aksamadan yürütülmesi için vali veya kaymakamlar ilgili kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlar ve gerekli tedbirleri alır.

Kararlarının uygulanması ve nüfus

Madde 12- 4, 6, 7, 8 ve 9 uncu maddelerde belirtilen kararlar kesinleşme tarihini takip eden yılın ocak ayının birinci gününden itibaren yürürlüğe girer. 4 üncü maddeye göre belediye kurulan yerlerde 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 29 uncu maddesine göre seçim yapılır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 200 üncü maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname" ibaresi "Cumhurbaşkanı kararı" şeklinde ve ikinci fıkrasında yer alan "Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararname" ibaresi "Cumhurbaşkanı kararı" şeklinde değiştirilmiştir.

9472-1

8 inci maddede geçen birleşme ve katılmalara, 9 uncu maddede geçen mahalle kaldırılmasına, 11 inci maddede geçen belediye ve köy tüzel kişiliğinin kaldırılmasına veya bir beldenin köye dönüştürülmesine dair kararlar ilk mahalli idareler seçimlerinde uygulanır ve seçimler bu yerlerin yeni durumlarına göre yapılır.

(Ek fıkra: 6/3/2007-5594/2 md.) Birleşme, katılma veya tüzel kişiliğin kaldırılması sonucu tüzel kişiliği ilk mahalli idare seçimlerine kadar devam edecek olan belediye ve köylerde, birleşme ve katılma işleminin gerçekleşmesi veya Cumhurbaşkanı kararının yayımlandığı tarihten itibaren yeni nazım ve uygulama planı yapılmaz; mevcut planlarda yapılması gereken zorunlu değişiklik ve her türlü imar uygulaması katılacak belediyenin uygun görüşü alınarak yapılır. Uygun görüş verilmeyen plan değişiklikleri yapılamaz.⁽¹⁾

(Ek fıkra: 6/3/2007-5594/2 md.) Tüzel kişiliği sona erecek belediye ve köylerin taşınmazlarının satılması ile vadesi tüzel kişiliğin sona ereceği tarihi aşan borçlanma yapılması Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayına tabidir.⁽²⁾

(Ek fıkra: 6/3/2007-5594/2 md.) Belediye ihbar ve kıdem tazminatlarının ödenmesi konusunda, 68 inci maddenin (d) bendinde öngörülen sınırlamaya bağlı olmaksızın Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayı ile borçlanma yapılabilir. Bu amaçla yapılan borçlanmalar ihbar ve kıdem tazminatı dışında hiçbir gider için kullanılamaz.⁽²⁾

Bu Kanunda öngörülen nüfus büyüklüğü için Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığına bildirilen nüfus esas alınır.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/16 md.) Mevzuatla orman köyleri ve orman köylüsüne tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazlar orman köyü iken mahalleye dönüşen yerler için devam eder. **(Ek cümle: 20/2/2014-6252/28 md.)** Bu hüküm, belde iken sakinleri orman köylüsüne tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazlardan yararlanan mahalleye dönüştürülen beldeler için de geçerlidir. Bir belediyeye katılarak mahalleye dönüşen köy, köy bağılı ve belediyelerce kullanılan mera, yaylak, kışlak gibi yerlerden bu mahalle sakinleri ve varsa diğer hak sahipleri 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu hükümleri çerçevesinde yararlanmaya devam eder.

Hemşehri hukuku

Madde 13- Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur.

Belediye, hemşehriiler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurum niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır.

Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkili olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 200 üncü maddesiyle bu fıkra da yer alan "müşterek kararnamenin" ibaresi "Cumhurbaşkanı kararının" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkralarda yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9472-2

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Belediyenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Belediyenin görev ve sorumlulukları

Madde 14- Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, iftaya, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. (**Mülga son cümle: 12/11/2012-6360/17 md.) (...)** (**Ek cümleler: 12/11/2012-6360/17 md.**) Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.⁽¹⁾⁽⁴⁾

b) (...)⁽²⁾ Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. (**Değişik ikinci cümle: 12/11/2012-6360/17 md.**) Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine aynı ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.⁽³⁾

(1) 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunun 120 nci maddesiyle, bu bentte yer alan . "gençlik ve spor" ibaresinden sonra gelmek üzere, "orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.)" ibaresi eklenmiştir.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "Okul öncesi eğitim kurumları açabilir;..." ifadesi Anayasa Mahkemesi'nin 24/1/2007 tarihli ve E. 2005/95, K. 2007/5 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

(3) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle bu bendin birinci cümlesinde yer alan "sağlıkta ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir;" ibaresinden sonra gelmek üzere "mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir;" ibaresi eklenmiştir.

(4) Anayasa Mahkemesinin 26/6/2019 tarihli ve E.:2019/27; K.:2019/56 sayılı Kararı ile bu fıkra da yer alan "...yaptırır" ibaresinin "İftaiye hizmeti" yönünden iptaline karar verilmiştir.

9473

(**Ek fıkra: 12/11/2012-6360/17 md.; Değişik: 12/7/2013-6495/100 md.**) Belediyelerin birinci fıkranın (b) bendi uyarınca, sporu teşvik etmek amacıyla yapacakları nakdi yardım, bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyeleri için tahakkuk eden miktarın; büyükşehir belediyeleri için binde yedisini, diğer belediyeler için binde on ikisini geçemez.

(**İptal fıkra: Anayasa Mahkemesinin 24/1/2007 tarihli ve E. 2005/95, K. 2007/5 sayılı Kararı ile.**)

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.

Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır.⁽¹⁾

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar.

Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümleri saklıdır.

(**Ek fıkra: 1/7/2006-5538/29 md.**) Sivil hava ulaşımına açık havaalanları ile bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu Kanunun kapsamı dışındadır.

Belediyenin yetkileri ve imtiyazları

Madde 15- Belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

a) Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.

b) Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.

c) Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.

d) Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.

e) Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletlendirmek; kaynak sularını işletmek veya işletlendirmek.

f) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletlendirmek.

g) Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan "özürlü" ibaresi "engelli" şeklinde değiştirilmiştir.

9474

h) Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesis etmek.

i) Borç almak, bağış kabul etmek.

j) Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettiirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.

k) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyumsuzlukların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.

l) Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

m) Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.

n) Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.

o) Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak.

p) Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettiirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek.

r) **(Ek: 12/11/2012-6360/18 md.)** Belediye mücavir alan sınırları içerisinde 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiğı ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek,

s) **(Ek: 4/4/2015-6645/84 md.)** Belediye sınırları içerisinde, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.

ş) **(Ek:24/12/2020-7261/33 md.)** Bisiklet yollarının ve şeritlerinin, bisiklet ve elektrikli skuter park ve şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve gürültü bariyerlerinin planlanması, projelendirilmesi, yapımı, bakımı ve onarımıyla ilgili işleri yürütmek.

9474-1

(Ek fıkra: 4/4/2015-6645/84 md.) (s) bendi uyarınca asansörlerin yıllık periyodik kontrolünü yapacak belediyeler ile yetkilendirilmiş muayene kuruluşlarının sahip olması gereken şartlar, yıllık periyodik kontrol esasları ile yıllık periyodik kontrol ücretleri Türkiye Belediyeler Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve Türk Standardları Enstitüsü temsilcilerinin de yer alacağı bir komisyon tarafından belirlenir. Konuya ilişkin düzenlemeler, komisyon kararları doğrultusunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılır.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/18 md.) (r) bendine göre verilecek yer seçim belgesi karşılığında alınacak ücret Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca belirlenir. Ücreti yatırılmasına rağmen yirmi gün içerisinde verilmeyen yer seçim belgesi verilmiş sayılır. Büyükşehir sınırları içerisinde yer seçim belgesi vermeye ve ücretini almaya büyükşehir belediyeleri yetkilidir.

(l) bendinde belirtilen gayrisihhi müesseselerden birinci sınıf olanların ruhsatlandırılması ve denetlenmesi, büyükşehir ve il merkez belediyeleri dışındaki yerlerde il özel idaresi tarafından yapılır.

Belediye, (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştayın görüşü ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67 nci maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.⁽²⁾

İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarının faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemesi veya ücretsiz olarak yapılabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla taşınmaz tahsis edebilir. **(Ek cümle: 12/11/2012-6360/18 md.)** Belediye ve bağlı idareler, meclis kararıyla mabetlere, eğitim kurumlarına, yurtlara, okul pansiyonlarına ve hastanelere indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilirler.⁽¹⁾⁽²⁾

Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir.

Belediye mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş sayılır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesi hükümleri belediye taşınmazları hakkında da uygulanır.

(1) a) 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunun 121 inci maddesiyle; bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan "arsa" ibaresi "taşınmaz" olarak değiştirilmiştir.

b) 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Kanunun 85 inci maddesi ile bu fıkranın ikinci cümlesine "meclis kararıyla mabetlere" ibaresinden sonra gelmek üzere ", eğitim kurumlarına, yurtlara, okul pansiyonlarına ve hastanelere" ibaresi eklenmiştir.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkralarda yer alan "İçişleri" ibareleri "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9474-2

Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez.

(Ek fıkra: 10/9/2014-6552/121 md.) İcra dairesince haciz kararı alınmadan önce belediyeden borca yeter miktarda haczedilebilecek mal gösterilmesi istenir (...)⁽¹⁾. On gün içinde yeterli mal beyan edilmemesi durumunda yapılacak haciz işlemi, alacak miktarını aşacak (...)⁽¹⁾ şekilde yapılamaz.⁽¹⁾

(Ek fıkra: 22/12/2021-7349/10 md.) Belediyeler, kendisinden izin veya ruhsat almak ya da hat kiralamak suretiyle çalışan ve toplu taşıma hizmeti yürüten gerçek ve tüzel kişilere; nüfus, hattın uzunluğu ve hattı kullanan sayısı kriterlerini esas alarak tespit edeceği hatlardaki toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlananlara ilişkin gelir desteği ödemesi yapabilir.

Belediyeye tanınan muafiyet

Madde 16- Belediyenin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmazları ile bunların inşaa ve kullanımları katma değer vergisi ile özel tüketim vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç, katılma ve katkı paylarından muafır.⁽²⁾

İKİNCİ KISIM

Belediyenin Organları

BİRİNCİ BÖLÜM

Belediye Meclisi

Belediye meclisi

Madde 17- Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usüllere göre seçilmiş üyelerden oluşur.

Meclisin görev ve yetkileri

Madde 18- Belediye meclisinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek.

b) Bütçe ve kesinhesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.

c) Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre düzeni plânını kabul etmek. **(Ek cümle: 1/7/2006-5538/29 md.)** Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planı ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır.

(1) *Anayasa Mahkemesinin 17/6/2015 tarihli ve E.: 2014/194, K.: 2015/55 sayılı Kararı ile bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan "...ve haciz işlemi sadece gösterilen bu mal üzerine uygulanır" ibaresi ile aynı fıkranın ikinci cümlesinde yer alan "...veya kamu hizmetlerini aksatacak ..." ibaresi iptal edilmiştir.*

(2) *4/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Kanununun 13 üncü maddesiyle; bu maddede yer alan "inşaa ve kullanımları" ibaresinden sonra gelmek üzere; "katma değer vergisi ile özel tüketim vergisi hariç" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.*

9475

- d) Borçlanmaya karar vermek.
- e) Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralınmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesisine karar vermek.
- f) Kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek.
- g) Şartlı bağışları kabul etmek.
- h) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin YTL'den fazla dava konusu olan belediye uyumsuzluklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragate karar vermek.
- i) Bütçe içi işletme ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.
- j) Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediye ve işletme ve iştraklerin özelleştirilmesine karar vermek.
- k) Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.
- l) Norm kadro çerçevesinde belediyenin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek.
- m) Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.
- n) Meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek.
- o) Diğer mahalli idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.
- p) Yurt içindeki ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahalli idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptıрма, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek.⁽¹⁾
- r) Fahri hemşerilik payesi ve berati vermek.
- s) Belediye başkanıyla encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak.
- t) Mücavir alanlara belediye hizmetlerinin götürülmesine karar vermek.
- u) İmar plânlarına uygun şekilde hazırlanmış belediye imar programlarını görüşerek kabul etmek.

(1) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu bentte yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9476

Başkanlık divanı

Madde 19- Belediye meclisi, seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanır. Meclis bu toplantıda, üyeleri arasından, gizli oyla meclis birinci ve ikinci başkan vekili ile en az iki kâtip üyeyi ilk iki yıl için görev yapmak üzere seçer. İlk iki yıldan sonra seçilecek başkanlık divanı yapılacak ilk mahallî idareler seçimlerine kadar görev yapar.

Başkanlık divanı seçimi üç gün içinde tamamlanır.

Meclise belediye başkanı, katılmaması durumunda meclis birinci başkan vekili, onun da katılmaması durumunda ikinci başkan vekili başkanlık eder. Ancak yıllık faaliyet raporunun görüşüldüğü meclis toplantısı meclis başkan vekilinin başkanlığında yapılır.

Başkanlık divanında boşalma olması durumunda kalan süreyi tamamlamak üzere yenisi seçilir.

Meclis başkanı, meclis çalışmalarında düzeni sağlamakla yükümlüdür.

Meclisin çalışması ve katılma ilişkin esas ve usûller Çevre ve Şehircilik Bakanlığının tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.⁽¹⁾

Meclis toplantısı

Madde 20- Belediye meclisi, her ayın ilk haftası, önceden kararlaştırıldığı günde toplanır.

Meclis, resmî tatile rastlayan günlerde çalışmasına ara verebilir. Belediye meclisi her yıl bir ay tatil kararı alabilir.

Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi gün, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür.

Mutat toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere önceden bilgi vermek kaydıyla meclis başkanının belediye sınırları içerisinde belirlendiği yerde toplantı yapılır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutat usûllerle belde halkına duyurulur.

Meclis toplantıları açıktır. Meclis başkanının veya üyelerden herhangi birinin gerekçeli önerisi üzerine, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kapalı oturum yapılmasına karar verilebilir.

Meclis görüşmeleri görevlilerce tutanağa geçirilir, başkan ve kâtip üyeler tarafından imzalanır. Toplantılar, meclisin kararıyla sesli ve görüntülü cihazlarla da kaydedilebilir.

(Ek Fıkra: 30/5/2007-5675/3 md.) Belediye başkanı, acil durumlarda lüzum görmesi halinde belediye meclisini bir yılda üç defadan fazla olmamak ve her toplantı bir birleşimi geçmemek üzere toplantıya çağırır. Olağanüstü toplantı çağırısı ve gündem en az üç gün önceden meclis üyelerine yazılı olarak duyurulur ve ayrıca mutat usûllerle ilan edilir. Olağanüstü toplantılarda çağırıcıyı gerektiren konuların dışında hiçbir konu görüşülemez.

Gündem

Madde 21- Her ayın ilk günündeki belediye meclis gündemi belediye başkanı tarafından belirlenerek en az üç gün önceden üyelere bildirilir ve çeşitli yöntemlerle halka duyurulur.

(1)29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9476-1

Her ayın ilk toplantısında belediye başkanı ve meclis üyeleri belediyeye ait işlerle ilgili konuların gündeme alınmasını önerebilir. Öneri, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kabul edildiği takdirde gündeme alınır.

İmar konuları ile yıllık bütçe dışında kalan gündemdeki diğer konular ile üyelerin teklifleri; toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabulü hâlinde komisyonlara havale edilmeksizin belediye meclisince görüşülerek karara bağlanabilir.

Toplantı ve karar yeter sayısı

Madde 22- Belediye meclisi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar verir. Ancak, karar yeter sayısı, üye tam sayısının dörtte birinden az olamaz. Oylamada eşitlik çıkması durumunda meclis başkanının bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Gizli oylamalarda eşitlik çıkması durumunda oylama tekrarlanır, eşitliğin bozulmaması durumunda meclis başkanı tarafından kur'a çekilir.

Meclisin toplanmasında, üye tam sayısının salt çoğunluğu sağlanmadığı takdirde başkan, gün ve saatini tespit ederek en geç üç gün içinde toplanmak üzere meclisi tatil eder. Gelecek toplantı, üye tam sayısının dörtte birinden az olmayan üye sayısı ile yapılır.

Görüşmeler sırasında başkan veya üyelerden birinin talebi üzerine yapılacak yoklamada karar yeter sayısının bulunmadığı anlaşılırsa, ikinci fıkradaki hükümler uygulanır.

Üyeler oylarını bizzat kullanır. Gizli oy kullanmaya fiziki bakımdan engelli üyeler, tayin edecekleri kişi eliyle oy kullanabilirler.

Oylama gizli, işaretle veya ad okunarak yapılır. Oy verme kabul, ret veya çekimser şeklinde olur.

Kararlar, meclis başkanı ve kâtip üyeler tarafından imzalanır ve bir sonraki toplantıda üyelere dağıtılır.

Meclis kararlarının kesinleşmesi

Madde 23- Belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını, gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere beş gün içinde meclise iade edebilir.

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

Belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idari yargıya başvurabilir.

Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Mülki idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez.

(İptal beşinci fıkrası: 2010/9 sayılı Kararı ile.)

Kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulur.

İhtisas komisyonları

Madde 24- Belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağı aynı meclis kararında belirtilir.

9476-2

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plân ve bütçe ile imar komisyonlarının kurulması zorunludur.

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü içinde kendilerine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyonlar kendilerine havale edilen işlerle ilgili raporlarını bu sürenin sonunda meclise sunmadıkları takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüldükten sonra belediye meclisinde karara bağlanır.

Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir.

Komisyon raporları aменidir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere meclis tarafından maliyetlerini aşmamak üzere belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Denetim komisyonu

Madde 25- İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisi, her ocak ayı toplantısında belediyenin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur. Komisyon, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur.

Komisyon, belediye başkanı tarafından belediye binası içinde belirlenen yerde çalışır ve çalışmalarında kamu personelinden ve gerektiğinde diğer uzman kişilerden yararlanabilir.

Denetim komisyonu toplantılarına, belediye ve bağlı kuruluşları dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilenlere (1.000); kamu personeli dışındaki diğer uzman kişilere büyükşehir belediyelerinde (3.000), diğer belediyelerde (2.000) gösterge rakamının Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere, belediye meclisince belirlenecek miktarda günlük ödeme yapılır. Denetim komisyonunun emrinde görevlendirilecek kişi ve gün sayısı belediye meclisince belirlenir. Uzman kişilerde aranacak nitelikler belediye meclisinin çalışmasına dair yönetmelikte düzenlenir.

Komisyon belediye birimleri ve bağlı kuruluşlarından her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilir. Bu istekler gecikmeksizin yerine getirilir.

Komisyon, çalışmasını kırkbeş işgünü içinde tamamlar ve buna ilişkin raporunu mart ayının sonuna kadar meclis başkanlığına sunar.

Konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulur.

9477

Meclisin bilgi edinme ve denetim yolları

Madde 26 - Belediye meclisi, bilgi edinme ve denetim yetkisini faaliyet raporunu değerlendirme, denetim komisyonu, soru, genel görüşme ve gensoru yoluyla kullanır.

Meclis üyeleri, meclis başkanlığına önerge vererek belediye işleriyle ilgili konularda sözlü veya yazılı soru sorabilir. Soru, belediye başkanı veya görevlendireceği kişi tarafından sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılır.

Meclis üyelerinin en az üçte biri, meclis başkanlığına istekte bulunarak, belediyenin işleriyle ilgili bir konuda genel görüşme açılmasını isteyebilir. Bu istek meclis tarafından kabul edildiği takdirde gündeme alınır.

Belediye başkanınca meclise sunulan bir önceki yıla ait faaliyet raporundaki açıklamalar, meclis üye tam sayısının dörtte üç çoğunluğuyla yeterli görülmezse, yetersizlik kararıyla görüşmeleri kapsayan tutanak, meclis başkan vekili tarafından mahallin mülki idare amirine gönderilir.

Vali, dosyayı gerekçeli görüşüyle birlikte Danıştaya gönderir.

Yetersizlik kararı, Danıştayca uygun görüldüğü takdirde belediye başkanı, başkanlıktan düşer.

Meclis üye tam sayısının en az üçte biri oranındaki üyenin imzasıyla belediye başkanı hakkında gensoru önergesi verilebilir. Gensoru önergesi, meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu ile gündeme alınır ve üç tam gün geçmedikçe görüşülemez.

Gensoru önergesinin karara bağlanmasında dördüncü fıkraya göre işlem yapılır.

Başkan ve meclis üyelerinin görüşmelere katılmayacağı durumlar

Madde 27- Belediye başkanı ve meclis üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü meclis toplantılarına katılamazlar.

Başkan ve meclis üyelerinin yükümlülükleri

Madde 28- Belediye başkanı görevi süresince ve görevinin sona ermesinden itibaren iki yıl süreyle, meclis üyeleri ise görevleri süresince ve görevlerinin sona ermesinden itibaren bir yıl süreyle, belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremez, komisyonculuk ve temsilcilik yapamaz.

Meclis üyeliğinin sona ermesi

Madde 29- Meclis üyeliği, ölüm ve istifa durumunda kendiliğinden sona erer. Meclis üyeliğinden istifa dilekçesi belediye başkanlığına verilir ve başkan tarafından meclisin bilgisine sunulur.

Özürsüz veya izinsiz olarak arka arkaya üç birleşim günü veya bir yıl içinde yapılan toplantıların yarısına katılmayan üyenin üyeliğinin düşmesine, savunması alındıktan sonra üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar verilir.

Belediye meclisi üyeliğine seçilme yeterliğinin kaybedilmesi durumunda, valinin bildirmesi üzerine Danıştay tarafından üyeliğin düşmesine karar verilir.

9478

*Meclisin feshi***Madde 30-** Belediye meclisi;

a) Kendisine kanunla verilen görevleri süresi içinde yapmayı ihmal eder ve bu durum belediyeye ait işleri sekteye veya gecikmeye uğrattırsa,

b) Belediyeye verilen görevlerle ilgisi olmayan siyasi konularda karar alırsa, İçişleri Bakanlığının bildirimine üzerine Danıştayın kararı ile feshedilir.

İçişleri Bakanlığı gerekli gördüğü takdirde meclisin feshine dair bildirim ile birlikte, karar verilinceye kadar meclis toplantılarının ertelenmesini de ister. Danıştay, bu hususu en geç bir ay içinde karara bağlar.

Bu şekilde feshedilen meclisin yerine seçilen meclis, kalan süreyi tamamlar.

*Boşalan meclisin görevinin yerine getirilmesi***Madde 31-** Belediye meclisinin;

a) Danıştay tarafından feshi veya meclis toplantılarının ertelenmesi,

b) Meclis üye tam sayısının yarısından fazlasının tutuklanması,

c) Yedek üyelerin getirilmesinden sonra da meclis üye tam sayısının yarısından aşağı düşmesi,

d) Geçici olarak görevden uzaklaştırılması,

Hâllerinde, meclis çalışabilir duruma gelinceye veya yeni meclis seçimi yapılmaya kadar meclis görevi, belediye encümeninin memur üyeleri tarafından yürütülür.

Huzur ve izin hakkı

Madde 32- Meclis başkan ve üyelerine, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için, 39 uncu madde uyarınca belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir. Huzur hakkı ödenecek gün sayısı, 20, 24 ve 25 inci maddelerde belirtilen toplantı günü sayısından fazla olamaz ve meclis üyelerine aynı gün için birden fazla huzur hakkı ödenemez.

Meclis üyeleri hastalıkları süresince izinli sayılır. Ayrıca mazeretleri durumunda, bir yıl içindeki toplantı süresinin yarısını aşmamak şartıyla istekleri üzerine meclis tarafından izin verilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

*Belediye Encümeni**Belediye encümeni***Madde 33-** Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında;

a) İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden,

9479

b) Diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden,

Oluşur.

Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, belediye başkanının görevlendireceği başkan yardımcısı veya encümen üyesi, encümene başkanlık eder.

Encümen toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak ilgili birim amirleri, belediye başkanı tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilir.

Encümenin görev ve yetkileri

Madde 34- Belediye encümeninin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesinhesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek.

b) Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.

c) Öngörülmeyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.

d) Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.

e) Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.

f) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyumsuzluğunun anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.

g) Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.

h) Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.

i) Diğer kanunlarda belediye encümenine verilen görevleri yerine getirmek.

Encümen toplantısı

Madde 35- Belediye encümeni, haftada birden az olmamak üzere önceden belirlenen gün ve saatte toplanır. Belediye başkanı acil durumlarda encümeni toplantıya çağırabilir.

Encümen üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar verir. Encümenin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uyarınca ihale komisyonu olarak yapacağı toplantılarda da bu hüküm geçerlidir. Oyların eşitliği durumunda başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Çekimser oy kullanılamaz.

Encümen gündemi belediye başkanı tarafından hazırlanır. Encümen üyeleri, başkanının uygun görüşü ile gündem maddesi teklif edebilir. Belediye başkanı tarafından havale edilmeyen konular encümende görüşülemez.

Encümene havale edilen konular bir hafta içinde görüşülerek karara bağlanır.

Alınan kararlar başkan ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Karara muhalif kalanlar gerekçelerini de açıklar.

Encümen başkan ve üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü encümen toplantılarına katılmazlar.

9480

Encümen üyelerine verilecek ödenek

Madde 36- Belediye encümeni başkan ve üyelerine, nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde (3.500), nüfusu 10.001-50.000'e kadar olan belediyelerde (4.500), 50.001-200.000'e kadar olan belediyelerde (6.000) ve 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise (7.500) gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık brüt ödenek verilir. Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Belediye Başkanı

Belediye başkanı

Madde 37- Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilir.

Belediye başkanı, görevinin devamı süresince siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz.

Belediye başkanının görev ve yetkileri

Madde 38- Belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- b) Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- c) Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.
- d) Meclise ve encümene başkanlık etmek.
- e) Belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.
- f) Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
- g) Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.
- h) Meclis ve encümen kararlarını uygulamak.
- i) Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek.
- j) Belediye personelini atamak.
- k) Belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek.
- l) Şartsız bağışları kabul etmek.
- m) Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.

9481

n) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak.⁽¹⁾

o) Temsil ve ağırlama giderleri için ayrılan ödeneği kullanmak.

p) Kanunlarla belediyeye verilen ve belediye meclisi veya belediye encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

Belediye başkanının özlük hakları

Madde 39- Belediye başkanına nüfusu;

- 10.000'e kadar olan beldelerde 70.000,
- 10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde 80.000,
- 50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde 100.000,
- 100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde 115.000,
- 250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde 135.000,
- 500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde 155.000,
- 1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde 190.000,
- 2.000.001'den fazla olan beldelerde 230.000,

Gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık brüt ödenek ödenir. Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplanmasında (c) bendinde belirtilen gösterge rakamı esas alınır.

Belediye başkanının görevli, izinli ve hasta bulunduğu sürelerde ödeneği kesilmez.

Belediye başkanlığı yapmış olanların, personel kanunlarına tâbi bir kadroya atanmaları hâlinde belediye başkanlığında geçen süreleri memuriyette geçmiş sayılır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca Devlet memurları ile bakmakla yükümlü buldukları için uygulanan sosyal hak ve yardımlar, aynı esas ve usullere göre belediye başkanları ile bakmakla yükümlü buldukları için de uygulanır.

Başkan vekili

Madde 40- Belediye başkanı izin, hastalık veya başka bir sebeple görev başında bulunmadığı hâllerde, bu süre içinde kendisine vekâlet etmek üzere, belediye meclisi üyeleri arasından birini başkan vekili olarak görevlendirir.

Başkan vekili, başkanın yetkilerine sahiptir.

Başkan vekiline, görev süresince başkana ödenen aylık brüt ödeneğin gün hesabı üzerinden ödenek verilir.

Stratejik plân ve performans programı

Madde 41- Belediye başkanı, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plânı ve programı ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yıl başından önce de yıllık performans programı hazırlayıp belediye meclisine sunar.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "özürliülere" ve "özürliüler" ibareleri sırasıyla "engellilere" ve "engelliler" şeklinde değiştirilmiştir.

9482

Stratejik plân, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

Nüfusu 50.000'in altında olan belediyelerde stratejik plân yapılması zorunlu değildir.

Stratejik plân ve performans programı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve belediye meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir.

Yetki devri

Madde 42- Belediye başkanı, görev ve yetkilerinden bir kısmını uygun gördüğü takdirde, yöneticilik sıfatı bulunan belediye görevlilerine devredebilir.

İhtilâf hâli

Madde 43- Belediye başkanının kendisinin, birinci ve ikinci derecedeki kan ve kayın hısımlarının ve evlatlıklarının, belediye ile ihtilâflı olduğu durumlarda dava açılması ve bu davada belediyenin temsili, meclis birinci başkan vekili, bulunmadığı takdirde ikinci başkan vekili veya bunların yetkilendireceği kişiler tarafından yerine getirilir.

Belediye başkanlığının sona ermesi

Madde 44- Belediye başkanlığı, ölüm ve istifa hâllerinde kendiliğinden sona erer.

Belediye başkanının;

a) Mazeretsiz ve kesintisiz olarak yirmi günden fazla görevini terk etmesi ve bu durumun mahallin mülki idare amiri tarafından belirlenmesi,

b) Seçilme yeterliğini kaybetmesi,

c) Görevini sürdürmesine engel bir hastalık veya engellilik durumunun yetkili sağlık kuruluşu raporuyla belgelenmesi,⁽¹⁾

d) Meclisin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılması,

Hâllerinden birinin meydana gelmesi durumunda İçişleri Bakanlığının başvurusu üzerine Danıştay kararıyla başkanlık sıfatı sona erer.

Belediye başkanlığının boşalması hâlinde yapılacak işlemler

Madde 45- Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması durumunda, vali tarafından belediye meclisinin on gün içinde toplanması sağlanır. Meclis, birinci başkan vekilinin, onun bulunmaması durumunda ikinci başkan vekilinin, onun da bulunmaması durumunda en yaşlı üyenin başkanlığında toplanarak;

a) Belediye başkanlığının boşalması veya seçim dönemini açacak biçimde kamu hizmetinden yasaklanma cezasının verilmiş olması durumunda bir başkan,

b) Başkanın görevden uzaklaştırılması, tutuklanması veya seçim dönemini aşmayacak biçimde kamu hizmetinden yasaklama cezası alması durumunda bir başkan vekili,

Seçer.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "sakatlık" ibaresi "engellilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9483

(Ek fıkra: 15/8/2016-KHK-674/38 md.; Aynen Kabul: 10/11/2016-6758/34 md.)

Ancak, belediye başkanı veya başkan vekili ya da meclis üyesinin terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçları sebebiyle görevden uzaklaştırılması veya tutuklanması ya da kamu hizmetinden yasaklanması veya başkanlık sıfatı veya meclis üyeliğinin sona ermesi hallerinde 46 ncı maddedeki makamlarca belediye başkanı veya başkan vekili ya da meclis üyesi görevlendirilir. Görevlendirilecek kişinin seçilme yeterliğine sahip olması şarttır. Görevden uzaklaştırılan veya tutuklanan belediye meclisi üyesinin istifa etmesi halinde de bu fıkra hükümleri uygulanır. Bu fıkra gereğince belediye başkanı veya başkan vekili görevlendirilen belediyelerde bütçe ve muhasebe iş ve işlemleri valilik onayı ile defterdarlığa veya mal müdürlüğüne gördürülebilir. Bu belediyelerde belediye meclisi, başkanın çağrısı olmadıkça toplanamaz. Meclisin, encümenin ve komisyonların görev ve yetkileri 31 inci maddede belirtilen encümen üyeleri tarafından yürütülür.

Belediye başkanı veya başkan vekili belediye meclis üyeleri arasından ve gizli oyla seçilir. İlk iki oylamada üye tam sayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır. Dördüncü oylamada en fazla oy alan üye, belediye başkanı veya başkan vekili seçilmiş olur. Oyların eşitliği durumunda kur'a çekilir.

Birinci fıkranın (b) bendi uyarınca başkan vekili seçildikten sonra belediye başkanlığının (a) bendinde belirtilen nedenlerle boşalması durumunda bu maddeye göre belediye başkanı seçilir.

Yeni seçilen belediye başkanının görev süresi, yerine seçildiği başkanın görev süresi ile sınırlıdır. Başkan vekili, yeni başkan seçilinceye veya görevden uzaklaştırılmış ya da tutuklanmış olan başkan göreve dönünceye kadar görev yapar.

Belediye başkanı veya başkan vekili seçilinceye kadar belediye başkanlığı görevi, meclis birinci başkan vekili, bulunmaması durumunda ikinci başkan vekili, onun da bulunmaması durumunda vali tarafından görevlendirilecek bir kamu görevlisi tarafından yürütülür.

Belediye başkanı veya başkan vekili seçimi en geç onbeş gün içinde tamamlanmadığı takdirde belediye meclisinin feshine ilişkin hükümler uygulanır.

Belediye başkanı görevlendirilmesi

Madde 46- Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması ve yeni belediye başkanı veya başkan vekili seçiminin yapılamaması durumunda, seçim yapılmaya kadar belediye başkanlığına büyükşehir ve il belediyelerinde İçişleri Bakanı, diğer belediyelerde vali tarafından görevlendirme yapılır. Görevlendirilecek kişinin belediye başkanı seçilme yeterliğine sahip olması şarttır.

9484

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Organlara İlişkin Ortak Hükümler

Görevden uzaklaştırma

Madde 47- Görevleriyle ilgili bir suç nedeniyle haklarında soruşturma veya kovuşturma açılan belediye organları veya bu organların üyeleri, kesin hükme kadar İçişleri Bakanı tarafından görevden uzaklaştırılabilir.

Görevden uzaklaştırma kararı iki ayda bir gözden geçirilir. Devamında kamu yararı bulunmayan görevden uzaklaştırma kararı kaldırılır.

Görevden uzaklaştırılanlar hakkında; kovuşturma açılmaması, kamu davasının düşmesi veya beraat kararı verilmesi, davanın genel af ile ortadan kaldırılması veya görevden düşürülme gerektirmeyen bir suçla mahkûm olunması durumunda görevden uzaklaştırma kararı kaldırılır.

Görevden uzaklaştırılan belediye başkanına, görevden uzak kaldığı süre aylık ödeneğinin üçte ikisi ödenir ve bu süre içinde diğer sosyal hak ve yardımlardan yararlanmaya devam eder.

ÜÇÜNCÜ KISIM
Belediye Teşkilâtı

BİRİNCİ BÖLÜM
Belediye Teşkilâtı ve Personeli

Belediye teşkilâtı

Madde 48- Belediye teşkilâtı, norm kadroya uygun olarak yazı işleri, mali hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur.

Beldenin nüfusu, fizikî ve coğrafî yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilir. Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi belediye meclisinin kararıyla olur.

Norm kadro ve personel istihdamı

Madde 49- Norm kadro ilke ve standartları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken belirlenir. Belediyenin ve bağlı kuruluşlarının norm kadroları, bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.⁽¹⁾

Belediye personeli, belediye başkanı tarafından atanır. Birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadrolarına yapılan atamalar ilk toplantıda belediye meclisinin bilgisine sunulur.

(1)29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkırdaki yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

Belediye ve bağı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, plânlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plâncısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir. Sözleşmeli personel eliyle yürütülen hizmetlere ilişkin boş kadrolara ayrıca atama yapılamaz. Bu personelin, yürütecekleri hizmetler için ihdas edilmiş kadro unvanının gerektirdiği nitelikleri taşımaları şarttır. Bu fıkra uyarınca sözleşmeli olarak istihdam edilecekler ödenecek net ücret, söz konusu kadro unvanı için birinci derecenin birinci kademesi esas alınmak suretiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre tespit edilecek her türlü ödemeler toplamının net tutarının yüzde 25 fazlasını geçmemek üzere belediye meclisi kararıyla belirlenir. Genel hükümlere göre birinci dereceden kadro ihdas edilemeyen kadro unvanları için ise o kadro unvanından ihdası yapılmış en yüksek kadro derecesinin birinci kademesi esas alınır ve yapılacak ödemenin azami tutarı yukarıda belirtilen usûle göre tespit olunur. Bu fıkra hükümlerine göre çalıştırılacak personel için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı unvanlar itibarıyla sınırlama getirebilir.⁽¹⁾

Avukat, mimar, mühendis (inşaat mühendisi ve harita mühendisi olmak kaydıyla) ve veteriner kadrosu bulunmayan veya işlerin azlığı nedeniyle bu unvanlarda kadrolu personel istihdamına ihtiyaç duyulmayan belediyelerde, bu hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, haftanın ya da ayın belirli gün veya saatlerinde kısmi zamanlı olarak sözleşme ile personel çalıştırılabilir. Kısmi zamanlı olarak çalıştırılacak personel sayısı yukarıda belirtilen her unvan için birden fazla olamaz ve bunlarla yapılacak sözleşme süresi takvim yılını aşamaz. Bunlara ödenecek net ücret, aynı unvanlı kadroların birinci derecesinin birinci kademesi için yapılması gereken bütün ödemeler toplamının net tutarının yarısını geçmemek ve çalıştırılacak süre ile orantılı olmak üzere belediye meclisi kararı ile tespit edilir. Bu fıkra uyarınca sözleşmeli personel olarak çalıştırılanlar için iş sonu tazminatı ödenmez ve işsizlik sigortası primi yatırılmaz. Bunlardan yaptıkları başka işler sebebiyle herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tâbi olanlar için sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası primi yatırılmaz ve aynı kişi birden fazla belediye veya bağı kuruluşta çalıştırılmaz.

(1)29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkra yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9486

Üçüncü ve dördüncü fıkra hükümleri uyarınca çalıştırılacak personele her ne ad altında olursa olsun sözleşme ücreti dışında herhangi bir ödeme yapılmaz ve ücret mahiyetinde aynı ya da nakdi menfaat temin edilmez. Bu personel hakkında bu Kanunla düzenlenmeyen hususlarda vize şartı aranmaksızın 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre istihdam edilenler hakkındaki hükümler uygulanır. Bu personele ait sözleşme örnekleri sözleşmenin imzalanmasını izleyen 30 gün içinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilir. **(Ek cümle: 29/6/2012-6338/16 md.)** Dördüncü fıkrafta sayılan unvanlara ilişkin hizmetler dışında kalmak ve o hizmet için ihdas edilmiş kadro bulunmamak kaydıyla, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca üçüncü fıkra çerçevesinde sözleşmeli personel istihdamı uygun görülmüş olan kadro unvanlarına ilişkin görevlerde, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre münhasıran kısmi süreli olarak sözleşmeli personel çalıştırılabilir.⁽¹⁾⁽²⁾

Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, belediye başkanının talebi, kendilerinin ve kurumlarının muvafakatiyle, belediyelerin birim müdürü ve üstü yönetici kadrolarında geçici olarak görevlendirilebilirler. Bu şekilde görevlendirmelerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68 inci maddesinin (B) fıkrasında öngörülen şartlar dikkate alınır. Belediyelerde bu şekilde istihdam edilen personel kurumlarından izinli sayılırlar. Bu personelin görevlendirildikleri süre zarfındaki, görevlendirildikleri kadroya ait her türlü malî hakları ile kurumları tarafından karşılanması gereken sosyal güvenlik ve benzeri diğer hakları belediye tarafından ödenir. İzinli oldukları müddet, terfi ve emekliliklerinde hesaba katılır ve terfi haklarını kazananlar başkaca bir işleme lüzum kalmaksızın terfi ettirilirlir. Bu şekilde görevlendirilenler, görevlendirme süresinin sona ermesinden itibaren onbeş gün içerisinde yazılı olarak kurumlarına başvurmaları hâlinde en geç bir ay içerisinde kadrolarına veya müktesebine uygun başka bir kadroya atanırlar.

Norm kadrosunda belediye başkan yardımcısı bulunan belediyelerde norm kadro sayısına bağlı kalmaksızın; belediye başkanı, zorunlu gördüğü takdirde, nüfusu 50.000'e kadar olan belediyelerde bir, nüfusu 50.001-200.000 arasında olan belediyelerde iki, nüfusu 200.001-500.000 arasında olan belediyelerde üç, nüfusu 500.000 ve fazla olan belediyelerde dört belediye meclis üyesini belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirebilir. Bu şekilde görevlendirilen meclis üyelerine belediye başkanına verilen ödeneğin 2/3'ünü aşmamak üzere belediye meclisi tarafından belirlenecek aylık ödenek verilir ve taleplerine göre bir sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilir. Bu şekilde görevlendirme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dâhil ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez ve belediye meclisinin görev süresini aşamaz. Sosyal güvenlik prim ve benzeri giderlerden kurum karşılıkları belediye bütçesinden karşılanır.

(1) 24/7/2008 tarihli ve 5793 sayılı Kanunun 46 ncı maddesiyle bu fıkrafta yer alan "İçişleri Bakanlığına ve Maliye Bakanlığına" ibaresi "İçişleri Bakanlığına" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkrafta yer alan "İçişleri" ibareleri "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9487

Belediyenin yıllık toplam personel giderleri, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın yüzde otuzunu aşamaz. Nüfusu 10.000'in altında olan belediyelerde bu oran yüzde kırk olarak uygulanır. Yıl içerisinde aylık ve ücretlerle beklenmedik bir artışın meydana gelmesi sonucunda personel giderlerinin söz konusu oranları aşması durumunda, cari yıl ve izleyen yıllarda personel giderleri bu oranların altına ininceye kadar yeni personel alımı yapılamaz. Yeni personel alımı nedeniyle bu oranın aşılması sebebiyle oluşacak kamu zararı, zararın olduğu tarihten itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte belediye başkanından tahsil edilir. Personelin her türlü alacakları zamanında ve öncelikle ödenir.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının yüzde onunu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayımın (20.000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere, hastalık ve yıllık izinleri dâhil olmak üzere, çalıştıkları sürelerle orantılı olarak encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

Personel devri

Madde 50- Bu Kanunun 8 ve 11 inci maddeleri uyarınca tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerin kadroları ve personeli; katılma hâlinde katıldıkları belediyeye, köye dönüştürülme hâlinde ilgili il özel idaresine devredilir. Devredilen personelden kadro ve görev unvanları değişmeyenler, aynı unvanlı kadrolara atanmış sayılırlar. Devredilen personelden durumlarına uygun boş kadro olmayanların veya mevcut kadro unvanı ile atamaları yapılamayanların kadro unvanları üç ay içerisinde ilgili belediye meclisi veya il genel meclisince aynı sınıfta içerisinde kalmak kaydıyla değiştirilir. Bu değişiklikten itibaren bir ay içerisinde ilgililerin durumlarına uygun kadrolara atamaları yapılır. Söz konusu personel, atama işlemleri yapıncaya kadar devredildikleri belediye veya il özel idaresince ihtiyaç duyulan işlerde görevlendirilebilirler. Bunlar yeni bir kadroya atanıncaya kadar eski kadrolarına ait aylık, ücret, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer malî haklarını devredildikleri belediye veya il özel idaresinden almaya devam ederler. Devredilen personelden memur statüsünde görev yapanların, atandıkları yeni kadrolarının aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer malî hakları toplamının net tutarının, eski kadrolarına bağlı olarak en son ayda almakta oldukları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer malî hakları toplamı net tutarından az olması hâlinde aradaki fark giderilinceye kadar atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tâbi olmaksızın tazminat olarak ödenir.

Tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre istihdam edilen sözleşmeli personelin pozisyonları, (...)⁽¹⁾ başka bir işleme gerek kalmaksızın devredildikleri belediye veya il özel idaresi adına vize edilmiş sayılır.⁽¹⁾

(1) Bu fıkrada yer alan "... avukat unvanlı pozisyonlar hariç olmak üzere, ..." ifadesi, Anayasa Mahkemesinin 24/1/2007 tarihli ve E.: 2005/95, K.: 2007/5 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

9488

İKİNCİ BÖLÜM

*Belediye Zabıtası, İtfaiye ve Acil Durum Plânlaması**Zabitanın görev ve yetkileri*

Madde 51- Belediye zabıtası, beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular.

Görevini yaparken zabıtaya karşı gelenler, kolluk kuvvetlerine karşı gelenler gibi cezalandırılır.

Belediye zabıta teşkilâtının çalışma usûl ve esasları, çalışanların görev ve yetkileri, memurluğa alınması için taşımaları gereken nitelikler, alacakları meslek içi eğitim, görevde yükselme, (İptal ibare: **Anayasa Mahkemesinin 17/10/2018 tarihli ve E.:2018/110; K.:2018/99 sayılı Kararı ile**) (...) ⁽²⁾ giyecekleri kıyafet ve savunma amaçlı olarak kullanacakları aletler ile zabıta teşkilâtında hizmet gereklerine göre oluşturulacak birimler, İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Belediye, bu yönetmeliğe aykırı olmamak üzere ek düzenlemeler yapabilir. ⁽¹⁾

Zabıta hizmetleri kesintisiz olarak yürütülür. Zabıta personelinin çalışma süresi ve saatleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın, hizmetin aksatılmadan yürütülmesini sağlayacak şekilde düzenlenir. Belediye zabıta ve özel güvenlik hizmetlerinde fiilen çalışanlara, fazla mesai ücreti olarak yılı bütçe kanununda belirlenen üst sınırı aşmamak kaydıyla belediye meclisi kararı ile tespit edilen maktu tutar ödenir.

İtfaiye

Madde 52- İtfaiye teşkilâtının çalışma usûl ve esasları, çalışanların görev ve yetkileri, memurluğa alınması için taşımaları gereken nitelikler, alacakları meslek içi eğitim, görevde yükselme, meslekten çıkarılma, giyecekleri kıyafet ve savunma amaçlı olarak kullanacakları aletler ile itfaiye teşkilâtında hizmet gereklerine göre oluşturulacak birimler, İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Belediye bu yönetmeliğe aykırı olmamak üzere ek düzenlemeler yapabilir. ⁽¹⁾

İtfaiye hizmetleri kesintisiz olarak yürütülür. İtfaiye personelinin çalışma süresi ve saatleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın, hizmetin aksatılmadan yürütülmesini sağlayacak şekilde düzenlenir. Belediye itfaiye teşkilâtında fiilen çalışanlara fazla mesai ücreti olarak yılı bütçe kanununda belirlenen üst sınırı aşmamak kaydıyla belediye meclisi kararı ile tespit edilen maktu tutar ödenir.

Acil durum plânlaması

Madde 53- Belediye; yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar.

(1)29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkralarda yer alan "İçişleri Bakanlığı" ibaresi "İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

(2)Anayasa Mahkemesinin 17/10/2018 tarihli ve E.:2018/110; K.:2018/99 sayılı Kararı ile bu fıkra da yer alan "...meslekten çıkarılma,..." ibaresi iptal edilmiştir. Kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

9489

Acil durum plânlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlanır ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınır.

Plânlar doğrultusunda halkın eğitimi için gerekli önlemler alınarak ikinci fıkrada sayılan idareler, kurumlar ve örgütlerle ortak programlar yapılabilir.

Belediye, belediye sınırları dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda, bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM *Belediyelerin Denetimi*

Denetimin amacı

Madde 54- Belediyelerin denetimi; faaliyet ve işlemlerde hataların önlenmesine yardımcı olmak, çalışanların ve belediye teşkilâtının gelişmesine, yönetim ve kontrol sistemlerinin geçerli, güvenilir ve tutarlı duruma gelmesine rehberlik etmek amacıyla; hizmetlerin süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre tarafsız olarak analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek; kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek ilgililere duyurmaktır.

Denetimin kapsamı ve türleri

Madde 55- Belediyelerde iç ve dış denetim yapılır. Denetim, iş ve işlemlerin hukuka uygunluk, mali ve performans denetimini kapsar.

İç ve dış denetim 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Ayrıca, belediyenin mali işlemler dışında kalan diğer idarî işlemleri, hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından İçişleri Bakanlığı tarafından da denetlenir.

Belediyelere bağlı kuruluş ve işletmeler de yukarıdaki esaslara göre denetlenir.

Denetime ilişkin sonuçlar kamuoyuna açıklanır ve meclisin bilgisine sunulur.

Faaliyet raporu

Madde 56- Belediye başkanı, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 41 inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen biçimde; stratejik plân ve performans programına göre yürütülen faaliyetleri, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleşme durumu ile meydana gelen sapmaların nedenlerini ve belediye borçlarının durumunu açıklayan faaliyet raporunu hazırlar. Faaliyet raporunda, bağlı kuruluş ve işletmeler ile belediye ortaklıklarına ilişkin söz konusu bilgi ve değerlendirmelere de yer verilir.

Faaliyet raporu nisan ayı toplantısında belediye başkanı tarafından meclise sunulur. Raporun bir örneği Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilir ve kamuoyuna da açıklanır.⁽¹⁾

(1)29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9490

Hizmetlerde aksama

Madde 57- Belediye hizmetlerinin ciddi bir biçimde aksatıldığı ve bu durumun halkın sağlık, huzur ve esenliğini hayati derecede olumsuz etkilediğinin İçişleri Bakanlığının talebi üzerine yetkili sulh hukuk hâkimi tarafından belirlenmesi durumunda İçişleri Bakanlıkta meydana gelecek aksamanın giderilmesini, hizmetin özelliğine göre makul bir süre vererek belediye başkanından ister.

Aksama giderilemezse, söz konusu hizmetin yerine getirilmesini o ilin valisinden ister. Bu durumda vali, aksaklığı öncelikle belediyenin araç, gereç, personel ve diğer kaynaklarıyla giderir. Mümkün olmadığı takdirde diğer kamu kurum ve kuruluşlarının imkânlarını da kullanabilir. Ortaya çıkacak maliyet vali tarafından İller Bankasına bildirilir ve İller Bankasına o belediyenin müteakip ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden belediyeye ayrılan paydan valilik emrine gönderilir.

İçişleri Bakanlığının talebi üzerine sulh hukuk hâkimi tarafından alınan karara karşı ilgili belediyece asliye hukuk mahkemesine itiraz edilebilir.

(Ek fıkra: 15/8/2016-KHK-674/39 md.; Aynen Kabul: 10/11/2016-6758/35 md.) Ancak belediye veya bağlı idarelerde; hizmetlerin aksatılmasının terör veya şiddet olaylarıyla mücadelede olumsuz etkilediğinin veya etkileyeceğinin valilik tarafından belirlenmesi halinde, valilik söz konusu hizmeti Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, il özel idaresi veya kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla yapar veya yaptırır. Valiliğin talebi üzerine, yapılan veya yapılacak harcamalar karşılığı tutarlar, Maliye Bakanlığı veya İller Bankası Anonim Şirketince ilgili idare payından kesilerek ilgili kurum ve kuruluşta gönderilir. Merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idarelerine aktarılan tutarlar bu idarelerin bütçeleriyle ilişkilendirilir. Bu fıkra kapsamındaki ihtiyaçlar; parasal ve bütçe sınırlamasına tabi olmaksızın 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesinde belirtilen usule göre temin edilir.

(Ek fıkra: 15/8/2016-KHK-674/39 md.; Aynen Kabul: 10/11/2016-6758/35 md.) Belediye ve bağlı idare imkânlarının terör veya şiddet olaylarına dolaylı ya da doğrudan destek sağlamak amacıyla kullanıldığı valilik tarafından belirlenmesi durumunda, terör ve şiddet olaylarına destek olmak amacıyla kullanılan belediye veya bağlı idare taşınırlarına mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından el konulur. Bu fıkra kapsamında sorumluluğu tespit edilen belediye veya bağlı idare personelinin vali veya kaymakam tarafından görevden uzaklaştırılması halinde görevde iade işlemi ancak uzaklaştırma işlemi yapan makam tarafından yapılır.

Denetimle ilgili diğer hükümler

Madde 58- Denetimin yapılması ve faaliyet raporunun hazırlanması hususunda bu Kanunda hüküm bulunmayan durumlarda 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile diğer kanunların ilgili hükümleri uygulanır.

9490-1

BEŞİNCİ KISIM
Mali Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM
Belediyenin Gelir ve Giderleri

Belediyenin gelirleri

Madde 59- Belediyenin gelirleri şunlardır:

- a) Kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılma payları.
- b) Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay.
- c) Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler.
- d) Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler.
- e) Belediye meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler.
- f) Faiz ve ceza gelirleri.
- g) Bağışlar.
- h) Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler.
- i) Diğer gelirler.

Büyükşehir belediyelerinde büyükşehir sınırları ve mücavir alanları içinde belediyelerince tahsil edilen emlak vergisi tutarının tamamı ilgili ilçe ve ilk kademe belediyeleri tarafından alınır. Bunlardan büyükşehir belediyesine veya özel idareye ayrıca pay kesilmez.

Belediyenin giderleri

Madde 60- Belediyenin giderleri şunlardır:

- a) Belediye binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler.
- b) Belediyenin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler.
- c) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.
- d) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.
- e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.
- f) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri.
- g) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.
- h) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ile sigorta giderleri.

9490-2

- i) Dar gelirlili, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.⁽¹⁾
- j) Dava takip ve icra giderleri.
- k) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.
- l) Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler.
- m) Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri.
- n) Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.
- o) Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.
- p) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.
- r) Şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar.
- s) İmar düzenleme giderleri.
- t) Her türlü proje giderleri.

İKİNCİ BÖLÜM

*Belediye Bütçesi**Belediye bütçesi*

Madde 61- Belediyenin stratejik plânına ve performans programına uygun olarak hazırlanan bütçe, belediyenin mali yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösterir, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin verir.

Bütçeye ayrıntılı harcama programları ile finansman programları eklenir.

Bütçe yılı Devlet mali yılı ile aynıdır.

Bütçe dışı harcama yapılamaz.

Belediye başkanı ve harcama yetkisi verilen diğer görevliler, bütçe ödeneklerinin verimli, tutumlu ve yerinde harcanmasından sorumludur.

Bütçenin hazırlanması ve kabulü

Madde 62- Belediye başkanı tarafından hazırlanan bütçe tasarısı eylül ayının birinci gününden önce encümene sunulur ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı belediye bütçe tahminlerini konsolide eder ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu uyarınca merkezi yönetim bütçe tasarısına eklenmek üzere eylül ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığına bildirir. Encümen, bütçeyi inceleyerek görüşüyle birlikte kasım ayının birinci gününden önce belediye meclisine sunar.⁽²⁾

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "özürlülere" ibaresi "engellilere" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "İçişleri" ibareleri "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9491

Meclis bütçe tasarısını yılbaşından önce, aynen veya değiştirerek kabul eder. Ancak, meclis bütçe denklğini bozacak biçimde gider artırıcı ve gelir azaltıcı değişiklikler yapamaz. Kabul edilen bütçe, malî yılbaşından itibaren yürürlüğe girer.

Harcama yetkilisi

Madde 63- Belediye bütçesiyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir.

Kesinhesap

Madde 64- Her yıl bütçesinin kesinhesabı, belediye başkanı tarafından hesap döneminin bitiminden sonra nisan ayı içinde encüme sunulur. Kesinhesap, belediye meclisinin mayıs ayı toplantısında görüşülerek karara bağlanır.

Kesinhesabın görüşülmesi ve kesinleşmesinde, bütçeye ilişkin hükümler uygulanır.

Bütçe sistemi

Madde 65- Belediye bütçesi ile muhasebe işlemlerine ilişkin esas ve usüller Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.⁽¹⁾

Geçmiş yıl bütçesinin devamı

Madde 66- Herhangi bir nedenle yeni yıl bütçesi kesinleşmemiş ise yeni bütçenin kesinleşmesine kadar geçen yıl bütçesi uygulanır.

Bütçenin kabulüne kadar yapılan işlemler yeni yıl bütçesine göre yapılmış sayılır.

Gelecek yıllara yaygın hizmet yüklenmeleri

Madde 67- Belediyede belediye meclisinin, belediyeye bağlı kuruluşlarda yetkili organın kararı ile park, bahçe, sera, refüj, kaldırım ve havuz bakımı ve tamiri; araç kiralama, kontrollük, temizlik, güvenlik ve yemek hizmetleri; makine-teçhizat bakım ve onarım işleri; bilgisayar sistem ve santralleri ile elektronik bilgi erişim hizmetleri; sağlıkla ilgili destek hizmetleri; fuar, panayır ve sergi hizmetleri; baraj, arıtma ve katı atık tesislerine ilişkin hizmetler; kanal bakım ve temizleme, alt yapı ve asfalt yapım ve onarımı, trafik sinyalizasyon ve aydınlatma bakımı, sayaç okuma ve sayaç sökmek-takma işleri ile ilgili hizmetler; toplu ulaşım ve taşıma hizmetleri; sosyal tesislerin işletilmesi ile ilgili işler, süresi ilk mahalli idareler genel seçimlerini izleyen altıncı ayın sonunu geçmemek üzere ihale yoluyla üçüncü şahıslara görürülebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Borçlanma ve İktisadi Girişimler

Borçlanma

Madde 68- Belediye, görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak amacıyla aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre borçlanma yapabilir ve tahvil ihraç edebilir:

a) Dış borçlanma, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde sadece belediyenin yatırım programında yer alan projelerinin finansmanı amacıyla yapılabilir.

(1)29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9492

b) İller Bankasından yatırım kredisi ve nakit kredi kullanan belediye, ödeme planını bu bankaya sunmak zorundadır. İller Bankası hazırlanan geri ödeme planını yeterli görmediği belediyenin kredi isteklerini reddeder.

c) Tahvil ihracı, yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için ilgili mevzuat hükümleri uyarınca yapılır.

d) Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarı, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamaz. Bu miktar büyükşehir belediyeleri için bir buçuk kat olarak uygulanır.

e) Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketler, en son kesinleşmiş bütçe gelirlerinin, 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarının yılı içinde toplam yüzde onunu geçmeyen iç borçlanmayı belediye meclisinin kararı; yüzde onunu geçen iç borçlanma için ise meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayı ile yapabilir.⁽²⁾

f) Belediyelerin ileri teknoloji ve büyük tutarda maddi kaynak gerektiren alt yapı yatırımlarında Cumhurbaşkanınca kabul edilen projeleri için yapılacak borçlanmalar (d) bendindeki miktarın hesaplanmasında dikkate alınmaz. Dış kaynak gerektiren projelerde Hazine Müsteşarlığının görüşü alınır.⁽¹⁾

Yukarıda belirtilen usul ve esaslara aykırı olarak borçlanan belediye yetkilileri hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmeyen durumlarda 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun görevi kötüye kullanmaya ilişkin hükümleri uygulanır.

Belediye, varlık ve yükümlülüklerinin ayrıntılı bir şekilde yer aldığı mali tablolarını üçer aylık dönemler hâlinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına, Maliye Bakanlığına, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına ve Hazine Müsteşarlığına gönderir.⁽²⁾

Arsa ve konut üretimi

Madde 69- Belediye; düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla belediye ve mücavir alan sınırları içinde, özel kanunlarına göre korunması gerekli yerler ile tarım arazileri hariç imarlı ve alt yapı arsalar üretmek; konut, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak, kamulaştırma yapmak, bu arsaları trampa etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla iş birliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek yetkisine sahiptir.

Belediye, bu amaçla bütçesinden gerekli parayı ayırmak suretiyle işletme tesis edebilir.

Arsalar hariç üretilen konut ve işyerlerinin satışı 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tâbi değildir. O belediye ve mücavir alan sınırları içinde kendisine, eşine veya onsekiz yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirli kişiler ile afete maruz kalanlara, sanayi bölgelerinden nakledileceklere ve üyelerinin tamamı bu durumda olan kooperatiflere, bedeli 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre oluşturulan takdir komisyonu tarafından belirlenecek tutardan aşağı olmamak üzere arsa tahsisi yapılabilir. Durumları 775 sayılı Geçekönü Kanununun 25 inci maddesine uyan kimselere de bu maddeye göre arsa ve konut sağlanabilir. Bu fıkranın uygulama esasları, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanacak çerçeve yönetmeliğe uygun olarak belediye meclisleri tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.⁽³⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 200 üncü maddesiyle bu bentte yer alan "Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu bent ve fıkrada yer alan "İçişleri" ibareleri "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "İçişleri Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından müştereken" ibaresi "Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından" şeklinde değiştirilmiştir.

9493

Şirket kurulması

Madde 70- Belediye kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilir.

İşletme tesisi

Madde 71- Belediye, özel gelir ve gideri bulunan hizmetlerini Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izniyle bütçe içinde işletme kurarak yapabilir.⁽³⁾

Borç ve alacakların takası ve mahsubu

Madde 72- (Mülga: 24/7/2008-5793/47 md.)

ALTINCI KISIM
Çeşitli ve Son Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM
Çeşitli Hükümler

Kentsel dönüşüm ve gelişim alanı⁽¹⁾

Madde 73- (Değişik: 17/6/2010-5998/1 md.)

Belediye, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir. Bir alanın kentsel dönüşüm ve gelişim alanı olarak ilan edilebilmesi için yukarıda sayılan hususlardan birinin veya bir kaçının gerçekleşmesi ve bu alanın belediye veya mücavir alan sınırları içerisinde bulunması şarttır. Ancak, kamunun mülkiyetinde veya kullanımında olan yerlerde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı ilan edilebilmesi ve uygulama yapılabilmesi için ilgili belediyenin talebi ve Cumhurbaşkanınca bu yönde karar alınması şarttır.⁽¹⁾⁽²⁾

Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı olarak ilan edilecek alanın; üzerinde yapı olan veya olmayan imarlı veya imarsız alanlar olması, yapı yükseklik ve yoğunluğunun belirlenmesi, alanın büyüklüğünün en az 5 en çok 500 hektar arasında olması, etaplar halinde yapılabilmesi hususlarının takdiri münhasıran belediye meclisinin yetkisindedir. Toplamı 5 hektardan az olmamak kaydı ile proje alanı ile ilişkili birden fazla yer tek bir dönüşüm alanı olarak belirlenebilir.

(1) 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "yapılabilmesi Bakanlar Kurulu kararına bağlıdır." ibaresi "yapılabilmesi için ilgili belediyenin talebi ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca bu yönde karar alınması şarttır." şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 200 üncü maddesiyle bu fıkra da yer alan "Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkra da yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9494

Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde kentsel dönüşüm ve gelişim projesi alanı ilan etmeye büyükşehir belediyeleri yetkilidir. Büyükşehir belediye meclisince uygun görülmesi halinde ilçe belediyeleri kendi sınırları içinde kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir.

Büyükşehir belediyeleri tarafından yapılacak kentsel dönüşüm ve gelişim projelerine ilişkin her ölçekteki imar planı, parselasyon planı, bina inşaat ruhsatı, yapı kullanma izni ve benzeri tüm imar işlemleri ve 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmaya büyükşehir belediyeleri yetkilidir.

Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkımı ve kamulaştırılmasında anlaşma yolu esastır. Kentsel dönüşüm ve gelişim projesi kapsamında bulunan gayrimenkul sahipleri ve belediye tarafından açılacak davalar, mahkemelerde öncelikle görüşülür ve karara bağlanır.

Kentsel dönüşüm ve gelişim alanları içinde yer alan eğitim ve sağlık alanları hariç kamuya ait gayrimenkuller harca esas değer üzerinden belediyelere devredilir. **(Ek cümle:4/7/2019-7181/20 md.)** Devredilen bu gayrimenkuller için Cumhurbaşkanınca kentsel dönüşüm ve gelişim alanı kararının alındığı tarihten itibaren ecrimisil tahakkuk ettirilmez, tahakkuk ettirilen ecrimisiller terkin edilir, tahsil edilenler ise iade edilir. Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında yıkılarak yeniden yapılacak münferit yapılarda ilgili vergi, resim ve harçların dörtte biri alınır.

Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarındaki gayrimenkul sahipleri ve 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanuna istinaden, hak sahibi olmuş kimselerle anlaşmaları halinde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanında hakları verilir. **(Ek cümle: 10/9/2014-6552/122 md.)** Anlaşma sonucu belediye mülkiyetine geçen gayrimenkuller haczedilemez. 2981 sayılı Kanun kapsamına girmeyen gecekondu sahiplerine enkaz ve ağaç bedelleri verilir veya belediye imkanları ölçüsünde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı dışında arsa veya konut satışı yapılabilir. Bu kapsamda bulunanlara Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile işbirliği yapılmak suretiyle konut satışı da yapılabilir. Enkaz ve ağaç bedelleri arsa veya konut bedellerinden mahsup edilir.

Kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan edilen yerlerde belediyelere ait gayrimenkuller ile belediyelerin anlaşma sağladığı veya kamulaştırdıkları gayrimenkuller üzerindeki inşaatların tamamı belediyeler tarafından yapılır veya yaptırılır. Belediye ile anlaşma yapmayan veya belediyece kamulaştırılmasına gerek duyulmayan gayrimenkul sahiplerinden proje alanında kendilerine 3194 sayılı Kanunun 18 inci maddesine göre ayrı ada ve parselde imar hakkı verilmemiş olanlar kamulaştırmazsız el atma davası açabilir.

Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında yapılacak alt yapı ve rekreasyon harcamaları, proje ortak gideri sayılır. Belediyelere ait inşaatların proje ortak giderleri belediyeler tarafından karşılanır. Kendilerine ayrı ada veya parsel tahsis edilen gayrimenkul sahipleri ile kamulaştırma dışı kalan gayrimenkul sahipleri, sahip oldukları inşaatın toplam metrekaresi oranında proje ortak giderlerine katılmak zorundadır. Proje ortak gideri ödenmeden inşaat ruhsatı, yapılan binalara yapı kullanma izni verilemez; su, doğalgaz ve elektrik bağlanamaz.

9494-1

Dönüşüm alanı sınırı kesinleştiği tarihte, bu sınırlar içindeki gayrimenkullerin tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilmek üzere tapu sicil müdürlüğüne, paftasında gösterilmek üzere kadastro müdürlüğüne bildirilir. Söz konusu gayrimenkullerin kaydında meydana gelen değişiklikler belediyeye bildirilir.

Kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan edilen yerlerde; ifraz, tevhit, sınırlı aynı hak tesisi ve terkin, cins değişikliği ve yapı ruhsatı verilmesine ilişkin işlemler belediyenin izni ile yapılır. **(İptal ikinci, üçüncü, dördüncü cümleler: Anayasa Mahkemesinin 18/10/2012 tarihli ve E.: 2010/82, K.:2012/159 sayılı Kararı ile) (...)⁽¹⁾**

Belediye, kentsel dönüşüm ve gelişim projelerini gerçekleştirmek amacıyla; imar uygulaması yapmaya, imar uygulaması yapılan alanlardaki taşınmazların değerlerini tespit etmeye ve bu değer üzerinden hak sahiplerine dağıtım yapmaya veya hasılat paylaşımını esas alan uygulamalar yapmaya yetkilidir.

Kentsel dönüşüm ve gelişim projelerinin uygulanması sırasında, tapu kayıtlarında mülkiyet hanesi açık olan veya aynı hakları davalı olan taşınmazlar doğrudan kamulaştırılarak bedelleri mahkemece tayin edilen bankaya belli olacak hak sahipleri adına bloke edilir. Belediye kentsel dönüşüm ve gelişim projelerinin uygulama alanında bulunan taşınmazların kamulaştırılması sırasında veraset ilanı çıkarmaya veya tapudaki kayıt malikine göre işlem yapmaya yetkilidir.

(Ek fıkra: 16/5/2012-6306/17 md.) Büyükşehirlerde büyükşehir belediye meclisinin, il ve ilçelerde belediye meclislerinin salt çoğunluk ile alacağı karar ile masrafların tamamı veya bir kısmı belediye bütçesinden karşılanmak kaydıyla kentin uygun görülen alanlarında bina cephelerinde değişiklik ve yenileme ile özel aydınlatma ve çevre tanzimi çalışmaları yapılabilir. Cephe değişikliği yapılacak binalarda telif hakkı sahibi proje müelliflerine talep etmeleri hâlinde, değiştirilecek cephe veya cephelerin beher metrekaresi için bir günlük net asgari ücret tutarını geçmemek üzere telif hakkı ödenir. Büyükşehir belediye meclisince uygun görülmesi hâlinde, büyükşehir belediyesi içindeki ilçe belediyeleri kendi sınırları içinde bu fıkra da belirtilen iş ve işlemleri yapabilir.

(Ek fıkra: 16/5/2012-6306/17 md.) Bina cephelerinde değişiklik ve yenileme ile özel aydınlatma ve çevre tanzimi çalışmaları için yapılması gereken iş, işlem ve yetkilendirmeler, kat maliklerinin arsa payı çoğunluğu ile verecekleri karara göre yapılır.

(Ek fıkra: 16/5/2012-6306/17 md.) Büyükşehir belediyelerince, kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan edilen alanlar ile 5366 sayılı Kanuna göre yenileme alanı ilan edilen alanlarda veya bu Kanunun 75 inci maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları ile protokol yapmaları hâlinde, büyükşehir belediye meclisi kararı ile, yıkılan ibadethane ve yurtların yerine veya ihtiyaç duyulan yerlerde ibadethane ve yurt inşa edilebilir.

Kentsel dönüşüm ve gelişim projesi kapsamındaki işler, kamu idareleriyle 75 inci madde çerçevesinde ortak hizmet projeleri aracılığıyla gerçekleştirilebilir.

(1) Söz konusu İptal Kararı 23/7/2013 tarihli ve 28716 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır.

9494-2

Bu Kanunun konusu ile ilgili hususlarda Başbakanlık Toplu Konut İdaresine 2985 sayılı Kanun ve diğer kanunlarla verilen yetkiler saklıdır.

Yurt dışı ilişkileri

Madde 74- Belediye, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir.

Belediye bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş kent ilişkisi kurabilir.

Birinci ve ikinci fıkra gereğince yapılacak faaliyetlerin, dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi ve önceden Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izninin alınması zorunludur.⁽²⁾

Diğer kuruluşlarla ilişkiler

Madde 75- Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

a) Mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait yapım, bakım, onarım ve taşıma işlerini bedelli veya bedelsiz üstlenebilir veya bu kuruluşlar ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir ve bu amaçla gerekli kaynak aktarımında bulunabilir. Bu takdirde iş, işin yapımını üstlenen kuruluşun tâbi olduğu mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır.

b) Mahallî idareler ile merkezî idareye ait asli görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli aynı ihtiyaçları karşılayabilir, geçici olarak araç ve personel temin edebilir.

c) **(Değişik: 12/11/2012-6360/19 md.)** Kamu kurumunu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler, Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir. Diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek ortak hizmet projeleri için mahallin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerekir.⁽¹⁾

d) Kendilerine ait taşınmazları, asli görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredebilir veya süresi yirmibeş yılı geçmemek üzere tahsis edebilir. Bu taşınmazlar aynı kuruluşlara kiraya da verilebilir. Bu taşınmazların, tahsis amacı dışında kullanılması hâlinde, tahsis işlemi iptal edilir. Tahsis süresi sonunda, aynı esaslara göre yeniden tahsis mümkündür.

Kamu kurum ve kuruluşlarına belediyeler, bağlı kuruluşları ve belediye şirketlerince devir veya tahsis edilen taşınmazlar, kamu konutu ve sosyal tesis olarak kullanılamaz.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/19 md.) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5253 sayılı Dernekler Kanununun 10 uncu maddesi; belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler için uygulanmaz.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 200 üncü maddesiyle bu bentte yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkra da yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

9495

(**Ek fıkra: 31/10/2016-KHK-678/11 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7071/11 md.**) Afet, kitlesel göç ve teröre maruz kalan yerleşim birimlerinin belediyeleri (...)³) vali veya belediye başkanı, aksayan belediye hizmetinin başka bir belediye tarafından yerine getirilmesini talep edebilir. Yardım istenilen belediye, meclis kararına gerek olmaksızın İçişleri Bakanının izniyle bu talebi yerine getirebilir.

Kent konseyi

Madde 76- Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehri bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usul ve esasları Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.⁽²⁾

Belediye hizmetlerine gönüllü katılım⁽¹⁾

Madde 77- Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında belde dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.

Gönüllülerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usul ve esaslar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.⁽²⁾

Yazışma

Madde 78- Belediye, kamu kurum ve kuruluşlarıyla doğrudan yazışabilir.

Belediye tasarrufundaki yerler

Madde 79- Diğer kanunlarla getirilen hükümler saklı kalmak üzere, mezarlıklar ile belediye sınırları içinde bulunan ve sahihsiz arazi niteliğinde olan seyrangâh, harman yeri, koruluk, dinlenme yerleri, meydanlar, bataklık, çöp döküm sahaları, yıkılmış kale ve kulelerin arsaları ve enkazı ve benzeri yerler belediyenin tasarrufundadır.

Belediye tarafından deniz, akarsu ve gölden doldurma suretiyle kazanılan alanlar, Kıyı Kanunu ve ilgili mevzuata uygun olarak kullanılmak şartıyla Maliye Bakanlığı tarafından belediyelerin, büyükşehirlerde büyükşehir belediyelerinin tasarrufuna bırakılır.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "özürülere" ibaresi "engellilere" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkralarda yer alan "İçişleri" ibareleri "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) Bu fıkroda yer alan "... ile bu Kanunun 45 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince belediye başkanı veya başkan vekili görevlendirilen belediyelerde," bölümü Anayasa Mahkemesi'nin 14/11/2019 tarihli ve E.: 2018/90, K.: 2019/85 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

9496

Şehirlerarası özel otobüs terminali işletmesi ve akaryakıt istasyonları

Madde 80- Belediye sınırları ve mücavir alanları içinde, kara yolu ile yolcu taşıma hakkına sahip gerçek ve tüzel kişilerin şehirlerarası otobüs terminali kurmalarına ve işletmeleri ile her türlü akaryakıt ile sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) ve sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) istasyonlarına nazım imar ve uygulama imar plânına uygun olmak kaydıyla belediye tarafından izin verilebilir. Akaryakıt istasyonlarına izin verilmesi için nazım imar plânında akaryakıt istasyonu olarak gösterilmesi şarttır. Bu istasyonlara çalışma ruhsatı büyükşehirlerde büyükşehir belediyesi tarafından verilir.

Ad verme, tanıtıcı amblem ve flama kullanımı

Madde 81- Cadde, sokak, meydan, park, tesis ve benzerlerine ad verilmesi ve belediye tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin tespitine ilişkin kararlarda; belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğu, bunların değiştirilmesine ilişkin kararlarda ise meclis üye tam sayısının üçte iki çoğunluğunun kararı aranır. Bu kararlar mülki idare amirinin onayı ile yürürlüğe girer.

Avukatlık ücretinin dağıtımı

Madde 82- Belediye lehine sonuçlanan dava ve icra takipleri nedeniyle hükme bağlanarak karşı taraftan tahsil olunan vekâlet ücretlerinin; avukatlara (49 uncu maddeye göre çalıştırılanlar dâhil) ve hukuk servisinde fiilen görev yapan memurlara dağıtımı hakkında 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekâlet Hakkında Kanun hükümleri kıyas yolu ile uygulanır.

Yeniden değerlendirme oranının uygulanması

Madde 83- Bu Kanunun 15, 18 ve 34 üncü maddelerinde belirtilen parasal miktarlar, her yıl 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranına göre artırılır.

Uygulanmayacak hükümler⁽¹⁾

Madde 84- Bu Kanunla, belediyenin sorumlu ve yetkili kıldığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak; 24.4.1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanunu, 4.7.1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selâhiyet Kanunu, 10.6.1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, 12.9.1960 tarihli ve 80 sayılı 1580 Sayılı Belediye Kanununun 15 inci Maddesinin 58 inci Bendine Tevfikân Belediyelerce Kurulan Toptancı Hal'lerinin Sureti İdaresi Hakkında Kanun, 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu, 14.6.1989 tarihli ve 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun, (...) ⁽¹⁾, 10.7.2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu, 1.5.2003 tarihli ve 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 14.7.1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda bu Kanun hükümleri uygulanır.

(1) 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Kanunun 47 nci maddesiyle, bu maddede yer alan "27.05.2004 tarihli ve 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkındaki Kanun" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

9497

İKİNCİ BÖLÜM

*Değiştirilen, Eklenen ve Yürürlükten
Kaldırılan Hükümler*

Madde 85- a) (8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

b) (5.1.1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

c) 18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının mülga (d) bendi, “d) Belediye kurulması,” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

d) 10.7.2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendindeki “ağaçlandırma yapmak;” ibaresinden sonra gelmek üzere “gayrisihhi işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini,” ibaresi, aynı maddenin üçüncü fıkrasının (d) bendindeki “belirtilen hizmetlerden” ibaresinden sonra gelmek üzere “775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak,” ibaresi eklenmiş; 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının sonuna “Meclis kendi belirleyeceği bir ay tatil yapabilir.” Cümlesi ile 22 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki “Büyükşehir belediyesi” ibaresinden sonra gelmek üzere “İ.hukuk müşaviri ve” ibaresi eklenmiş; 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen “Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır.” Cümlesi ile 14 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki “on gün içinde” ibaresi ve 15 inci maddesinin birinci fıkrasında geçen “her dönem başı toplantısında,” ile 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında geçen “her yılın ilk olağan toplantısında” ibareleri madde metinlerinden çıkarılmıştır.

e) 22.2.2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine, “erozyonun önlenmesi,” ibaresinden sonra gelmek üzere “kültür, sanat, turizm,” ibaresi eklenmiş; (b) bendinde yer alan “kültür, turizm, gençlik ve spor” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve aynı maddeye birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş; 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır.” Cümlesi ile 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “on gün içinde” ibaresi madde metninden çıkarılmış; 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi “İl genel meclisi, bir yıl görev yapmak üzere üyeleri arasından en az üç, en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.” şeklinde değiştirilmiş; 24 üncü maddesinin birinci fıkrasına “Meclis” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve komisyon” ibaresi eklenmiş ve aynı fıkradaki “2600” ibaresi “6000” olarak değiştirilmiş; 36 ncı maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları madde metninden çıkarılmış ve “il özel idarelerinde sözleşmeli personel ile kısmi zamanlı sözleşmeli personel çalıştırılması hususunda Belediye Kanununun 49 uncu maddesi hükümleri uygulanır.” Cümlesi aynı maddeye üçüncü fıkra olarak eklenmiştir.

Merkezi idare tarafından yürütülen görev ve hizmetlere ait yatırımlardan ilgili bakanlıkça uygun görülenler, il özel idareleri eliyle de gerçekleştirilebilir. Bu yatırımlara ait ödenekler, ilgili kuruluş tarafından o il özel idaresi bütçesine aktarılır. İl özel idaresi bu yatırımların yüzde yirmibeşine kadar olan kısmı için kendi bütçesinden harcama yapabilir. Merkezi idare, ayrıca, desteklemek ve geliştirmek istediği hizmetleri proje bazında gerekli kaynaklarını ilgili il özel idaresine aktarmak suretiyle onlarla işbirliği içinde yürütebilir. Bu kaynak ve ödenekler özel idare bütçesi ile ilişkilendirilmez ve başka amaçla kullanılamaz.

9498

f) 7.12.2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu yürürlükten kaldırmıştır.

g) 29.7.1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 38 inci maddesi yürürlükten kaldırmıştır.

h) 12.4.2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun 4 üncü maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yürürlüğe giren mevzii imar plânına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerinin projelendirilmesi, inşası ve kullanımıyla ilgili ruhsat ve izinler ile işyeri açma ve çalışma ruhsatları OSB tarafından verilir ve denetlenir. İşyeri açma ve çalışma ruhsatının verilmesi sırasında işyeri açma ve çalışma ruhsatına ilişkin harçlar, OSB tarafından tahsil edilerek ilgili belediye veya il özel idaresi hesabına yatırılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Geçici ve Son Hükümler

Asansör yıllık kontrol faaliyetlerine ilişkin sorumluluk

Ek Madde 1- (Ek: 4/4/2015-6645/85 md.)

Bu Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (s) bendinde düzenlenen yetkinin usulüne uygun kullanılmaması sonucu oluşacak yaralanma ve ölüm olaylarından dolayı, ilgili belediye yetkilileri 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre sorumludur.

Ek Madde 2- (Ek: 28/11/2017-7061/86 md.)⁽¹⁾

Kamu kurum ve kuruluşlarına uygulanan su ve atık su tarife ücreti tüketim miktarına bakılmaksızın sabit tarife ücreti olarak belirlenir ve konutlar için belirlenen düşük su ve atık su tarife ücretinin yüzde 50 fazlasını geçemez. Belediyeler temiz şebeke suyu hizmeti vermediği yerleşim yerlerindeki kamu kurumlarından herhangi bir ad altında ücret talep edemez. Kamuya ait eğitim kurumları, yurtlar, okul pansiyonları ve hastanelerden abonelik, açma kapama, bağlantı, teminat, güvence bedeli, katılma payı ve benzeri ad altında herhangi bir ücret talep edilemez.

(Ek fıkra:21/12/2019-7201/11 md.) Aboneliği Kültür ve Turizm Bakanlığı, il kültür ve turizm müdürlükleri veya Bakanlığa bağlı döner sermaye işletmesi merkez müdürlüğüne ait olan müze ve ören yerleri için, belediyeler veya büyükşehir belediyeleri su ve kanalizasyon idareleri tarafından belirlenecek su ve atık su tarifeleri, tüketim miktarına bakılmaksızın kamu kurum ve kuruluşlarına uygulanan su ve atık su tarifesini geçemez.

(Ek fıkra:21/12/2019-7201/11 md.) Aboneliği Kültür ve Turizm Bakanlığı, il kültür ve turizm müdürlükleri veya Bakanlığa bağlı döner sermaye işletmesi merkez müdürlüğüne ait olan müze ve ören yerlerinde, 3/6/2007 tarihli ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanununda yer alan kaynaklardan elde edilen su, gaz, jeotermal akışkan ve buharın müze ve ören yerlerinde elde edilmesi, iletilmesi ve kullanılması için uygulanacak tarif; tüketim miktarına bakılmaksızın büyükşehir belediyeleri, belediyeler veya büyükşehir belediyeleri su ve kanalizasyon idarelerinin aynı dönemdeki su tarifesinde kamu kurum ve kuruluşlarına uygulanan su ve atık su tarifesinin yüzde onunu geçemez.

Ek Madde 3- (Ek: 15/2/2018-7099/16 md.)

Belediyeler, mevzuatla kendilerine verilen görev ve hizmetlerin yürütülmesi ve vatandaşlar tarafından yapılan başvuruların sonuçlandırılması amacıyla her türlü idari iş ve işlemin yürütüldüğü e-Belediye bilgi sistemini kullanır.

e-Belediye bilgi sistemini kurmaya, işletmeye, veri saklama, veri iletimi ve veri paylaşımı ile ilgili politikaları tespit etmeye, çalışma usul ve esaslarını belirlemeye ve bu sistem ile ilgili merkezi bir hizmet standardizasyonu oluşturmaya işçileri ile Çevre ve Şehircilik bakanlıkları müştereken yetkilidir.⁽²⁾

Geçici Madde 1- Bu Kanunun yayımı tarihinde personel giderlerine ilişkin olarak 49 uncu maddede belirtilen oranları aşmış olan belediyelerde bu oranların altına inilinceye kadar, boş kadro ve pozisyon bulunması ve bütçe imkânlarının yeterli olması kaydıyla 1.1.2005 tarihinde mevcut memur ve sözleşmeli personel sayısının yüzde onunu geçmemek üzere İşçileri Bakanlığınca zorunlu hâllere münhasır olacak şekilde verilecek izin dışında ilâve personel istihdam edilemez. Geçici iş pozisyonları için önceki yıldan fazla olacak şekilde vize yapılamaz.

(1) 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi ile eklenen bu madde, aynı Kanunun 123 üncü maddesi uyarınca 1/1/2018 tarihinde yürürlüğe girecektir.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkra da yer alan "İşçileri Bakanlığı" ibaresi "İşçileri ile Çevre ve Şehircilik bakanlıkları müştereken" şeklinde değiştirilmiştir.

9499

Geçici Madde 2- Norm kadro uygulamasına geçilinceye kadar belediyenin, bağlı kuruluşlarının ve mahalli idare birliklerinin memur kadrolarının ihdas ve iptalleri ile boş kadro değişiklikleri, İçişleri Bakanlığının teklifi, Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığının uygun görüşü üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile yapılır. Norm kadro uygulamasına geçilinceye kadar, Bakanlar Kurulu tarafından ihdas edilmiş mevcut kadrolar 49 uncu maddenin üçüncü fıkrasının uygulanması açısından norm kadro kabul edilir.

Sürekli işçi kadroları ile iş pozisyonları ise norm kadro uygulamasına geçilinceye kadar İçişleri Bakanlığının vizesine tâbidir. İçişleri Bakanlığı vize yetkisini valiliklere devredebilir.

Geçici Madde 3- Bu Kanunun yayımlandığı tarihte 2000 yılı genel nüfus sayımına göre nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak köye dönüştürme işlemi, bu Kanunun 8 inci maddesi uygulamasından faydalanmak isteyen belediyeler için 31.12.2006 tarihine kadar uygulanmaz. Tüzel kişiliğin kaldırılmasında, birleşme veya katılma sonrasında 2000 yılı genel nüfus sayımı sonucuna göre oluşan toplam nüfus esas alınır.

5272 sayılı Belediye Kanununun geçici 4 üncü maddesine göre yapılan işlemler bu maddeye göre yapılmış sayılır.

Geçici Madde 4- 41 inci maddede öngörülen stratejik plân, Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içinde hazırlanır.

Geçici Madde 5- Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile sermayesinin yüzde ellisinden fazlası belediyelere ait şirketlerin, 31.12.2004 tarihi itibarıyla kamu kurum ve kuruluşlarından olan kamu ve özel hukuka tâbi alacakları, bunların diğer kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarına karşılık olmak üzere 31.12.2005 tarihine kadar takas ve mahsup edilir. Bakanlar Kurulu bu süreyi altı aya kadar uzatmaya yetkilidir. Bu madde kapsamındaki alacak ve borç ifadesi bu alacak ve borçlara ilişkin fer'ileri ve cezalarını da kapsar.

Yukarıdaki fıkra kapsamında yer alan kuruluşların takas ve mahsup işlemine konu olan veya olmayan borçları, genel bütçe vergi gelirlerinden her ay ayrılacak paylarının yüzde kırkını geçmemek üzere kesinti yapılarak tahsil edilir.

Bu maddeye göre yapılacak takas, mahsup ve kesinti işlemleri yılı bütçe kanunları ile ilişkilendirilmeksizin ilgili kuruluş ile uzlaşma komisyonu tarafından belirlenir; Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından karara bağlanır. **(Ek ibare: 26/12/2006-5568/8 md.)** 30/6/2006 tarihi itibarı ile Uzlaşma Komisyonu ile takas, mahsup ve kesinti yapılmasına ilişkin kararları imzalayan ancak Bakanlar Kurulu tarafından söz konusu kararları henüz onaylanmayan ilgili kuruluşların işlemleri 28 Şubat 2007 tarihine kadar karara bağlanır. Bakanlar Kurulu, ilgili kuruluşların borç ödeme kapasitelerini de dikkate alarak ödenecek tutarları taksitlendirmeye, taksitlendirilen kısma Kanunun yayımını izleyen günden itibaren zam ve faiz uygulamamaya, bu borçların fer'i ve cezalarını geçmemek üzere indirim yapmaya yetkilidir.

(Ek fıkra: 26/12/2006-5568/8 md.) Bu madde uyarınca takas, mahsup ve kesinti işlemine tâbi tutulan borç ve alacaklar için ilgili kanunlarda öngörülen zaman aşımı süreleri işlemez.

İlgili kuruluşun uzlaşma ve hacizlerin kaldırılmasına dair başvurusunun uzlaşma komisyonunca kabul edilmesini müteakip 31.12.2004 tarihinden önceki borçlar için tatbik edilen hacizler kaldırılır.

Uzlaşma komisyonu Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından görevlendirilecek bir başkan ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sayıştay Başkanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı ve İller Bankası Genel Müdürlüğünden birer temsilciden oluşur.

Geçici Madde 6- (Ek: 26/12/2006-5568/9 md.; Mülga: 28/1/2010-5951/13 md.)

9500

Geçici Madde 7- (Ek: 31/5/2012-6321/5 md.)

Bu Kanunun 52 nci maddesine göre çıkarılan Yönetmelik çerçevesinde "İtfaiye Eri" kadro unvanına atanmak üzere açılmış olan sınav sonucunda başarılı oldukları ilan edildiği halde herhangi bir sebeple atamaları yapılmamış olanlar, bu işlemler sebebiyle dava açmış olmaları halinde davadan vazgeçmeleri, açmış oldukları dava lehlerine sonuçlananlar ise mahkeme tarafından karara bağlanmış tazminat veya geriye dönük maaş haklarından yazılı olarak feragat etmeleri kaydıyla, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 30 gün içinde atama işlemleri tamamlanarak göreve başlatılır.

Geçici Madde 8- (Ek: 10/9/2014-6552/123 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 17/6/2015 tarihli ve E.: 2014/194, K.: 2015/55 sayılı Kararı ile.)

Geçici Madde 9- (Ek: 15/8/2016-KHK-674/40 md.; Aynen Kabul: 10/11/2016-6758/36 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçları kapsamında haklarında yürütülen soruşturma veya kovuşturma nedeniyle görevden uzaklaştırılan belediye başkanı, başkan vekili ve meclis üyelerinin yerine 45 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre işlem yapılmış olsa bile onbeş gün içerisinde 46 ncı maddedeki yetkili makamlarca 45 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen usule göre görevlendirme yapılır.

Geçici Madde 10- (Ek: 15/2/2018-7099/17 md.)⁽¹⁾

Belediyeler, e-Belediye bilgi sisteminin kurulduğuna dair bildirimini İçişleri Bakanlığı tarafından yapılmasından itibaren e-Belediye bilgi sistemi ile ilgili çalışmaları bir yıl içinde tamamlar.

Benzer sistemi kullanan belediyeler, sistemlerinde bulunan ve e-Belediye bilgi sistemi için gerekli olan verileri e-Belediye bilgi sistemini kullanmaya başladıkları tarihten itibaren bir yıl içinde e-Belediye bilgi sistemine aktarır. İçişleri Bakanı, gerektiğinde bu süreyi bir katına kadar uzatabilir.

Geçici Madde 11- (Ek:21/2/2019-7166/14 md.)

Konusu suç teşkil etmemek kaydıyla, bu maddenin yürürlük tarihine kadar personelinin çocukları için kreş ve gündüz bakımevi hizmetini bütçesinden hizmet alımı yoluyla karşılamış olan belediyeler, büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşlarının yetkili ve görevli personeli hakkında idari veya mali yargılamaya ve takibat yapılamaz, başlamış olanlar işlemden kaldırılır.

Geçici Madde 12- (Ek:21/12/2019-7201/12 md.)

Aboneliği Kültür ve Turizm Bakanlığı, il kültür ve turizm müdürlükleri veya Bakanlığa bağlı döner sermaye işletmesi merkez müdürlüğüne ait olan müze ve ören yerlerinde; su ve atık su bedeli ile 5686 sayılı Kanunda yer alan kaynaklardan elde edilen su, gaz, jeotermal akışkan ve buharın elde edilmesi, iletilmesi ve kullanılması için büyükşehir belediyeleri, belediyeler veya büyükşehir belediyeleri su ve kanalizasyon idarelerince uygulanan ve tarifelerinden kaynaklanan alacak asıllarının yüzde ellisinin peşin ödenmesi kaydıyla; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla su ve atık su, gaz, jeotermal akışkan ve buharın alacak asıllarının tamamı ile bunlara bağlı faiz, gecikme faizi, gecikme zammı gibi fer'iler (sözleşmelerde düzenlenen her türlü zam dâhil) ile bu alacaklara bağlı cezaların ve gecikme faizi, gecikme zammı gibi fer'ilerinin (sözleşmelerde düzenlenen her türlü ceza ve zam dâhil) tahsilinden vazgeçilir; varsa başlatılmış icra takipleri düşer, açılmış davalar hakkında resen karar verilmesine yer olmadığına karar verilir, yargılama gideri ve takip giderleri taraflar üzerinde bırakılır ve vekalet ücretine hükmedilmez. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce verilen ve infaz edilmeyen mahkeme kararlarına konu alacaklar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır ve yargılama gideri ile vekalet ücretinin tahsilinden vazgeçilir.

Yürürlük

Madde 86- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 87- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

◆

3/7/2005 TARİHLİ VE 5393 SAYILI KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER

(1) 17/6/2010 tarihli ve 5998 sayılı Kanunun Geçici Maddesi:

Geçici Madde 1- (İptal: Anayasa Mahkemesinin 18/10/2012 tarihli ve E.: 2010/82, K.: 2012/159 sayılı Kararı ile.)⁽²⁾

(1) 15/2/2018 tarihli ve 7099 sayılı Kanunun 17 nci maddesi ile eklenen bu madde, aynı Kanunun 34 üncü madesi uyarınca bu madde Resmî Gazete'de yayımlandığı 10/3/2018 tarihinden 6 ay sonra yürürlüğe girer.

(2) Söz konusu İptal Kararı 23/7/2013 tarihli ve 28716 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

9500-1

**5393 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/KHK'nin veya Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	5393 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
5538	14, 18	12/7/2006
5568	Geçici Madde 5, Geçici Madde 6	30/12/2006
Anayasa Mahkemesinin 24/1/2007 tarihli ve E.: 2005/95, K.: 2007/5 sayılı Kararı	14, 50	29/12/2007
5594	12	10/3/2007
5675	20	7/6/2007
5747	11	22/3/2008
5766	16	6/6/2008
5793	49, 72	6/8/2008
5951	Geçici Madde 6	5/2/2010
5998	73, İşlenemeyen Hüküm	24/6/2010
5996	84	13/12/2010
Anayasa Mahkemesininin 4/2/2010 tarihli ve E.: 2008/27, K.: 2010/29 sayılı Kararı	23	22/6/2011
6306	73	31/5/2012
6321	Geçici Madde 7	3/6/2012
6360	8, 9, 12, 14, 15, 75	6/12/2012
6338	49	1/1/2013
6462	14, 38, 44, 60, 77	3/5/2013
Anayasa Mahkemesininin 18/10/2012 tarihli ve E.: 2010/82, K.: 2012/159 sayılı Kararı	73, İşlenemeyen Hüküm	23/7/2013
6495	14	2/8/2013
6525	12	27/2/2014
6552	14,15,73, Geçici Madde 8	11/9/2014
6645	15, Ek Madde 1	23/4/2015
Anayasa Mahkemesininin 17/6/2015 tarihli ve E.: 2014/194, K.: 2015/55 sayılı Kararı	15, Geçici Madde 8	26/6/2015
KHK/674	45, 57, Geçici Madde 9	1/9/2016
KHK/678	75	22/11/2016
6758	45, 57, Geçici Madde 9	24/11/2016
7061	15	5/12/2017
	Ek Madde 2	1/1/2018

9500-2

Değiştiren Kanunun/KHK'nin veya Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	5393 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
7071	75	8/3/2018
7099	Ek Madde 3	10/3/2018
	Geçici Madde 10	10/9/2018
KHK/703	4, 11, 12, 68, 73, 75	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7153	4, 8, 12, 15, 18, 19, 49, 51, 52, 56, 62, 65, 68, 69, 71, 74, 76, 77, Ek Madde 3	10/12/2018
7166	Geçici Madde 11	22/2/2019
7181	73	10/7/2019
Anayasa Mahkemesinin 26/6/2019 tarihli ve E.: 2019/27, K.: 2019/56 sayılı Kararı	14	11/9/2019
7201	Ek Madde 2, Geçici Madde 12	Ek Madde 2' ye eklenen fıkralar 1/1/2020 tarihinde, diğer değişiklik 24/12/2019 tarihinde
Anayasa Mahkemesi'nin 14/11/2019 tarihli ve E.: 2018/90, K.: 2019/85 sayılı Kararı	75	13/2/2020
Anayasa Mahkemesinin 17/10/2018 tarihli ve E.:2018/110; K.:2018/99 sayılı Kararı	51	Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra
7261	15	30/12/2020
7349	15	25/12/2021

EK-2

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KANUNU⁽¹⁾

Kanun Numarası : 5216
Kabul Tarihi : 10/7/2004
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 23/7/2004 Sayı :25531
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 43

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Kanunun amacı, büyükşehir belediyesi yönetiminin hukuki statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır.

Kapsam

Madde 2- Bu Kanun, büyükşehir belediyesiyle büyükşehir sınırları içindeki belediyeleri kapsar.

Tanımlar

Madde 3- Bu Kanunun uygulanmasında;

a) **(Değişik: 12/11/2012-6360/4 md.)** Büyükşehir belediyesi: Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idari ve mali özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini,

b) Büyükşehir belediyesinin organları: Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanını,

c) İlçe belediyesi: Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesini,

d) **(Mülga: 12/11/2012-6360/4 md.)**

İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu ve Sınırları

Kuruluş

Madde 4- (Değişik: 12/11/2012-6360/5 md.)

Toplam nüfusu 750.000'den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.

Büyükşehir belediyesinin sınırları

Madde 5- (Değişik: 12/11/2012-6360/6 md.)

Büyükşehir belediyelerinin sınırları, il mülki sınırlardır.

İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin mülki sınırlardır.

(1) 6/3/2008 tarihli ve 5747 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve diğer kanunlarda ilk kademe belediyesine yapılan atıfların ilçe belediyesine yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

8902

Büyükşehir belediyesine katılma

Madde 6- (Mülgâ: 12/11/2012-6360/13 md.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları ⁽¹⁾⁽²⁾

Madde 7- Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a) İlçe (...) ⁽²⁾ belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak.
- b) Çevre düzeni planına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye (...) ⁽³⁾ sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon planlarını ve imar islah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe (...) ⁽²⁾ belediyelerinin uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmak. ⁽³⁾
- c) Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar planlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak.
- d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.
- e) Belediye Kanununun 69 ve 73 üncü maddelerindeki yetkileri kullanmak. ⁽⁴⁾

(1) Bu madde başlığı "Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" iken, 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "ve ilk kademe" ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

(3) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu bentte yer alan "ve mücavir alan" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(4) 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "68 ve 72 nci" ibaresi, "69 ve 73 üncü" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

8903

f) Büyükşehir ulaşım ana planını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

g) (Değişik: 12/11/2012-6360/7 md.) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahallelere ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılarla ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak.

i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhi işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim planını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynağa toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdukmak, işletmek veya işlettilirmek; sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdukmak, işletmek veya işlettilirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplamak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.⁽¹⁾

j) Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahhillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.

k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabta hizmetlerini yerine getirmek.

l) Yoluca ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettilirmek veya ruhsat vermek.

m) Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettilirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdi yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek.⁽²⁾

n) Gerektiğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.⁽³⁾

o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları asına uygun olarak yeniden inşa etmek.

(1) 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Kanunun 85 inci maddesiyle bu bende, "ağaçlandırma yapmak;" ibaresinden sonra gelmek üzere "gayrisihhi işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, bu bente yer alan "amatör spor kulüplerine" ibaresinden sonra gelmek üzere "nakdi yardım yapmak," ibaresi ile "derece alan sporculara" ibaresinden sonra gelmek üzere ", teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere" ibaresi eklenmiştir.

(3) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, bu bente yer alan "Gerektiğinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "mabetler ile" ibaresi eklenmiştir.

8904

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdukmak, işletmek veya işletilmemek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. **(Ek cümle: 16/5/2018-7144/14 md.)** Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işletilmesine karar vermek.

r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdukmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya artma sonunda üretilen suları pazarlamak.

s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işletilmemek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işletilmemek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.

u) İl düzeyinde yapılan planlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; iftayı ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.

v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezi sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işletilmemek, bu hizmetleri yürüten üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

y) Merkezi ısıtma sistemleri kurmak, kurdukmak, işletmek veya işletilmemek.

z) **(Değişik: 12/11/2012-6360/7 md.)** Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve yıkım konusunda ilçe belediyelerinin talepleri hâlinde her türlü desteği sağlamak.

aa) **(Ek:24/12/2020-7261/29 md.)** Bisiklet yollarının ve şeritlerinin, bisiklet ve elektrikli skuter park ve şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve yürütülür bariyerlerinin planlanması, projelendirilmesi, yapımı, bakımı ve onarımıyla ilgili işleri yürütmek.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar planlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır. **(Değişik ikinci cümle: 12/11/2012-6360/7 md.)** Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (l), (s), (t) bentlerindeki görevleri ile temizlik hizmetleri ve adres ve numaralandırma ilişkin görevlerini belediye meclisi karar ile ilçe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler. **(Ek üç cümle: 16/5/2018-7144/14 md.)** Büyükşehir belediyeleri, birinci fıkranın (p) bendinin ikinci cümlesinde yer alan kriterler esas alınarak büyükşehir belediye meclisi kararıyla belirlenen yerlerdeki toplu taşıma hatlarının işletmesinin o bölgede kurulu taşıma birlik veya kooperatiflerinden temin edilmesine karar verebilir. Bu durumda ihaleyle katılacaklarda ve kullanılacak taşıma araçlarında aranacak şartlar belediyelere belirlenir. Taşıma birlik veya kooperatiflerine, belediye bütçelerinden toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirilmiş olarak yararlanacaklara ilişkin gelir desteği ödemeleri yapılabılır.

İlçe (...)¹⁾ belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır: ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾⁽⁵⁾

a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

b) Büyükşehir kattı atık yönetim planına uygun olarak, kattı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.

c) Sıhhi işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisihhi müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

d) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden: 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, (...) ²⁾ spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; mabetler ile sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapımı, bakımı ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıklarını ve tarihi dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işyerlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak; bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işletilmemek veya ruhsat vermek. ⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾⁽⁵⁾

e) Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

f) **(Ek: 12/11/2012-6360/7 md.)** Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etmek ve yıkımak.

(1) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu fıkırdada yer alan "ve ilk kademe" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(2) 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Kanunun 85 inci maddesiyle bu bende, "belirtilen hizmetlerden" ibaresinden sonra gelmek üzere "775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(3) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, bu benite yer alan "beceri kursları açmak," ibaresinden sonra gelmek üzere "mabetler ile" ibaresi eklenmiştir.

(4) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu benite yer alan "gürültüler" ibaresi "engelliler" şeklinde değiştirilmiştir.

(5) 24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı Kanunun 29 uncu maddesiyle, bu benite yer alan yer alan "otopark," ibaresi madde metninden çıkarılmış ve bende "ilişkin hizmetler yapmak" ibaresinden sonra gelmek üzere " bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işletilmemek veya ruhsat vermek" ibaresi eklenmiştir.

8905

(Değişik son fıkra: 1/7/2006-5538/23 md.) 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunuyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar ile sivil hava ulaşımına açık havaalanları ve bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu Kanunun kapsamı dışındadır.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/7 md.) Büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler.

Alt yapı hizmetleri⁽¹⁾

Madde 8- Büyükşehir içindeki alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinin katılacağı alt yapı koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe (...)⁽¹⁾ belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Alt yapı koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurum niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Alt yapı koordinasyon merkezi, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma planı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirir. Bu amaçla, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar alt yapı koordinasyon merkezinin isteyeceği coğrafi bilgi sistemleri dâhil her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alınır. Ortak programa alınan alt yapı hizmetleri için belediye ve diğer bütün kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler, alt yapı koordinasyon merkezi bünyesinde oluşturulacak alt yapı yatırım hesabına aktarılır.

Ortak programa alınan hizmetler için kamu kurum ve kuruluş bütçelerinde yeterli ödeneğin bulunmadığını bildirilmesi durumunda, büyükşehir belediyesi veya ilgisine göre bağlı kuruluş bütçelerinden bu hizmetler için kaynak ayrılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları alt yapı ortak yatırım hizmetleri için harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme oranını da dikkate alarak ertesi yıl bünyesinde ayırır. Ayrılan bu ödenek belediye veya ilgili bağlı kuruluşunun hesabına aktarılır. Bu bedel ödenmeden ilgili kamu kurum veya kuruluşu, büyükşehir belediyesi sınırlarında yeni bir yatırım yapamaz.

Ortak programa alınmayan yatırımlar için bakanlıklar, ilgili belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşları alt yapı koordinasyon merkezi tarafından belirlenen programa göre harcamalarını kendi bütçelerinden yaparlar.

Koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar, belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Alt yapı koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, çıkarılacak bu yönetmeliğin, alt yapı yatırım hesabının kullanılmasına ve ödenek tahsisi ve aktarımına ilişkin kısımları hakkında, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığının görüşünü alır.⁽²⁾

Ulaşım hizmetleri

Madde 9- (Değişik birinci fıkra: 12/11/2012-6360/8 md.) Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerindeki her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile, Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonunun görevlendireceği ilgili odanın temsilcisinin katılacağı Ulaşım Koordinasyon Merkezi kurulur. İlçe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım Koordinasyon Merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili üye olarak belirlenmeyen ulaşım sektörü ile ilgili kamu kurum niteliğindeki meslek kuruluşlarından ihtisas meslek odalarının temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

(1) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "ve ilk kademe" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkarda yer alan "İçişleri" ibareleri "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

8906

Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksit, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.

Ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir.⁽¹⁾

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

(Ek fıkra:24/12/2020-7261/30 md.) Ulaşımın kaynaklanan emisyonların azaltılması amacıyla bisikletli ulaşımın yaygınlaştırılmasına yönelik; bu Kanun kapsamında hazırlanacak ulaşım ana planlarında bisikletli ulaşımaya yer verilmesi ya da bisikletli ulaşım ana planının hazırlanması esastır. Bakanlıkça, talep hâlinde mahalli idarelere teknik destek verilebilir. Bu fıkraaya ilişkin idari ve teknik usul ve esaslar Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinin yetkileri ve imtiyazları⁽¹⁾

Madde 10- Büyükşehir ve ilçe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir.

Büyükşehir belediyesinin imar denetim yetkisi⁽²⁾

Madde 11- Büyükşehir belediyesi, ilçe (...) belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir. Denetim yetkisi, konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi, incelemeyi ve gerektiğinde bunların örneklerini almayı içerir. Bu amaçla istenecek her türlü bilgi ve belgeler en geç onbeş gün içinde verilir. İmar uygulamalarının denetiminde kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversiteler ve kamu kurumunu niteliğindeki meslek kuruluşlarından yararlanılabilir.

Denetim sonucunda belirlenen eksiklik ve aykırılıkların giderilmesi için ilgili belediyeye üç ay geçmemek üzere süre verilir. Bu süre içinde eksiklik ve aykırılıklar giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi eksiklik ve aykırılıkları gidermeye yetkilidir.

Büyükşehir belediyesi tarafından belirlenen ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılar, gerekli işlem yapılmak üzere ilgili belediyeye bildirilir. Belirlenen imara aykırı uygulama, ilgili belediye tarafından üç ay içinde giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 32 ve 42 nci maddelerinde belirtilen yetkilerini kullanma hakkını haizdir. Ancak 3194 sayılı Kanunun 42 nci madde kapsamındaki konulardan dolayı iki kez ceza verilemez.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Organları

Büyükşehir belediye meclisi

Madde 12- Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilen üyelerden oluşur.

Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir belediye meclisinin başkanı olup, büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir.

(1) Bu madde başlığı "Büyükşehir belediyesinin yetkileri ve imtiyazları" iken, 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde, aynı maddede yer alan ", ilçe ve ilk kademe" ibaresi "ve ilçe" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "ve ilk kademe" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(3) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkra da yer alan "İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak" ibaresi "Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılan" şeklinde değiştirilmiştir.

8907

Büyükşehir ilçe (...) ⁽¹⁾ belediye meclisleri ile bunların çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır. ⁽¹⁾

Meclis toplantısı⁽²⁾

Madde 13- Büyükşehir belediye meclisi, her ayın ikinci haftası önceden meclis tarafından belirlenen günde mutak toplantı yerinde toplanır (...) ⁽²⁾. Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür. **(Ek cümle: 3/7/2005 - 5393/85 md.)** Meclis kendi belirleyeceği bir ay tatil yapabilir.

Mutak toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere önceden bilgi vermek kaydıyla belediye hudutları dahilinde meclis başkanının belirlediği yerde toplantı yapılır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutak usullerle belde halkına duyurulur.

(Ek fıkra: 30/5/2007-5675/1 md.) Büyükşehir belediye başkanı, acil durumlarda lüzum görmesi halinde belediye meclisini bir yılda üç defadan fazla olmamak ve her toplantı bir birleşimi geçmemek üzere toplantıya çağırır. Olağanüstü toplantı çağırısı ve gündem en az üç gün önceden meclis üyelerine yazılı olarak duyurulur ve ayrıca mutak usullerle ilan edilir. Olağanüstü toplantılarda çağırısı gerektiğin konuların dışında hiçbir konu görüşülemez.

Meclis kararlarının kesinleşmesi

Madde 14- Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü belediye meclisi kararlarını, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine iade edebilir.

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

Büyükşehir belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine (...) ⁽²⁾ idari yargıya başvurabilir.

(Değişik dördüncü fıkra: 6/3/2008-5747/3 md.) Büyükşehir belediye meclisi ve ilçe belediye meclisi kararları, kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Mülki idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez.

(İptal beşinci fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 4/2/2010 tarihli ve E.: 2008/28, K.: 2010/30 sayılı Kararı ile.)

(Mülga altıncı fıkra: 6/3/2008-5747/3 md.)

(Mülga yedinci fıkra: 6/3/2008-5747/3 md.)

Büyükşehir kapsamındaki ilçe (...) ⁽¹⁾ belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararlar, kararın gelişinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar planına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir. **(Ek cümle: 6/3/2008-5747/3 md.)** Üç ay içinde büyükşehir belediye meclisinde görüşülmeyen kararlar onaylanmış sayılır. ⁽¹⁾

İhtisas komisyonları

Madde 15- Büyükşehir belediye meclisi, (...) ⁽²⁾ üyeleri arasından seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plan ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

(1) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu fıkra da yer alan "ve ilk kademe" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(2) 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Kanunun 85 inci maddesiyle 13 üncü maddenin birinci fıkrasının sonuna "Meclis kendi belirleyeceği bir ay tatil yapabilir." cümlesi eklenmiş ve fıkra da geçen "Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır." cümlesi ile 14 üncü maddenin üçüncü fıkrasında geçen "on gün içinde", 15 inci maddenin birinci fıkrasında geçen "her dönem başı toplantısında," ibareleri metinden çıkarılmıştır.

8908

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on işgünü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Ihtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır.

Komisyon raporları alenidir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilir.

Büyükşehir belediye encümeni

Madde 16- Büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin (...) ⁽¹⁾ kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder.

Büyükşehir belediye encümünün başkanı ve seçilmiş üyelerine, (12.000) gösterge rakamının Devlet memur aylıkları için belirlenen katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık brüt ödenek verilir. Encümünün memur üyelerine bu miktarın yarısı ödenir.

Büyükşehir belediye başkanı

Madde 17- Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre büyükşehir belediyesi sınırları içindeki seçmenler tarafından doğrudan seçilir.

Büyükşehir belediye başkan vekili, Belediye Kanunundaki usullere göre belirlenir. Ancak, büyükşehir kapsamındaki ilçe (...) ⁽²⁾ belediye başkanları büyükşehir belediye başkan vekili olamaz. ⁽²⁾

Büyükşehir ve ilçe belediye başkanları görevlerinin devamı süresince siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor klüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz. ⁽³⁾

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri

Madde 18- Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.

b) Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.

c) Büyükşehir belediye meclisi ve encümüne başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak.

(1) 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Kanunun 85 inci maddesiyle bu arada yer alan "her yılın ilk olağan toplantısında" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(2) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu fıkırdaki yer alan "ve ilk kademe" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(3) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle, bu fıkırdaki yer alan "büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe" ibaresi "ilçe" şeklinde değiştirilmiştir.

8909

d) Bu Kanunla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak.

e) Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarılarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak.

f) Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak.

g) Yetkili organların kararını almak şartıyla, büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak.

h) Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmi mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek, belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek.

i) Belediye personelinin atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek.

j) Gerektiğinde bizzat nikâh kıymak.

k) Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.

l) **(İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 25/1/2007 tarihli ve E.: 2004/79, K.: 2007/6 sayılı Kararı ile.)**

m) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak. ⁽¹⁾

(Mülgâ son fıkrâ: 12/11/2012-6360/13 md.)

Belediye başkanlığının sona ermesi

Madde 19- Belediye Kanunundaki hükümler saklı kalmak kaydıyla büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir ve ilçe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay kararıyla son verilir. ⁽²⁾

Danışmanlar

Madde 20- Nüfusu ikimilyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilir. Danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması şarttır. Danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dahil, ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez. Danışmanların görev süreleri sözleşme süresi ile sınırlıdır. Ancak bu süre belediye başkanının görev süresini aşamaz.

Danışmanlara, her türlü ödemeler dâhil, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen brüt aylık miktarının % 75'ini aşmamak üzere belediye meclisinin belirlediği miktarda brüt ücret ödenir.

BESİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesi Teşkilâtı ve Personeli

Büyükşehir belediyesi teşkilâtı

Madde 21- Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.

Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olur.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "özürliülerle" ve "özürülü" ibareleri sırasıyla "engellilerle" ve "engelli" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle, bu maddede yer alan ", ilçe ve ilk kademe" ibaresi "ve ilçe" şeklinde değiştirilmiştir.

8910

Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. (Değişik ikinci cümle: 24/10/2011-KHK-661/59 md.) Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, norm kadroya uygun olarak genel sekreter yardımcısı atanabilir.

Büyükşehir belediyesinde hizmetlerin yürütülmesi belediye başkanı adına onun direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak genel sekreter ve yardımcılarını tarafından sağlanır.

Personel istihdamı

Madde 22- Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.

(Değişik ikinci fıkra: 24/10/2011-KHK-661/60 md.) Genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanı tarafından atanır. Genel sekreter kadrosuna atananlar, genel idare hizmeti sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri, genel sekreter yardımcısı kadrosuna atananlar bakanlık müstakil daire başkanları, 1. hukuk müşaviri ve daire başkanlığı kadrosuna atananlar ise bakanlık daire başkanları için ilgili mevzuatında öngörülen ek gösterge, makam, görev ve temsil tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca ödenen zam ve tazminatlardan aynen yararlanırlar.⁽²⁾

(Mülga üçüncü fıkra: 24/10/2011-KHK-661/60 md.)

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının % 10'unu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayımın (30.000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere hastalık ve yıllık izinleri dahil olmak üzere, çalıştıkları sürelerle orantılı olarak encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Mali Hükümler

Büyükşehir belediyesinin gelirleri

Madde 23- Büyükşehir belediyesinin gelirleri şunlardır:

a) (Mülga: 2/7/2008-5779/8 md.)

b) (Mülga: 2/7/2008-5779/8 md.)

c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil oluncak at yarışları dahil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin % 20'si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, % 30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe (...) ⁽¹⁾ belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan % 50'si. ⁽¹⁾

d) Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları.

e) 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilan ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri.

(1) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu bentte yer alan "ve ilk kademe" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkarda yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

8911

f) 7 nci maddenin (f) bendine göre tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin ilçe (...) ⁽¹⁾ belediyelerine, nüfuslarına göre dağıtılacak %50'sinden sonra kalacak %50'si.

g) Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları.

h) Kira, faiz ve ceza gelirleri.

i) Kamu idare ve müesseselerinin yardımları.

j) Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılabilecek gelirler.

k) Büyükşehir belediyesi iktisadi teşebbüslerinin safi hasılatından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler.

l) Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri.

m) Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler.

n) Şartlı ve şartsız bağışlar.

o) Diğer gelirler.

(Mülga ikinci fıkrası: 2/7/2008-5779/8 md.)

Büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile ilçe (...) ⁽¹⁾ belediyeleri; tahsil ettikleri vergiler ve benzeri mali yükümlülüklerden birbirlerine ödemeleri gereken paylar ile su, atık su ve doğalgaz bedellerini zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediye veya bağlı kuruluşun talebi üzerine söz konusu tutar, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılır. **(Değişik ikinci cümle: 21/4/2005-5335/28 md.)** Gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmininden, ilgili ilçe (...) ⁽²⁾ belediye başkanı ve sayman şahsen sorumludur. Bu fıkraya hükmü, ilçe (...) ⁽¹⁾ belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan büyükşehir belediye başkanı, bağlı kuruluş genel müdürleri ve saymanları hakkında da uygulanır. ⁽¹⁾⁽²⁾

Büyükşehir belediyesinin giderleri ⁽³⁾

Madde 24- Büyükşehir belediyesinin giderleri şunlardır:

a) Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler.

b) Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler.

c) İlçe (...) ⁽³⁾ belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri. ⁽³⁾

d) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.

e) Belediye zabta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.

f) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.

g) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatı giderleri.

(1) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu bent ve bu fıkrada yer alan "ve ilk kademe" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(2) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan "veya ilk kademe" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(3) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan "ve ilk kademe" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

8912

- h) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.
- i) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri.
- j) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.⁽¹⁾
- k) Dava takip ve icra giderleri.
- l) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.
- m) Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri.
- n) **(İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 25/1/2007 tarihli ve E.: 2004/79, K.:2007/6 sayılı Kararı ile; Yeniden**

düzenleme: 12/11/2012-6360/9 md.) Bu Kanunda büyükşehir belediyesine verilen görevlerle sınırlı olarak, yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri.

- o) Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.
- p) Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.
- r) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

Büyükşehir belediye bütçesi⁽²⁾

Madde 25- Büyükşehir belediye bütçesi ile ilçe (...) ⁽²⁾ belediyelerinden gelen bütçeler büyükşehir belediye meclisine sunulur ve büyükşehir belediye meclisince yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde aynen veya değiştirilerek kabul edilir. ⁽²⁾

Büyükşehir ve ilçe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanır ve tek bütçe hâlinde bastırılır. ⁽³⁾

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe (...) ⁽²⁾ belediyelerinin bütçelerini kabul ederken; ⁽²⁾

- a) Bütçe metnindeki kanun ve diğer mevzuata aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değiştirmeye, ⁽⁴⁾
  - b) Belediyenin tahsil yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanunî sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörülen sınırlarına çekmeye,
  - c) Kesinleşmiş belediye borçları için bütçeye konulması gerekkip de konulmamış ödeneği eklemeye,
  - d) Ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye,
- Yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisince ilçe (...) ⁽²⁾ belediye bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştaya itiraz edilebilir. Danıştay, itirazı otuz gün içinde karara bağlar. ⁽²⁾

Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "özürlülere" ibaresi "engellilere" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu maddenin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan "ve ilk kademe" ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

(3) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle, bu fıkra da yer alan "Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe" ibaresi "Büyükşehir ve ilçe" şeklinde değiştirilmiştir.

(4) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 154 üncü maddesiyle, bu bentte yer alan ", tüzük ve yönetmeliklere" ibaresi "ve diğer mevzuata" şeklinde değiştirilmiştir.

8912-1

*Şirket kurulması***Madde 26- (Değişik: 29/3/2011-6215/21 md.)⁽¹⁾**

Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir. Genel sekreter ile belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alabilirler. Büyükşehir belediyesi, mülkiyeti veya tasarrufundaki hafriyat sahalarını, toplu ulaşım hizmetlerini, sosyal tesisler, büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebilir; ya da bu yerlerin belediye veya bağlı kuruluşlarının % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesini devredebilir. **(Ek cümle: 12/11/2012-6360/10 md.)** Ancak, bu yerlerin belediye şirketlerine üçüncü kişilere devri 2886 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

YEDİNCİ BÖLÜM

*Çeşitli Hükümler**Belediyeler arası hizmet ilişkileri ve koordinasyon*

Madde 27- (Değişik birinci fıkra: 12/11/2012-6360/11 md.) Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyon, büyükşehir belediyesi tarafından sağlanır. Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri veya ilçe belediyelerinin kendi aralarında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilaf çıkması durumunda, büyükşehir belediye meclisi yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkilidir.

(...)⁽²⁾ büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir.⁽²⁾

Büyükşehir belediyesi mücavir alanlarının ilçe (...)⁽³⁾ belediyeleri arasındaki bölüşümü büyükşehir belediye meclisince yapılır.

Büyükşehir belediyesi, 7 nci maddede sayılan hizmetleri, mali ve teknik imkânları çerçevesinde, nüfus ve hizmet alanlarını dikkate alarak, bu hizmetlerden yararlanacak büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dengeli olarak yürütmek zorundadır. İlçe (...)⁽⁴⁾ belediyelerine ait görevlerden bir veya birkaçı, bedeli kendileri tarafından karşılanmak ve istekte bulunmak kaydıyla, büyükşehir belediye meclisinin kararına dayanarak, ortaklaşa veya bizzat büyükşehir belediyesi tarafından yapılabilir.⁽³⁾

(1) 12/4/2011 tarihli ve 27903 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 29/3/2011 tarihli ve 6215 sayılı Kanunun hükmü olan bu madde metni, 13/4/2011 tarihli ve 27904 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan düzeltmesiyle birlikte işlenmiştir.

(2) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu fıkra da yer alan "Yeni kurulan" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(3) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu fıkra da yer alan "ve ilk kademe" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(4) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu fıkra da yer alan "veya ilk kademe" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

8913

Büyükşehir belediyesi, ilçe (...) ⁽²⁾ belediyeleri ile ortak projeler geliştirebilir ve yatırım yapabilir. Büyükşehir belediyesi, kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin % 10'unu aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak şartıyla, ilgili belediyenin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için büyükşehir belediye başkanının teklifi ve meclisin kararıyla ilçe (...) ⁽²⁾ belediyelerine mali ve aynı yardım yapabilir. ⁽¹⁾⁽²⁾

Büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşları, belediye başkanının onayı ile birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilir. Bu şekildeki ödünç vermelere faiz uygulanmaz.

Yapılacak herhangi bir yatırımın büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlarından bir veya birkaçını aynı anda ilgilendirdiği ve tek elden yapılmasının maliyetleri düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, büyükşehir belediye meclisi, yatırımı kuruluşlardan birinin yapmasına karar verebilir. Bu takdirde yatırımın ilgili diğer kurumu ilgilendiren kısma ait harcama tutarı o kurumun hesabında borç, yatırımcı kuruluş hesabında alacak olarak gösterilir.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/11 md.) (Değişik fıkra:24/12/2020-7261/31 md.) İmar mevzuatı uyarınca belediyelerin otoparkla ilgili olarak elde ettikleri gelirler beş yıllık imar programına göre hazırlanan kamulaştırma projesi karşılığında bölge otoparkı için gerekli arsa alımları ile inşasında kullanılır. Bu gelirler bu fıkroda belirtilen amaç dışında kullanılamaz.

Diğer hükümler ⁽³⁾

Madde 28- Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir ve ilçe belediyeleri hakkında da uygulanır.

Değiştirilen hükümler

Madde 29-30- (18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Yürürlükten kaldırılan hükümler

Madde 31- 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile aynı Kanunun ek ve değişiklikleri; 9.8.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin üçüncü paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

(Ek fıkra: 30/12/2004 – 5281/40 md.) Kanunlarda ve diğer mevzuatta, 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile değişikliklerine yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

(1) Bu fıkroda yer alan “% 3 ünü” ibaresi 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle “% 10'unu” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu fıkroda yer alan “ve ilk kademe” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(3) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle, bu maddede yer alan “büyükşehir” ibaresinden sonra gelen “, büyükşehir ilçe ve ilk kademe” ibaresi “ve ilçe” şeklinde değiştirilmiştir.

8914

Ek Madde 1 - (Ek:1/7/2005-5378/40 md.)

Büyükşehir belediyelerinde engellilerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere engelli hizmet birimleri oluşturulur. Bu birimler, faaliyetlerini engellilere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği hâlinde sürdürürler. Engelli hizmet birimlerinin kuruluş, görev, yetki, sorumluluk ve işleyişine ilişkin usul ve esaslar Özürlüler İdaresi Başkanlığının görüşü alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.⁽¹⁾⁽²⁾

Ek Madde 2 - (Ek: 6/3/2007-5594/1 md.)

Birleşme, katılma veya geçici 2 nci madde gereğince büyükşehir belediyesi sınırlarına giren belediyelerin yürütmekte olduğu su, kanalizasyon, katı atık, ulaşım, her çeşit yolcu ve yük terminalleri, toptancı halleri, mezbaha, mezarlık ve itfaiye hizmetlerine ilişkin olmak üzere bina, tesis, araç, gereç, taşınır ve taşınmaz malları ve bu hizmetlerin yerine getirilmesine yönelik yatırım, alacak ve borçları büyükşehir belediyesine veya ilgili bağlı kuruluşuna devredilir.

Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen hizmet alanlarında Devlet memuru olarak çalışmakta olanlar kadrolarıyla birlikte, 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre sözleşmeli personel statüsünde çalışmakta olanlar ise bu şekilde çalışmalarına esas teşkil eden kadrolar ile birlikte büyükşehir belediyesine veya ilgili bağlı kuruluşuna devredilir. Devredilen personelin aylık, ek göstere, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali haklarının ödenmeye devam olmasını, atanma ve kadro unvanlarının yeniden düzenlenmesinde 5393 sayılı Kanunun 50 nci maddesi hükümleri uygulanır.

Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen hizmet alanlarında ilgili mevzuatı uyarınca ihdası ya da vizesi yapılmış süreklili işçi kadrolarında veya geçici iş pozisyonlarında 4857 sayılı İş Kanununa göre çalışmakta olanlar ise mevcut kadro ve pozisyonları ile birlikte büyükşehir belediyesine veya ilgili bağlı kuruluşuna devredilir. Devredilen işçilerin ücret ile diğer mali ve sosyal hakları, devir işleminden önce haklarında uygulanmakta olan toplu iş sözleşmesi veya bireysel iş sözleşmesi hükümlerine göre belirlenmeye devam olunur. Pozisyon değişikliği hali dahil yapılacak bu devir işlemi, ücret ile diğer mali ve sosyal haklarda değişiklik yapılmasına hak kazandırmaz ve başka bir toplu iş sözleşmesinin uygulanmasını isteme hakkını vermez. Devir işleminden sonra yapılacak toplu iş sözleşmelerine ise bu işçilerin mevcut ücret ile diğer mali haklarında diğer işçiler için kararlaştırılacak artış oranı veya miktarını geçecek şekilde artış öngören ya da diğer işçilerden farklı yeni mali ve sosyal haklar verilmesini sağlayacak hükümler konulamaz.

Bu madde uyarınca personel devri yapılan büyükşehir belediyesinin talebi üzerine, büyükşehir belediyesinin veya bağlı kuruluşun norm kadro alt grubunu veya bulunduğu alt grup itibarıyla ihdas edilebilecek kadro sayılarını, devir işlemini takip eden bir yıl içerisinde tekrar belirlemeye Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkilidir.⁽²⁾

Bu madde kapsamında yapılacak devir işlemleri, söz konusu belediyelerin temsiline imkân verecek şekilde valiliklerce teşekkül ettirilecek komisyonlarca yürütülür.

Daha önce yapılan devirler hariç olmak üzere, devir işlemleri bu maddenin yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde tamamlanır. Devir işlemleri kesinleşene kadar söz konusu hizmetler, ilgili belediyesince yürütülmeye devam olunur.

Büyükşehir belediyesi sınırlarına giren belediyelerin, kanunların verdiği yetkiye dayanarak yürütmekte oldukları toplu taşıma ve ulaşım hizmetlerinin, gerçek ve tüzel kişilere yaptırılması amacıyla verilen ruhsat, imtiyaz sözleşmesi ve ulaşım araçları kira sözleşmesi, ruhsatta öngörülen süre ve sahip oldukları hat güzergâhı ile sınırlı olmak şartıyla herhangi bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediyesi toplu taşıma ve ulaşım sistemine dahil edilir.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan "özürlülerle", "özürlü", "özürlülere" ve "Özürlü" ibareleri sırasıyla "engellilerle", "engelli", "engellilere" ve "Engelli", şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkralarda yer alan "İçişleri" ibareleri "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

8914-1

Ek Madde 3 – (Ek:RG-16/10/2020-7254/10 md.)

Köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen ve büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunup sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususlar dikkate alınarak ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar ile kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahalleler, kırsal mahalle kabul edilir. Bu belirlemenin mahalle düzeyinde yapılması esastır. Ancak; tamamı kırsal mahalle olarak tespit edilmeyen diğer mahallelerde de on bin metrekareden az olmamak kaydıyla kırsal yerleşik alan belirlenebilir. Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan vasfı bu fıkra da belirtilen usulle kaldırılabilir.

Büyükşehir belediyesi, birinci fıkra uyarınca ilçe belediyesinden gelen teklifi aynen veya değiştirerek kabul edebilir ya da reddedebilir.

Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerlerde; gelir vergisinden muaf esnaf ile basit usulde gelir vergisine tabi mükellefler tarafından bizzat işyeri olarak kullanılan bina, arsa ve araziler ile mesken amaçlı kullanılan binalar ve zirai istihsalde kullanılan bina, arsa ve araziler 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununa göre alınması gereken emlak vergisinden muafır. Bu yerlerde, ticari, sınai ve turistik faaliyetlerde kullanılan bina, arsa ve araziler için emlak vergisi %50 indirimli uygulanır. Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerlerde, 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken bina inşaat harcı ile imarla ilgili harçlar alınmaz; anılan Kanuna göre alınması gereken diğer vergi, harç ve harcamalara katılma payları %50 indirimli uygulanır. Bu yerlerde çim ve kullanma suları için alınacak ücret en düşük tarifinen işyerleri için %50'sini, konutlar için %25'ini geçmeyecek şekilde belirlenir. 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca bilanço esasına göre defter tutan mükellefler için bu fıkra da belirtilen muafiyet ve indirimler uygulanmaz.

3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 12 nci maddesinin yedinci fıkrası ile 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun ek 17 nci maddesi hükümlerinden yararlanan yerler; kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenmesi halinde bu madde hükümlerine aykırı olmayan hak, sorumluluk ve imtiyazlardan faydalanmaya devam ederler.

Bu madde uyarınca kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerler hakkında 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 1 inci maddesinin onbeşinci ve yirmidokuzuncu fıkraları uygulanmaz.

Geçici Madde 1- Büyükşehir belediyeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde büyükşehirin 1/25.000 ölçekli nazım imar planlarını yapar veya yaptırır.

Geçici Madde 2- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülki sınırdır. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu bir milyona kadar olan büyükşehirlerde yarçarıpı yirmi kilometre, nüfusu bir milyondan ikimilyona kadar olan büyükşehirlerde yarçarıpı otuz kilometre, nüfusu ikimilyondan fazla olan büyükşehirlerde yarçarıpı elli kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırıdır.

(Mülgâ ikincî fıkra: 6/3/2008-5747/3 md.)

Bu sınırlar içinde kalan köylerin tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşür. Bu şekilde oluşan mahallelerin katılacağı ilçe veya ilk kademe belediyesi, büyükşehir belediye meclisince belirlenir. Orman köylerinin tüzel kişiliği devam eder. Ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köyler imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılırlar. Bu köylerde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisi ilgili büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine aittir.

Birinci fıkra gereğince büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülki sınırları içinde kalan belediye ve köyler ile, büyükşehir belediyesi kapsamına alınan belediyelerin mücavir alan sınırları içerisinde bulunan köylerden; birinci fıkra da belirtilen mesafelerin dışında kalan belediye ve köyler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediye sınırları içine alınabilir. Bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacakları aynı meclis kararında gösterilir.

Birinci fıkra gereğince büyükşehir kapsamına alınan belediyelerin sınırlarında yerleşim düzeni gerekleri dikkate alınarak bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir sene içinde büyükşehir belediye meclisinin talebi üzerine İçişleri Bakanlığınca gerekli değişiklikler yapılabilir.

Büyükşehir belediye sınırlarına alınan belediyelerin organları büyükşehir belediyesi ilçe veya ilk kademe belediyesi organları; köy muhtar ve ihtiyar heyeti ise mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti olarak ilk mahalli idareler genel seçimine kadar görevlerine devam ederler.

Tüzel kişiliği kalkan köylerin malvarlıkları hak, alacak ve borçları mahalle olarak katıldıkları belediyeye devredilir.

Büyükşehir belediye kapsamına alınma nedeniyle meydana gelecek mülki sınır değişiklikleri katılma durumuna uygun olarak 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre çözülür.

8915

Geçici Madde 3- (Değişik birinci fıkrası: 26/12/2006-5568/6 md.) Büyükşehir belediyeleri ve bunlara bağlı kuruluşlar ile sermayesinin % 50'sinden fazlası büyükşehir belediyelerine ait şirketlerin; 31/12/2004 tarihi itibarıyla kamu kurum ve kuruluşlarından olan kamu ve özel hukuka tâbi alacakları, bunların diğer kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarına karşılık olmak üzere, 28/2/2007 tarihine kadar takas ve mahsup edilir. Bu süreyi 31/3/2007 tarihine kadar uzatmaya, Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan yetkilidir. Bu madde kapsamındaki alacak ve borç ifadesi bu alacak ve borçlara ilişkin fer'ileri ve cezaları da kapsar.

Yukarıdaki fıkrada kapsamındaki yer alan kuruluşların takas ve mahsup işlemine konu olan veya olmayan borçları, genel bütçe vergi gelirlerinden her ay ayrılacak paylarının % 40'ını geçmemek üzere kesinti yapılarak tahsil edilir.⁽¹⁾

Bu maddeye göre yapılacak takas, mahsup ve kesinti işlemleri yılı bütçe kanunları ile ilişkilendirilmeksizin ilgili kuruluş ile uzlaşma komisyonu tarafından belirlenir; Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından karara bağlanır. Bakanlar Kurulu, ilgili kuruluşların borç ödeme kapasitelerini de dikkate alarak ödenecek tutarları taksitlendirmeye, taksitlendirilen kısma Kanunun yayımını izleyen günden itibaren zam ve faiz uygulamama, bu borçların fer'i ve cezalarını geçmemek üzere indirim yapmaya yetkilidir.⁽¹⁾

(Ek fıkrası: 26/12/2006-5568/6 md.) Bu madde uyarınca takas, mahsup ve kesinti işlemine tâbi tutulan borç ve alacaklar için ilgili kanunlarda öngörülen zaman aşımı süreleri işlemez.

(Ek fıkrası: 21/4/2005-5335/28 md.) İlgili kuruluşun uzlaşma ve hacizlerin kaldırılmasına dair başvurusunun uzlaşma komisyonunca kabul edilmesini müteakip 31.12.2004 tarihinden önceki borçlar için tatbik edilen hacizler kaldırılır.

Uzlaşma komisyonu Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından görevlendirilecek bir başkan ile İşleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sayıştay Başkanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı ve İller Bankasından birer temsilciden oluşur. Büyükşehir belediyeleri için ayrıca uzlaşma komisyonu kurulmaz. Belediyeler için kurulan komisyon büyükşehir belediyeleri için de görev yapar.⁽¹⁾

Geçici Madde 4- Bu Kanunun yayımı tarihinde profesyonel spor kulüplerinin başkanlığı yapan veya yönetiminde bulunan belediye başkanları, en geç 1.1.2005 tarihine kadar bu kulüplerin başkanlığından ve yönetimindeki görevlerinden ayrılırlar.

Geçici Madde 5 – (Ek: 26/12/2006-5568/7 md.; Mülga: 28/1/2010-5951/13 md.)

Yürürlük

Madde 32- Bu Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi 1.1.2005 tarihinde, aynı maddenin ikinci fıkrası yayımını izleyen ay başında, diğer maddeleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürüme

Madde 33- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle ikinci fıkrada geçen "mahsup" ibaresi, "takas ve mahsup", üçüncü fıkrasında geçen "mahsup ve kesinti işlemleri" ibaresi, "takas, mahsup ve kesinti işlemleri" şeklinde değiştirilmiş dördüncü fıkraya "Sayıştay Başkanlığı" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı" ibaresi eklenmiştir.

8916

5216 SAYILI KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER

1- 2/7/2005 tarihli ve 5390 sayılı Kanunun hükmüdür:

GEÇİCİ MADDE — 5216 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülki sınırları içinde kalan, ancak aynı fıkra da belirtilen sınırlar dışında olan belediye ve köyler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediye sınırları içine alınabilir. Bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacakları aynı meclis kararında gösterilir.

5216 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince merkezleri büyükşehir belediyesi sınırları dışında kalan ilçelerin, büyükşehir belediye sınırları içine giren belediye ve köyleri, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde belediye meclisi veya mahalle ihtiyar heyetinin kararı ve büyükşehir belediye meclisinin görüşü üzerine İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın, eski statüleriyle, büyükşehir belediye sınırları dışına çıkarılabilir.

5216 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesine göre büyükşehir sınırları içinde kalan orman köylerinin tüzel kişiliği devam eder. Ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köyler imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılırlar. Bu köylerde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisi ilgili büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine aittir. Bu tür hizmetler karşılığı orman köylerinde yaşayan nüfusa göre genel bütçeden alınacak İller Bankası payı ilgili büyükşehir belediyesine aktarılır.

8916-1

**5216 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin Numarası	5216 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
5281	31	23/7/2004 tarihinden geçerli olmak üzere 31/12/2004
5335	6, 7, 23, 27 ve Geçici Madde 3	27/4/2005
5378	Ek Madde 1	7/7/2005
5390	Madde 6 ve İşlenemeyen hüküm	13/7/2005
5393	7, 13, 14, 15, 16 ve 22	13/7/2005
5538	7	12/7/2006
5568	Geçici Madde 3 ve 5	30/12/2006
5594	Ek Madde 2	10/3/2007
5675	13	7/6/2007
5747	6, 14 ve Geçici Madde 2	22/3/2008
5779	23	1/7/2008 tarihinden geçerli olmak üzere 15/7/2008
5951	Geçici Madde 5	5/2/2010
6215	26	12/4/2011
KHK/661	21, 22	2/11/2011
6360	7, 9, 10, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 17, 23, 24, 25, 27	6/12/2012 6/12/2012 tarihinden sonra yapılan ilk mahalli idareler genel seçiminde (30/3/2014)
6462	7, 18, 24, Ek Madde 1	3/5/2013
7144	7	25/5/2018
KHK/700	25	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek Cumhurbaşkanlığına göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7153	8, 9, 22, Ek Madde 1, Ek Madde 2	10/12/2018
7254	Ek Madde 3	16/10/2020
7261	7, 9, 27	30/12/2020

ABDULHAKİM BEKİ

1968'de Bingöl'de doğdu. 1991 yılında Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesini, 1994 yılında Erciyes Üniversitesinde yüksek lisansını ve 2009 yılında da Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalında doktorasını tamamladı.

Sırası ile 1991-95 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığında öğretmenlik, Ocak 1995-Ekim 2001 tarihleri arasında Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Ekim 2003-2008 tarihleri arasında Ümraniye Belediyesinde yöneticilik görevlerinde bulundu. Bingöl, İstanbul ve İstanbul Cerrahpaşa Üniversitelerinde Sosyal Hizmet Bölümünde görev yaptıktan sonra, 2018 yılında Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünde Dr. Öğr. Üyesi olarak görevine başladı ve halen bu görevine devam etmektedir.

Üniversitelerde Sosyal Hizmet Bölüm Başkan Yardımcılığı, Bölüm Başkanlığı, Fakülte Kurulu Üyeliği, Fakülte Yönetim Kurulu Üyeliği ve Dekan Yardımcılığı gibi akademik ve idari kadrolarda

görev yapan Beki'nin çalışmalarından bazıları şunlardır:

1. Türkiye'de Sosyal Belediyecilik (2009), İstanbul.
2. Türkiye'de Sosyal Hizmet Uygulamaları (2012), AUZEF, İstanbul.
3. Manevi Destek Hizmetleri (2012) AUZEF, İstanbul.
4. Evde Bakım Hizmetleri (Ed.) (2019) AUZEF, İstanbul.
5. Yaşlı Bakımında Manevi Destek Hizmetleri (2019), AUZEF, İstanbul.
6. Gençlerde Değişim ve Farklılaşma Talepleri Çalıştayı Kitabı (Yunus Kaya ile birlikte) (2020).
7. Sosyal Hizmet Kurum ve Kuruluşları: Yerel Yönetimler-Sivil Toplum Kuruluşları-Özel Sektör (Ed. Nebile Özmen, A. Beki), İstanbul, 2021.
8. Sosyal Hizmet Kurum ve Kuruluşları: Merkezi Kamu Kurumları-Uluslararası Kuruluşlar (Ed. Nebile Özmen, A. Beki), İstanbul, 2021.

Yukardaki kitapların dışında, Sosyal Hizmet alanında manevi sosyal hizmetler başta olmak üzere, yerel yönetimler, insan hakları, yoksulluk, yaşlılık, evde bakım, çocuklarla sosyal hizmet, sivil toplum örgütleri ve sosyal hizmet ile ilgili kitap bölümü, bildiri, sunum, konferans ve makaleleri bulunmaktadır.

Beki evli ve üç çocuk babası olup, Arapça bilmektedir.

İnsan, yapısı itibarıyla biyolojik, psikolojik, sosyal ve manevi bir varlıktır. İnsanın sahip olduğu bu boyutları ile ilgili de sorunları, ihtiyaçları ve taleplerinin olması da tabii bir durumdur. Dolayısıyla insanın bio-psiko-sosyal ve manevi alanda ihtiyaçlarını giderme zorunluluğu bulunmaktadır. Fakat insanlar bu ihtiyaçlarının hepsini kendi imkanları ile tamamen karşılayamamaktadır. Bireylerin bu ihtiyaçlarını giderme noktasında en önemli yapı taşları elbette aile, yakın akrabalar, komşular, sivil toplum örgütleridir. Fakat kurumsal anlamda ve süreklilik göstermesi noktasında en önemli kurum devlettir. Her birey, devletin vatandaşın temel insani ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olduğunu bilir ve bunu devletinden bekler. Bir sosyal hukuk devleti olan ülkemiz de evrensel olarak kabul edilen ekonomik ve sosyal hakları gerçekleştirmek zorundadır. Sosyal devlet, sosyal güvenlik ve sosyal adalet ilkesi ile vatandaşlarına muamele etmekle mükelleftir. Türkiye Cumhuriyeti bu sosyal devlet ilkesinin gereğini yerine getirebilmek için devlet olarak yapmak zorunda olduğu sosyal hizmetlerle ilgili görevlerinden bazılarını mahalli idarelerden biri olan belediyelerle paylaşmıştır.

Elinizdeki çalışma da bu kapsamda yerel yönetim birimlerinden olan belediyelerin, sosyal devletin temel fonksiyonlarından olan ve aslında bir sosyal hizmetler faaliyeti olarak değerlendirilmesi gereken, fakat “sosyal belediyecilik” olarak ifade edilen faaliyetlerini inceleyen bir çalışmadır. Çalışma sosyal belediyecilik kavramının ilk çıkışı olan 1994 yılından 2007 yılına kadar geçen sürede Ümraniye özelinde öncelikli olarak Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal belediyecilik faaliyetleri, akabinde de Türkiye’de büyükşehir, il, ilçe ve belde belediyelerinde, sosyal belediyecilik faaliyetlerinde bulunan belediyelerin çalışmalarına yer vermek suretiyle bir karşılaştırma yapılmıştır. Sosyal belediyecilik hizmetlerinin, bir sosyal hizmetler faaliyeti olduğu, bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesinin insanlarımızın temel ihtiyaçlarının giderilmesinde birçok katkısının olduğu ve birçok olumlu fonksiyonlar icra ettiği tespit edilmiştir.

Bu kitap çevreci kağıtla hazırlanmıştır.

ÜSKÜDAR
ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI - 44

ISBN: 978-605-9596-49-7

9 786059 596497